

PRANGLI PÕHIKOOLI AINEKAVAD

Ainevaldkond „Keel ja kirjandus”

Eesti keel

Kirjandus

Ainevaldkond „Võõrkeeled”

A-võõrkeel – inglise keel

B-võõrkeel – vene keel

Ainevaldkond „Matemaatika”

Matemaatika

Ainevaldkond „Loodusained”

Loodusõpetus

Bioloogia

Geograafia

Füüsika

Keemia

Ainevaldkond „Sotsiaalsained”

Inimeseõpetus

Ajalugu

Ühiskonnaõpetus

Ainevaldkond „Kunstiained”

Muusika

Kunst

Ainevaldkond „Tehnoloogia”

Tööõpetus

Käsitöö ja kodundus

Tehnoloogiaõpetus

Ainevaldkond „Kehaline kasvatus”

Kehaline kasvatus

Valikaine „Arvutiõpetus,”

Valikaine „Informaatika“

Valikaine „Koduloo uurimine“

Valikaine „Teised kultuurid“

1. Ainevaldkond „Keel ja kirjandus“

Keele- ja kirjanduspädevuste kujundamine Prangli Põhikoolis

Põhikooli lõpetaja:

- 1) väärtustab eesti/vene keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana;
- 3) on omandanud põhiteadmised keelest ning õigekirjaoskuse;
- 4) on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust;
- 8) on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena;
- 9) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi;
- 10) suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) väärtustab ausust ja õiglust ning inimväärikat ja vastutustundelist käitumist;
- 12) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundidetundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Ainevaldkonna kohustuslikud õppeained on eesti keel ja kirjandus.
Eesti keelt õpitakse 1.-9. klassini, kirjandust 5.-9. klassini.

Õppeaine	Nädalatunde									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Eesti keel	8	6	7	6	3	3	2	2	2	37
Kirjandus					2	2	2	2	2	10

Õppe- ja kasvatusesmärgid eesti keeles

Põhikooli eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keeltesse ja kultuuridesse;
- 2) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja oma identiteedi olulise osana, kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 4) arendab keeleoskust kui eneseväljendus- ja suhtlusvahendit, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) õpib asjakohaselt kasutama eri suhtluskanaleid; arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 6) õpib tundma eri tekstiliike, nende seoseid ja kasutamisevõimalusi, arendab oma tekstitööoskusi nii tekstide vastuvõtja kui ka loojana;
- 7) arendab kriitilist mõtlemist ning analüüsi-, järeldus- ja põhjendusoskust;
- 8) harjub oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks kasutama sõna- ja käsiraamatuid ning veebiallikaid;
- 9) suhtub tolerantset eesti keele kui võõrkeele kasutamisse ja toetab muu emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

Eesti keel – I kooliaste**I kooliastme õpitulemused eesti keeles****2.2.1. Kooliastme õpitulemused**

3. klassi lõpetaja:

- 1) kuulab mõtestatult eakohast teksti; töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel;
- 2) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele; kasutab kõnes ja kirjas sobivalt lühivastuseid ning terviklauseid;
- 3) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda; jutustab endast ning oma lähiümbruses toimunust;
- 4) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt, õigesti ning mõistmisega; mõistab muu hulgas lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 5) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 6) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava toel;
- 7) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti; kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 8) hangib otstarbekohast teavet eri allikatest; kasutab eakohaseid sõnaraamatuid.

A. Suuline keelekasutus (õpitulemused klassiti I kooliastmel)		
1. klass	2. klass	3. klass
A1. kuulab õpetaja ja kaaslaste esituses lühikest eakohast teksti, mõistab	A1. kuulab õpetaja ja kaaslaste eakohast teksti; toimib saadud sõnumi	A1. kuulab mõtestatult eakohast teksti; toimib sõnumi või juhendi järgi

kuuldud lause, jutu sisu; toimib saadud suulise juhendi järgi	kohaselt õpetaja abil	
A2. väljendab end suhtlusolukordades arusaadavalt: palub, küsib, tänap, vabandab; kasutab kõnes lühilauseid	A2. väljendab arusaadavalt oma soove ja kogemusi väikeses ja suures rühmas; kasutab kõnes terviklauseid	A2. väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt: palub, küsib, selgitab, keeldub, vabandab, tänap; vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ning lühivastuseid
A3.-	A3. vaatleb ja kirjeldab nähtut, märkab erinevusi ja sarnasusi õpetaja suunavate küsimuste toel	A3. vaatleb sihipäraselt, kirjeldab nähtut ning märkab erinevusi ja sarnasusi
A4. jutustab suunavate küsimuste toel kuuldu, nähtust, loetust	A4. vestleb oma kogemustest ja loetust	A4. avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta
A5. annab õpetaja abil edasi lugemispala, õppeteksti, filmi ja teatrietenduse sisu	A5. koostab kuuldu põhjal lihtsama skeemi ja kaardi õpetaja abil	A5. annab küsimuste toel arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; koostab kuuldu/loetu põhjal skeemi/kaardi
A6. koostab õpetaja abiga pildiseeria või küsimuste toel suulise jutu	A6. koostab õpetaja abil jutu pildiseeria, pildi või küsimuste toel; mõtleb jutule alguse või lõpu	A6. jutustab loetust ja läbielatud sündmusest; jutustab pildiseeria, tugisõnade, märksõnaskeemi ning küsimuste toel; mõtleb loole alguse ja lõpu
A7. teab, et sõnadel on lähedase või vastandtäheendusega sõna ja nimetab neist mõningaid	A7. teab ja leiab vastandtäheendusega sõnu ning õpetaja abil ka lähedase täheenduse	A7. leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu
A8. esitab luuletust peast	A8. esitab luuletust peast	A8. esitab luuletust peast

A. Suuline keelekasutus (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine.	1. klass	Helide ja häälte ning häälikute eristamine (asukoht ja järjekord sõnas), hääliku pikkuse eristamine.
	2.klass	-
	3.klass	-
Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ette lugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Fakti ja fantaasia eristamine. Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning	1.klass	Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ette lugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine.
	2. klass	Õpetaja ettelõetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kaaslaste ette lugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).

lihtsa skeemi koostamine. Kaaslase ettelugemise hindamine ühe aspekti kaupa (õigsus, pausid ja intonatsioon mõtte toetajana).	3.klass	Fakti ja fantaasia eristamine.
Kuuldud jutu (muinasjutu, lühijutu lapse elust jms) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.	1.klass	-
	2.klass	-
	3. klass	Kuuldud jutu (muinasjutu, lühijutu lapse elust jms) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele.
Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses. Selge häälduse jälgimine teksti esitades.	1.klass	Hääldus- ja intonatsiooniharjutused. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale.
	2.klass	Kõne eri nüansside (tempo, hääletugevuse, intonatsiooni) esiletoomine dramatiseeringus jm esituses.
	3. klass	Selge häälduse jälgimine teksti esitades.
Sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.	1.klass	Sobivate kõnetuste (palumise, küsimise, keeldumise, vabandust palumise, tänamise) valik suhtlemisel.
	2.klass	-
	3. klass	Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakusväljendid, teietamine ja sinatamine.
Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.	1.klass	-
	2.klass	-
	3.klass	Sõnavara arendamine: sõnatähenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine; lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine. Eri teemadel vestlemine sõnavara rikastamiseks, arutamine paaris ja väikeses rühmas.
Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; ahel-jutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.	1.klass	-
	2.klass	-
	3.klass	Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste moodustamine ja esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal; ahel-jutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil.
Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks. Tuttava	1.klass	-
	2.klass	-
	3.klass	Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus erisuguste meeleolude väljendamiseks.

luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.		Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.
Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.	1.klass	-
	2.klass	Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.
	3.klass	Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.

B. Lugemine I kooliastmel

3. klassi lõpuks
B1. loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ning kaarti;
B2. loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;
B3. töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;
B4. vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;
B5. eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ning keeldu;
B6. tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;
B7. on lugenud läbi vähemalt 12 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatust;
B8. teab nimetada mõnd lastekirjanikku.

B. Lugemine (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.	1. klass	Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.
	2. klass	Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.
	3. klass	Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.
Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemis-	1. klass	Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.
	2. klass	Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Lugemis-tehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.
	3. klass	Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige

tehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.		hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse). Ladusus ja automatiseerunud lugemine. Oma ja kaaslase lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine klassitahvlilt ja vihikust.
Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses ja nende tähenduse tabamine.	1. klass	Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide lugemine õppekirjanduses ja nende tähenduse tabamine.
	2. klass	Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.
	3. klass	Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäeviku, kutse, õnnitluse, saatekava, tööjuhendi, raamatu sisukorra) lugemine. Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jms), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.
Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.	1. klass	Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.
	2. klass	Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.
	3. klass	Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.
Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.	1. klass	-
	2. klass	Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.
	3. klass	Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine. Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.
Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.	1. klass	-
	2. klass	Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.

	3. klass	Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.
Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.	1. klass	-
	2. klass	Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.
	3. klass	Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku iseseisev kasutamine.
Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.	1. klass	Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.
	2. klass	Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine õpetaja abiga.
	3. klass	Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine. Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.
Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.	1. klass	Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.
	2. klass	Loetud raamatu tutvustamine ja soovimine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt autori ja teema järgi.
	3. klass	Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt.
Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.	1. klass	Tekstiliikide eristamine: jutt, muinasjutt, mõistatus, luuletus.
	2. klass	Tekstiliikide eristamine: luuletus, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend.
	3. klass	Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.
Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, tööjuhend, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.	1. klass	-
	2. klass	-
	3. klass	Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, tööjuhend, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.
Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus,	1. klass	Ilukirjandus: liisusalm, jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, piltjutt, mõistatus, vanasõna. Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.

kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.	2. klass	Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, näidend, piltjutt, mõistatus, vanasõna Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.
	3. klass	Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus). Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna. Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, lähtudes vajadusest õpilaste keelekasutust rikastada ja kultuuritraditsiooni edasi anda ning arvestades järgmisi teemavaldkondi.
Väärtused ja kõlblus: ausus, erinevus teistest, minu hovid ja huvid, minu tervis, rikkus ja vaesus, käitumine ja selle tagajärg jms.		
Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, üksteisest hoolimine ja teiste aitamine, sõbrad ja sõpruse hoidmine, sallivus. Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: Prangli saare elu ja pärimused, kultuuride mitmekesisus muinasjuttude ainetel.		
Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, võlumaailm.		
Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: loodus minu ümber, loomalaod.		
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu kodumaa, tavad ja pühad.		
Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: arvuti ja teler kui silmaringi avardaja.		

C. Kirjutamine I kooliastmel

3. klassi lõpuks	
C1.	kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga
C2.	kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti ära
C3.	valdab eesti häälikkirja aluseid ja õpitud keelendite õigekirja: eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset
C4.	märgib õpitud sõnades õigesti kaashäälikuühendit
C5.	teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses
C6.	kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed
C7.	piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi
C8.	kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise järgi (30-40 sõna)
C9.	koostab kutse, õnnitluse, teate ja e-kirja

C. Kirjutamine (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Kirja eelharjutused. Joonistähete kirjutamine.	1. klass	Kirja eelharjutused. Joonistähete kirjutamine. Väikeste ja suurte kirjatähete õppimine, õiged

Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus.		tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus kirjutamine. Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus. Oma kirjavea parandamine õpetaja abiga. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. 15-20 sõna lihtlausetena.
	2. klass	Väikeste ja suurte kirjatähtede kordamine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus, teateõpetaja abiga. Näidise järgi kirjatöö paigutamine vihiku lehele, kirjaberile; kuupäeva kirjutamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. 20-25 sõna lihtlausetena. Oma kirjavea parandamine, kui veale tähelepanu juhitakse; kirjavea vältimine, kui veaohlikule tähelepanu juhitakse.
	3.klass	Õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida. Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ära kiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. 30-40 sõna. Oma kirjavea iseseisev leidmine. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, ümbrik.
Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine. Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.	1.klass	Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Loovtöö kirjutamine (jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, toel). Lünkümberjutustuse kirjutamine.
	2.klass	Tekstilähedase ümberjutustuse kirjutamine küsimuste ja tugisõnade toel. Loovtöö kirjutamine (jutt, skeemi või kaardi toel fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.
	3.klass	Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pilditäiendusena (pildi allkiri, tegelaskõne jms). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus; jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.

Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestiku järjekord.	1.klass	Häälik, sõna, lause, tekst. Tähed ja tähestik. Võõrtähtede vaatlus.
	2.klass	-
	3.klass	Tähestikuline järjekord
Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. <i>i</i> ja <i>j-i</i> õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); <i>h</i> sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.	1.klass	Häälikute märkimine kirjas. Täishääliku pikkuse eristamine ja õigekiri. Kaashääliku pikkusega tutvumine. Sulghäälik <i>k, p, t</i> omadussõnade alguses. <i>I</i> ja <i>j</i> ning <i>h</i> sõna alguses seoses tähtede õppimisega. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses. Liitsõna vaatlus ja moodustamine.
	2.klass	Varasemale lisanduvad keeleteadmised: täishäälikuühendi õigekiri, suluta kaashääliku pikkus ja õigekiri, <i>k, p, t s</i> ja <i>h</i> kõrval; <i>i</i> ja <i>j</i> silbi alguses; <i>h</i> sõna alguses; silbitamise ja poolitamise üldpõhimõtted. Suur algustäht oma kooli ning tuntumates kohanimedes.
	3.klass	Häälikuühendi märkimine kirjas. Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas. <i>i</i> ja <i>j-i</i> õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); <i>h</i> sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; <i>k, p, t s-i</i> ja <i>h</i> kõrval. Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimeses ning tuntumates kohanimedes. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused. Liitsõna.
Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ning <i>da</i> -vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus</i>).	1.klass	Sõnade lõpu õigekiri –d ja –vad (mitmus) ning –b tegusõna kolmas pööre õigekirjaga tutvumine.
	2.klass	Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus</i>). Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus.
	3.klass	Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel. Mitmuse nimetava ning sse-lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik. Pöördelõppude ning <i>da</i> -vormi õigekirjutus. Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus</i>).
Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetus. Koma <i>et, sest, aga, kuid, siis, kui</i> puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.	1.klass	Tutvumine väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid: punkt (hüüu- ja küsimärgi vaatlemine). Koma lauses. Teksti vaatlus.
	2.klass	Väit- (jutustav), küsilause. Lause lõpumärgid. Koma kasutamine liitlauses <i>et, sest, aga, kuid</i> puhul.
	3.klass	Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetus. Koma <i>et, sest, aga, kuid,</i>

		<i>siis, kui</i> puhul. Sidesõnad, mis ei nõua koma.
Sõnavara. Lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.	1.klass	-
	2.klass	-
	3.klass	Sõnavara. Lähedase ja vastandtäheendusega sõna. Sõna ja tema vormide õigekirja ning tähenduse omandamine ja täpsustamine.

Lisategevused 1. ja 3. klassi eesti keele tunnis, mida võimaldavad 35 tundi aastas:

- arvutiklassi kasutamine õppeülesannete lahendamise eesmärgil või
- testide lahendamine või
- erinevate mängude mängimine, mis teadmiste kinnitamiseks või
- interaktiivsete keelekeskkondade kasutamine erinevate oskuste ja teadmiste kinnistamiseks ja uute leidmiseks (nt miksike.ee, lastekas.ee, mudila.ee jne).

Eesti keel – II kooliaste

II kooliastme õpitulemused eesti keeles

- 1) suhtleb eesmärgipäraselt ning valib kontekstile vastava suhtluskanali;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet ning anda hinnangut nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) tunneb põhilisi tekstiliike ning oskab õpi- ja elutarbelisi tekste eesmärgipäraselt kasutada;
- 4) oskab luua õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 5) tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise põhietappe ning oskab neid rakendada;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja teisi õigekeelsusallikaid.

A. Suuline ja kirjalik suhtlus II kooliastmel

6. klassi lõpuks	
A1.	valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefonivestlusi ning kirja- ja meilivahetust
A2.	leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi
A3.	esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning annab hinnanguid
A4.	võtab loetut ja kuuldut lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis

A. Suuline ja kirjalik suhtlus (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades:	4.klass	Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes

koolis, avalikus kohas, eakaaslaste ja täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ning kirjalikus tekstis.		ja kirjalikus tekstis. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine).
	5.klass	Nime ja hüüdnime erinevuse tundmine. Erinevate eesmärkidega lausete korrektne lõpetamine (küsi-, väit-, hüüd- ja soovlause). Liit- ja koondlauses ning otsekõnes mõtete avaldamine ja mõistmine. Mõtete jagamine tekstis lõikudeks. Võõrsõnade õigekirja tundmine ja kasutamine. Õpilane oskab rikastada oma sõnavara homonüümide, sünonüümide ja antonüümidega. Kirjeldava, jutustava ja arutleva kirjandi erinevuste tundmine. Referaadi ja ettekande koostamine, esitamine.
	6.klass	Vestluse ja väitluse käitumisnormide tundmine. Õpilane oskab väljendada järgarvsõnu rooma numbritega ja valida, millal kirjutada arv numbritega, millal sõnadega. Kirja, e-kirja ja ametliku kirja kirjutamine. Slängisõnade ja piltlike väljendite kasutamiseks sobiva aja ja koha valimine. Jaatava ja eitava kõne tundmine ja kasutamine. Mõtte väljendamiseks sobivaima aja (olevik, lihtminevik, täisminevik ja enneminevik) ja tegumoe (isikuline ja umbisikuline) valimine. Kirjeldava, jutustava ja arutleva kirjandi erinevuste tundmine, oskus neid eristada ja vajalikus stiilis oma mõtteid väljendada, samuti teha selleks vajalikku eeltööd, kasutada (kirjutada) teiste autorite tsitaate. Õpilane mõistab eri liiki tarbetekstetexte (nt retsept, menüü, päeva plaan, bussi graafik, reklaam), oskab neist vajalikku infot leida ning ise vastavat teksti luua. Õpilane mõistab erinevate meediakanalite olemust (raadio, televisioon, internet) ja meediatekste (nt uudis, juhtlõik, aramuslugu, arvustus, intervjuu).
Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Suuline arvamuse avaldus ja vestlus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine ning seisukohast loobumine. Küsimustele vastamine, esitus ja tutvustus. Väite	4.klass	Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldule kuuldule hinnangu andmine. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitus, tutvustus. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine.
	5.klass	Helitute ja heliliste häälikutest eristamine. <i>H</i> -tähe kuulamine ja

põhjendamine.		hääldamine sõna alguses ja sees. Probleemi esitamine ja selle põhjal klassikaaslas(te)ga arutlemine ning näidete toomine. Sõna kohta küsimuse esitamine. Kõnes ainsuse ja mitmuse, samuti sõnaliikide, omadussõna võrdlusastmete, põhi- ja järgarvsõnade, käänete, homonüümi tähenduste, tegusõna pöörete, ajavormide, jaatava ja eitava kõne, liht-, koond- ja liitlause, otsekõne ja saatelause, võõrsõnade eristamine. Sündmuste jutustamine, tegelaste jms kirjeldamine, arutlemine ja kuuldu põhjal kokkuvõtte tegemine ja oma arvamuse kujundamine.
	6.klass	Vestluse ja väitluse käitumisnormide tundmine. Probleemi esitamine ja selle põhjal klassikaaslas(te)ga arutlemine, näidete toomine ning oma seisukoha põhjendamine. Kõnes ainsuse ja mitmuse, samuti sõnaliikide, omadussõna võrdlusastmete, põhi- ja järgarvsõnade, käänete, homonüümi tähenduste, tegusõna pöörete, ajavormide, jaatava ja eitava kõne, liht-, koond- ja liitlause, otsekõne ja saatelause, võõrsõnade eristamine . ja selle põhjal info analüüsimine. Kirjas pöördumise ja lõpetuse eristamine ja selle põhjal info analüüsimine. Iseloomustuse põhjal info analüüsimine ja teema arendamine. Vanasõnade ja kõnekäändude analüüs, nende põhjal arutlemine. Kuuldud tekstist idee toomine esile ja sündmuste kronoloogiline esitamine. Tekstis väite ja põhjenduse eristamine. Uudisloos täpsuse ja erapooletuse hindamine, uudisloost info leidmine ja analüüs. Suulise intervjuu tegemine (nii küsija kui ka vastajana). Täpsustavate küsimuste küsimine.
Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö ajal ning kõnejärg. Kaaslase täiendamine ja parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon.	4.klass	Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomim. Rollimäng. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.
	5.klass	Kaasõpilase mõistekaardi, kirjelduse jms täiendamine ning kaasõpilase töö või vastuse diskreetne parandamine. Dialoogi ja dramatiseeringu koostamine. Klassivestlus. Rühmas või paaris erinevate ülesannete täitmine, oma töö tutvustamine ning kaaslastelt konstruktiivse kriitika saamine õpetaja esitatud kriteeriumite alusel. Probleemide arutlemisel ühise seisukoha esitamine, kompromisside tegemine.
	6.klass	Vestluse ja väitluse käitumisnormide tundmine. Klassivestlus, diskussioon. Probleemi esitamine ja selle põhjal klassikaaslas(te)ga arutlemine, näidete toomine ning oma seisukoha põhjendamine. Rühmas või paaris erinevate ülesannete täitmine, töö ja oma rolli tutvustamine ning kaaslastelt konstruktiivse kriitika saamine õpetaja esitatud kriteeriumite alusel. Mängudes (nt pantomim, rollimäng, lavastus) ja aktiivõppemeetodite kasutamisel (nt ajurünnak, rühmatöö) oma rollist, järjekorrast ja klassi reeglitest kinni

		pidamine.
Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.	4.klass	Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus. Lisateabe otsimine.
	5.klass	Fakti ja arvamuse eristamine. Internet kui meediakanali analüüs. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.
	6.klass	Fakti ja arvamuse eristamine. Kirja, e-kirja ja ametliku kirja kirjutamine, selle osad ja sobilik keelekasutus. Slängisõnade ja piltlike väljendite kasutamiseks sobiva aja ja koha valimine. Interneti kui meediakanali kriitiline analüüs ja oskus selle vahendusel sobilikku infot leida. Trükiajakirjanduse erapooletuse ja pakutava info kriitiline analüüs. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine.

B. Teksti vastuvõtt II kooliastmel

6. klass lõpuks
B1. tunneb õpitud tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediatekste) ning nende kasutamise võimalusi
B2. loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbelisi ning huvivaldkondade tekste
B3. võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusid ning teeb lühikokkuvõtteid
B4. kasutab töös tekstidega õpitud keele- ja tekstimõisteid

B. Teksti vastuvõtt (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Õppesisu ja -tegevused		
Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted. Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid. Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutlus). Kuuldu konspekteerimine.	4. klass	Küsimustele vastamine tekstinäidetega või oma sõnadega. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada).
	5. klass	Eesmärgistatud lugemine. Toimimine vastavalt tööjuhendile. Suulise ja kirjaliku kokkuvõtte tegemine

		loetud tekstist. Teksti kavapunktistamine ja selle põhjal mõistekaardi koostamine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine.
	6. klass	Küsimustele täislausega vastamine, vastamine tekstinäidetega, küsimuste ja nende vastuste ümbersõnastamine. Vastuste võrdlemine, analüüs, vastandamine ja selle põhjuste analüüs. Tekstist info otsimine. Toimimine vastavalt tööjuhendile. Teksti kavapunktistamine ja selle põhjal mõistekaardi koostamine, mõistekaardi, kavapunktide, tabeli, graafiku või joonise lugemine ja selle põhjal kokkuvõtte tegemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Slängisõnade ja piltlike väljendite mõistmine. Jaatava ja eitava kõne tundmine. Oleviku, lihtmineviku, täismineviku ja ennemineviku ja tegumoe (isikulise ja umbisikulise) eristamine tekstis ja selle põhjal info analüüsimine. Kirjeldava, jutustava ja arutleva kirjandi põhjal kokkuvõtte tegemine, viitamine teiste autorite tsitaatidele. Õpilane mõistab eri liiki tarbeteksteteksste ja oskab neist vajalikku infot leida. Õpilane mõistab erinevate meediakanalite olemust (raadio, televisioon, internet) ja meediatekste ning oskab nende põhjal esitada kokkuvõtet ja võrdlust.
Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.	4.klass	Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.
	5.klass	Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart). Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.

	6.klass	Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart), selle põhjal info analüüsimine. Erinevate trükiste tundmine (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ning vajaliku teabe leidmine. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Visuaalselt esitatud info (foto, joonise, graafiku) põhjal järelduste tegemine, seoste leidmine.
Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine.	4.klass	Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.
	5.klass	Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine.
	6.klass	Raadio- ja telesaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/ vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus: pressifoto, karikatuur, pildiallkiri. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, adressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist ja hinnakirjast andmete kirjanek ning seoste esiletoomine.
Kirjandustekstid (4. klassis): kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht ja aeg ning tegelased. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Luuletuse	4.klass	Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Rollimäng. Dramatiseering. Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad). Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.
	5.klass	Ilukirjanduse analüüs: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koha ja aja ning tegelaste iseloomustamine.

mõtestatud lugemine (meeleolu, laad).		Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Teose põhjal näidendi, joonistuse, luuletuse vms koostamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud lugemine (meeleolu, laad) ja luuletuse põhjal uue teksti või teose loomine. Teosele uue lõpu või alguse kirjutamine.
	6.klass	Ilukirjanduse analüüs: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud. Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koha ja aja ning tegelaste iseloomustamine. Tegelaste käitumise motiivide analüüs. Teose põhjal näidendi, joonistuse, luuletuse vms koostamine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud lugemine (meeleolu, laad) ja luuletuse põhjal uue teksti või teose loomine. Teosele uue lõpu või alguse kirjutamine.
Kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid õppekirjandusse ja vabalugemiseks valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades järgmisi teemavaldkondi.	4.klass	Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri
	5.klass	Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri, meediatekstid.
	6.klass	Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine. Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades. Tekstiliikide eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, e-kiri, ametlik kiri, kiri sõbrale, kirjeldav, jutustav ja arutlev kirjand,

		uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reklaam, kirjeldav, jutustav ja arutlev kirjand.
Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hovid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.		
Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ning vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ja aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.		
Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.		
Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.		
Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.		
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.		
Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja -edastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.		

C. Tekstiloomel II kooliastmel

6. klassi lõpuks
C1. leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ning internetist
C2. tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe
C3. tunneb kirjutamise põhietappe
C4. jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult, vormistab kirjalikud tekstid korrektselt
C5. esineb suuliselt (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikese ettekande ja kõne)
C6. kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ning täita lihtsamaid planke ja vorme
C7. avaldab viisakalt ning olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis
C8. kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ning seostades

C. Tekstiloom (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühietekande esitamine.	4. klass	Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.
	5.klass	Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt selleks sobilikus vormis. Lühietekande esitamine.
	6.klass	Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Kirjalikuks ettekandeks sobiva väljundi valik. Lühietekande esitamine.
Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine.	4. klass	Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.
	5.klass	Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus ja teksti jagamine lõikudeks, mõtete või sündmuste reastamine. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Vormistamine. Oma vigade leidmine ja parandamine.
	6.klass	Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine ja selle andmine kirjalikus vormis. Kirjandi ülesehitus ja teksti jagamine lõikudeks, mõtete või sündmuste reastamine. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Vormistamine. Oma vigade leidmine ja parandamine.
Lisateabe otsimine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest ning selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja	4.klass	Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri, kuulutus, reklaam, arvamislugu).
	5.klass	Lisateabe otsimine meediast, internetist, raamatutest, teiste inimeste käest. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Alustekst, selle edasiarendus täpsustuste toel. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.
	6.klass	Lisateabe otsimine meediast, internetist, raamatutest, teiste inimeste käest. Eri allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest ning selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamad võtted. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad ning nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.

näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus.		
Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.	4.klass	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
	5.klass	Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.
	6.klass	Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.
Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.	4.klass	Eseme, olendi, inimese kirjeldamine. Iseloomulike tunnuste esitamine.
	5.klass	Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine.
	6.klass	Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Eseme, olendi ja inimese kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ning selle väljendamine.
Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.	4.klass	Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.
	5.klass	Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Aheljutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
	6.klass	Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Aheljutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine. Jutustuses aja, koha, tegelaste muutmine, uute sündmuste lisamine, uue lõpu loomine.
Raamatust kokkuvõtte ning lugemissoovituse	4.klass	Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine.
	5.klass	Raamatust kokkuvõtte ning lugemissoovituse kirjutamine; luuletuse kirjutamine.

kirjutamine; luuletuse kirjutamine (4. klassis).	6.klass	Raamatust kokkuvõtte ning lugemissoovituse kirjutamine; luuletuse kirjutamine.
---	----------------	---

D. Õigekeelsus ja keelehoole II kooliastmel

6. klassi lõpuks		
D1. tunneb eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust ning järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid		
D2. moodustab ning kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid		
D3. kontrollib õigekeelsussõnaraamatust sõna tähendust ja õigekirja		
D4. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes ning tekste analüüsides ja hinnates		

D. Õigekeelsus ja keelehoole (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Üldteemad		
Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.	4. klass	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.
	5. klass	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Kirjakeel ja argikeel.
	6. klass	Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled. Sugulaskeeled ja sugulasrahvad. Kirjakeel, argikeel ja murdekeel.
Häälikuõpetus ja õigekiri		
Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.	4.klass	Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
	5.klass	Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
	6.klass	Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.
Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> -i õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). <i>gi</i> - ja <i>ki</i> -liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine	4.klass	Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval (nt <i>jalgsi, kärbsed</i>). <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi</i> - ja <i>ki</i> -liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri.
	5.klass	Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> -i õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). <i>gi</i> - ja <i>ki</i> -liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja

ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. <i>f-i</i> ja <i>š</i> õigekiri.		õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. <i>f-i</i> ja <i>š</i> õigekiri.
	6.klass	Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d s-i</i> kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j-i</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). <i>gi-</i> ja <i>ki-</i> liite õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel. <i>f-i</i> ja <i>š</i> õigekiri.
Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist).	4.klass	Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist).
	5.klass	Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist).
	6.klass	Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui ka veebivariandist).
Sõnavaraõpetus		
Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid. Antonüümid. Mitmetähenduslike, lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.	4.klass	Sünonüümid. Antonüümid.
	5.klass	Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara. Sünonüümid. Antonüümid. Mitmetähenduslike, lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.
	6.klass	Kirjakeelne ja argikeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng. Sünonüümid. Antonüümid. Mitmetähenduslike, lähedase ja vastandliku tähendusega sõnade kasutamine. Sõnavaliku täpsus erinevates tekstides. Sagedamini esinevate võõrsõnade tähendus. Igapäevaste võõrsõnade asendamine omasõnadega ja vastupidi.
Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.	4.klass	Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused
	5.klass	Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.
	6.klass	Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.
Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine	4.klass	Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).

sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).	5.klass	Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).
	6.klass	Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).
Vormiõpetus ja õigekiri		
Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.	4.klass	-
	5.klass	Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.
	6.klass	Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad ja muutumatud sõnad.
Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.	4.klass	Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses.
	5.klass	Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.
	6.klass	Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik, täisminevik ja enneminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ning mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.
Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.	4.klass	Nimisõna. Omadussõna. Asesõna.
	5.klass	Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.
	6.klass	Käandsõna. Käandsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ning tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist. Ainsus ja mitmus.
Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. <i>lik-</i> ja <i>ne-</i> liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade	4.klass	Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
	5.klass	Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i> liitelised omadussõnad).
	6.klass	Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. <i>lik-</i> ja <i>ne-</i> liiteliste omadussõnade käänamine ning õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i> liitelised omadussõnad).

tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line</i> -liitelised omadussõnad).		
Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahu- kirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.	4.klass	Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.
	5.klass	Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.
	6.klass	Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ning järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ning numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine.
Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.	4.klass	-
	5.klass	-
	6.klass	Sõnaraamatute kasutamine käändsõna põhivormide kontrollimiseks.
Lauseõpetus ja õigekiri		
Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistami ne koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.	4.klass	Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi.
	5.klass	Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.
	6.klass	Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlauses. Koondlause kasutamine tekstis.
Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning kasutamine.	4.klass	Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.
	5.klass	Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning kasutamine.
	6.klass	Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ning kasutamine.
Liitlause.	4.klass	-

Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.	5.klass	Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.
	6.klass	Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine.
Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.	4.klass	Otsekõne ja saatelause.
	5.klass	Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
	6.klass	Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ning järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.
Muud õigekirjateemad		
Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed; ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.	4.klass	Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused.
	5.klass	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed; ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.
	6.klass	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed; ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.
Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.	4.klass	Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri.
	5.klass	Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.
	6.klass	Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Lühendite lugemine.

Lisategevused 4.klassi eesti keele tunnis, mida võimaldavad 35 tundi aastas:

- arvutiklassi kasutamine referaatide koostamise eesmärgil või
- testide lahendamine või
- portfoolio kokkupanemine või
- interaktiivsete keelekeskkondade kasutamine erinevate oskuste ja teadmiste kinnistamiseks ja uute leidmiseks (nt miksike.ee, koolielu.ee jne).

III kooliastme õpitulemused eesti keeles

- 1) mõistab eesti keele tähtsust rahvuskultuuris ning hea keeleoskuse vajalikkust;
- 2) tuleb toime eesti kirjakeelega isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides; järgib kirjutades eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 3) suhtleb eesmärgipäraselt, valib konteksti sobiva suhtluskanali; väljendub kõnes ja kirjas asjakohaselt ja selgelt;
- 4) osaleb diskussioonides ja rühmatöös, avaldab oma arvamust põhjendatult ja keeleliselt korrektselt;
- 5) kuulab ja loeb arusaamisega eri liiki tekste, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; vahendab loetut ja kuuldut suuliselt ning kirjalikult;
- 6) leiab asjakohast teavet meediast ja internetist, hindab seda kriitiliselt ning kasutab sihipäraselt;
- 7) tunneb tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi ning oskab eesmärgipäraselt valmistuda eri liiki tekstide koostamiseks ja esitamiseks;
- 8) kirjutab eri liiki tekste ja vormistab need korrektselt;
- 9) kasutab sõna- ja käsiraamatuid ning leiab õigekeelsusabi veebiallikatest.

A. Suuline ja kirjalik suhtlus III kooliastmel

9. klassi lõpuks	
A1.	oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja- ja meilivahetust
A2.	käsitleb koos partneri või rühmaga sihipäraselt eakohaseid teemasid ning lahendab probleemülesandeid, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi
A3.	oskab alkatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajaduse korral oma eriarvamuse
A4.	esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid
A5.	võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis

A. Suuline ja kirjalik suhtlus (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.	7. klass	Dialoog. Suulise ja kirjaliku teksti erinevused. Släng. Ametlik stiil. Avaldus, seletus, CV. Suhtlusolukorda sobiva stiili ja sõnavara valimine.
	8. klass	Kõne- ja kirjakeele erinevused. Släng. Murre. Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Töövestlus, enesetutvustus, intervjuu andmine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.
	9. klass	Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid.

		Erinevates suhtlusolukordades osalemine. Suhtlusolukorra ja -partneri arvestamine.
Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslane öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine vastavalt õpetaja juhendile. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.	7.klass	Väitlus ja selle reeglid. Aktiivõppemeetodite rakendamise reeglid (ajurünnak, rühma- ja paaristöö, rühmatöö klassile esitlemine, näitlemine, keelemängud ujne). Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Kaaslase öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine vastavalt õpetaja juhendile. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.
	8.klass	Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslane öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine vastavalt õpetaja juhendile. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte ja konspekti tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine. Väitlus, väitluse reeglid. Pressikonverents ja selle korraldamine.
	9.klass	Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Suhtlemine rühmas, sõna saamine, kõnejärje hoidmine. Rühmatöö ajal arvamuse avaldamine ja põhjendamine. Diskussioon. Kompromissi leidmine ning kaaslane öeldu/tehtu täiendamine ja parandamine. Kaaslase tööle põhjendatud hinnangu andmine. Suulise arutelu tulemuste kirjalik talletamine. Väitlus, väitluse reeglid. Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine ning asjakohaste küsimuste esitamine.
Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -vääriskus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.	7.klass	E-kirja (ametliku ja mitteametliku) kirjutamine ja sobiva stiili valik. Erinevate interneti portaalide ja väljaanneteadmine ja analüüs. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid.
	8.klass	Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -vääriskus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.
	9.klass	Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -vääriskus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele.
Aktuaalse meediateksti	7.klass	Meediakanalite (ajakirjandus, internet) analüüs ja erinevate väljaannete tundmine. Fakti ja arvamuse, pehmete ja

kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.		kõvade uudiste eristamine. Uudis, selle eesmärk, täpsus, ülesehitus. Arvamuslugu ja selle ülesehitus. Arvustus. Portreelugu. Intervjuu, dialoogiline persoonilugu, <i>online</i> -intervjuu, välkintervjuu. Juhtkiri.
	8.klass	Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Erinevate meediatekstide tundmine (juhtkiri, intervjuu, lugejakiri, arvustus, arvamuslugu, portreelugu, uudis, reportaaž).
	9.klass	Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusingis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine.

B. Teksti vastuvõtt III kooliastmel

9. klassi lõpuks	
B1.	orienteerub tekstimaailmas: tunneb peamisi tekstiliike (tarbe-, teabe- ja meediažanre), nende põhijooni ning kasutamise võimalusi
B2.	loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste
B3.	teab, et teksti väljenduslaad sõltub teksti kasutusvaldkonnast, liigist ja autorist
B4.	suudab teha järeldusi kasutatud keelevahendite kohta ning märkab kujundlikkust
B5.	teab peamisi mõjutusvahendeid
B6.	seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli
B7.	reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, osutab, mis tekstis on jäänud arusaamatuks, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusid ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega
B8.	kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendades, tekste seostades ning tekstile reageerides

B. Teksti vastuvõtt (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.	7. klass	Suulise ja kirjaliku teksti erinevuste mõistmine. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Uudis, selle eesmärk, täpsus, ülesehitus. Arvamuslugu ja selle ülesehitus. Arvustus. Portreelugu. Intervjuu, dialoogiline persoonilugu, <i>online</i> -intervjuu, välkintervjuu. Juhtkiri. Avaldus, seletus, CV. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Meilivestlus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.
	8. klass	Suulise ja kirjaliku teksti erinevuste mõistmine. Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Juhtkiri, intervjuu, lugejakiri, arvustus, arvamuslugu, portreelugu, uudis, reportaaž. Taotlus. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Meilivestlus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine.
	9. klass	Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja

		võrdlemine.
Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõnest olulisema teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine.	7. klass	Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõnest olulisema teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine.
	8. klass	Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõnest olulisema teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine.
	9. klass	Kõne kuulamine ning märkmete tegemine. Konspekterimine. Kõne põhjal küsimuste esitamine. Kõnest olulisema teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine.
Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamslugu, intervjuu, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud.	7. klass	Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamslugu, intervjuu, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud.
	8. klass	Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud.
	9. klass	Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamslugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudise ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Reklaamtekst, reklaamtekstide eesmärk ja tunnused. Televisioon ning raadio: avalik-õiguslikud kanalid ja erakanalid, tele- ja raadioprogrammide koostamise põhimõtted. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud.

Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Meediaeetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõtte ning selle piirangud.		
Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine.	7.klass	Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine.
	8.klass	Veebilehtede eesmärgid. Veebist saadava info kriitiline hindamine.
	9.klass	Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine ning teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ning süstematiseerimine.
Teabetekstide (õpiku, populaarteadusliku teksti) eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.	7.klass	Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.
	8.klass	Teabetekstide (õpiku, populaarteadusliku teksti) eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.
	9.klass	Teabetekstide (õpiku, populaarteadusliku teksti) eesmärk, teabeteksti tunnused ja ülesehitus. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ning tõlgendamine.
Tarbetekstide (juhendi, elulookirjelduse, avalduse, seletuskirja, taotluse) eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe-	7.klass	Tarbetekstide (juhendi, elulookirjelduse, avalduse, seletuskirja, taotluse) eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ning selle põhjal järelduste tegemine.
	8.klass	Tarbetekstide (juhendi, elulookirjelduse, avalduse, seletuskirja, taotluse) eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ning selle põhjal järelduste tegemine.
	9.klass	Tarbetekstide (juhendi, elulookirjelduse, avalduse,

ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ning selle põhjal järelduste tegemine.		seletuskirja, taotluse) eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ning selle põhjal järelduste tegemine.
---	--	---

C. Tekstiloomel III kooliastmel

9. klassi lõpuks		
C1.	leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist; valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab nendele sobivas vormis	
C2.	tunneb esinemise ettevalmistuse ja kirjutamise protsesse ning kohandab neid oma eesmärkidele	
C3.	oskab suuliselt esineda (tervitab, võtab sõna, koostab ning peab lühikest ettekannet ja kõnet)	
C4.	oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare ja arvamused; elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; vormistab tekstid korrektselt	
C5.	seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toimuva eesmärgiga ning teiste tekstidega; vahendab kuulnud ja loetud tekste sobiva pikkuse ning täpsusega, allikale viidates	
C6.	põhjendab ning avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ning seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis	
C7.	kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekstide luues kui ka seostades	

C. Tekstiloomel (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.	7. klass	Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires.
	8. klass	Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teadustekstid: teadusartikkel, uurimus, monograafia ja väitekirj, nende eesmärgid, ülesehitus. Aimekirjandus ja selle eesmärgid.
	9. klass	Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide (meedia- ja teabetekstide) põhjal kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikatele ja alustekstidele viitamise võimalused.
Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne	7.klass	Ettekande koostamine ning esitamine.
	8.klass	Ettekande koostamine ning esitamine. Diskussioon. Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Esinemisärevusest vabanemine.

näitlikustamine. Ettekande koostamine ning esitamine.	9.klass	Kõneks valmistumine, kõne koostamine ja esitamine. Kõne näitlikustamine. Ettekande koostamine ning esitamine.
Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest.	7.klass	Uudise pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
Uudise pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.	8.klass	Uudis: vastutus avaldatu eest. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudise pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.	9.klass	Uudise kirjutamine: materjali kogumine, infoallikad, vastutus avaldatu eest. Uudise pealkirjastamine. Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine. Arvamuse kirjutamine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.
Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ning sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ning selle ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti	7.klass	Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine ja tekstiosa sidumine tervikuks. Arutleva teksti põhiosas oma seisukoha esitlemine, poolt- ja vastuargumentide toomine ja analüüs, näidete (oma ja tesite elust, ilukirjandusest, ajakirjandusest, televisioonist) esitamine oma seisukoha ilmetamiseks ja võrdluste toomine sarnaste olukordade ning probleemide kohta. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ning selle ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted.
	8.klass	Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ning sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Teksti pealkirjastamine.
	9.klass	Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Arutlusteema leidmine ning sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik ning selle ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.

sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks.		
Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.	7.klass	E-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus.
	8.klass	E-kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: seletuskiri.
	9.klass	Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.
Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Sünonüümid, homonüümid, antonüümid ja paronüümid.	7.klass	Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Sünonüümid, homonüümid, antonüümid ja paronüümid.
	8.klass	Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Sünonüümid, homonüümid. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
	9.klass	Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid.
Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.	7.klass	Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted.
	8.klass	Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.
	9.klass	Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.

D. Õigekeelsus ja keelehoole III kooliastmel

9. klassi lõpuks
D1. väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi; edastab võõrkeeles kuuldud ja loetud infot korrektses eesti keeles, arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid
D2. tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides
D3. järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest

ning sõna- ja käsiraamatutest; kasutab arvuti õigekirjakorrektorit
D4. teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme ning lauseehituse peajooni; tunneb keelendite stiiliväärtust; oskab keelendeid tekstis mõista ning kasutada
D5. teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust
D6. leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade kontekstitähendusi, kasutusviise ja mõistesuhteid
D7. teab suulise ja kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest
D8. teab eesti keele põlvnemist ja murdeid ning kirjakeele arengu põhietappe
D9. rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüses ja hinnates

D. Õigekeelsus ja keelehoole (õppesisu ja –tegevused klassiti)		
Üldteemad		
Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Oskussõnavara. Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.	7. klass	Kirjakeel ja argikeel. Võõrsõnad. Võõrkeelse nime, sõna, väljendi, tsitaatsõna ja – väljendi tunnused. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.
	8. klass	Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.
	9. klass	Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded. Eesti kirjakeele kujunemine 19. sajandil. Keeleuuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. Keelesugulus, soome-ugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära ning võrdlus teiste keeltega.
Häälikuõpetus ja õigekiri		
Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine, pikk ja lühike silp. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Õigehäldus: rõhk ja	7.klass	Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Silbitamine. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Õigehäldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri. ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehälduse kontrollimine.
	8.klass	Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad. Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine. Õigehäldus: rõhk ja välde. ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehälduse kontrollimine. Omadussõnad ja selle võrdlusastmed, . Veaohtlikud käändsõnavormid.
	9.klass	ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning

välde. Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohlike võõrsõnade õigekiri. ÕSist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ning õigehäalduse kontrollimine.		õigehäalduse kontrollimine.
Sõnavaraõpetus		
Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.	7.klass	Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving.
	8.klass	Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.
	9.klass	Sõna ja tähendus. Sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ning veaohlikud paronüümid. Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.
Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine ja liitmine ning tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.	7.klass	Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine, laenamine teistest keeltest ja sõnade loomine. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.
	8.klass	Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine, laenamine teistest keeltest ja sõnade loomine. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus. Keelekorralduse kolm osa (üldkeele-, oskuskeele- ja nimekorraldus).
	9.klass	Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine, laenamine teistest keeltest ja sõnade loomine. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.
Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.	7.klass	„Eesti õigekeelsussõnaraamat” nii raamatu kui veebiallikana ja nende kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.
	8.klass	Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.
	9.klass	Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks.
Vormiõpetus ja õigekiri		
Sõnaliigid: tegusõnad,	7.klass	Sõnaliigid: tegusõnad, käandsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja

käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.		hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
	8.klass	Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
	9.klass	Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ning muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.
Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.	7.klass	Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tegusõna käändelised vormid.
	8.klass	Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
	9.klass	Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendtegasõna. Tegusõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.	7.klass	Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed. Veaohtlikud määr- ja kaassõnad ning nende kokku- ja lahkukirjutamine. Käändsõna astmevaheldus.
	8.klass	Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Nimi-, arv- ja omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
	9.klass	Käändsõnad. Käänetevahelised seosed. Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕSist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Omadussõna võrdlusastmed: veaohtlikud sõnad. Käändsõnade kokku- ja lahkukirjutamine.
Numbrite kirjutamine: põhi- ja	7.klass	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.

järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.	8.klass	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.
	9.klass	Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad.
Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.	7.klass	Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.
	8.klass	Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.
	9.klass	Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine. Muutumatute sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhireeglid.
Lauseõpetus ja õigekiri		
Lause. Lause suhtluseesmärgid.	7.klass	Lause. Lause suhtluseesmärgid.
	8.klass	Lause. Lause suhtluseesmärgid.
	9.klass	Lause. Lause suhtluseesmärgid.
Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.	7.klass	Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.
	8.klass	Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses. Üte ja selle kirjavahemärgistamine.
	9.klass	Lauseliikmed: öeldis, alus, sihitis, määrus ja öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste lauseliikmete ning täiendite kirjavahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjavahemärgistamine ning kasutamine lauses.
Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg.	7.klass	Lihtlause õigekiri. Tsitaat. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri.
	8.klass	Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Väljajäteline lause. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.
	9.klass	Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause. Rindlause osalause ühendamise võimalused, rindlause kirjavahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. Põimlause õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. Lauselühendi õigekiri. Lauselühendi asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.

Otsekõne, kaudkõne ning tsitaat. Otsekõnega lause muutmine kaudkõneks.		
Muud õigekirjateemad		
Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.	7.klass	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid.
	8.klass	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.
	9.klass	Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted ja organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid ja sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad.
Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.	7.klass	Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.
	8.klass	Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.
	9.klass	Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus. Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine. Arvuti keelekorrektori kasutamine.

KIRJANDUS PÕHIKOOLIS

Õppe- ja kasvatuseesmärgid kirjanduses

Põhikooli kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse kui maailma ja enda mõistmise vahendi;
- 2) väärtustab kirjandust oma rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub lugupidamisega loometöösse;
- 5) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi väärtushoiakuid;
- 6) laiendab oma silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 7) annab iseseisvaid hinnanguid ning sõnastab ja esitab oma mõtteid;
- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid.

Kirjandus – II kooliaste (5. ja 6. klass)

II kooliastme õpitulemused kirjanduses

6. klassi lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) mõistab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ja mõistab teoses kujutatud lugu ning tegelassuhteid, elamusi ja väärtusi;
- 4) mõistab ning aktsepteerib erinevaid seisukohti, mis võivad tekkida kirjandusteost lugedes;
- 5) jutustab teksti- või elamuspõhiselt ning arutleb teoses toimunu üle, väljendades end korrektselt;
- 6) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 7) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, sh sõnaraamatuid ja internetti.

A. Lugemine II kooliastmel

Õpitulemused 6. klassi lõpuks

A1. on läbi lugenud vähemalt kaheksa eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut)

A2. loeb kirjandusteksti ladusalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist

A3. tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi ning kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest

A. Lugemine (õppetegevused klassiti)

Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud	5. klass	Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
	6. klass	Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.

jälgimine.		
Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	5.klass	Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	6.klass	Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine ning ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

B. Jutustamine II kooliastmel

Õpitulemused 6. klassi lõpuks	
B1.	jutustab tekstilähedaselt kavapunktide või märksõnade toel
B2.	jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale
B3.	jutustab piltteksti põhjal ning selgitab selle sisu

B. Jutustamine (õppetegevused klassiti)		
Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsiooni, karikatuuri, koomiksi) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.	5. klass	Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Fantaasialoo jutustamine.
	6. klass	Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsiooni, karikatuuri, koomiksi) põhjal. Fantaasialoo jutustamine.

C. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine II kooliastmel

Õpitulemused 6. klassi lõpuks	
C1.	koostab teksti kohta eri liiki küsimusi
C2.	vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega
C3.	koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu
C4.	järjestab teksti põhjal sündmused ning määrab nende toimumise aja ja koha
C5.	kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, ning võrdleb iseennast mõne tegelasega
C6.	leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte
C7.	arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ning põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust
C8.	otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse
C9.	tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, võrdlusi ning algrüümi
C10.	seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust
C11.	mõtestab luuletuse tähendust, tuginedes iseenda elamustele ja kogemustele
C12.	6. klassi lõpetaja seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäändu ja vanasõna olemust

C. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine (õppetegevused klassiti)		
Teose mõistmist toetavad tegevused		
Küsimuste koostamine: mälu- ehk faktiküsimused, fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena ning märksõnadena.	5. klass	Küsimuste koostamine: mälu- ehk faktiküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausetena ning märksõnadena.
	6. klass	Küsimuste koostamine: mälu- ehk faktiküsimused, fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti järgi oma sõnadega ning peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja väitlausetena ning märksõnadena.
Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine.	5.klass	Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Detailide kirjeldamine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.
	6.klass	Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete

Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.		näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste ning lugemismuljete sõnastamine.
Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.	5.klass	Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
	6.klass	Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest ning oma sõnavara rikastamine.
Teose/loo kui terviku mõistmine		
Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ning käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased.	5.klass	Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ning käitumise põhjendamine. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased.
	6.klass	Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ning tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine ning käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Loomamuinasjutu ja imemuinasjutu tüüptegelased.
Sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed.	5.klass	Sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed.
	6.klass	Sündmuste toimumise aja ning koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjuse-tagajärje seosed. Minajutustaja kui loo edastaja.

Minajutustaja kui loo edastaja.		
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine		
Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.	5.klass	Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.
	6.klass	Epiteedi ja võrdluse äratundmine ning kasutamine. Valmi mõistukõnest arusaamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ning eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine		
Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Imemuinasjutu sisutunnused. Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane.	5.klass	Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Imemuinasjutu sisutunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Seiklusjutu tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane. Tegelas vahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Animafilmi olemus.
	6.klass	Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Imemuinasjutu sisutunnused. Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäändu olemus. Seiklusjutu ja ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane, tüüptegelane. Tegelas vahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.

Tegelastevahelise konflikt olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoormiline. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.		
--	--	--

D. Esitamine II kooliastmel

D. Esitamine (õpitulemused II kooliastmel)
6. klassi lõpuks
D1. 6. klassi lõpetaja esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

D. Esitamine (õppetegevused klassiti)		
Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.	5. klass	Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine, õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.
	6. klass	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine, õige hingamine ning kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Rollimäng, rolliteksti esitamine.

E. Omalooming II kooliastmel

E. Omalooming (õpitulemused II kooliastmel)
6. klassi lõpuks
E1. 6. klassi lõpetaja kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti

E. Omalooming (õppetegevused klassiti)		
Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine.	5. klass	Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha,

Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ning tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.		looduse ning tunnete kirjeldamine.
	6. klass	Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse ning tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.
Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.	5. klass	Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Minavormis jutustamine.
	6. klass	Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.
Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.	5. klass	Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.
	6. klass	Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine.
Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:		
1) loomamuinasjutu, imemuinasjutu, tekke- või seletusmuistendi, hiiu- või vägilasmuistendi, seiklus- või fantaasiajutu, mälestusloo;	5.klass	1) loomamuinasjutu, imemuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, mälestusloo;
	6.klass	1) loomamuinasjutu, imemuinasjutu, tekke- või seletusmuistendi, hiiu- või vägilasmuistendi, seiklus- või fantaasiajutu, mälestusloo;
2) vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, luuletuse põhjal samasisulise jutu; algustähekordustega naljaloo;	5.klass	2) vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, luuletuse põhjal samasisulise jutu;
	6.klass	2) vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, luuletuse põhjal samasisulise jutu; algustähekordustega naljaloo;
3) looduskirjelduse, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse; teose või kujuteldava tegelase pävikulehekülje, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loo sündmustiku edasiarenduse, loole uue	5.klass	3) loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse; sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loo sündmustiku edasiarenduse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale või muud sellist.
	6.klass	3) looduskirjelduse, loomtegelase või kirjandusliku tegelase kirjelduse; teose või kujuteldava tegelase pävikulehekülje, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loo sündmustiku edasiarenduse, loole uue või jätkuva lõpu, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasarühmale või muud sellist.

või jätkuva lõpu, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale või muud sellist.	
--	--

Õppesisu II kooliastmel (5. ja 6.klassis)	
Kirjandustekstide valik	
Loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanre esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades II kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Teemavaldkonnad on kindlaks määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatuseesmärke, kirjanduse kui kunstiliigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalsed, väärtus- ja enesemääratluspädevust) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavat ja terviklikult loetavat kirjandusteoseid valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.	
Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ning teiste vajadused ja huvid, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, rikkuse ja vaesuse probleemid, kohustused ja vastutus, üksiolek ja hirmud jms.	
Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, poiste ja tüdrukute suhted, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, abivajaja ning aitaja, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel, piir lubatu ja lubamatu vahel jms.	
Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, kultuuride mitmekesisus, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad jms.	
Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaaailm, leidlik probleemide lahendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid jms.	
Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng: minu osa looduse hoidmisel, austav suhtumine elus-ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, aastaegade omanäolisus jms.	
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: minu juured, seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, kodupaiga keel, suhted teiste rahvustega jms.	
Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabeedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas, internet kui ohuallikas, käitumine suhtlusportaalides, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.	
Terviklikult käsitletavat teosed	
Harri Jõgisalu „Veskiratta Madis“ või „Vennikese ja tema sõprade lood“, Andrus Kivirähk „Sirli, Siim ja saladused“, Aino Pervik „Arabella, mereröövli tütar“, Jaan Kross „Mardileib“, Oskar Luts „Kapsapea“, Jaan Rannap „Viimane valgesulg“, Eno Raud „Kalevipoeg“ või „Roostevaba mõök“;	
Erich Kästner „Veel üks Lotte“, James Krüss „Timm Thaler ehk Müüdud naer“, Astrid	

Lindgren „Vennad Lõvisüdamed“ või „Röövlitütar Ronja“, Alan Marshall „Ma suudan hüpata üle lompide“, Ferenc Molnar „Pal-tänava poisid“, Christine Nöstlinger „Vahetuslaps“, Joanne Kathleen Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi“, John Ronald Reuel Tolkien „Kääbik“, Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused“; vähemalt üks uudisproosa teos omal valikul; üks vabalt valitud luulekogu.
Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).
Rahvaluuletekstid
Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. Kalevala lood. Looma- ja imemuinasjutud. Saksa muinasjutt „Luikede järv“. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänd.
Põhjalikumalt käsitletavat autorid
Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Harri Jõgisalu, Andrus Kiviräha, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.
Mõisted
Epiteet, kõnekäänd, muinasjutt, muistend, vanasõna, võrdlus.

Kirjandus – III kooliaste

III kooliastme õpitulemused kirjanduses

Põhikooli lõpetaja:

- 1) on lugenud eakohast erižanrilist väärtkirjandust, kujundanud selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendanud lugejaoskusi;
- 2) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 3) tõlgendab, analüüsib ning mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 4) mõistab ja aktsepteerib teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 5) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatul üle ning kirjutab eriliigilisi omaloomingulisi töid;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks eri allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

A. Lugemine III kooliastmel

A. Lugemine (õpitulemused III kooliastmel)
9. klassi lõpiks
A1. on läbi lugenud vähemalt kaksteist eakohast eri žanrisse kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut)
A2. loeb kirjandusteksti lususalt ja mõtestatult ning väärtustab lugemist
A3. tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega

A. Lugemine (õppetegevused klassiti)		
Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.	7.klass	Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
	8.klass	Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine.
	9.klass	Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine.
Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.	7.klass	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
	8.klass	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
	9.klass	Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemisrõõm. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

B. Jutustamine III kooliastmel

B. Jutustamine (õpitulemused III kooliastmel)	
9. klassi lõpuks	
B1. Põhikooli lõpetaja jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni	

B. Jutustamine (õppetegevused klassiti)		
Tekstilähedane	7.klass	Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo

jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisiooni, interneti) erinevate jutustamisviisidega.		jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisiooni, interneti) erinevate jutustamisviisidega.
	8.klass	Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisiooni, interneti) erinevate jutustamisviisidega.
	9.klass	Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine. Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisiooni, interneti) erinevate jutustamisviisidega.

C. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine III kooliastmel

C. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine (õpitulemused klassiti III kooliastmel)
9. klassi lõpuks
Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused
C1. vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele
C2. kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ning tsitaate
C3. kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määrab teose olulisemad sündmused ning arutleb põhjuse-tagajärje seoste üle
C4. kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ning demokraatlikest väärtustest
C5. arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust
C6. leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte ning kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte
C7. otsib teavet tundmatute sõnade kohta ning teeb endale selgeks nende tähenduse
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine
C8. tunneb ära ja kasutab tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi

C9. selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ning tähendust
C10. mõtestab luuletuse tähendust iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine
C11. eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike ning nimetab nende tunnuseid
C12. seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, valmi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust

C. Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine (õppetegevused klassiti)		
Teose mõistmist toetavad tegevused		
Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.	7. klass	Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
	8. klass	Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
	9. klass	Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, fantaasia-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.
Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.	7. klass	Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.
	8. klass	Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.
	9. klass	Teksti kavastamine: kavapunktid väitlauset ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Konspekti koostamine.
Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine	7. klass	Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustriatiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
	8. klass	Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete

oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.		tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
	9. klass	Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ning sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ning tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ning valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.
Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.	7.klass	Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
	8.klass	Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
	9.klass	Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.
Teose/loo kui terviku mõistmine		
Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja	7.klass	Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
	8.klass	Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
	9.klass	Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega ning ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine.

sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelas tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.		Tegelas vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine ning suhete analüüs. Tegelas tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Tegelasrühmade vaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.
Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ning naljandite tüüptegelasi.	7.klass	Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ning naljandite tüüptegelasi.
	8.klass	Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ning naljandite tüüptegelasi.
	9.klass	Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ning naljandite tüüptegelasi.
Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.	7.klass	Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.
	8.klass	Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.
	9.klass	Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjuse-tagajärje seoste leidmine.
Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti	7.klass	Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine.
	8.klass	Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.
	9.klass	Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise

aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.		tähenduse uurimine.
Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.	7.klass	Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.
	8.klass	Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.
	9.klass	Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.
Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine		
Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.	7.klass	Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust.
	8.klass	Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust.
	9.klass	Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.
Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.	7.klass	Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
	8.klass	Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
	9.klass	Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ning inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ning allteksti mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.
Luuleteksti	7.klass	Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära

tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.		leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse arendamine.
	8.klass	Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
	9.klass	Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.
Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine		
Teksti kompositsiooniele- mendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.	7.klass	Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Prototüüp.
	8.klass	Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.
	9.klass	Teksti kompositsioonielemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teemaarendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Prototüüp.
Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.	7.klass	Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.
	8.klass	Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Puändi olemus.
	9.klass	Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Müüdi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Kõnekäänu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Tänapäeva folkloor ehk poploor.

poploor.		
Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli ja miniatuuri tunnused. Reisikirja olemus.	7.klass	Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli ja miniatuuri tunnused. Reisikirja olemus.
	8.klass	Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid) tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromaani tunnused. Robinsonaadi ning utoopia tunnused.
	9.klass	Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika ning dramaatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli ja miniatuuri tunnused. Seiklus-, ulme- ja detektiivromaani tunnused. Robinsonaadi ning utoopia tunnused. Reisikirja olemus.
	7.klass	Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule. Motiivi olemus.
	8.klass	Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Ballaadi, soneti ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule. Motiivi olemus.
	9.klass	Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Piltluule. Motiivi olemus.
Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering.	7.klass	Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Kirjandusteose dramatiseering.
	8.klass	Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Kirjandusteose dramatiseering.
	9.klass	Komöödia, tragöödia ning draama tunnused. Lavastus. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering.
Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Arvustuse olemus.	7.klass	Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Arvustuse olemus.
	8.klass	Arvustuse olemus.
	9.klass	Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering. Arvustuse olemus.

D. Esitamine III kooliastmel

D. Esitamine (õpitulemused III kooliastmel)	
9. klassi lõpuks	
D1. esitab peast luule-, proosa- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ning tekstitäpsust	
D2. koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande	

D. Esitamine (õppetegevused klassiti)		
Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.	7. klass	eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
	8. klass	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga
	9. klass	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo ning hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja ning vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.
Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine.	7. klass	Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Teost tutvustava ettekande koostamine ning esitamine.
Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine.	7. klass	Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu ehk lavastuse esitamine.
	8. klass	Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu ehk lavastuse esitamine.

	9. klass	Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialoogi või monoloogina). Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu ehk lavastuse esitamine.
--	-----------------	--

E. Omalooming III kooliastmel

E. Omalooming (õpitulemused III kooliastmel)	
9. klassi lõpuks	
E1. kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutt või muistend) teksti	
E2. kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse järgi ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õige kirja	

E. Omalooming (õppetegevused klassiti)		
Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid:		
1) koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist;	7. klass	1) koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist;
	8. klass	1) seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist;
	9.klass	1) koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituse või muud sellist;
2) ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti	7. klass	2) ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti,

dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, kirjandusteose arvustuse, tegelase seletuskirja või muud sellist;		minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, kirjandusteose arvustuse, tegelase seletuskirja või muud sellist;
	8. klass	2) ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, kirjandusteose arvustuse, tegelase seletuskirja või muud sellist;
	9.klass	2) ulme- või detektiivjutu, haiku, vabavärsilise luuletuse, näidendi, proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, minavormis loo, detailidega laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest traagilise ning koomilise loo, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, kirjandusteose arvustuse, tegelase seletuskirja või muud sellist;
3) muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse või muud sellist;	7. klass	3) muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse või muud sellist;
	8. klass	3) muinasjutu, kujundirikka luuletuse, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse või muud sellist;
	9.klass	3) muinasjutu, muistendi ja regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või eluloo, tegelaste juhtlaused, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöö kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi- või kirjandusteose arvustuse või muud sellist;

4) teemamapi või lühiaurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta.	7. klass	-
	8. klass	4) lühiaurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta.
	9.klass	4) teemamapi või lühiaurimuse tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta.

Õppesisu klassiti III kooliastmel

Õppesisu ja õppetegevused III kooliastmel (7.-9.klass)
Kirjandustekstide valik
Loetavad ja tundides käsitletavat kirjanduse eri liike ja žanreid esindavad tekstid valitakse eesti ja väliskirjanike loomingust, arvestades III kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Teemavaldkonnad on määratud, arvestades õppekava alusväärtusi, õppe- ja kasvatusesemärke, kirjanduse kui kunsti liigi eripära ja sellega seonduvaid üldpädevusi (sotsiaalne, väärtus- ja enesemääratluspädevus) ning läbivaid teemasid. Tundides käsitletavat ja terviklikult loetavat kirjandusteoseid valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.
Väärtused ja kõlblus: enesehinnang, eneseväärikus, ausus enese ja teiste vastu, iseenda ja teiste vajadused ning huvid, kirjutatud ja kirjutamata seadused, arusaamine heast ja halvast, õiglus ja ebaõiglus, kiiduväärne ja taunitav, erinevus teistest, eesmärgid, eneseotsingud, minu hobid ja huvid, minu tervis ja tulevik, õnnelik olemine, minu tugevad ja nõrgad küljed, rikkuse ja vaesuse probleemid jms.
Kodus ja koolis: perekond, kodu turvalisus, vägivald kodus, kodu toetav jõud, armastus oma kodu ja koduste vastu, suhted vanemate ja kasuvanematega, eri põlvkondade ühised ja erinevad tõekspidamised, suhted õdede ja vendade jt lähisugulastega, suhted eakaaslastega, suhted õpetajatega, poiste ja tüdrukute suhted, esimene armastus, ühised väärtused, kohustused ja vastutus, koostegutsemine ja üksiolek, üksiolek ja hirmud, erinevad kooliprobleemid, vägivald koolis, abivajaja ning aitaja, sallivus teistsuguste inimeste suhtes, mina grupi liikmena, liidriks olek, nohiklikkus ja tõrjutus, piir oma ja võõra vahel ning lubatu ja lubamatu vahel jms.
Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus: kultuuride mitmekesisus, elu erinevates kultuurides, rahvuskultuur, regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jms kultuur, sallivus erinevate kultuurinähtuste suhtes, matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades, erinevate rahvaste uskumused ja tavad, käitumine erinevas kultuuriruumis, külalislahkus, lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse, rahvuskultuuri eripära ja olulisus

rahvale, rahvuskultuuri säilitajad ja arendajad, kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad jms.			
Mängiv inimene: ringmängud ja mängulust, sõnamängud, teatri võlumaailm, mängulisus elus ja loomingus, leidlik probleemide lahendamine, loova mõtteviisi rakendamine, iluelamused, loominguline koostöö, mängu ja elu piirid, mängult ja päriselt, põhjendatud ja põhjendamata riskid, riskeerimisjulgus, mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus jms.			
Keskkond ja jätkusuutlik areng: roheline mõtteviis, minu osa looduse hoidmisel, üleilmsed loodushoiuprobleemid, austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse, hädasolija aitamine, lemmikloomad ning vastutus nende eest, tasakaal looduses, aastaegade omanäolisus, loodus kui ilu allikas, linna- ja maakeskkonna erinevus jms.			
Kodanikuühiskond ja rahvussuhted: mina Eesti ühiskonna liikmena, minu juured, seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel, ajaloomälu, traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse, suhe keelesse, murdekeele omapära, kodupaiga väärtustamine, kangelaslikkus, rahvusidentiteet, suhted teiste rahvuste esindajatega, eestlaste ja venelaste suhted, rassismiprobleemid, teistsuguste kultuuride austamine jms.			
Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon: avastamisrõõm ja õppimiskogemused, tänapäevased teabeotsimis- ja teabeedastamisvõimalused, internet kui silmaringi avardaja ja infoallikas, internet kui ohuallikas, keeleline mõjutamine, käitumine suhtlusportaalides, infoteadlik inimene, film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad jms.			
Terviklikult käsitletavat teosed			
	7.klass	8.klass	9.klass
	Oskar Luts „Kevade“, August Kitzberg „Libahunt“, Lydia Koidula „Säärane mulk“, Jaan Kross „Väike Vipper“, Diana Leesalu „Mängult on päriselt“, Helga Nõu „Kuu sorm“ vm noorsooromaan, Jüri Parijõgi „Teraspoiss“, Katrin Reimus „Haldjatants“, Valev Uibopuu „Janu“, Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“ või „Mis teha, Ann?“ või „Mis sinuga juhtus, Ann?“; Daniel Defoe „Robinson Crusoe“, üks Terry Pratchetti	Eduard Bornhöhe „Tasuja“ või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad“, Sass Henno „Mina olin siin“, Jaan Kross „Väike Vipper“, Diana Leesalu „Mängult on päriselt“, Helga Nõu „Kuu sorm“ vm noorsooromaan, Valev Uibopuu „Janu“, Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“ või „Mis teha, Ann?“ või „Mis sinuga juhtus, Ann?“; Paulo Coelho „Alkeemik“, Daniel	Eduard Bornhöhe „Tasuja“ või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimsed päevad“, Oskar Luts „Kevade“, Sass Henno „Mina olin siin“, August Kitzberg „Libahunt“, Albert Kivikas „Nimed marmortahvlil“, Andrus Kivirähk „Rehepapp“, Lydia Koidula „Säärane mulk“, Jaan Kross „Väike Vipper“, Diana Leesalu „Mängult on päriselt“, Helga Nõu „Kuu sorm“ vm noorsooromaan, Jüri

	romaan omal valikul; üks reisikiri omal valikul; vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.	Defoe „Robinson Crusoe“, William Golding „Kärbeste jumal“, George Orwell „Loomade farm“, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“, Jerome David Salinger „Kuristik rukkis“, üks Agatha Christie'i või Arthur Conan Doyle'i romaan omal valikul; vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.	Parijõgi „Teraspoiss“, Katrin Reimus „Haldjatants“, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees“, Valev Uibopuu „Janu“, Aidi Vallik „Kuidas elad, Ann?“ või „Mis teha, Ann?“ või „Mis sinuga juhtus, Ann?“; Eduard Vilde „Pisuhänd“; Paulo Coelho „Alkeemik“, Daniel Defoe „Robinson Crusoe“, William Golding „Kärbeste jumal“, George Orwell „Loomade farm“, Erich Maria Remarque „Läänerindel muutuseta“, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints“, Jerome David Salinger „Kuristik rukkis“, üks Terry Pratchetti romaan omal valikul, üks Agatha Christie'i või Arthur Conan Doyle'i romaan omal valikul; üks reisikiri omal valikul; vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal.
Õpilane loeb igal õppeaastal läbi vähemalt neli eakohast erinevasse žanri kuuluvat väärtkirjandusteost (raamatut).			
Rahvaluule tekstivalik			
		7.klass	8.klass
9.klass			
Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-	Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised	Rahvanaljandid, anekdoodid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja,	Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised

Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma-ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänd. Eesti rahva mõistatusi.	muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma-ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänd. Eesti rahva mõistatusi.	tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänd. Eesti rahva mõistatusi.	muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma-ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblilood, erinevate rahvaste müüdid. Sõpruse teemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänd. Eesti rahva mõistatusi.
Põhjalikumalt käsitletavat autorid			
9.klass		7.klass	8.klass
	Sissevaateid Lydia Koidula, Oskar Lutsu, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.	Sissevaateid Fred Jüssi, ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.	Sissevaateid Fred Jüssi, Lydia Koidula, Juhan Liivi, Viivi Luige, Oskar Lutsu, Lennart Meri, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli, Anton Hansen Tammsaare ja Marie Underi ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.
Mõisted			
	Kõnekäänd,	Kõnekäänd,	Kõnekäänd,

	vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika, lüürika, draamatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss; tragöödia, komöödia.	vanasõna, mõistatus, muinasjutt; eepika, lüürika, draamatika; eepos, romaan; ballaad, sonett, vabavärss; tragöödia, komöödia.	vanasõna, mõistatus, muinasjutt, muistend, regilaul, riimiline rahvalaul; eepika, lüürika, draamatika; eepos, romaan, jutustus, novell; ballaad, valm, sonett, haiku, vabavärss; tragöödia, komöödia.
--	---	---	---

Ainevaldkond „Võõrkeeled“

Valdkonna pädevus

Valdkonna pädevus on suutlikkus mõista ja tõlgendada võõrkeeles esitatut, suhelda eesmärgipäraselt nii kõnes kui kirjas, järgides vastavaid kultuuritavasid; mõista ja väärtustada erinevaid kultuure, oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) omandab keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses teiskeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- 2) on võimeline osalema erinevates võõrkeelsetes projektides, jätkama õpinguid emakeelest erinevas keeles ning on konkurentsivõimeline tulevases tööelus;
- 3) tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;
- 4) mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- 5) omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Ainevaldkonda kuuluvad A-võõrkeel ja B-võõrkeel.

A-võõrkeelena õpitakse Prangli Põhikoolis inglise keelt. B-võõrkeelena õpitakse vene keelt.

Võõrkeelte nädalatundide jaotumine Prangli Põhikoolis klassiti.

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
A-võõrkeel (inglise keel)		3	4	4	3	3	4	4	3	28
B-võõrkeel (vene keel)					3	4	3	3	3	16

Õppetegevuse kavandamine klassiti

Tegevuste täpsemaks või lühiajaliseks kavandamiseks kasutame koolis Euroopa keeleõppe raamdokumendi näitlikke skaalatabeleid, mida on kokku 53 ja mis kirjeldavad toimingute eri aspektide arengut tasemeti. Esimesel kooliastmel keskendutakse A-võõrkeele õpetamisel A1 tasemel kirjeldatud õpitulemuste saavutamisele. Teisel kooliastmel keskendutakse koolis A-võõrkeele õpetamisel A2 tasemel kirjeldatud õpitulemuste saavutamisele. Kolmandal kooliastmel taotletakse koolis A-võõrkeele õpetamisel B1 tasemel kirjeldatud õpitulemuste saavutamist.

A-VÕÕRKEEL - INGLISE KEEL

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli A-võõrkeele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saavutab iseseisva keelekasutaja taseme, mis võimaldab selles keeles igapäevastes situatsioonides suhelda ning lugeda ja mõista eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste;
- 2) huvitub võõrkeelte õppimisest ja nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- 3) omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- 4) omandab oskuse edaspidi õppida võõrkeeli ning pidevalt täiendada oma keeleoskust;
- 5) huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- 6) oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida vajalikku infot ka teistes valdkondades ja õppeainetes.

A-võõrkeel – inglise keel - I kooliaste

I kooliastme õpitulemused ja õppesisu A-võõrkeeles

Aine õppe-eesmärgid 2. Klassis

- tekitada huvi võõrkeele õppimise vastu ja selle kaudu laiendada silmaringi;
- õpetada kasutama keelt loomulikes olukordades;
- äratada huvi õpitavat keelt kõnelevate maade ja nende kultuuride vastu;
- õpetada erinevaid lugemis-, kuulamis-, kõnelemis- ja kirjutamisstrateegiaid;
- õpetada lugema ja mõistma eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste;
- arendada lugemise kaudu iseseisvat mõtlemis- ja analüüsimisvõimet;
- arendada oskust väljendada enese ja rühma seisukohti.

2. klassi lõpetaja kuulamisel:

- tunneb õpitava keele teiste hulgast ära;
- saab aru õpetaja korraldustest ja reageerib nendele adekvaatselt;
- saab aru lihtsatest, temale tuttavatest sõnadest, lühitekstidest ja lauludest.

2. klassi lõpetaja oskab kõnelemisel:

- ennast ja oma kaaslast tutvustada, küsida kaaslase nime;
- soovida õnne sünnipäevaks;
- ütelda oma vanust ja numbreid 1-20;
- ütelda oma ja küsida sõbra aadressi ning telefoninumbrit;
- nimetada päevaaegu, nädalapäevi, kuude nimetusi ja kellaaega (täistunde);
- hääldata oma nime;
- õpitud sõnavara piires rääkida kodust, perekonnast, sõbrast, oskustest, koolitarvetest;
- õpitud keelendeid kasutades end igapäevastes olukordades arusaadavaks teha.

2. klassi lõpetaja *lugemisel*:

- saab aru kirjalikest lühitööjuhenditest;
- saab aru tuttava sõnavaraga lühitekstidest.

2. klassi lõpetaja oskab *kirjutamisel*:

- kirjutada enda ja oma lähimate kaaslaste nime;
- juhendamisel lõpetada lauseid ja fraase;
- teha veatut ära kirja õpikust ja tahvlilt;
- õigesti kirjutada harjutuste, mõistatuste, ristsõnade jt ülesannete lahendamiseks vajalikke sõnu.

Õppetegevus 2. klassis:

2. klassis on oluline mängulisus, suur kaal on salmidel ja lauludel. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Omandatakse esmane sõnavara. Õpilasi julgustatakse kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis. Õpilased õpivad võõrkeele häälikuid eristama ning omandavad õige hääldusaluse. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba õpitud. Peamise õpistrateegiana kasutatakse õpitu kordamist ja seostamist. Tunnis juhitakse õpilasi töötama nii paaris kui ka rühmas. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest. Osaoskuste arendamisel kasutatakse:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimist (käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmist;
- 3) kuuldu põhjal pildi täiendamist;
- 4) tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimist (nt bingo);
- 5) laulude ja luuletuste kuulamist ning nende põhjal ülesande täitmist (nt ridade järjestamine, riimuvate sõnade leidmine);
- 6) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamist;
- 7) häälega lugemist;
- 8) rääkimist pildi alusel;
- 9) ära kirja tegemist ja mudeli järgi kirjutamist.

Õpitulemused I kooliastmel:

3. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru lihtsatest igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kooli) kirjeldamiseks;
- 3) reageerib adekvaatselt väga lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- 4) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maast ja kultuurist;
- 5) suhtub positiivselt võõrkeele õppimisesse;
- 6) kasutab esmaseid õpioskusi (kordamist, seostamist) võõrkeele õppimiseks;

7) oskab õpetaja juhendamisel töötada nii paaris kui ka rühmas.

Õppesisu 3.klassis

Teemavaldkonnad:

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus.

Kodu ja lähiümbros. Pereliikmed, kodu asukoht.

Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused; aastaajad, kodukoha kirjeldus.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsad tegevused kodus ja koolis ning nende tegevustega seotud vahendid.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused

Keeleoskuse hea tase 3. klassi lõpus:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	A1.2 (A1+)	A1.1	A1.2 (A1+)	A1.1

A-võõrkeel - 3. Klass	
Tegevused	Õpitulemused lähtuvalt skaalatablelitest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine
Suuline tekstloome (rääkimine)	
Skaalatablel 1. Üldine rääkimisoskus	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.
Skaalatablel 2. Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	Oskab tutvustada iseennast, oma tegevusala ja elukohta.
Skaalatablel 5. Suuline esinemine	Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda toosti.
Kirjalik tekstloome (kirjutamine)	
Skaalatablel 6. Üldine kirjutamisosalus	Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.
Skaalatablel 7. Loovkirjutamine	Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada iseendast ja kujuteldavatest inimestest, näiteks kus nad elavad ja mida teevad.
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Skaalatablel 12. Üldine kuulamisosalus	Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause.
Skaalatablel 15. Teadeannete ja juhiste kuulamine	Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.
Skaalatablel 16. Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	-
Lugemistegevus (lugemine)	
Skaalatablel 17. Üldine lugemisoskus	Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning

	lugedes vajadust mööda mitu korda.
Skaalatabel 18. Kirjavahetuse lugemine	Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.
Skaalatabel 19. Eesmärgipärane lugemine	Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasimad fraasid.
Skaalatabel 20. Lugemine info hankimiseks ja arulemiseks	A1+ Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamas kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi. A1 Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.
Skaalatabel 21. Juhiste lugemine	Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B).
Audiovisuaalne tegevus	
Skaalatabel 22. Telesaadete ja filmide vaatamine	-
Vastuvõtustrateegiad	
Suuline suhtlus	
Skaalatabel 24. Üldine suuline suhtlus	Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner on nõus teda parandama, öeldut aeglasemalt kordama või ümber sõnastama. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.
Skaalatabel 25. Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust. Mõistab endale suunatud aeglasi, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid.
Skaalatabel 26. Vestlus	Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab küsida, kuidas läheb, ja kuuldule reageerida. Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendeid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.
Skaalatabel 29. Eesmärgipärane koostöö	On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.

Skaalatabel 30. Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaaegu puudutava infoga.
Skaalatabel 31. Infovahetus	Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatuses. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tema vajadusi või tuttavat kõneainet, ja vastata samalaadsetele lausetele. Oskab küsida teiste inimeste kohta ja vastata enda või teiste kohta käivatele küsimustele (kus ta elab, keda tunneb, mis tal olemas on). Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal”, „eelmisel reedel”, „novembris”, „kell kolm” jms.
Skaalatabel 32. Küsitleja ja vastaja roll	Oskab küsitletava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt.
Kirjalik suhtlus	
Skaalatabel 33. Üldine kirjalik suhtlus	Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.
Skaalatabel 34. Kirjavaetus	Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.
Skaalatabel 35. Teated, sõnumid ja plangid	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi (nt hotelli registreerimisplangil).
Interaktiivsed strateegiad	
Skaalatabel 36. Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	-
Skaalatabel 37. Suhtluskoostöö	-
Skaalatabel 38. Selgituste palumine	-
Tekstid	
Skaalatabel 40. Töö tekstiga	Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.
Suhtluspädevus	
Skaalatabel 41. Üldine keelepagas	Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta.
Skaalatabel 42. Sõnavara ulatus	Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse

	olukorra kohta.
Skaalatabel 43. Sõnakasutus	
Skaalatabel 44. Grammatika korrektsus	Kasutab vaid üksikuid ära õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.
Skaalatabel 45. Häälduspädevus	Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldusest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejatega sageli kokku puutuvad.
Skaalatabel 46. Õigekirjaoskus	Oskab ümber kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase, nagu lihtsamad sildid ja juhised, tarbeesemete ja poodide nimetused jms. Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid.
Skaalatabel 47. Keelekasutuse olukohasus	Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast tutvustades; oskab öelda „palun”, „tänan”, „vabandust” jms).
Skaalatabel 51. Teksti selgus ja sidusus	Oskab siduda sõnu ja fraase põhisidendite abil nagu „ja” või „siis”.
Skaalatabel 52. Kõne ladusus	Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust.

Grammatika sisu I kooliastmes

Lauseõpetus. Suur ja väike täht nimedes; lihtlause; korraldused (käskiv kõne); enamkasutatavad rinnastavad sidesõnad (*and, but*).

Tegusõna. Present Simple (*be/have*); Present Continuous

Nimisõna. Ainsus ja reegliäärane mitmus; omastav kääne; umbmäärane ja määrav artikkel + loendatav nimisõna.

Omadussõna. Üldlevinud omadussõnad (*good, big, red*).

Asesõna. Isikulised asesõnad; omastavad asesõnad.

Eessõna. Enamkasutatavad eesõnad koha- ja ajamäärustes (*in, on, at, to*).

Arvsõna. Põhiarvud 1-100; telefoninumbrid.

Määrsõna. Enamlevinud aja-ja kohamäärsõnad (*now, here*); hulga-ja määramäärsõnad (*many, much*).

Sõnatuletus. Liitsõnad (*fireplace, sailboat*).

A-võõrkeel - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused ja õppesisu A-võõrkeeles

Õpitulemused 4. klassis

4. klassi lõpetaja:

- 1) osakb tervitada, hüvasti jätta, tänada;
- 2) kirjeldab ja tutvustab nii suuliselt kui kirjalikult lihtsal viisil (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused) ennast ja teist inimest, kodu ja kodumbrust, Eestit, elutingimusi ja igapäevatoiminguid, õpitud riike, kooli ja õppimist;
- 3) edastab suures osas mõistetavalt väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel;
- 4) loeb ette väga lühikest õpitut sõnumit;
- 5) esitab peast väga lihtsat päheõpitud luuletust;
- 6) mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase ja väljendeid, mis seostuvad esamse isiku- ja pereteabega, sisseotudega, liiklemisega, kodukohaga, kooliga jt õpitud teemadega;
- 7) mõistab väga lühikesi, lihtsaid ja selgelt esitatud juhiseid;
- 8) koostab lühikese ja lihtsa meilisõnumi;
- 9) mõistab igapäevaseid silte avalikes kohtades: tänaval, koolis jm;
- 10) mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (mobiiltelefon, elektroonikaseadmed jms), kasutatades mõistmiseks sõnaraamatut;
- 11) suudab tabada animafilmi põhisündmusi;
- 12) juhatab teed;
- 13) osakab teha lihtsamaid oste, sõnastada oma soove ja küsida hinda.

Õpitulemused 5. klassis

5. klassi lõpetaja:

- 1) kirjeldab nii suuliselt kui kirjalikult lihtsal viisil (lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasid ja –laused) pereliikmeid ja nende ameteid, elu linnas ja maal;
- 2) edastab keskendunud kuulajale mõistetavalt väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel;
- 3) vastab lihtsatele esinemisjärgsetele küsimustele, kui vajadusel küsimust korratakse või aidatakse vastust sõnastada;
- 4) mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud kõnet mis seostuvad õpitud teemadega ja mida vajadusel korratakse;
- 5) mõistab lühikesi (mitmelauselisi) lihtsaid ja selgelt esitatud juhiseid, vajadusel korduvkuulamisel;
- 6) koostab lühikese ja lihtsa isikliku kirja;
- 7) vestlemisel on võimeline vahetama lühikese lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda enamasti vestlust ülal hoida;
- 8) suudab leida infokataloogist või internetist leida vajalikku teenust ja selle osutajat;
- 9) mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (mobiiltelefon, elektroonikaseadmed jms);
- 10) suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste teemavahetusi ja tabada uudise põhisisu;
- 11) osakab ostmisel ja teenuste pakkumisel küsida ja vastu võtta infot kaupade koguste, suuruste ja hindade kohta;
- 12) küsib infot ühissõidukite kohta (bussid, rongid, lennukid jms);

Õpitulemused 6 klassis.

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 2) mõistab olulist õpitud temaatika piires;

- 3) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 4) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena kõnelejaga;
- 5) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri sarnasusi ja erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 6) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 7) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) seab endale õpieesmärgid ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi.

Õppesisu II kooliastmes

I kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Iseloom, välimus, enesetunne ja tervis, suhted sõpradega ja lähikondsetega, ühised tegevused, viisakas käitumine.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbrus, sugulased; pereliikmete ametid; igapäevased kodused tööd ja tegemised.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht, sümboolika ja tähtpäevad; linn ja maa, Eesti loodus, ilm, käitumine looduses.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed, mõned tuntumad sündmused, saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuuri-valdkonnast; eakohased aktuaalsed ühiskondlikud teemad, Eesti naaberriigid.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Kodused toimingud, söögikorrad, hügieeniharjumused; turvaline liikumine, tee küsimine ja juhatamine; poes käik, arsti juures käimine; kool ja klass, koolipäev, õppeained; ametid.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid.

Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)

A-võõrkeel – II kooliaste		
Tegevused	Klass	Õpitulemused lähtuvalt skaalatabelist, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine
Suuline tekstloome (rääkimine)		
Skaalatabel 1. Üldine rääkimisoskus	4. kl	Oskab lühidalt tutvustada iseennast ja oma ümbrust. Saab hakkama õpitud sõnavara ja lausemallide piires lihtsate dialoogidega; vajab vestluskaaslase abi.
	5. kl	Oskab lihtsal viisil kirjeldada iseennast ja perekonda/sõpru, oskab õpitud sõnavara piires rääkida igapäevastest tegevustest ja harrastustest.
	6. kl	Oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi, elu- ja töötingimusi ning igapäevatoiminguid, sõnastada, mis meeldib, mis mitte jne; tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja -lausetest.
Skaalatabel 2. Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	4. kl	Oskab kirjeldada pilte, oskab lihtsate sõnadega kirjeldada iseennast ja oma ümbrust.
	5. kl	A2 Oskab kirjeldada oma perekonda, elutingimusi, haridust,

		praegust või eelmist tööd. Oskab lihtsate sõnadega kirjeldada inimesi, kohti ja oma asju.
	6. kl	A2+ Oskab jutustada või kirjeldada, reastades lihtsaid mõtteid. Oskab kirjeldada igapäevaeluga seonduvat, nt inimesi, kohti, tööd või õpinguid. Oskab lühidalt ja lihtsalt kirjeldada sündmusi ja toiminguid. Oskab kirjeldada kavatsusi, kokkuleppeid, tavapäraseid toiminguid, möödunut ja kogetut. Oskab lihtsas keeles kirjeldada ja võrrelda kõnealuseid objekte või oma asju. Oskab selgitada, mis talle millegi juures meeldib või ei meeldi.
Skaalataabel 4. Teadete edastamine	4. kl	-
	5. kl	-
	6. kl	Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel. Kõne on mõistetav keskendunud kuulajale.
Skaalataabel 5. Suuline esinemine	4. kl	Oskab esitada väga lihtsa päheõpitud teksti endale tuttavatel teemadel.
	5. kl	Oskab esitada väga lühikese päheõpitud teksti endale tuttavatel teemadel. Oskab vastata lihtsatele esinemisjärgsetele küsimustele, kui vajadusel küsimust korratakse või vastust sõnastada aidatakse.
	6. kl	Oskab esitada lühikese päheõpitud teksti endale tuttavatel igapäevateemadel. Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid. Tuleb toime väheste lihtsate esinemisjärgsete küsimustega.
Kirjalik tekstiloomine (kirjutamine)		
Skaalataabel 6. Üldine kirjutamisoskus	4. kl	Oskab lõpetada lauseid ja fraase, tunneb õpitud sõnavara õigekirja.
	5. kl	Oskab eeskujult järgi kirjutada lihtsamaid fraase ja lauseid.
	6. kl	Oskab kirjutada lihtsamaid fraase ja lauseid, ühendades need lihtsate sidesõnadega nagu „ja”, „aga” ning „sest”.
Skaalataabel 7. Loovkirjutamine	4. kl	Oskab lühidalt kirjutada iseendast ja teisest inimesest.
	5. kl	Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada oma perekonnast, elutingimustest, haridusest ning praegusest või eelmisest tööst. Oskab kirjutada lühikesi ja lihtsaid väljamõeldud elulugusid ning lihtsamaid lugusid inimestest.
	6. kl	Oskab seotud lausetega kirjutada oma eluoluga seonduvatel teemadel (nt inimesed, kohad, töö ja õpingud). Oskab kirjutada väga lühikesi ja lihtsaid minevikusündmuste, oma varasema tegevuse ja isiklike kogemuste kirjeldusi.

Skaalataabel 9. Oma jutu läbimõtlemine	4. kl	Oskab meenutada ja korrata õpitud keelendeid.
	5. kl	Oskab meenutada ja korrata sobivaid õpitud keelendeid.
	6. kl	On võimeline meenutama ja kordama olukohaseid fraase oma keelevarast.
Skaalataabel 10. Keeleoskuslünkade kompenseerimine	4. kl	Oskab mõtet edasi anda esemele osutades.
	5. kl	Oskab mõtet edasi anda esemele osutades (nt tähenduses „Palun mulle see”).
	6. kl	Oskab öeldu mõtet selgitada žestide abil, kui on kasutanud vale sõna.
Kuulamistoiming (kuulamine)		
Skaalataabel 12. Üldine kuulamisoskus	4. kl	Saab aru selgelt hääldatud fraasidest, lausetest ja tuttava situatsiooniga seotud lühikestest dialoogidest.
	5. kl	Mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase jm väljendeid, mis seostuvad esmatahtsate eluvaldkondadega (nt algeline isiku- ja pereteave, sisseostud, kodukoht, töö).
	6. kl	Mõistab selget ja aeglast seotud kõnet.
Skaalataabel 13. Emakeelekõnelejate vestluse mõistmine	4. kl	-
	5. kl	Suudab üldiselt aru saada lihtsast ja aeglasest tekstist tuttavalt teemal.
	6. kl	Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt.
Skaalataabel 14. Elava esitluse kuulamine	4. kl	-
	5. kl	-
	6. kl	-
Skaalataabel 15. Teadeannete ja juhiste kuulamine	4. kl	Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ja pöördumisi.
	5. kl	Suudab järgida lühikesi ja lihtsaid juhtnööre.
	6. kl	Mõistab lühikeste, lihtsate ja selgete sõnumite või teadeannete põhisisu. Mõistab lihtsaid juhiseid, näiteks kuidas jalgsi või ühissõidukiga pääseda punktist A punkti B.
Skaalataabel 16. Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	4. kl	Saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest, lauludest.
	5. kl	Saab aru õpitud sõnavara ulatuses tekstidest, lauludest, samuti passiivset sõnavara sisaldavatest tekstidest.
	6. kl	Mõistab lühikeste, aeglaselt ja selgelt esitatud salvestiste põhisisu, mis puudutab ennustatava sisuga igapäevaseid asju.
Lugemistegevus (lugemine)		
Skaalataabel 17. Üldine lugemisoskus	4. kl	Loeb lühikesi lihtsaid tekste (nt. postkaardid, meilid, kuulutused, sildid, teeviidad, lühiankeedid, - teated, - sõnumid).
	5. kl	Mõistab lühikesi, lihtsaid tekste, mis sisaldavad sagedasti kasutatavaid ja rahvusvahelise levikuga sõnu.
	6. kl	Mõistab lühikesi lihtsaid tekste tuttavatel teemadel, kui teksti keelekasutus sarnaneb tema igapäevaelus või -töös sageli ettetulevaga.
Skaalataabel 18. Kirjavahetuse	4. kl	Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid
	5. kl	Mõistab lühikesi ja lihtsaid isiklikke kirju.

lugemine	6. kl	Mõistab tavapäraseid kirju ja fakse (päringuid, tellimusi, kinnituskirju jms) endale tuttavalt teemal.
Skaalataabel 19. Eesmärgipärane lugemine	4. kl	Tunneb igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad sõnad ja fraasid.
	5. kl	Mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades: tänaval, restoranis, raudteejaamas, töökohal (juhendid, juhtnöörid, ohuhoiatused).
	6. kl	Oskab leida kindlat harjumuspärast teavet igapäevatekstidest (reklaamid, brošüürid, menüüd, ajakavad jms). Oskab nimestikest leida ja muust eristada vajalikku teavet (nt leida telefoniraamatu kollastelt lehekülgedelt soovitud teenuse või selle osutaja).
Skaalataabel 20. Lugemine info hankimiseks ja arulemiseks	4. kl	Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.
	5. kl	Saab aru lihtsama sisuga teadetest ja lühikirjeldustest.
	6. kl	Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi.
Skaalataabel 21. Juhiste lugemine	4. kl	Saab aru lihtsatest kirjalikest tööjuhistest. Suudab järgida lihtsaid kirjalikke juhtnööre.
	5. kl	Mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks.
	6. kl	Mõistab lihtsas keeles nõudeid (nt ohutusnõudeid).
Audiovisuaalne tegevus		
Skaalataabel 22. Telesaadete ja filmide vaatamine	4. kl	-
	5. kl	A2 Suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste temavahetusi ja tabada uudise põhisisu.
	6. kl	A2+ Suudab tabada sündmusi, õnnetusi jms kirjeldavate teleuudiste põhisisu, kui pilt kommentaare toetab.
Vastuvõtustrateegiad		
Skaalataabel 23. Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)	4. kl	Mõistab üksikuid tekstis esinevaid tundmatuid sõnu, kui teksti teema on talle tuttav.
	5. kl	Mõistab konteksti abil üksikuid tekstis esinevaid tundmatuid sõnu
	6. kl	Oskab lühikeste konkreetset laadi igapäevaste tekstide ja suuliste teadete üldise tähenduse kontekstis tuletada tundmatute sõnade arvatavat tähendust.
Suuline suhtlus		
Skaalataabel 24. Üldine suuline suhtlus	4. kl	Oskab suhelda lihtsas keeles, esitada lihtsaid küsimusi ja neile vastata.
	5. kl	Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses tuttavalt teemal (nt töö ja vaba aeg). Suudab vahetada lihtsaid lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda ise vestlust ülal hoida.
	6. kl	Suudab küllaltki vabalt suhelda lihtsamates olukordades ja tuleb toime lühivestluses, kui vestluspartner teda vajaduse korral aitab.

		Tuleb väheste vaevaga toime lihtsas igapäevasuhtluses. Oskab esitada küsimusi ja küsimustele vastata. Oskab vahetada mõtteid, küsida ja anda infot igapäevastes tüüpolukordades.
Skaalatabel 25. Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	4. kl	Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada ja on on aeglaselt suunatud otse temale.
	5. kl	Mõistab lihtsas igapäevases vestluses pöördumisi, mis on selgelt ja aeglaselt suunatud otse temale. Kaaslasel on võimalik end arusaadavaks teha, kui ta vaevub pingutama.
	6. kl	Saab jutust piisavalt aru, et raskusteta toime tulla lihtsamate tavapäraste tegevustega. Mõistab häälduselt selge, keelelt lihtsa ja teemalt tuttava otsese pöördumise sisu üldiselt; on aeg-ajalt sunnitud paluma midagi korrata või ümber sõnastada.
Skaalatabel 26. Vestlus	4. kl	Oskab end tutvustada, kasutada tervitus- ja hüvastijätuväljendid ning igapäevaseid viisakusväljendeid.
	5. kl	On võimeline vahetama lühikesi lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda enamasti vestlust ülal hoida; siiski võib kuulnud mõista, kui vestluspartner soostub selle nimel vaeva nägema. Oskab tervitada ja pöörduda, kasutades lihtsaid igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata. Oskab öelda, mis talle meeldib ja mis mitte.
	6. kl	Oskab tervitada, hüvasti jätta, ennast või teisi tutvustada, tänada. Suudab üldjoontes jälgida selget ja normaalset kõnet, kui kõneaine on tuttav ja kui on võimalik paluda mõnd kohta korrata või ümber sõnastada. Suudab osaleda lühivestluses, kui kontekst on tuttav ja kõneaine talle huvi pakub. Oskab lihtsate sõnadega väljendada enesetunnet ja tänu.
Skaalatabel 27. Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	4. kl	Oskab arutada, mida ette võtta ja kuhu minna. Oskab määrata kokkusaamist.
	5. kl	Oskab arutada igapäevaelu praktilisi küsimusi, kui tema poole pöördutakse otse ja räägitakse selgelt ning aeglaselt. Oskab arutada, mida ette võtta ja kuhu minna. Oskab määrata kokkusaamist.

	6. kl	Saab üldjoontes aru, millest jutt käib, kui räägitakse aeglaselt ja hääldus on selge. Oskab arutada, mida õhtul või nädalavahetusel ette võtta. Oskab teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele. Oskab väljendada nõustumist ja nõustumatust.
Skaalatabel 28. Ametlikud arutelud ja koosolekud	4. kl	-
	5. kl	Oskab koosolekul öelda, mida ta asjast arvab, kui tema poole sellise küsimusega pööratakse ja kui asja tuuma ollakse valmis üle kordama.
	6. kl	A2+ Suudab teise arutelu käigus üldjoontes jälgida teemavahetusi, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt. Oskab vahetada asjakohast infot ja avaldada arvamust praktilistes küsimustes, kui seda temalt palutakse, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda põhiasjade ülekordamist.
Skaalatabel 29. Eesmärgipärane koostöö	4. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru. Suudab osaleda lihtsas tava-suhtluses.
	5. kl	On võimeline vajalikku mõistma, kui rääkija soostub selle nimel vaeva nägema. Oskab kasutada lihtsaid fraase, et lasta endale midagi näidata või ulatada, küsida infot ja pidada aru järgmiste sammude üle.
	6. kl	Mõistab keelt küllaldaselt, et vähese vaevaga toime tulla lihtsas tava-suhtluses. Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole kuulnud mõistnud. Oskab arutleda, mida järgmisena ette võtta, teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele, küsida ja anda juhatusi.
Skaalatabel 30. Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	4. kl	Saab hakkama suurusnumbreid, kellaaegu, koguseid ja hindu puudutava infoga.
	5. kl	Oskab küsida tarbekaupu ja põhiteenuseid. Oskab küsida lihtsat infot reisi või ühissõidukite kohta (bussid, rongid, takso); oskab küsida ja juhatada teed ning osta pileteid. Oskab küsida vajalikke asju ja teha lihtsamaid toiminguid poes, postkontoris või pangas. Oskab anda ja vastu võtta infot koguste, suurusnumbrite ja hindade kohta. Oskab teha lihtsamaid oste, sõnastada oma soove ja küsida hinda. Oskab tellida toitu.
	6. kl	Tuleb toime suhtlusega tavapärastes olukordades, nagu sõitudel, majutuskoha otsimisel, söömas ja sisseostudel. Oskab reisbüroost tulemuslikult küsida kõike vajalikku, kui

		tegu on lihtsa üldinfoga.
Skaalatabel 31. Infovahetus	4. kl	Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses.
	5. kl	Oskab vahetada piiratud infot tuttavate tavatoimingute kohta. Oskab esitada küsimusi töö ja vaba aja kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab küsida ja juhatada teed, toetudes kaardile või plaanile. Oskab küsida ja edastada isikuandmeid.
	6. kl	Oskab keelt piisavalt, et tulla suurema pingutuseta toime igapäevasuhtluses. Tuleb toime igapäevavajadustega: oskab leida ja edastada lihtsat faktiinfot. Oskab esitada küsimusi tavapäraste toimingute kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab esitada küsimusi vaba aja tegevuste ja möödanikus tehtu kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab anda ja järgida lihtsaid juhtnööre, näiteks osutada suunda või juhatada teed.
Skaalatabel 32. Küsitaja ja vastaja roll	4. kl	Oskab vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta.
	5. kl	Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele küsimustele ja väidetele.
	6. kl	Suudab end küsitatava rollis mõistetavaks teha, oskab tuttava kõneaine korral edastada mõtteid või teavet, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda küsimust selgitada.
Kirjalik suhtlus		
Skaalatabel 33. Üldine kirjalik suhtlus	4. kl	Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid
	5. kl	Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid sõnumeid õpitud teemadel.
	6. kl	Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid sõnumeid, mis puudutavad talle vajalikke asju.
Skaalatabel 34. Kirjavahetus	4. kl	Oskab kirjutada lühikest postkaarditeksti.
	5. kl	Oskab kirjutada sõbrale kirja ja elektronkirja, kasutades õpitud keelendeid.
	6. kl	Oskab kirjutada väga lihtsaid isiklikke kirju, et väljendada tänu või esitada vabandust.
Skaalatabel 35. Teated, sõnumid ja plangid	4. kl	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi.
	5. kl	Oskab täita aadressi ja isiklikke andmeid nõudvat ankeeti.
	6. kl	Oskab kuulamise järgi kirja panna lühikesi ja lihtsaid teateid, kui tal on võimalus paluda neid korrata või teisiti sõnastada. Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid teateid, mis puudutavad talle vajalikke asju.
Interaktiivsed strateegiad		
Skaalatabel 36. Suhtlusaktiivsus	4. kl	Oskab paluda tähelepanu.
	5. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades

(vooruvahetus)		lihtsaid võtteid.
	6. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.
Skaalatabel 37. Suhtluskooostöö	4. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
	5. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
	6. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
Skaalatabel 38. Selgituste palumine	4. kl	Oskab märku anda, et ei suutnud teise juttu jälgida.
	5. kl	Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole teise juttu mõistnud.
	6. kl	Oskab paluda võtmesõnade või -fraaside kordamist lihtsamate sõnadega.
Tekstid		
Skaalatabel 40. Töö tekstiga	4. kl	Oskab ümber kirjutada lühemaid trükitekste.
	5. kl	Oskab ümber kirjutada lühemaid selge käekirjaga kirjutatud või trükitekste.
	6. kl	Oskab oma keelepädevuse ja -kogemuse piires leida ja kasutada lühemate tekstide võtmesõnu ja -fraase või lühikesi lauseid.
Suhtluspädevus		
Skaalatabel 41. Üldine keelepagas	4. kl	Keelevara on väike ja koosneb päheõpitud fraasidest, mis lubavad sõnastada lihtsaid eluvajadusi. Ettenägematus olukorras võib tekkida pause ja suhtlusraskusi.
	5. kl	Tuleb lühikesi igapäevaseid väljendeid kasutades toime lihtsates konkreetsetes olukordades (isikute ja igapäevatoimingutega seonduv, soovide ja vajaduste väljendamine, info küsimine). Oskab kasutada lause põhimalle ning rääkida meeldejäetud fraaside ja käibe väljenditega iseendast ja teistest, tööst, kohtadest, asjadest jne.
	6. kl	Valdab keele põhivara sellisel tasemel, mis lubab toime tulla igapäevastes tavaolukordades; siiski on sageli sunnitud sõnumit lihtsustama ja sõnu otsima.
Skaalatabel 42. Sõnavara ulatus	4. kl	Teab sõnu ja fraase konkreetse olukorra kohta.
	5. kl	Sõnavara on piisav, et rahuldada põhilisi suhtlusvajadusi. Sõnavara on piisav, et rahuldada lihtsaid eluvajadusi.
	6. kl	Sõnavara on /küllaldane, et tulla toime igapäevaste tuttavate toimingutega.
Skaalatabel 43. Sõnakasutus	4. kl	Valdab õpitud sõnavara.
	5. kl	Valdab õpitud sõnavara.
	6. kl	Valdab igapäevavajadustega piirnevat nappi sõnavara
Skaalatabel 44. Grammatika korrektsus	4. kl	Kasutab ära üksikuid õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.
	5. kl	Kasutab ära mõningaid õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.
	6. kl	Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, kuid teeb

		sageli vigu ka grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildamisel); siiski on enamasti selge, mida öelda tahab.
Skaalatabel 45. Häälduspädevus	4. kl	Oskab hääldada võõrhäälikuid korrektselt, kuigi hääldusvead võivad põhjustada arusaamatusi.
	5. kl	Oskab hääldada kõiki võõrhäälikuid korrektselt.
	6. kl	Hääldus on üldjuhul piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav ja vestluspartnerid peavad aeg-ajalt paluma arusaamatuid kohti korrata.
Skaalatabel 46. Õigekirjaoskus	4. kl	Oskab kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase.
	5. kl	Oskab kirjutada lühikesi lauseid tuttavatel teemadel.
	6. kl	Oskab kirjutada lühikesi lauseid igapäevastel teemadel (nt juhatada, kuidas kuhugi minna) . Oskab häälduspäraselt (kuigi mitte õigesti) kirjutada lühikesi sõnu, mis kuuluvad tema suulisesse sõnavarasse.
Skaalatabel 47. Keelekasutuse olukohasus	4. kl	Oskab kasutada igapäevaseid viisakusväljendeid terv Sõnavara on piisav, et rahuldada lihtsaid eluvajadusi.itades, hüvasti jättes, ennast tutvustades.
	5. kl	Suudab vahetada lühikesi lauseid, oskab tervitamisel ja pöördumisel kasutada igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata.
	6. kl	Oskab lihtsate keelevahendite abil rahuldada keskeid kõnetarbeid (info andmine ja küsimine, selgituste nõudmine, arvamuse ja suhtumise väljendamine). Suudab tulemuslikult suhelda igapäevaolukordades, oskab kasutada kõige lihtsamaid üldväljendeid ja järgida peamisi suhtlusreegleid.
Skaalatabel 48. Keelekasutuse paindlikkus	4. kl	Oskab kasutada õpitud fraase tuttavas olukorras.
	5. kl	Oskab sõnu ümber tõstes varieerida äraõpitud fraase, kui olukord seda nõuab
	6. kl	Oskab kasutada meeldejäetud lihtsaid fraase. Suudab sõnakasutust vähesel määral varieerida, kui olukord seda nõuab.
Skaalatabel 49. Vooruvahetus	4. kl	Oskab paluda tähelepanu.
	5. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades lihtsaid võtteid.
	6. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.
Skaalatabel 50. Teemaarendus	4. kl	Oskab kirjeldada lihtlausetega.
	5. kl	Oskab jutustada ja kirjeldada sidumata lausetega
	6. kl	Oskab jutustada ja kirjeldada sidumata lausetega, kasutab ka mõningaid siduvaid lauseid.
Skaalatabel 51. Teksti selgus ja sidusus	4. kl	Oskab sidesõnu „ja“, „või“, „aga“.
	5. kl	Oskab siduda lihtsate sidesõnade abil nagu „ja“, „aga“, „sest“.
	6. kl	Oskab kasutada kõige sagedasemaid sidesõnu, et ühendada

		lauseid jutustuseks või tunnuste loendeid kirjelduseks.
Skaalataabel 52. Kõne ladusus	4. kl	Tuleb toime lühikeste valmisfraasidega. Kõnes esineb kordusi, katkestusi ja pause.
	5. kl	Oskab väljendada lühifraasidega, kui kõneaine on tuttav. Kõne on takerdud, väga sageli on märgata ebasobivaid alustusi.
	6. kl	Oskab end lühivestluses mõistetavaks teha, kuigi sageli on märgata pause, ebasobivaid alustusi ja ümbersõnastamist.
Skaalataabel 53. Väljendustäpsus	4. kl	Suudab õpitud sõnavara piires vahendada lihtsat teavet.
	5. kl	Suudab tuttava teema piires väljendada lihtsat teavet.
	6. kl	Suudab tuttavas igapäevaolukorras vahendada lihtsat nappi teavet. Ootamatus olukorras peab enamasti sõnumit lihtsustama.

Grammatika sisu II kooliastmes klassiti

Teemad	Grammatika sisu
Lauseõpetus	4. klass Õigekiri õpitud sõnavara piires; suur ja väike algustäht (kuud, nädalapäevad, keeled, riigid); kirjavahemärgid (punkt, koma, küsi- ja hüüumärk, ülakoma); sõnajärg jaatavas lauses.
	5. klass Sõnajärg jaatavas, eitavas, küsivas lauses; õigekiri õpitud sõnavara piires.
	6. klass Rinnastavad sidesõnad (<i>too, or</i>); alistavad sidesõnad (<i>when, because</i>); õigekiri õpitud sõnavara piires; rindlause; kaudne kõne (saatelause olevikus).
Tegusõna	4. klass Põhi- ja abitegusõnad; isikuline tegumood (<i>Present Simple, Present Continuous, Past Simple</i> ; enamkasutatavad reegli- ja ebareeglipärased tegusõnad.
	5. klass Enamkasutatavad reegli- ja ebareeglipärased tegusõnad; isikuline tegumood (<i>Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Future Simple</i>).
	6. klass Modaaltegusõnad (<i>can, must, may</i>); <i>going-to</i> tulevik; enamkasutatavad reegli- ja ebareeglipärased tegusõnad; isikuline tegumood (<i>Present Simple, Present Continuous, Past Simple, Future Simple, Past Continuous, Present Perfect</i>).
Nimisõna	4. klass Ebareeglipärane mitmus (<i>man/men, tooth/teeth</i>); aluse ja öeldise ühildumine.

	5. klass Ebareeglipärane mitmus (<i>man/men, tooth/teeth</i>); aluse ja öeldise ühildumine.
	6. klass Umbmäärane ja määrav artikkel+loendamatu nimisõna; artikli puudumine; enamkasutatavad väljendid artiklitega ja ilma (<i>go home, have a headache, go to the theatre</i>).
Omadussõna	4. klass -
	5. klass Omadussõnade võrdlusastmed; omadussõnade võrdlemine (<i>as...as, more... than</i>).
	6. klass <i>So/such</i> + omadussõna; omadussõnade võrdlemine (<i>as...as, more... than</i>).
Asesõna	4. klass Isikulised asesõnad; omastavad asesõnad.
	5. klass Siduvad asesõnad (<i>that, who</i>).
	6. klass Omastavate asesõnade absoluutvormid (<i>mine, yours</i>); umbmäärased asesõnad ja nende liitvormid (<i>Some/any/no</i>).
Eessõna	4. klass Aja-, koha-ja viisimäärustes esinevad eessõnad.
	5. klass Aja-, koha-ja viisimäärustes esinevad eessõnad; enamkasutatavad eessõnalised väljendid.
	6. klass Aja-, koha-ja viisimäärustes esinevad eessõnad; enamkasutatavad eessõnalised väljendid.
Arvsõna	4. klass Põhi-ja järgarvud; kuupäevad, aastaarvud.
	5. klass Põhi-ja järgarvud; kuupäevad, aastaarvud.
	6. klass Lihtmurrud (<i>pool, veerand</i>).

Määrsõna	4. klass Määrsõnade moodustamine (liitega –ly).
	5. klass Sagedusmäärsõnad (liitega –ly), järjestavad määrsõnad; viisimäärsõnad.
	6. klass Hulga-ja määra-määrsõnad; ebareeglipärased määrsõnad (<i>fast</i>).
Sõnatuletus	4. klass Arvsõna tuletusliited (-teen, -ty); määrsõna tuletusliide –ly.
	5. klass Arvsõna tuletusliited (-teen, -ty); Määrsõna tuletusliide –ly.
	6. klass Nimisõna tuletusliited (-er, -or).

A-võõrkeel inglise keel - III kooliaste

III kooliastme õpitulemused ja õppesisu A-võõrkeeles

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja:

- 1) mõistab endale tuttavalt teemal kõike olulist;
- 2) oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke ning lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane;
- 3) oskab koostada lihtsat teksti tuttavalt teemal;
- 4) saab õpitavat keelt emakeelena kõnelevate inimestega igapäevases suhtlemises enamasti hakkama, tuginedes õpitava keele maa kultuuritavadele;
- 5) tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid;
- 6) kasutab võõrkeelseid teatmeallikaid (nt tõlkesõnaraamatut, internetti) vajaliku info otsimiseks ka teistes valdkondades ja õppeainetes;
- 7) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 8) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning kohandab oma õpistrateegiaid.

Õppesisu

I ja II kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Võimed, tugevused ja nõrkused; inimestevahelised suhted, viisakusreeglid, koostöö ja teistega arvestamine.

Kodu ja lähiümbrus. Perekondlikud sündmused ja tähtpäevad; Prangli saare vaatamisväärsused ja nende tutvustamine.

Kodukoht Eesti. Loodus ja looduskaitse; keskkonnahoidlik ja -säästlik käitumine; elu linnas ja maal; Eesti vaatamisväärsused.

Riigid ja nende kultuur. Õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid ja nende lühiiseloostus, tuntumate riikide nimetused, rahvad, keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Tervislik eluviis ja toitumine, suhtlemine teeninduses, turvalisus; õpioskused ja harjumused, edasiõppimine ja kutsevalik; töökohad.

Vaba aeg. Kultuuriline mitmekesisus; kirjandus ja kunst, sport, erinevad meediavahendid ja reklaam.

Õpitulemused 7. klassis

7. klassi lõpuks õpilane:

- 1) vahendab üldsõnaliselt, kuid mõttepauside ja mõnigate keelevigadega raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate laustega;
- 2) kasutab väljendeid, mis väljendavad üllatust, rõõmu, kurbust, huvi ja ükskõiksust ning oskab sellistele emotsioonidele reageerida;
- 3) kirjutab õpitud temadel lihtsamaid tekste, kasutades sõnaraamatut;
- 4) mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav ning jutt on suhteliselt aeglane ja selge ning võimalik on korduvkuulamine;
- 5) suudab leida ja mõista asjakohast teavet igapäevatekstidest (kirjad, brožüürid, dokumendid);
- 6) leiab lihtsas ajalehelehtes olulisema, kui teema on tuttav;
- 7) suudab haarata tuttavalt teemal telesaadete põhisisu, kui jutt on suhteliselt aeglane ja selge;
- 8) saab hakkama enamiku suhtlusolukordadega, mis tulevad ette reisimisega;
- 9) viib läbi ettevalmistatud küsimuste toel intervjuu;
- 10) oskab teha loengumärkmeid võtmesõnade kujul, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega;

Õpitulemused 8. klassis

8. klassi lõpuks õpilane:

- 1) vahendab võrdlemisi ladusalt, kuid üldsõnaliselt ja kuid mõnigate keelevigadega raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lauste järgendina;
- 2) põhjendab ja selgitab lühidalt arvamusi, kavatsusi ja toiminguid;
- 3) avaldab arvamust, anab ja küsib infot perekonna, harrastuste, kooli, reisimise, päevasündmuste jms kohta;
- 4) kirjutab õpitud teemal lihtsamaid tekste, edastades kõige olulisema;
- 5) järgib üksikasjalikke juhtnööre;
- 6) mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav ning jutt on suhteliselt aeglane ja selge;
- 7) suudab ülevaate koostamisel hõlmata pikemat teksti, et leida otsitav teave; tabab selge arutluskäiguga teksti põhijäreldusi;
- 8) suudab jälgida filme, kus pilt ja tegevused toetavad teksti ning jutt on selge ja keel lihtne;
- 9) tuleb toime ebatavalisemates olukordades poes, toitlustusasutuses, näiteks ebasobiva kauba tagastamine, või tellimuse tühistamine; oskab esitada kaebust;
- 10) viib läbi ettevalmistatud intervjuu, olles suuteline intervjuu käigus esitama mõningaid ettevalmistamata küsimusi;
- 11) oskab teha hilisemaks kasutamiseks loengumärkmeid, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.

Õpitulemused 9. klassis

9. klassi lõpuks õpilane:

- 1) vahendab võrdlemisi ladusalt, kuid üldsõnaliselt raamatu või filmi sisu ning esitab kirjeldusi õpitud teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lause järjendina;
- 2) esitab võrdlemisi hästi jälgitavaid põhjendusi arvamuste, kavatsuste ja toimingute kohta;
- 3) kirjutab õpitud teemal lihtsamaid seotuid tekste, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina;
- 4) oskab kirjutada sõnumit, mille eesmärk on oma seisukohti selgitada;
- 5) mõistab igapäevaste toodete-teenustega seotud juhendeid ja juhiseid;
- 6) mõistab enamiku salvestatud või ringhäälingus leviva materjali sisu, kui kõne on selge ja tekst üldkeelne;
- 7) mõistab suurt osa telesaatest (nt intervjuu, uudisreportaaž) kui räägitakse suhteliselt aeglaselt ja selgelt;
- 8) suudab referaadi koostamisel hõlmata pikemaid tekste, et leida otsitav teave ja koguda infot teksti eri osades või mitmest tekstist;
- 9) oskab väljendada mõtteid või teha kokkuvõtte vaadatud filmidest, loetud raamatutest või kuulatud muusikast;
- 10) kirjeldab mingi toimingu käiku ning annab üksikasjalikke juhtnööre;
- 11) viib läbi ettevalmistatud intervjuu, vajadusel intervjuu käigus täpsustavaid küsimusi küsides ja saadud infot kontrollides;
- 12) oskab teha hilisemaks kasutamiseks piisvalt täpseid loengumärkmeid, kui teema on tuttav ning tekst on lihtsas sõnastuses ja selge hääldusega.

Keeleoskuse hea tase põhikooli lõpus

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Inglise keel	B1.2 (B1+)	B1.2 (B1+)	B1.2 (B1+)	B1.2 (B1+)
Vene keel	B1.1	B1.1	B1.1	B1.1

A-võõrkeel – III kooliaste		
Tegevused	Klass	Õpitulemused lähtuvalt skaalatabelitest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine
Suuline tekstloome (rääkimine)		
Skaalatabel 1. Üldine rääkimisoskus	7. kl	Kõnelemisel osaleb vestluses, püüab väljendada oma arvamust, oskab esitada lihtsat seotud teksti, oskab esitada küsimusi
	8. kl	Kõnelemisel osaleb vestluses, püüab väljendada oma arvamust, oskab esitada lihtsat seotud teksti, oskab esitada küsimusi
	9. kl	Oskab esitada võrdlemisi ladusaid, kuid üldsõnalisi kirjeldusi oma huvivaldkonna teemade piires, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina.
Skaalatabel 2. Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	7. kl	Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke. Oskab jutustada.
	8. kl	Oskab kirjeldada kogemusi, sündmusi, unistusi ja eesmärke.

		Oskab jutustada.
	9. kl	Oskab üldsõnaliselt väljenduda oma huvivaldkonna teemade piires. Oskab võrdlemisi ladusalt, kuid samas üldsõnaliselt jutustada ja kirjeldada, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina. Oskab üksikasjalikult vahendada kogetut, kirjeldada oma tundeid ja reageeringuid. Oskab vahendada ootamatute sündmuste (nt õnnetusjuhtumite) üksikasju. Oskab vahendada raamatu või filmi sisu ja kirjeldada oma muljeid. Oskab kirjeldada unistusi, soove ja püüdlusi. Oskab kirjeldada tegelikke või kujuteldavaid sündmusi. Oskab jutustada.
Skaalatable 3. Pikk monoloog: põhjendamine ja selgitamine (nt väitluses)	7. kl	Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada oma seisukohti ning plaane.
	8. kl	Oskab lühidalt põhjendada ning selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid.
	9. kl	Suudab esitada võrdlemisi hästi jälgitavaid põhjendusi.
Skaalatable 4. Teadete edastamine	7. kl	Oskab edastada lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel.
	8. kl	Oskab edastada lühikesi ettevalmistatud teateid tuttavatel teemadel.
	9. kl	Oskab edastada lühikesi ettevalmistatud teateid igapäevases tööolukorras. Kõne on võõrast aktsendist ja intonatsioonist hoolimata siiski mõistetav.
Skaalatable 5. Suuline esinemine	7. kl	Oskab esitada lihtsat seotud teksti, oskab esitada küsimusi ja vastata tekstiga seotud küsimustele.
	8. kl	Oskab ettevalmistatuna esitada lihtsat teksti, oskab vastata tekstiga seotud küsimustele.
	9. kl	Oskab ettevalmistatuna üldsõnaliselt esineda endale tuttavatel teemadel, väljendudes võrdlemisi selgelt ja arusaadavalt. Oskab üsna selgelt välja tuua asja tuuma. Oskab vastata esinemisjärgsetele küsimustele, mõnikord (kui küsija räägib liiga kiiresti) võib paluda küsimust korrata.
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)		
Skaalatable 6. Üldine kirjutamisoskus	7. kl	Oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemadel.
	8. kl	Oskab kirjutada lihtsat seotud teksti.
	9. kl	Oskab kirjutada tuttavatel teemadel lihtsamaid seotud tekste, ühendades lühemaid lauseid lihtsa järjendina.
Skaalatable 7. Loovkirjutamine	7. kl	Oskab kirjutada lihtsamaid kirjeldusi tuttavatel teemadel.
	8. kl	Oskab kirjutada lihtsamaid üksikasjalikke kirjeldusi

		mitmesugustel tuttavatel teemadel.
	9. kl	Oskab kirjalikult vahendada kogemusi, kirjeldades tundeid ja reaktsioone lihtsa seotud tekstina. Oskab kirjeldada tegelikku või kujuteldavat sündmust või hiljutist reisi. Oskab lugu kirja panna.
Skaalatabel 8. Kirjalikud ülevaated ja arvamused	7. kl	Oskab kirjutada väga lühikesi standardvormis ettekandeid.
	8. kl	Oskab kirjutada väga lühikesi standardvormis ettekandeid, kus esitab tavapärasest faktiteavet või põhjendab toiminguid.
	9. kl	Oskab kirjutada lühikesi lihtsamaid kirjatöid endale huvipakkuval teemal. Oskab mingil määral kokku võtta, esitada ja selgitada oma arvamust igapäevaste tuttavate ja võõraste probleemide kohta.
Skaalatabel 9. Oma jutu läbimõtlemine	7. kl	Oskab välja tuua olulise oma jutu sõnastamiskes.
	8. kl	Oskab läbi mõelda, kuidas asja tuuma jm olulist sõnastada, lihtsustades vajaduse korral sõnumit.
	9. kl	On võimeline katsetama enda jaoks uusi sõnastusviise ja väljendeid, küsides tagasisidet.
Skaalatabel 10. Keeleoskuslünkade kompenseerimine	7. kl	Oskab õeldu mõtet edasi anda sarnase väljendi või selgitava lause abil.
	8. kl	Oskab mõistat edasi anda mingi sagedasema ligilähedase tähendusega sõna abil, paludes end parandada. Oskab emakeelset sõna võõrapärastada, küsides üle, kas temast saadi aru.
	9. kl	Oskab objekte kirjeldada tunnuste kaudu, kui vajalik sõna ei meenu. Oskab vajalikku tähendust edasi anda mingi asendusväljendiga (nt „pehme magamise karu” tähenduses „kaisukaru”).
Skaalatabel 11. Oma kõne jälgimine ja parandamine	7. kl	Oskab küsida kinnitust kasutatud keelendi õigsuse kohta.
	8. kl	Oskab küsida kinnitust kasutatud keelendi õigsuse kohta. Oskab katkenud vestlust uuesti alustada, kasutades teistsugust taktikat.
	9. kl	Oskab parandada valesti kasutatud ajavormi vm keelendit, kui vestluspartner sellele tähelepanu juhib.
Kuulamistoiming (kuulamine)		
Skaalatabel 12. Üldine kuulamisoskus	7. kl	Mõistab olulisemat selgest kirjakeelsest jutust ja lühikesest lugudest tuttavatel teemadel.
	8. kl	Mõistab olulisemat selgest kirjakeelsest jutust ja lühikesest lugudest tuttavatel teemadel, millega puutub igapäevaselt kokku tööl, koolis, vabal ajal jne.
	9. kl	Mõistab lihtsas sõnastuses faktiteavet igapäevaelu või tööga seotud teemadel. Tabab nii peamist sõnumit kui ka

		spetsiifilisi üksikasju, kui hääldus on selge ja tuttavlik.
Skaalatabel 13. Emakeelekõnelejate vestluse mõistmine	7. kl	Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema ja põhipunkte tuttavatel teemadel.
	8. kl	Suudab jälgida mõttevahetuse põhipunkte, eeldusel, et kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.
	9. kl	Suudab üldiselt jälgida pikema mõttevahetuse põhipunkte eeldusel, et kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.
Skaalatabel 14. Elava esitluse kuulamine	7. kl	Suudab üldjoontes jälgida lühikest lihtsat juttu tuttaval teemal.
	8. kl	Suudab üldjoontes jälgida lühikest lihtsat juttu tuttaval teemal, kui kõneldakse üldkeeles ja hääldus on selge.
	9. kl	Suudab jälgida loengut vm esinemist oma valdkonnas, kui teema on tuttav, sõnastus lihtne ja jutu ülesehitus selge.
Skaalatabel 15. Teadeannete ja juhiste kuulamine	7. kl	Mõistab lihtsamate suunavate sõnumite või teadeannete sisu.
	8. kl	Mõistab igapäevastel teemadel suunavate sõnumite ja teadeannete sisu.
	9. kl	Mõistab lihtsamat tehnilist või suunavat infot, näiteks igapäevaste toodete-teenustega seotud juhendeid ja juhiseid. Suudab järgida üksikasjalikke juhtnõure.
Skaalatabel 16. Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	7. kl	Mõistab lühikese salvestiste põhisisu, mis puudutab igapäevaseid asju.
	8. kl	Mõistab raadiouudiste ja lihtsamate salvestiste põhisisu, kui teema on tuttav, jutt suhteliselt aeglane ja selge.
	9. kl	Mõistab enamiku salvestatud ja ringhäälingus leviva materjali sisu, kui teema pakub huvi, kõne on selge ja jutt üldkeelne.
Lugemistegevus (lugemine)		
Skaalatabel 17. Üldine lugemisoskus	7. kl	Mõistab loetu sisu, oskab esitada küsimusi teksti kohta ning edasi anda loetu sisu.
	8. kl	Mõistab loetu sisu, kasutades vastavalt lugemisülesandele või vajadusele globaalset, selektiivset või detailset lugemist.
	9. kl	Loeb lihtsat faktiteavet rahuldava arusaamisega, kui teema kuulub tema huvivaldkonda.
Skaalatabel 18. Kirjavahetuse lugemine	7. kl	Mõistab tavapäraseid kirju ja e-kirju endale tuttavatel teemadel.
	8. kl	Mõistab isiklikke kirju määral, mis lubab pidada kirjavahetust.
	9. kl	Mõistab sündmusi, tundeid ja soove kirjeldavaid isiklikke kirju määral, mis lubab pidada regulaarset kirjavahetust.
Skaalatabel 19. Eesmärgipärane lugemine	7. kl	Oskab leida tekstist olulist infot.
	8. kl	Oskab leida ja mõista asjakohast teavet igapäevatekstides (kirjad, brošüürid ja lühemad dokumendid).
	9. kl	Suudab erilaadse ülesande täitmiseks hõlmata pikemaid tekste, et leida otsitav teave, ja koguda infot teksti eri osadest või mitmest tekstist.
Skaalatabel 20. Lugemine info hankimiseks ja	7. kl	Oskab leida lihtsamal kirjalikus tekstis leida asjassepuutuvat teavet.
	8. kl	Leiab lihtsas leheloos olulisema, kui teema on tuttav.

arulemiseks	9. kl	Tabab selge arutluskäiguga tekstide põhijäreldusi. Mõistab käsitletava teema arutluskäiku, kuid ei pruugi aru saada üksikasjadest.
Skaalatabel 21. Juhiste lugemine	7. kl	Mõistab lihtsamates keeles nõudeid või juhendeid.
	8. kl	Mõistab lihtsamates keeles nõudeid või juhendeid.
	9. kl	Mõistab seadmete selgeid lihtsaid kasutusjuhendeid.
Audiovisuaalne tegevus		
Skaalatabel 22. Telesaadete ja filmide vaatamine	7. kl	Suudab jälgida filme ja telesaateid, kus jutt on selge ja keel lihtne ning pilt toetab kommentaare.
	8. kl	Suudab jälgida paljusid filme, kus pilt ja tegevus süžeed kannavad ja ning jutt on selge ja keel lihtne. Suudab haarata tuttavalt teemal telesaate põhisisu, kui jutt on suhteliselt aeglane ja selge.
	9. kl	Mõistab suurt osa telesaatest (nt intervjuust, lühiloengust ja uudisreportaažist), kui teema pakub huvi ning räägitakse suhteliselt aeglaselt ja selgelt.
Vastuvõtustrateegiad		
Skaalatabel 23. Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)	7. kl	Suudab igapäevaste, tuttavate teemadega seotud tekstide raames tuletada tundmatute sõnade arvatavat tähendust.
	8. kl	Suudab kontekstis mõista tundmatuid sõnu, kui teema kuulub tema huvivaldkonda.
	9. kl	Oskab konteksti põhjal tuletada juhuslike tundmatute sõnade tähendust ja järeldada lausete mõtet, kui arutluse teema on tuttav.
Suuline suhtlus		
Skaalatabel 24. Üldine suuline suhtlus	7. kl	Tuleb vähese vaevaga toime lihtsas igapäevasuhtluses.
	8. kl	Tuleb lihtsat keelt kasutades toime enamikus reisiolukordades. On võimeline ettevalmistuseta astuma vestlusse, kui kõneaine on tuttav. Oskab avaldada arvamust, anda ja küsida infot igapäevaelu või isiklike asjade kohta (nt perekond, harrastused, töö, reisimine, päevasündmused).
	9. kl	Saab üsna hästi hakkama vestlusega, kui see puudutab tema tööasju või huvialasid. Oskab vahetada, üle küsida ja kinnitada infot; tuleb toime vähem tuttavas olukorras ja oskab selgitada, milles seisneb probleem. Oskab väljendada mõtteid mõnel abstraktsel või kultuuriteemal (nt filmid, raamatud, muusika).
Skaalatabel 25. Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	7. kl	Saab jutust piisavalt aru, et raskusteta toime tulla lihtsamate tavapäraste tegevustega.
	8. kl	Suudab igapäevases vestluses jälgida selge hääldusega pöördumist, on aeg-ajalt sunnitud paluma kordamist või ümbersõnastamist.

	9. kl	Suudab igapäevases vestluses jälgida selge hääldusega pöördumist, kuigi on vahel sunnitud paluma teatud sõnu ja fraase korrata.
Skaalataabel 26. Vestlus	7. kl	Suudab osaleda lühivestlustes, kui kõneaine on tuttav.
	8. kl	Suudab ettevalmistuseta vestelda, kui kõneaine on tuttav
	9. kl	Suudab igapäevasuhtluses jälgida selgelt artikuleeritud kõnet, mõningaid sõnu või fraase võib siiski paluda korrata. Suudab osaleda vestluses või mõttevahetuses, kuid aeg-ajalt võib jääda arusaamatuks, mida ta täpselt öelda tahab. Oskab väljendada üllatust, rõõmu, kurbust, huvi ja ükskõiksust; oskab sellistele emotsioonidele reageerida.
Skaalataabel 27. Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	7. kl	Oskab end mõistetavaks teha, kui avaldab arvamust praktilistes asjades (nt kuhu minna, mida teha, kuidas korraldada väljasõitu vms).
	8. kl	Saab üldjoontes aru sõprade ringis toimuva vaba mõttevahetuse põhisisust, kui kasutatakse ühiskeelt ja hääldus on selge. Oskab esitada oma vaatenurka või arvamust ja küsida teiste omi, kui kõneaine talle huvi pakub. Oskab viisakalt väljendada veendumusi, arvamusi, nõustumist ja nõustumatust.
	9. kl	On võimeline mõistma suuremat osa üldisest jutust, kui vestluspartnerid hoiduvad idioome kasutamast ja nende hääldus on selge. Oskab avaldada arvamust mõnel abstraktsel või kultuuriteemal (nt muusika, filmid). Oskab selgitada, milles seisneb probleem. Oskab lühidalt kommenteerida teiste arvamusi. Oskab kõrvutada ja võrrelda vastakaid arvamusi: pidada aru selle üle, mida teha, kuhu minna, keda või mida valida jne.
Skaalataabel 28. Ametlikud arutelud ja koosolekud	7. kl	Suudab osaleda tuttavat teemat puudutavas teises arutelus.
	8. kl	Suudab mõista suurt osa teisest jutust, kui ei kasutata palju kinnistunud väljendeid ja hääldus on selge.
	9. kl	Saab hästi hakkama oma vaatekoha esitamisega, kuid väitlemisega on raskusi. Suudab osaleda tuttavat teemat puudutavas tavalises teises arutelus, kus vahetatakse faktiinfot, jagatakse korraldusi või otsitakse lahendusi praktilistele küsimustele, seda tingimusel, et kasutatakse ühiskeelt ja hääldus on selge.
Skaalataabel 29. Eesmärgipärane koostöö	7. kl	On üldjoontes võimeline jälgima, mida räägitakse. Oskab teiste öeldut osaliselt korrata, et kindlustada vastastikust mõistmist.
	8. kl	Oskab end mõistetavaks teha, kui asi puudutab lahenduse

		otsimist või edasise tegutsemisviisi valikut. Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada oma arvamust ja suhtumist. Oskab ärgitada teisi oma arvamust väljendama.
	9. kl	On võimeline jälgima, mida räägitakse, kuid kiire ja pika jutu korral võib aeg-ajalt paluda kordamist või selgitust. Oskab selgitada, milles on probleem, pidada aru edasise tegutsemise üle ja võrrelda vastandlikke tegutsemisviise. Oskab lühidalt kommenteerida teiste arvamusi.
Skaalatabel 30. Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	7. kl	Tuleb toime suhtlusega tavapärastes olukordades, nagu sisseostudel, söömisel, küsides reisibüroost üldinfot.
	8. kl	Saab hakkama tavapäraste toimingutega, mis tulevad ette reisil vm sõitudel.
	9. kl	Saab hakkama enamiku toimingutega, mis tulevad ette reisil vm sõitudel, reisi või majutuse korraldamisel ja asjaajamisel sihtriigi ametnikega. Tuleb toime ebatavalisemates olukordades, mis võivad ette tulla poes, postkontoris ja pangas (nt ebasobiva ostu tagastamine). Oskab esitada kaebust. Saab hakkama enamikus olukordades, mis tulevad ette reisiks valmistumisel (nt reisibüroos) või reisimisel jm sõitudel (nt oskab küsida kaassõitjalt, millises peatuses maha minna).
Skaalatabel 31. Infovahetus	7. kl	Tuleb toime igapäevavajadustega: oskab leida ja edastada lihtsat faktiinfot.
	8. kl	Oskab välja otsida ja edastada lihtsat faktiinfot. Oskab küsida ja järgida üksikasjalikke juhtnööre. Oskab hankida üksikasjalikku lisateavet.
	9. kl	Oskab oma toimevaldkonna piires võrdlemisi usaldusväärselt vahendada, kontrollida ja kinnitada tüüpilist või ebatüüpilist faktiinfot. Oskab kirjeldada mingi toimingu käiku ja anda üksikasjalikke juhtnööre. Oskab resümeerida juttu, artiklit, vestlust, arutelu, intervjuud ja dokumentaalkirjutist, -filmi või -saadet ning avaldada nende kohta arvamust ja vastata täpsustavatele küsimustele.
Skaalatabel 32. Küsituleja ja vastaja roll	7. kl	Oskab tuttava kõneaine korral edastada mõtteid ja teavet.
	8. kl	Võib intervjuul/konsultatsioonil aeg-ajalt ilmutada algatusvõimet (nt vahetada teemat), kuid üldiselt toetub siiski tugevalt küsitulejale. Oskab ettevalmistatud küsimuste toel teha lihtsat intervjuud. Suudab esitada mõne ettevalmistamata küsimuse.
	9. kl	Oskab anda konkreetset infot, kui seda intervjuul või konsultatsioonil küsitakse (nt kirjeldada arstile sümptomeid), kuid esitab seda üldsõnaliselt, ilma üksikasjadesse laskumata.

		Oskab läbi viia ettevalmistatud intervjuud, kontrollida ja üle küsida infot; aeg-ajalt võib paluda öeldut korrata, eriti kui küsitletav räägib liiga kiiresti või pikalt.
Kirjalik suhtlus		
Skaalatabel 33. Üldine kirjalik suhtlus	7. kl	Oskab koostada lihtsat teksti tuttavatel teemadel.
	8. kl	Oskab kirjutada isiklikke kirju ja teateid.
	9. kl	Oskab kirjutada isiklikke kirju ja teateid, küsides lihtsat hädavajalikku teavet või edastades seda teistele; suudab edastada kõige olulisemat.
Skaalatabel 34. Kirjavahetus	7. kl	Oskab isiklikus kirjas vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi.
	8. kl	Oskab isiklikus kirjas üsna üksikasjalikult vahendada kogemusi, tundeid ja sündmusi.
	9. kl	Oskab kirjutada isiklikke kirju, mis vahendavad teateid ja annavad edasi mõtteid abstraktsetel ja kultuuriteemadel (nt muusika, filmid).
Skaalatabel 35. Teated, sõnumid ja plangid	7. kl	Oskab kirjutada lihtsamat sõnumit.
	8. kl	Oskab kirjutada sõnumit, mis edastab lihtsat hädavajalikku teavet sõpradele, teenindajatele, õpetajatele jt, kellega ta igapäevaelus kokku puutub; suudab edastada kõige olulisemat.
	9. kl	Oskab kirjutada sõnumit, mille eesmärk on infot saada või probleeme selgitada.
Interaktiivsed strateegiad		
Skaalatabel 36. Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	7. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust.
	8. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust, kui kõneaine on talle tuttav või huvipakkuv.
	9. kl	Oskab sekkuda arutellu, kui arutlusaine on tuttav, kasutab kõnevooru võtmiseks sobivat fraasi.
Skaalatabel 37. Suhtluskoostöö	7. kl	Oskab märku anda, et saab mõttevahetusest aru.
	8. kl	Oskab korrata eelkõneleja öeldut, et kinnitada vastastikust mõistmist ja hoida juttu õigel kursil. Oskab teisi mõttevahetusse kaasata.
	9. kl	Oskab kasutada põhisõnavara ja -strateegiaid, et vestlust või diskussiooni ülal hoida. Oskab kokku võtta, kuhu diskussiooniga välja on jõutud, aidates kaasa teemas püsimisele.
Skaalatabel 38. Selgituste palumine	7. kl	Oskab paluda kordamist, kui pole teise jutust aru saanud.
	8. kl	Oskab paluda kordamist või ümbersõnastamist, kui pole teise jutust aru saanud.
	9. kl	Oskab paluda vahetult kuuldu kohta selgitusi või täpsustusi.
Tekstid		
Skaalatabel 39. Märkmete tegemine (loengus, seminaril jm)	7. kl	Oskab märkmeid võtmesõnade kujul lühijutu kohta.
	8. kl	Oskab loengumärkmeid teha võtmesõnade kujul, kui tegemist on tuttava teemaga ning tekst esitatakse lihtsas sõnastuses ja

		selge hääldusega.
	9. kl	Oskab teha hilisemaks kasutamiseks piisavalt täpseid loengumärkmeid, kui teema kuulub tema huvivaldkonda ning tekst esitatakse selgelt ja loogiliselt.
Skaalatabel 40. Töö tekstiga	7. kl	Oskab teha tekstist kokkuvõtte kasutades tekstis esinevaid võtmefraase või lühikesi lauseid.
	8. kl	Oskab teha tekstist kokkuvõtte.
	9. kl	Oskab kokku panna eri allikatest pärineva info ja teha sellest teistele kokkuvõtte. Oskab lühikesi lihtsas keeles tekste oma sõnadega kirja panna, kasutades originaalteksti sõnu ja järgides selle kulgu.
Suhtluspädevus		
Skaalatabel 41. Üldine keelepagas	7. kl	Valdab keele põhivara piisavalt, et toime tulla igapäevastes tavaolukordades, ettenägematus olukorras võib tekkida suhtlusraskusi.
	8. kl	Oskab keelt piisavalt, et väljendada igapäevateemadel (pereking, huvialad, töö, reisimine, päevasündmused), kuigi jutus võib ette tulla takerdusi ja kaudset väljendust. Piiratud sõnavara võib põhjustada kordamist või ka sõnastusraskusi.
	9. kl	Oskab keelt piisavalt, et kirjeldada ootamatut olukorda, üsna täpselt selgitada mõtte või probleemi tuuma ja avaldada arvamust abstraktsel või kultuuriteemadel (nt muusika ja filmid).
Skaalatabel 42. Sõnavara ulatus	7. kl	Sõnavara on küllaldane, et toime tulla igapäevaste tuttavate suhtlustoimingutega.
	8. kl	Sõnavara on küllaldane, et toime tulla igapäevaste tuttavate suhtlustoimingutega
	9. kl	Sõnavara on piisav igapäevaste kõneteemade jaoks (pereking, huvialad, töö, reisimine, päevasündmused), kuigi vahel võib ette tulla kaudset väljendust.
Skaalatabel 43. Sõnakasutus	7. kl	Valdab põhisõnavara.
	8. kl	Valdab põhisõnavara.
	9. kl	Valdab põhisõnavara, kuid teeb märkimisväärsed vigu, kui on vaja väljendada keerukamat mõtet või kui kõneaine ja olukord on võõras.
Skaalatabel 44. Grammatika korrektsus	7. kl	Oskab tavaolukorras kasutada õpitud tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.
	8. kl	Oskab tavaolukorras üsna õigesti kasutada tüüpkeelendeid ja moodustusmalle.
	9. kl	Kasutab tuttavas olukorras grammatiliselt üsna õiget keelt, ehkki emakeele mõju on märgatav. Tuleb ette vigu, kuid need ei takista mõistmist.
Skaalatabel 45. Häälduspädevus	7. kl	Hääldus on piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav.
	8. kl	Hääldus on selge ja arusaadav, kuigi on märgata võõrast aktsenti ja hääldusvigu.
	9. kl	Hääldus on selge ja arusaadav, kuigi aeg-ajalt on märgata võõrast aktsenti ja hääldusvigu.
Skaalatabel 46.	7. kl	Oskab üsna arusaadavalt kirjutada igapäevastel teemadel.

Õigekirjaoskus	8. kl	Oskab üsna arusaadavalt kirjutada.
	9. kl	Kirjutamine, kirjavahemärgistus ja teksti paigutus on sedavõrd korrektne, et ei sega jälgimist.
Skaalatabel 47. Keelekasutuse olukohasus	7. kl	Oskab õpitud keelevahendite abil rahuldada keskseid kõnetarbeid, huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest.
	8. kl	Oskab õpitud keelevahendite abil rahuldada keskseid kõnetarbeid tunneb huvi õpitavat keelt kõnelevate maade kultuurielu vastu, loeb võõrkeelsest eakohast kirjandust, vaatab filme ja telesaateid ning kuulab raadiosaateid.
	9. kl	Oskab sõnastada mitmesuguseid vajadusi, kasutades sagedasi väljendeid ja neutraalset keelt. Tunneb peamisi viisakusnõudeid, oskab neid täita. On teadlik kultuurierinevustest, oskab suhestada oma ja võõrast kultuuri ning tähele panna olulisemaid erinevusi kommetes, hoiakutes, väärtushinnangutes ja uskumustes.
Skaalatabel 48. Keelekasutuse paindlikkus	7. kl	Suudab keelekasutust vähesel määral varieerida, kui olukord seda nõuab.
	8. kl	Oskab paindlikult kasutada lihtsaid keelevahendeid, et väljendada vajalikku.
	9. kl	Oskab kohandada oma väljendust, et tulla toime ebatüüpilises ja isegi keerulises olukorras.
Skaalatabel 49. Vooruvahetus	7. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust.
	8. kl	Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust, kui kõneaine on talle tuttav või huvipakkuv.
	9. kl	Oskab sekkuda arutellu, kui arutlusaine on tuttav, kasutab kõnevooru võtmiseks sobivat fraasi.
Skaalatabel 50. Teemaarendus	7. kl	Oskab jutustada ja kirjeldada kasutades lihtsamaid seotud lauseid.
	8. kl	Oskab esitada lihtsat seotud teksti käsitletud temaatika piires.
	9. kl	Oskab üsna ladusalt jutustada ja kirjeldada, väljendades mõtteid lihtsate lausete järjendina.
Skaalatabel 51. Teksti selgus ja sidusus	7. kl	Oskab kasutada kõige sagedasemaid sidesõnu.
	8. kl	Oskab kasutada kõige sagedasemaid sidesõnu.
	9. kl	Oskab ühendada lühemaid ja lihtsamaid sisuüksusi lihtsaks seotud järjendiks.
Skaalatabel 52. Kõne ladusus	7. kl	Oskab end lühivestluses mõisetavaks teha, kugi esineb ebasobivaid alustusi ja ümbersõnastamist.
	8. kl	Oskab arusaadavalt väljenduda, kuigi pikema kõnelõigu korral teeb sageli pause, et otsida sõnu ja grammatilisi vorme või korrigeerida sõnastust.
	9. kl	On võimeline võrdlemisi vabalt väljenduma. Suudab jätkata kõrvalise abita, kui sõnastusraskuste tõttu ummikusse sattub ja kõnes seetõttu pause tekib.
Skaalatabel 53. Väljendustäpsus	7. kl	Suudab igapäevaolukorras edastada lihtsat teavet.
	8. kl	Suudab edastada lihtsat ja pakilist teavet, anda edasi kõige

		olulisemat.
		Oskab arusaadavalt väljendada oma jutu peamist mõtet.
	9. kl	Oskab üsna täpselt selgitada mõtte või probleemi tuuma.

Grammatika sisu III kooliastmes klassiti

Teemad	Grammatika sisu
Lauseõpetus	7. klass Põimlaused; fraaside ja lausete ühendamise; <i>It/there</i> lause algul; kokku-ja lahkukirjutamise põhijuhud; kirjavahemärgid (jutumärgid); sõnade poolitamise põhireeglid (liitsõnad);
	8. klass Kaudne kõne (aegade ühildumine, küsimused, korraldused, palved); kirjavahemärgid (jutumärgid); alistavad sidesõnad (<i>however, though</i>).
	9. klass Tingimuslaused (I-III tüüp) Kaudne kõne (aegade ühildumine, küsimused, korraldused, palved); kirjavahemärgid (jutumärgid) Alistavad sidesõnad (<i>however, though</i>).
Tegusõna	7. klass Harvemini esinevad ebareeglipäraseid tegusõnad (<i>grind, sew, ...</i>); isikuline tegumood (<i>Past Perfect, Present Perfect Continuous</i>); tuleviku väljendamis erinevad võimalused.
	8. klass Harvemini esinevad ebareeglipäraseid tegusõnad (<i>grind, sew, ...</i>); isikuline tegumood (<i>Past Perfect, Present Perfect Continuous</i>); umbisikuline tegumood (<i>Present Simple/ Past Simple</i>); modaalteguõnad (<i>have to, ought, should, would</i>); tarind <i>to</i> +infinitiiv, <i>ing</i> -vorm; tuleviku väljendamis erinevad võimalused.
	9. klass Modaalteguõnad (<i>have to, ought, should, would</i>); harvemini esinevad ebareeglipäraseid tegusõnad (<i>grind, sew, ...</i>); isikuline tegumood (<i>Past Perfect, Present Perfect Continuous</i>); umbisikuline tegumood (<i>Present Simple/ Past Simple</i>); tarind <i>to</i> +infinitiiv, <i>ing</i> -vorm; tuleviku väljendamis erinevad võimalused.
Nimisõna	7. klass Liitnimisõnad.
	8. klass

	Väljendid artiklitega ja ilma; artikli kasutamine isikunimedega ja geograafiliste nimedega; liitnimisõnad.
	9. klass Ainsuslikud ja mitmuslikud nimisõnad; väljendid artiklitega ja ilma; liitnimisõnad.
Omadussõna	7. klass Omadussõnade võrdlusastmed.
	8. klass Omadussõna nimisõna funktsioonis (<i>the poor</i>); <i>enough/too</i> + omadussõna; eritüvelised võrdlusastmed (<i>old-elder</i>); omadussõnade kasutamine rahvusest ja kodakondsusest kõneldes; omadussõnade võrdlemine (<i>as...as, more...than</i>); <i>so/such</i> + omadussõna.
	9. klass Omadussõna nimisõna funktsioonis (<i>the poor</i>); omadussõnade võrdlemine (<i>as...as, more... than</i>); <i>so/such</i> + omadussõna.
Asesõna	7. klass Umbisikulised asesõnad (<i>it, there</i>).
	8. klass Umbmäärased asesõnad (<i>either, neither</i>).
	9. klass Umbmäärased asesõnad (<i>either, neither</i>).
Eessõna	7. klass Enamkasutatavad eessõnalised väljendid (<i>take part in, look forward to</i>); Eessõnad viisimäärustes (<i>with,without</i>).
	8. klass Enamkasutatavad eessõnalised väljendid (<i>take part in, look forward to</i>); Eessõnad viisimäärustes (<i>with,without</i>).
	9. klass Enamkasutatavad eessõnalised väljendid (<i>take part in, look forward to</i>); Eessõnad viisimäärustes (<i>with,without</i>).
Arvsõna	7. klass Liitmurrud (pool, veerand); kuupäevad, aastaarvud.
	8. klass Aritmeetilised põhitehted.
	9. klass

	Protsent; kümnendmurrud; Arvsõna "0" erinev lugemine.
Määrsõna	7. klass Määrsõnade moodustamine; sagedusmäärsõnad (liitega <i>-ly</i>), järjestavad määrsõnad.
	8. klass Ebareeglipärased määrsõnad.
	9. klass Määrsõnade liigid ja võrdlemine; määrsõna koht lauses.
Sõnatuletus	7. klass Liitsõnad; enamkasutatavad ees- (<i>un-</i>)ja järelliited (<i>-,ous,-ship</i>) nimi-, omadussõnade moodustamiseks.
	8. klass Liitsõnad; enamkasutatavad ees- (<i>re-</i>)ja järelliited (<i>-ness,-ion,-ous</i>) nimi-, omadus-, tegusõnade moodustamiseks.
	9. klass Liitsõnad; enamkasutatavad ees- ja järelliited nimi-, omadus-, tegusõnade moodustamiseks.

B-VÕÕRKEEL (VENE KEEL)

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli B-võõrkeele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) saavutab keeleoskuse taseme, mis võimaldab tal igapäevastes suhtlusolukordades toime tulla;
- 2) huvitub võõrkeelte õppimisest ning nende kaudu silmaringi laiendamisest;
- 3) omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripära;
- 4) tunneb erinevaid võõrkeelte õppimise strateegiaid ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- 5) huvitub õpitavat keelt kõnelevatest maadest ja nende kultuurist;
- 6) oskab kasutada eakohaseid võõrkeelseid teatmeallikaid (nt teatmeteosed, sõnaraamatud, internet), et leida vajalikku infot ka teistes valdkondades ja õppeainetes.

II kooliastme õpitulemused õppesisu B-võõrkeeles

- tekitada huvi võõrkeele õppimise vastu ja selle kaudu laiendada silmaringi;
- õpetada kasutama keelt loomulikes olukordades;
- äratada huvi õpitavat keelt kõnelevate maade ja nende kultuuride vastu;
- õpetada erinevaid lugemis-, kuulamis-, kõnelemis- ja kirjutamisstrateegiaid;
- õpetada lugema ja mõistma eakohaseid võõrkeelseid originaaltekste;
- arendada lugemise kaudu iseseisvat mõtlemis- ja analüüsimisvõimet;
- arendada oskust väljendada enese ja rühma seisukohti.

Õpitulemused 5.klassis

5. klassi lõpetajakuulamisel:

- tunneb õpitava keele teiste hulgast ära;
- saab aru õpetaja korraldustest ja reageerib nendele adekvaatselt;
- saab aru lihtsatest, temale tuttavatest sõnadest, lühitekstidest ja lauludest.

5. klassi lõpetaja oskab kõnelemisel:

- ennast ja oma kaaslast tutvustada, küsida kaaslase nime;
- soovida õnne sünnipäevaks;
- ütelda oma vanust ja numbreid 1-20;
- ütelda oma ja küsida sõbra aadressi ning telefoninumbrit;
- nimetada päevaaegu, nädalapäevi, kuude nimetusi ja kellaaega (täistunde);
- hääldata oma nime;
- õpitud sõnavara piires rääkida kodust, perekonnast, sõbrast, oskustest, koolitarvetest;
- õpitud keelendeid kasutades end igapäevastes olukordades arusaadavaks teha.

5. klassi lõpetaja lugemisel:

- saab aru kirjalikest lühitööjuhenditest;
- saab aru tuttava sõnavaraga lühitekstidest.

5. klassi lõpetaja oskab kirjutamisel:

- kirjutada enda ja oma lähimate kaaslaste nime;
- juhendamisel lõpetada lauseid ja fraase;
- teha veatut ärakirja õpikust ja tahvlilt;
- õigesti kirjutada harjutuste, mõistatuste, ristsõnade jt ülesannete lahendamiseks vajalikke sõnu.

Õppetegevus 5. klassis:

5. klassis on oluline huvi äratamine uue keele vastu, suur kaal on lauludel. Rõhk on kuulamisel ning rääkimisel. Omandatakse esmane sõnavara. Õpilasi julgustatakse kasutama õpitud väljendeid ja lühilauseid kontekstis. Õpilased õpivad võõrkeele häälikuid eristama ning omandavad õige hääldusaluse. Loetakse ja kirjutatakse peamiselt seda, mis on suuliselt juba õpitud. Peamise õpistrateegiana kasutatakse õpitu kordamist ja seostamist. Tunnis juhitakse õpilasi töötama nii paaris kui ka rühmas. Metoodiliste võtete valikul lähtutakse eakohasusest. Osaoskuste arendamisel kasutatakse:

- 1) teatud sõnale või fraasile reageerimist (käetõstmine, püstitõusmine, esemele või pildile osutamine);
- 2) loetellu sobimatu sõna äratundmist;
- 3) kuuldu põhjal pildi täiendamist;

- 4) tähelepanelikku kuulamist nõudvate mängude mängimist (nt bingo);
- 5) laulude ja luuletuste kuulamist ning nende põhjal ülesande täitmist (nt ridade järjestamine, riimuvate sõnade leidmine);
- 6) dialoogide, laulude ja luuletuste esitamist;
- 7) häälega lugemist;
- 8) rääkimist pildi alusel;
- 9) ära kirja tegemist ja mudeli järgi kirjutamist.

Õpitulemused 6.klassis

6. klassi lõpetaja:

- 1) saab aru igapäevastest väljenditest ja lühikestest lausetest;
- 2) kasutab õpitud väljendeid ja lühilauseid oma vajaduste väljendamiseks ning oma lähiümbruse (pere, kodu, kool) kirjeldamiseks;
- 3) reageerib adekvaatselt lihtsatele küsimustele ja korraldustele;
- 4) on omandanud esmased teadmised õpitava keele kultuuriruumist;
- 5) rakendab õpetaja juhendamisel varem omandatud õpioskusi ja -strateegiaid;
- 6) seab endale õpieesmärke ning hindab koostöös kaaslaste ja õpetajaga oma saavutusi;
- 7) töötab õpetaja juhendamisel iseseisvalt, paaris ja rühmas.

Õppesisu

Teemavaldkonnad

Mina ja teised. Enese ja kaaslaste tutvustus; enesetunne, välimuse kirjeldus, ühised tegevused.

Kodu ja lähiümbrus. Pereliikmed ja sugulased, pereliikmete tegevusalad; kodu asukoht.

Kodukoht Eesti. Riik, pealinn, rahvused; aastaajad ja ilm.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Lihtsamad tegevused kodus ja koolis ning nendega seonduvad esemed.

Vaba aeg. Lemmiktegevused ja eelistused.

Keeleoskuse hea tase 6. klassi lõpus:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Vene keel	A1.1 - A1.2 (A1+)	A1.1 - A1.2 (A1+)	A1.1 - A1.2 (A1+)	A1.1 - A1.2 (A1+)

B-võõrkeel - 6. Klass	
Tegevused	Õpitulemused lähtuvalt skaalatabelist, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine
Suuline tekstloome (rääkimine)	
Skaalatabel 1. Üldine rääkimisoskus	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.
Skaalatabel 2. Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	Oskab tutvustada iseennast, oma tegevusala ja elukohta.

Skaalatabel 3. Pikk monoloog: põhjendamine ja selgitamine (nt väitluses)	-
Skaalatabel 4. Teadete edastamine	-
Skaalatabel 5. Suuline esinemine	Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda toosti.
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)	
Skaalatabel 6. Üldine kirjutamisoskus	Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.
Skaalatabel 7. Loovkirjutamine	Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada iseendast ja kujuteldavatest inimestest, näiteks kus nad elavad ja mida teevad.
Kuulamistoiming (kuulamine)	
Skaalatabel 12. Üldine kuulamisoskus	Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause.
Skaalatabel 13. Emakeelekõnelejate vestluse mõistmine	-
Skaalatabel 14. Elava esitluse kuulamine	-
Skaalatabel 15. Teadeannete ja juhiste kuulamine	Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid ning suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.
Skaalatabel 16. Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	-
Lugemistegevus (lugemine)	
Skaalatabel 17. Üldine lugemisoskus	Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning lugedes vajadust mööda mitu korda.
Skaalatabel 18. Kirjavahetuse lugemine	Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.
Skaalatabel 19. Eesmärgipärane lugemine	Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasimad fraasid.
Skaalatabel 20. Lugemine info hankimiseks ja arulemiseks	A1+ Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi. A1 Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.
Skaalatabel 21. Juhiste lugemine	Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt

	kuidas minna punktist A punkti B).
Audiovisuaalne tegevus	
Skaalatabel 22. Telesaadete ja filmide vaatamine	-
Vastuvõtustrateegiad	
Skaalatabel 23. Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)	-
Suuline suhtlus	
Skaalatabel 24. Üldine suuline suhtlus	Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner on nõus teda parandama, öeldut aeglasemalt kordama või ümber sõnastama. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.
Skaalatabel 25. Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust. Mõistab endale suunatud aeglasi, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid.
Skaalatabel 26. Vestlus	Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab küsida, kuidas läheb, ja kuuldule reageerida. Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendeid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.
Skaalatabel 27. Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	-
Skaalatabel 29. Eesmärgipärane koostöö	On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.
Skaalatabel 30. Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaage puudutava infoga.
Skaalatabel 31. Infovahetus	Mõistab küsimusi ja juhtnööre, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatuselt.

	Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tema vajadusi või tuttavat kõneainet, ja vastata samalaadsetele lausetele. Oskab küsida teiste inimeste kohta ja vastata enda või teiste kohta käivatele küsimustele (kus ta elab, keda tunneb, mis tal olemas on). Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal”, „eelmisel reedel”, „novembris”, „kell kolm” jms.
Skaalatabel 32. Küsitleja ja vastaja roll	Oskab küsitletava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt.
Kirjalik suhtlus	
Skaalatabel 33. Üldine kirjalik suhtlus	Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.
Skaalatabel 34. Kirjavahetus	Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.
Skaalatabel 35. Teated, sõnumid ja plangid	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi (nt hotelli registreerimisplangil).
Interaktiivsed strateegiad	
Skaalatabel 36. Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	-
Skaalatabel 37. Suhtluskoostöö	-
Skaalatabel 38. Selgituste palumine	-
Tekstid	
Skaalatabel 39. Märkmete tegemine (loengus, seminaril jm)	-
Skaalatabel 40. Töö tekstiga	Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.
Suhtluspädevus	
Skaalatabel 41. Üldine keelepagas	Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta.
Skaalatabel 42. Sõnavara ulatus	Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta.
Skaalatabel 43. Sõnakasutus	-
Skaalatabel 44. Grammatika korrektsus	Kasutab vaid üksikuid ära õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.

Skaalataabel 45. Hääluspädevus	Väheste äraõpitud sõnade ja fraaside hääldusest võivad mõningase pingutusega aru saada need emakeelsed kõnelejad, kes sama keelerühma kõnelejatega sageli kokku puutuvad.
Skaalataabel 46. Õigekirjaoskus	Oskab ümber kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase, nagu lihtsamad sildid ja juhised, tarbeesemete ja poodide nimetused jms. Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid.
Skaalataabel 47. Keelekasutuse olukohasus	Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast tutvustades; oskab öelda „palun”, „tänan”, „vabandust” jms).
Skaalataabel 48. Keelekasutuse paindlikkus	-
Skaalataabel 49. Vooruvahetus	-
Skaalataabel 50. Teemaarendus	-
Skaalataabel 51. Teksti selgus ja sidusus	Oskab siduda sõnu ja fraase põhisidendite abil nagu „ja” või „siis”.
Skaalataabel 52. Kõne ladusus	Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust.
Skaalataabel 53. Väljendustäpsus	-

6. klassis on 35 lisatundi aastas, mis võimaldab järgmisi lisategevusi:

1. raskete häälikute hääldamine
2. vene kultuuriga tutvumine läbi teksti, luuletuse, filmide, interneti jne
3. laulude õppimine
4. vene toitudega tutvustamine (pannkogi õhtu)
5. suhtlemine venekeelse eakaaslastega meili teel.

B-võõrkeel - III kooliaste

III kooliastme õpitulemused ja õppesisu B-võõrkeeles

Õpitulemused

Põhikooli lõpetaja teistes keeltes:

- 1) tuleb toime teda puudutavates igapäevastes suhtlusolukordades õpitavat keelt emakeelena rääkiva kõnelejaga;
- 2) saab õpitud temaatika piires aru lausetest ja sageli kasutatavatest väljenditest;
- 3) mõistab õpitud temaatika piires olulist;
- 4) kirjutab lühikesi tekste õpitud temaatika piires;
- 5) hangib infot erinevatest võõrkeelsetest infoallikatest;
- 6) on omandanud esmased teadmised õpitava keele maa kultuuriloost;
- 7) teadvustab eakohaselt õpitava maa ja oma maa kultuuri erinevusi ning oskab neid arvestada;
- 8) töötab iseseisvalt, paaris ja rühmas;
- 9) hindab õpetaja abiga oma tugevaid ja nõrku külgi seatud eesmärkide järgi ning vajaduse korral kohandab oma õpistrateegiaid.

Õppesisu

III kooliastmes alustatud alateemad jätkuvad osaoskuste arengu põhjal. Neile lisanduvad järgmised alateemad:

Mina ja teised. Huvid ja võimed, iseloom; tervis; suhted sõpradega ja lähikondsetega.

Kodu ja lähiümbrus. Kodu ja koduümbrus, Prangli saare tuntumad vaatamisväärsused; igapäevased

kodused tööd ja tegemised, perekondlikud sündmused ja tähtpäevad.

Kodukoht Eesti. Eesti asukoht ja sümboolika, riigikord, tähtpäevad ja kultuuritavad, vaatamisväärsused; elu linnas ja maal; ilmastikunähtused, loodus ja käitumine looduses, looduskaitse.

Riigid ja nende kultuur. Õpitavat keelt kõnelevate riikide sümboolika, tähtpäevad ja kombed; mõned tuntumad sündmused ja saavutused ning nendega seotud nimed ajaloo- ja kultuurivaldkonnast; õpitava keele kultuuriruumi kuuluvad riigid; Eesti naaberriikide ja tuntumate maailmariikide nimed, rahvad ja keeled.

Igapäevaelu. Õppimine ja töö. Koolitee; koolielu; tee küsimine ja juhatamine; hügieeni- ja toitumisharjumused ning tervislik eluviis, suhtlemine teeninduses ja arsti juures; ametid ja kutsevalik.

Vaba aeg. Huvid, erinevad vaba aja veetmise viisid; meediavahendid; reklaam; kultuuriline mitmekesisus.

Keeleoskuse hea tase põhikooli lõpus:

	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine	Kirjutamine
Vene keel	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)	A2.2 (A2+)

B-võõrkeel – III kooliaste		
Tegevused	Klass	Õpitulemused
		lähtuvalt skaalatabelitest, mis on toodud Euroopa keeleõppe raamdokumendis: õppimine, õpetamine ja hindamine
Suuline tekstloome (rääkimine)		
Skaalatabel 1. Üldine rääkimisoskus	7. kl	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidumata fraase inimeste ja paikade kohta.
	8. kl	Oskab moodustada lihtsaid, enamasti sidutud fraase inimeste

		ja paikade kohta.
	9. kl	Oskab lihtsal viisil kirjeldada ja tutvustada inimesi, elu- ja töötingimusi ning igapäevatoiminguid, sõnastada, mis meeldib, mis mitte jne; tekst moodustub lihtsate sidesõnadega seotud lihtfraasidest ja -lausetest.
Skaalatable 2. Pikk monoloog: kogetu kirjeldamine	7. kl	Oskab tutvustada iseennast, oma tegevusala ja elukohta.
	8. kl	A2 Oskab kirjeldada oma perekonda, elutingimusi, haridust, praegust või eelmist tööd. Oskab lihtsate sõnadega kirjeldada inimesi, kohti ja oma asju.
	9. kl	A2+ Oskab jutustada või kirjeldada, reastades lihtsaid mõtteid. Oskab kirjeldada igapäevaeluga seonduvat, nt inimesi, kohti, tööd või õpinguid. Oskab lühidalt ja lihtsalt kirjeldada sündmusi ja toiminguid. Oskab kirjeldada kavatsusi, kokkuleppeid, tavapäraseid toiminguid, möödunut ja kogetut. Oskab lihtsas keeles kirjeldada ja võrrelda kõnealuseid objekte või oma asju. Oskab selgitada, mis talle millegi juures meeldib või ei meeldi.
Skaalatable 3. Pikk monoloog: põhjendamine ja selgitamine (nt väitluses)	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	-
Skaalatable 4. Teadete edastamine	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	Oskab edastada väga lühikesi ettevalmistatud teateid õpitud teemadel. Kõne on mõistetav keskendunud kuulajale.
Skaalatable 5. Suuline esinemine	7. kl	Oskab ette lugeda väga lühikest õpitud sõnumit, näiteks tutvustada rääkijat või öelda toosti.
	8. kl	A2 Oskab esitada väga lihtsa päheõpitud teksti endale tuttavalt teemal. Oskab vastata lihtsatele esinemisjärgsetele küsimustele, kui vajadusel küsimust korratakse või vastust sõnastada aidatakse.
	9. kl	A2+ Oskab esitada lühikese päheõpitud teksti endale tuttavalt igapäevateemal. Oskab lühidalt põhjendada ja selgitada arvamusi, kavatsusi ja toiminguid. Tuleb toime väheste lihtsate esinemisjärgsete küsimustega.
Kirjalik tekstiloome (kirjutamine)		
Skaalatable 6. Üldine kirjutamisoskus	7. kl	Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.
	8. kl	Oskab kirjutada lihtsaid, enamasti sidumata fraase ja lauseid.

	9. kl	Oskab kirjutada lihtsamaid fraase ja lauseid, ühendades neid lihtsate sidesõnadega nagu „ja”, „aga” ning „sest”.
Skaalataabel 7. Loovkirjutamine	7. kl	Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada iseendast ja kujuteldavatest inimestest, näiteks kus nad elavad ja mida teevad.
	8. kl	A2 Oskab lihtsate fraaside ja lausetega kirjutada oma perekonnast, elutingimustest, haridusest ning praegusest või eelmisest tööst. Oskab kirjutada lühikesi ja lihtsaid väljamõeldud elulugusid ning lihtsamaid lugusid inimestest.
	9. kl	A2+ Oskab seotud lausetega kirjutada oma eluoluga seonduvatel teemadel (nt inimesed, kohad, töö ja õpingud). Oskab kirjutada väga lühikesi ja lihtsaid minevikusündmuste, oma varasema tegevuse ja isiklike kogemuste kirjeldusi.
Skaalataabel 8. Kirjalikud ülevaated ja aramusvaldused	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	-
Skaalataabel 9. Oma jutu läbimõtlemine	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	On võimeline meenutama ja kordama olukohaseid fraase oma keelevarast.
Skaalataabel 10. Keeleoskuslünkade kompenseerimine	7. kl	
	8. kl	A2 Oskab mõtet edasi anda esemele osutades (nt tähenduses „Palun mulle see”).
	9. kl	A2+ Oskab öeldu mõtet selgitada žestide abil, kui on kasutanud vale sõna.
Skaalataabel 11. Oma kõne jälgimine ja parandamine	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	-
Kuulamistoiming (kuulamine)		
Skaalataabel 12. Üldine kuulamisoskus	7. kl	Suudab jälgida väga aeglast ja hoolika hääldusega juttu, vajades sisu tabamiseks rohkelt pause.
	8. kl	A2 Mõistab selgelt ja aeglaselt hääldatud fraase jm väljendeid, mis seostuvad esmatähtsate eluvaldkondadega (nt algeline isiku- ja pereteave, sisseostud, kodukoht, töö).
	9. kl	A2+ Mõistab selget ja aeglast seotud kõnet.
Skaalataabel 13. Emakeelekõnelejate vestluse mõistmine	7. kl	Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt.
	8. kl	Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt.
	9. kl	Suudab üldiselt tabada mõttevahetuse teema, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt.
Skaalataabel 14. Elava	7. kl	-

esitluse kuulamine	8. kl	-
	9. kl	-
Skaalataabel 15. Teadeannete ja juhiste kuulamine	7. kl	Mõistab selgelt ja aeglaselt antud juhiseid .
	8. kl	Suudab järgida lühikesi lihtsaid juhtnööre.
	9. kl	Mõistab lühikeste, lihtsate ja selgete sõnumite või teadeannete põhisisu. Mõistab lihtsaid juhiseid, näiteks kuidas jalgsi või ühissõidukiga pääseda punktist A punkti B.
Skaalataabel 16. Meediakanalite ja salvestiste kuulamine	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	Mõistab lühikeste, aeglaselt ja selgelt esitatud salvestiste põhisisu, mis puudutab ennustatava sisuga igapäevaseid asju.
Lugemistegevus (lugemine)		
Skaalataabel 17. Üldine lugemisoskus	7. kl	A1 Mõistab väga lühikesi, lihtsaid tekste fraashaaval, leides tuttavaid nimesid, sõnu ja tuntumaid fraase ning lugedes vajadust mööda mitu korda.
	8. kl	A2 Mõistab lühikesi, lihtsaid tekste, mis sisaldavad sagedasti kasutatavaid ja rahvusvahelise levikuga sõnu.
	9. kl	A2+ Mõistab lühikesi lihtsaid tekste tuttavatel teemadel, kui teksti keelekasutus sarnaneb tema igapäevaelus või -töös sageli ettetulevaga.
Skaalataabel 18. Kirjavahetuse lugemine	7. kl	Mõistab lühikesi ja lihtsaid postkaardisõnumeid.
	8. kl	A2 Mõistab lühikesi ja lihtsaid isiklike kirju.
	9. kl	A2+ Mõistab tavapäraseid kirju ja fakse (päringuid, tellimusi, kinnituskirju jms) endale tuttavatel teemadel.
Skaalataabel 19. Eesmärgipärane lugemine	7. kl	Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasimad fraasid.
	8. kl	Tunneb kõige tavalisema igapäevaolukorra lihtsates teadetes ära tuttavad nimed, sõnad ja sagedasimad fraasid.
	9. kl	Oskab leida kindlat harjumuspärast teavet igapäevatekstidest (reklaamid, brošüürid, menüüd, ajakavad jms). Oskab nimestikest leida ja muust eristada vajalikku teavet (nt leida telefoniraamatu kollastelt lehekülgedelt soovitud teenuse või selle osutaja). Mõistab igapäevaseid silte ja teateid avalikes kohtades: tänaval, restoranis, raudteejaamas, töökohal (juhendid, juhtnöörid, ohuhoiatused).
Skaalataabel 20.	7. kl	Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest,

Lugemine info hankimiseks ja arulemiseks		eriti kui pilt teksti toetab.
	8. kl	Saab aru lihtsama sisuga teadete ja lühikirjelduste mõttest, eriti kui pilt teksti toetab.
	9. kl	Tabab asjassepuutuvat teavet lihtsamal kirjalikus tekstis (kirjad, brošüürid, lühikesed lehelood jms), kus kirjeldatakse sündmusi.
Skaalatable 21. Juhiste lugemine	7. kl	A1 Suudab järgida lühikesi lihtsaid kirjalikke juhtnööre (nt kuidas minna punktist A punkti B).
	8. kl	A2 Mõistab lihtsaid juhiseid igapäevaste seadmete kasutamiseks (nt taksofonikasutuse juhend).
	9. kl	A2+ Mõistab lihtsas keeles nõudeid (nt ohutusnõudeid).
Audiovisuaalne tegevus		
Skaalatable 22. Telesaadete ja filmide vaatamine	7. kl	A2 Suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste temavahetusi ja tabada uudise põhisisu.
	8. kl	A2 Suudab jälgida faktipõhiste teleuudiste temavahetusi ja tabada uudise põhisisu.
	9. kl	A2+ Suudab tabada sündmusi, õnnetusi jms kirjeldavate teleuudiste põhisisu, kui pilt kommentaare toetab.
Vastuvõtustrateegiad		
Skaalatable 23. Vihjete tabamine ja järeldamine (suuline ja kirjalik suhtlus)	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	Oskab lühikeste konkreetset laadi igapäevaste tekstide ja suuliste teadete üldise tähenduse kontekstis tuletada tundmatute sõnade arvatavat tähendust.
Suuline suhtlus		
Skaalatable 24. Üldine suuline suhtlus	7. kl	A1 Suudab suhelda lihtsas keeles, kui vestluspartner on nõus teda parandama, öeldut aeglasemalt kordama või ümber sõnastama. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja sellistele küsimustele vastata. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tuttavat teemat või tema vajadusi, ja sellistele lausetele vastata.
	8. kl	A2 Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses tuttavatel teemadel (nt töö ja vaba aeg). Suudab vahetada lihtsaid lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda ise vestlust ülal hoida.
	9. kl	A2+ Suudab küllaltki vabalt suhelda lihtsamates olukordades ja tuleb toime lühivestluses, kui vestluspartner teda vajaduse korral aitab. Tuleb vähese vaevaga toime lihtsas igapäevasuhtluses. Oskab esitada küsimusi ja küsimustele vastata. Oskab vahetada mõtteid, küsida ja anda infot igapäevastes tüüpilistes olukordades.

Skaalatabel 25. Emakeelse vestluskaaslase mõistmine	7. kl	Mõistab igapäevaseid väljendeid, mis aitavad konkreetseid lihtsaid elulisi asju ajada, kui pöörduda tema poole otse, aeglaselt ja korrates ning näidata üles vastutulelikkust. Mõistab endale suunatud aeglaselt, hoolika sõnastusega küsimusi ja suudab järgida lühikesi lihtsaid juhiseid.
	8. kl	A2 Mõistab lihtsas igapäevases vestluses pöördumisi, mis on selgelt ja aeglaselt suunatud otse temale. Kaaslasel on võimalik end arusaadavaks teha, kui ta vaevub pingutama.
	9. kl	A2+ Saab jutust piisavalt aru, et raskusteta toime tulla lihtsamate tavapärase tegevustega. Mõistab häälduselt selge, keelelt lihtsa ja teemalt tuttava otsese pöördumise sisu üldiselt; on aeg-ajalt sunnitud paluma midagi korrata või ümber sõnastada.
Skaalatabel 26. Vestlus	7. kl	Oskab end tutvustada ja kasutada väga lihtsaid tervitus- ja hüvastijätuväljendeid. Oskab küsida, kuidas läheb, ja kuuldule reageerida. Mõistab konkreetsete igapäevavajadustega seotud väljendeid, kui neid esitatakse selgelt ja aeglaselt ning ollakse valmis öeldut kordama.
	8. kl	A2 On võimeline vahetama lühikesi lauseid, kuid mõistmisraskuste tõttu ei suuda enamasti vestlust ülal hoida; siiski võib kuuldut mõista, kui vestluspartner soostub selle nimel vaeva nägema. Oskab tervitada ja pöörduda, kasutades lihtsaid igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata. Oskab öelda, mis talle meeldib ja mis mitte.
	9. kl	A2+ Oskab tervitada, hüvasti jätta, ennast või teisi tutvustada, tänada. Suudab üldjoontes jälgida selget ja normaalset kõnet, kui kõneaine on tuttav ja kui on võimalik paluda mõnd kohta korrata või ümber sõnastada. Suudab osaleda lühivestluses, kui kontekst on tuttav ja kõneaine talle huvi pakub. Oskab lihtsate sõnadega väljendada enesetunnet ja tänu.
Skaalatabel 27. Vaba mõttevahetus (sõprade ringis)	7. kl	-
	8. kl	A2 Oskab arutada igapäevaelu praktilisi küsimusi, kui tema poole pöördutakse otse ja räägitakse selgelt ning aeglaselt. Oskab arutada, mida ette võtta ja kuhu minna. Oskab määrata kokkusaamist.
	9. kl	A2+ Saab üldjoontes aru, millest jutt käib, kui räägitakse aeglaselt ja hääldus on selge. Oskab arutada, mida õhtul või nädalavahetusel ette võtta.

		Oskab teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele. Oskab väljendada nõustumist ja nõustumatust.
Skaalatabel 28. Ametlikud arutelud ja koosolekud	7. kl	-
	8. kl	A2 Oskab koosolekul öelda, mida ta asjast arvab, kui tema poole sellise küsimusega pöördatakse ja kui asja tuuma ollakse valmis üle kordama.
	9. kl	A2+ Suudab teise arutelu käigus üldjoontes jälgida teemavahetusi, kui räägitakse aeglaselt ja selgelt. Oskab vahetada asjakohast infot ja avaldada arvamust praktilistes küsimustes, kui seda temalt palutakse, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda põhiasjade ülekordamist.
Skaalatabel 29. Eesmärgipärane koostöö	7. kl	On võimeline mõistma küsimusi ja juhtnööre, kui need edastatakse talle selgelt ja aeglaselt. Oskab järgida lühikesi lihtsaid näpunäiteid. Oskab paluda endale midagi ulatada ja oskab teistele asju ulatada.
	8. kl	A2 Oskab märku anda, et saab jutust aru. On võimeline vajalikku mõistma, kui rääkija soostub selle nimel vaeva nägema. Suudab osaleda lihtsas tava suhtluses. Oskab kasutada lihtsaid fraase, et lasta endale midagi näidata või ulatada, küsida infot ja pidada aru järgmiste sammude üle.
	9. kl	A2+ Mõistab keelt küllaldaselt, et vähese vaevaga toime tulla lihtsas tava suhtluses. Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole kuulnud mõistnud. Oskab arutleda, mida järgmisena ette võtta, teha ettepanekuid ja vastata teiste omadele, küsida ja anda juhatusi.
Skaalatabel 30. Toimingud kaupade ja teenuste ostmisel	7. kl	Oskab paluda, et talle midagi ulatataks või antaks; oskab teiste küsimise peale asju ulatada või anda. Saab hakkama suurusnumbreid, koguseid, hindu ja kellaaegu puudutava infoga.
	8. kl	A2 Oskab küsida tarbekaupu ja põhiteenuseid. Oskab küsida lihtsat infot reisi või ühissõidukite kohta (bussid, rongid, takso); oskab küsida ja juhatada teed ning osta pileteid. Oskab küsida vajalikke asju ja teha lihtsamaid toiminguid poes, postkontoris või pangas. Oskab anda ja vastu võtta infot koguste, suurusnumbrite ja hindade kohta. Oskab teha lihtsamaid oste, sõnastada oma soove ja küsida hinda.

		Oskab tellida toitu.
	9. kl	A2+ Tuleb toime suhtlusega tavapärastes olukordades, nagu sõitudel, majutuskoha otsimisel, söömas ja sisseostudel. Oskab reisbüroost tulemuslikult küsida kõike vajalikku, kui tegu on lihtsa üldinfoga.
Skaalatabel 31. Infovahetus	7. kl	Mõistab küsimusi ja juhtnöore, kui need on esitatud aeglaselt ja selgesõnaliselt. Saab aru lihtsast lühidast teejuhatusest. Oskab esitada lihtsaid küsimusi ja vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab moodustada lihtsaid lauseid, mis puudutavad tema vajadusi või tuttavat kõneainet, ja vastata samalaadsetele lausetele. Oskab küsida teiste inimeste kohta ja vastata enda või teiste kohta käivatele küsimustele (kus ta elab, keda tunneb, mis tal olemas on). Oskab väljendada aega, kasutades fraase „järgmisel nädalal”, „eelmisel reedel”, „novembris”, „kell kolm” jms.
	8. kl	A2 Tuleb toime lihtsa igapäevasuhtlusega, kui see seisneb lihtsas ja otseses infovahetuses. Oskab vahetada piiratud infot tuttavate tavatoimingute kohta. Oskab esitada küsimusi töö ja vaba aja kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab küsida ja juhatada teed, toetudes kaardile või plaanile. Oskab küsida ja edastada isikuandmeid.
	9. kl	A2+ Oskab keelt piisavalt, et tulla suurema pingutuseta toime igapäevasuhtluses. Tuleb toime igapäevavajadustega: oskab leida ja edastada lihtsat faktiinfot. Oskab esitada küsimusi tavapäraste toimingute kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab esitada küsimusi vaba aja tegevuste ja möödanikus tehtu kohta ning vastata samalaadsetele küsimustele. Oskab anda ja järgida lihtsaid juhtnöore, näiteks osutada suunda või juhatada teed.
Skaalatabel 32. Küsitaja ja vastaja roll	7. kl	A1 Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele ja otsestele küsimustele oma isiku kohta, kui need esitatakse neutraalses keeles, väga aeglaselt ja selgelt.
	8. kl	A2 Oskab küsitatava rollis vastata lihtsatele küsimustele ja väidetele.
	9. kl	A2+ Suudab end küsitatava rollis mõistetavaks teha, oskab tuttava kõneaine korral edastada mõtteid või teavet, kuid vajab seejuures mõningast abi ning võib paluda küsimust selgitada.
Kirjalik suhtlus		
Skaalatabel 33. Üldine	7. kl	Oskab kirjalikult edastada isikuandmeid.

kirjalik suhtlus	8. kl	Oskab kirjalikult küsida ja edastada isikuandmeid.
	9. kl	Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid sõnumeid, mis puudutavad talle vajalikke asju.
Skaalatable 34. Kirjavahetus	7. kl	-
	8. kl	Oskab kirjutada lühikest ja lihtsat postkaarditeksti.
	9. kl	Oskab kirjutada väga lihtsaid isiklikke kirju, et väljendada tänu või esitada vabandust.
Skaalatable 35. Teated, sõnumid ja plangid	7. kl	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, vanust ja sünniaega .
	8. kl	Oskab kirjutada oma nime, aadressi, rahvust, vanust ja sünniaega ning arve ja kuupäevi (nt hotelli registreerimisplangil).
	9. kl	Oskab kuulamise järgi kirja panna lühikesi ja lihtsaid teateid, kui tal on võimalus paluda neid korrata või teisiti sõnastada. Oskab kirjutada lühikesi lihtsaid teateid, mis puudutavad talle vajalikke asju.
Interaktiivsed strateegiad		
Skaalatable 36. Suhtlusaktiivsus (vooruvahetus)	7. kl	-
	8. kl	A2 Oskab paluda tähelepanu.
	9. kl	A2+ Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades lihtsaid võtteid. Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.
Skaalatable 37. Suhtluskoostöö	7. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
	8. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
	9. kl	Oskab märku anda, et saab jutust aru.
Skaalatable 38. Selgituste palumine	7. kl	Oskab märku anda, et ei suutnud teise juttu jälgida.
	8. kl	Oskab märku anda, et ei suutnud teise juttu jälgida.
	9. kl	Oskab lihtsate sõnadega paluda kordamist, kui pole teise juttu mõistnud. Oskab paluda võtmesõnade või -fraaside kordamist lihtsamate sõnadega.
Tekstid		
Skaalatable 39. Märkmete tegemine (loengus, seminaril jm)	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	-
Skaalatable 40. Töö tekstiga	7. kl	Oskab ümber kirjutada üksiksõnu ja lühemaid trükitekste.
	8. kl	A2 Oskab ümber kirjutada lühemaid selge käekirjaga kirjutatud või trükitekste.
	9. kl	A2+ Oskab oma keelepädevuse ja -kogemuse piires leida ja kasutada lühemate tekstide võtmesõnu ja -fraase või lühikesi lauseid.
Suhtluspädevus		

Skaalataabel 41. Üldine keelepagas	7. kl	Teab lihtsaid põhiväljendeid iseenda ja oma konkreetsete vajaduste kohta.
	8. kl	A2 Tuleb lühikesi igapäevaseid väljendeid kasutades toime lihtsates konkreetsetes olukordades (isikute ja igapäevatoimingutega seonduv, soovide ja vajaduste väljendamine, info küsimine). Oskab kasutada lause põhimalle ning rääkida meeldejäetud fraaside ja käibeväljenditega iseendast ja teistest, tööst, kohtadest, asjadest jne. Keelevara on väike ja koosneb päheõpitatud fraasidest, mis lubavad sõnastada lihtsaid eluvajadusi. Ettenägematus olukorras võib tekkida pause ja suhtlusraskusi.
	9. kl	A2+ Valdab keele põhivara sellisel tasemel, mis lubab toime tulla igapäevastes tavaolukordades; siiski on sageli sunnitud sõnumit lihtsustama ja sõnu otsima.
Skaalataabel 42. Sõnavara ulatus	7. kl	Teab väga lihtsaid sõnu ja fraase mõne konkreetse olukorra kohta.
	8. kl	A2 Sõnavara on piisav, et rahuldada põhilisi suhtlusvajadusi. Sõnavara on piisav, et rahuldada lihtsaid eluvajadusi.
	9. kl	A2+ Sõnavara on /küllaldane, et tulla toime igapäevaste tuttavate toimingutega.
Skaalataabel 43. Sõnakasutus	7. kl	Valdab igapäevavajadustega piirnevat nappi sõnavara
	8. kl	Valdab igapäevavajadustega piirnevat nappi sõnavara
	9. kl	Valdab igapäevavajadustega piirnevat nappi sõnavara
Skaalataabel 44. Grammatika korrektsus	7. kl	Kasutab vaid üksikuid ära õpitud tarindeid
	8. kl	Kasutab vaid üksikuid ära õpitud tarindeid ja lausemalle, kuid ka nendes tuleb ette vigu.
	9. kl	Kasutab küll õigesti mõningaid lihtsaid tarindeid, kuid teeb sageli vigu ka grammatika põhivaras (nt ajab segi ajavormid või eksib aluse ja öeldise ühildamisel); siiski on enamasti selge, mida öelda tahab.
Skaalataabel 45. Häälduspädevus	7. kl	Hääldus on üldjuhul piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav ja vestluspartnerid peavad aeg-ajalt paluma arusaamatuid kohti korrata.
	8. kl	Hääldus on üldjuhul piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav ja vestluspartnerid peavad aeg-ajalt paluma arusaamatuid kohti korrata.

	9. kl	Hääldus on üldjuhul piisavalt selge, et öeldust aru saada, kuigi võõras aktsent on märgatav ja vestluspartnerid peavad aeg-ajalt paluma arusaamatuid kohti korrata.
Skaalataabel 46. Õigekirjaoskus	7. kl	Oskab kirja panna oma aadressi, kodakondsust ja muid isikuandmeid
	8. kl	Oskab ümber kirjutada tuttavaid sõnu ja lühikesi käibefraase, nagu lihtsamad sildid ja juhised, tarbeesemete ja poodide nimetused jms.
	9. kl	Oskab kirjutada lühikesi lauseid igapäevastel teemadel (nt juhatada, kuidas kuhugi minna) . Oskab häälduspäraselt (kuigi mitte õigesti) kirjutada lühikesi sõnu, mis kuuluvad tema suulisesse sõnavarasse.
Skaalataabel 47. Keelekasutuse olukohasus	7. kl	Oskab kasutada kõige lihtsamaid igapäevaseid viisakusväljendeid (tervitades, hüvasti jättes, ennast tutvustades; oskab öelda „palun”, „tänan”, „vabandust” jms).
	8. kl	A2 Suudab vahetada lühikesi lauseid, oskab tervitamisel ja pöördumisel kasutada igapäevaseid viisakusväljendeid. Oskab esitada kutset, teha ettepanekut ja vabandada; oskab kutsele, ettepanekule ja vabandusele vastata.
	9. kl	A2+ Oskab lihtsate keelevahendite abil rahuldada keskseid kõnetarbeid (info andmine ja küsimine, selgituste nõudmine, arvamuse ja suhtumise väljendamine). Suudab tulemuslikult suhelda igapäevaolukordades, oskab kasutada kõige lihtsamaid üldväljendeid ja järgida peamisi suhtlusreegleid.
Skaalataabel 48. Keelekasutuse paindlikkus	7. kl	-
	8. kl	A2 Oskab sõnu ümber tõstes varieerida äraõpitud fraase, kui olukord seda nõuab
	9. kl	A2+ Oskab kasutada meeldejäetud lihtsaid fraase. Suudab sõnakasutust vähesel määral varieerida, kui olukord seda nõuab.
Skaalataabel 49. Vooruvahetus	7. kl	
	8. kl	A2 Oskab paluda tähelepanu.
	9. kl	A2+ Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lühivestlust, kasutades lihtsaid võtteid. Oskab alustada, jätkata ja lõpetada lihtsat silmast silma vestlust.
Skaalataabel 50. Teemaarendus	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	Oskab jutustada ja kirjeldada sidumata lausetega.
Skaalataabel 51. Teksti	7. kl	A1 Oskab siduda sõnu ja fraase põhisidendite abil nagu „ja”

selgus ja sidusus		või „siis”.
	8. kl	A2 Oskab siduda lihtsate sidesõnade abil nagu „ja”, „aga”, „sest”.
	9. kl	A2+ Oskab kasutada kõige sagedasemaid sidesõnu, et ühendada lauseid jutustuseks või tunnuste loendeid kirjelduseks.
Skaalatablel 52. Kõne ladusus	7. kl	A1 Tuleb toime väga lühikeste sidumata valmisfraasidega. Teeb sageli pause, et otsida väljendeid, hääldada võõramaid sõnu või korrigeerida sõnastust.
	8. kl	A2 Oskab väljendada lühifraasidega, kui kõneaine on tuttav. Kõne on takerduv, väga sageli on märgata ebasobivaid alustusi.
	9. kl	A2+ Oskab end lühivestluses mõistetavaks teha, kuigi sageli on märgata pause, ebasobivaid alustusi ja ümbersõnastamist.
Skaalatablel 53. Väljendustäpsus	7. kl	-
	8. kl	-
	9. kl	Suudab tuttavas igapäevaolukorras vahendada lihtsat nappi teavet. Ootamatus olukorras peab enamasti sõnumit lihtsustama.

2. Ainevaldkond „Matemaatika“

Matemaatikapädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Matemaatikapädevus tähendab matemaatiliste mõistete ja seoste tundmist, suutlikkust kasutada matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevate ülesannete modelleerimisel nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades. Matemaatikapädevus hõlmab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideed analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida. Matemaatikapädevus tähendab loogilise arutlemise, põhjendamise ja tõestamise ning erinevate esitusviiside (sümbolite, valemite, graafikute, tabelite, diagrammide) mõistmise ja kasutamise oskust. Matemaatikapädevus hõlmab ka huvi matemaatika vastu, matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist.

Matemaatika nädalatundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Matemaatika	4	3	4	5	4	5	5	4	5	39

Õppe- ja kasvatusesmärgid matemaatikas

Põhikooli matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane

- 1) arutleb loogiliselt, põhjendab ja tõestab;
- 2) modelleerib looduses ja ühiskonnas toimuvaid protsesse;
- 3) püstatab ja sõnastab hüpoteese ning põhjendab neid matemaatiliselt;
- 4) töötab välja lahendusstrateegiaid ja lahendab erinevaid probleemülesandeid;
- 5) omandab erinevaid info esitamise meetodeid;
- 6) kasutab õppides IKT-vahendeid;
- 7) väärtustab matemaatikat ning tunneb rõõmu matemaatikaga tegelemisest;
- 8) rakendab matemaatikateadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus.

I kooliastme õpitulemused matemaatikas

I kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) saab aru õpitud reeglitest ning oskab neid täita;
- 2) loeb, mõistab ja edastab eakohaseid matemaatilisi tekste;
- 3) näeb matemaatikat ümbritsevas elus ning kirjeldab seda arvude või geomeetriliste kujundite abil;
- 4) loendab ümbritseva maailma esemeid ning liigitab ja võrdleb neid ühe-kahe tunnuse järgi;
- 5) kasutab suurusi mõõtes sobivaid abivahendeid ning mõõtühikuid;
- 6) kasutab digitaalseid õppematerjale (sh õpiprogramme, elektroonilisi töölehti);
- 7) tunnetab soovi ja vajaduse erinevust;
- 8) tunneb huvi ümbritseva vastu; tahab õppida;
- 9) hoiab korras oma töökohta, tegutseb klassis ja rühmas teisi arvestavalt, mõistes, et see on oluline osa töökultuurist;
- 10) oskab ohuolukordi analüüsida ning jõuab olemasolevatest faktidest arutluse kaudu järeldusteni.

I kooliastme õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

Teemad: ja orienteeruv tundide maht:

Teema	1. klass	2. klass	3. klass
A. Arvutamine	48	50	64
B. Mõõtmine ja tekstülesanded	36	36	44
C. Geomeetrilised kujundid	12	10	20
D. Varu kordamiseks	9	9	12
Kokku	105	105	140

Lisategevus 1. klassis 35 õppetunni raames:

- Õpitu kordamine ja kinnistamine arvutiklassis veebikeskkonnas.
- Lisaülesannete lahendamine, arutlemisoskuse arendamine, matemaatilised mängud.
- Ühetehteliste tekstülesannete lahendamine vihikusse, matemaatiliste jutukeste koostamine.

A.Arvutamine

A. Arvutamine (õpitulemused Ikooliastmel)
A1. Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve 0 - 10 000
A2. Esitab arvu üheliste, kümnelite, sajaliste ja tuhandeliste summana
A3. Loeb ja kirjutab järgarve
A4. Liidab ja lahutab peast arve 100 piires, kirjalikult 10 000 piires
A5. Valdab korrutustabelit; korrutab ja jagab peast ühekohalise arvuga 100 piires
A6. Tunneb nelja aritmeetilise tehte liikmete ja tulemuste nimetusi
A7. Leiab võrdustes tähe arvvaartuse proovimise või analoogia põhjal
A8. Määrab õige tehete järjekorra avaldises (sulud; korrutamine/jagamine; liitmine/lahutamine)

Kooliastme õppesisu jaotatuna klassiti		
Arvud 0 - 10 000, nende esitus üheliste, kümnelite, sajaliste ja tuhandeliste summana. Võrdus ja võrratus. Arvude võrdlemine ja järjestamine. Järgarvud.	1.klass	Arvud 0–100, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine. Järgarvud. Märgid +, -, =, >, <.
	2.klass	Arvud 0–1000, nende tundmine, lugemine, kirjutamine, järjestamine ja võrdlemine. Mõisted: üheline, kümneline, sajaline.
	3.klass	Arvud 0 – 10 000, nende esitus üheliste, kümnelite, sajaliste ja tuhandeliste summana. Arvude võrdlemine ja järjestamine 10000 piires. Peast kahekohaliste arvude liitmine ja lahutamine 100 piires. Kirjalik liitmine ja lahutamine 10 000 piires.
Arvude liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine peast 100 piires. Liitmine ja lahutamine kirjalikult 10 000 piires. Liitmis-, lahutamise-, korrutamise- ja jagamistehte komponentide nimetused (liidetav, summa; vähendatav, vähendaja, vahe; tegur, korrutis; jagatav, jagaja, jagatis). Liitmise ja lahutamise ning korrutamise ja jagamise vahelised seosed. Korrutamise	1.klass	Liitmine ja lahutamine 20 piires. Liitmise ja lahutamise vaheline seos. Täiskümnete liitmine ja lahutamine saja piires.
	2.klass	Liitmis- ja lahutamistehte liikmete nimetused. Liitmine ja lahutamine peast 20 piires. Peast ühekohalise arvu liitmine kahekohalise arvuga 100 piires. Peast kahekohalisest arvust ühekohalise arvu lahutamine 100 piires. Täiskümnete ja -sadade liitmine ja lahutamine 1000 piires. Mitme tehtega liitmis- ja lahutamisesanded. Korrutamise seos liitmisega. Arvude 1 – 10 korrutamine ja jagamine 2, 3, 4 ja 5-ga. Korrutamise ja jagamise vaheline seos.
	3.klass	Korrutustabel. Korrutamise- ja jagamistehte liikmete nimetused. Mõisted: korda suurem, korda väiksem.

seos liitmisega.		Arvavaldis, tehete järjekord ja sulud. Summa korrutamine ja jagamine arvuga.
Peast- ja kirjaliku arvutamise eeskirjad. Täht arvu tähisena. Tähe arvvaartuse leidmine võrdustes. Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate arvutusoskuste harjutamiseks.	1.klass	Lihtsaimad tähte sisaldavad võrdused.
	2.klass	Täht arvu tähisena. Tähe arvvaartuse leidmine võrdustes analoogia ja proovimise teel.
	3.klass	Tähe arvvaartuse leidmine võrduses analoogia abil.

B. Mõõtmine ja tekstülesanded

Õpitulemused	
B1. Selgitab murdude $\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}$ ja $\frac{1}{5}$ tähendust, leiab nende murdude põhjal osa arvust ning osa järgi arvu	
B2. Kasutab mõõtes sobivaid mõõtühikuid, kirjeldab mõõtühikute suurust temale tuttavate suuruste kaudu	
B3. Hindab looduses kaugusi ning lahendab liiklusohutuse ülesandeid	
B4. Tunneb kella ja kalendrit ning seostab seda oma elu tegevuste ja sündmustega	
B5. Teisendab pikkus-, massi- ja ajaühikuid (valdavalt ainult naaberühikuid)	
B6. Arvutab nimega arvudega (lihtsamad juhud)	
B7. Analüüsib ja lahendab iseseisvalt erinevat tüüpi ühe- ja kahetehtelisi tekstülesandeid ning hindab õpetaja abiga ülesande lahendamisel saadud tulemuse reaalsust	
B8. Koostab ühetehtelisi tekstülesandeid	

B. Mõõtmine ja tekstülesanded		
Kooliastme õppesisu klassiti		
Pikkusühikud millimeeter, sentimeeter, detsimeeter, meeter, kilomeeter. Pikkusühikute seosed.	1.klass	Mõõtühikud: meeter, sentimeeter,
	2.klass	Pikkusühikud kilomeeter, detsimeeter, sentimeeter.
	3.klass	Mõõtühikud millimeeter, tonn ja sajand. Mõõtühikute teisendusi (lihtsamad igapäevaelus ettetulevad juhud). Murrud $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$. Nende murdude põhjal arvust osa leidmine.
Massiühikud gramm, kilogramm, tonn. Massiühikute seosed.	1.klass	Gramm, kilogramm.
	2.klass	Massiühikud kilogramm, gramm.
	3.klass	Massiühikuid gramm, kilogramm, tonn.
Ajaühikud sekund, minut, tund,	1.klass	Minut, tund, ööpäev, nädal, kuu, aasta. Kella tundmine täis-, veerand-, pool- ja kolmveerandtundides.

ööpäev, nädal, kuu, aasta, sajand. Ajaühikute seosed. Kell ja kalender.	2.klass	Ajaühikud tund, minut, sekund ja nende tähised. Kell (ka osutitega kell) ja kellaeg. Kalender.
	3.klass	Nimetab ajaühikuid sajand, aasta, kuu, nädal, ööpäev, tund, minut, sekund ja kirjeldab neid oma elus asetleidvate sündmuste abil.
Käibivad rahaühikud. Rahaühikute seosed. Mahuühik liiter. Temperatuuriühik kraad. Termomeeter, selle skaala. Nimega arvude liitmine.	1.klass	Käibivad rahaühikud. Liiter.
	2.klass	Mahuühik liiter. Temperatuuri mõõtmine, skaala. Temperatuuri mõõtühik kraad. Ühenimeliste nimega suuruste liitmine ja lahutamine.
	3.klass	Temperatuuriühik kraad. Rahaühikute seosed. Nimega arvude liitmine.
Tekstülesannete analüüsimine ja lahendamine. Tulemuste reaalsuse hindamine. Tekstülesannete koostamine. Arvutiprogrammid e kasutamine ühikute teisendamise harjutamiseks.	1.klass	Ühetehtelised tekstülesanded 20 piires liitmisele ja lahutamisele.
	2.klass	Ühetehtelised tekstülesanded õpitud arvutusoskuste piires. Lihtsamad kahetehtelised tekstülesanded.
	3.klass	Ühe- ja kahetehteliste tekstülesannete lahendamine. Ühetehteliste tekstülesannete koostamine.

C. Geomeetrilised kujundid

Õpitulemused
C1. Eristab lihtsamaid geomeetrilisi kujundeid (punkt, sirge, lõik, ring, kolmnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, viisnurk, kuusnurk, kera, kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus) ning nende põhilisi elemente
C2. Leiab ümbritsevast ainekavaga määratud tasandilisi ja ruumilisi kujundeid
C3. Rühmitab geomeetrilisi kujundeid nende ühiste tunnuste alusel
C4. Joonestab tasandilisi kujundeid; konstrueerib võrdkülgse kolmnurga ning etteantud raadiusega ringjoone
C5. Mõeldab õpitud geomeetriliste kujundite küljed ning arvutab ümbermõõdu

C. Geomeetrilised kujundid

Kooliastme õppesisu		
Punkt, sirglõik, sirge. Lõigu pikkus. Antud pikkusega lõigu joonestamine. Murdjoon, selle pikkus.	1.klass	Punkt, sirglõik ja sirge.
	2.klass	Sirglõik. Antud pikkusega lõigu joonestamine.
	3.klass	Murdjoon, hulknurk, ristkülik, ruut ja kolmnurk, nende elemendid. Murdjoone pikkuse ning ruudu, ristküliku ja kolmnurga ümbermõõdu leidmine.
Kolmnurk, nelinurk; nende tipud, küljed ja nurgad. Täisnurk. Ruut ja ristkülik. Võrdkülgne kolmnurk ning selle joonestamine joonlaua ja sirkliga.	1.klass	Ruut, ristkülik ja kolmnurk; nende elemendid tipp, külg ja nurk.
	2.klass	Täisnurk, nelinurk, ruut, ristkülik, kolmnurk; nende tähistamine ning joonelementide pikkuste mõõtmine.
	3.klass	Võrdkülgne kolmnurk, selle joonestamine sirkli ja joonlaua abil.
Ring ja ringjoon, keskpunkt ja raadius. Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.	1.klass	Ring.
	2.klass	Ring ja ringjoon, nende eristamine.
	3.klass	Ring ja ringjoon, raadius ja keskpunkt. Etteantud raadiusega ringjoone joonestamine.
Kuup, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid; nende põhilised elemendid (servad, tipud, tahud eristamise ja äratundmise tasemel). Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.	1.klass	Kuup, risttahukas ja püramiid; nende tipud, servad ja tahud. Kera. Esemete ja kujundite rühmitamine, asukoha ja suuruse kirjeldamine ning võrdlemine. Geomeetrilised kujundid meie ümber.
	2.klass	Kuup, risttahukas, püramiid, silinder, koonus, kera. Geomeetrilised kujundid meie ümber.
	3.klass	Kuup, risttahukas, kera, silinder, koonus, kolm- ja nelinurkne püramiid. Nende põhilised elemendid (servad, tipud, tahud). Geomeetrilised kujundid igapäevaelus.

II kooliastme õpitulemused matemaatikas

II kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) kasutab erinevaid matemaatilise info esitamise viise ning oskab üle minna ühelt esitusviisilt teisele;
- 2) liigitab objekte ja nähtusi ning analüüsib ja kirjeldab neid mitme tunnuse järgi;

- 3) tunneb probleemülesande lahendamise üldist skeemi;
- 4) leiab ülesannetele erinevaid lahendusteid;
- 5) põhjendab oma mõttekäike ja kontrollib nende õigsust;
- 6) kasutab arvutusvahendeid arvutamiseks ja tulemuste kontrollimiseks;
- 7) näitab üles initsiatiivi lahendada kodus ja koolis ilmnevaid matemaatilist laadi probleeme;
- 8) kasutab enda jaoks sobivaid õpioskusi, vajaduse korral otsib abi ja infot erinevatest teabeallikatest.

II kooliastme õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

Teemad: ja orienteeruv tundide maht:

Teema	4. klass	5. klass	6. klass
A. Arvutamine	48	54	65
B. Andmed ja algebra	32	42	40
C. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine	50	32	60
Tundide varu kordamiseks	10	12	10
Kokku	140	140	175

A. Arvutamine

Õpitulemused
A1. Loeb, kirjutab, järjestab ja võrdleb naturaalarve (kuni miljardini), täisarve ning positiivseid ratsionaalarve
A2. Eristab paaris- ja paarituid arve
A3. Kirjutab naturaalarve järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana
A4. Tunneb tehete omadusi ning tehete liikmete ja tulemuste seoseid
A5. Arvutab peast ja kirjalikult täisarvudega ning positiivsete ratsionaalarvudega, rakendab tehete järjekorda
A6. Sõnastab ja kasutab jaguvustunnuseid (2-ga, 3-ga, 5-ga, 9-ga ja 10-ga)
A7. Ümardab arvu etteantud täpsuseni
A8. Esitab naturaalarvu algtegurite korrutisena ning leiab arvude suurima ühisteguri ja vähima ühiskordse
A9. Leiab arvu ruudu, kuubi, vastandarvu, pöördarvu ja absoluutväärtuse
A10. Tunneb harilikku ja kümnendmurdu ning kujutab neid arvkiirel; kujutab joonisel harilikku murdu osana tervikust
A11. Teisendab hariliku murru kümnendmurruks, lõpliku kümnendmurru harilikuks murruks ning leiab hariliku murru kümnendlähendi
A12. Kasutab digitaalseid õppematerjale ja arvutiprogramme õpetaja juhendamisel ja iseseisvaks harjutamiseks ning koduste tööde kontrollimiseks; kasutab vajaduse korral taskuarvutit

A. Arvutamine

Kooliastme õppesisu jaotatuna klassiti

Naturaalarvud 0 - 1 000 000 000 ja nende esitus (järguühikud, järkarvud).	4.klass	Arvude lugemine ja kirjutamine (1 000 000 piires), nende esitamine üheliste, kümneliste, sajaliste, tuhandeliste, kümne- ja sajatuhandeliste summana.
	5.klass	Arvude lugemine ja kirjutamine miljardi piires, nende esitamine järkarvude summana ja järguühikute kordsete summana.
	6.klass	Ratsionaalarvud
Paaris- ja paaritud arvud.	4.klass	Paaris- ja paaritud arvud.
	5.klass	Paaris- ja paaritud arvud.
	6.klass	Paaris- ja paaritud arvud.
Alg- ja kordarvud. Suurim ühistegur ja vähim ühiskordne.	4.klass	-
	5.klass	Alg- ja kordarvud. Suurim ühistegur ja vähim ühiskordne.
	6.klass	Kordamine
Jaguvustunnused (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga).	4.klass	Jaguvustunnused (2-, 10-ga)
	5.klass	Jaguvustunnused (2-, 3-, 5-, 9- ja 10-ga).
	6.klass	Teema kordamine
Naturaalarvu vastand- ja pöördarv. Täisarvud.	4.klass	-
	5.klass	-
	6.klass	Naturaalarvu vastand- ja pöördarv. Täisarvud.
Arvu absoluutväärtus.	4.klass	Naturaalarvu ruut.
	5.klass	-
	6.klass	Arvu absoluutväärtus.
Harilik ja kümnendmurd ning nende teisendamine.	4.klass	Murrud.
	5.klass	Harilik ja kümnendmurd.
	6.klass	Harilik ja kümnendmurd ning nende teisendamine.
Neli põhithehet täisarvude ja positiivsete ratsionaalarvude	4.klass	Liitmine ja lahutamine, nende omadused. Kirjalik liitmine ja lahutamine. Naturaalarvude korrutamine. Korrutamise omadused.

vallas.		Kirjalik korrutamine. Naturaalarvude jagamine. Jäägiga jagamine. Kirjalik jagamine. Arv null tehetes. Tehete järjekord.
	5.klass	Naturaalarvude ja kümnendmurdude liitmine ja lahutamine. Liitmiseseadused. Lahutamise omadused. Kirjalik liitmine ja lahutamine. Naturaalarvude ja kümnendmurdude korrutamine ja jagamine. Korrutamise ühenduvus- ja jaotuvusseadus. Nullidega lõppevate arvude korrutamine ja jagamine. Korrutab kirjalikult kuni kolmekohalisi naturaalarve. Jagab kirjalikult kuni 5- kohalisi arve kuni 2- kohalise arvuga. Jagatise põhiomadus. Jäägiga jagamine.
	6.klass	Ratsionaalarvude liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine
Rooma numbrid.	4.klass	Rooma numbrid.
	5.klass	Rooma numbrid.
	6.klass	Rooma numbrid.
Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.	4.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	5.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	6.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.

B. Andmed ja algebra

Õpitulemused
B1. Tunneb protsendi mõistet ja leiab osa tervikust
B2. Lahendab ja koostab mitmetehtelisi tekstülesandeid ning kontrollib ja hindab tulemust
B3. Joonestab koordinaatteljestiku, märgib sinna punkti etteantud koordinaatide järgi, loeb teljestikus asuva punkti koordinaate, loeb ja joonistab temperatuuri ning liikumise graafikut
B4. Lihtsustab ühe muutujaga avaldise ning arvutab tähtsavaldisi väärtuse.
B5. Leiab antud arvude seast võrrandi lahendi, lahendab lihtsamaid võrrandeid
B6. Kogub lihtsa andmestiku, koostab sagedustabeli ning arvutab aritmeetilise keskmise

B7. Illustreerib arvandmestikku tulp- ja sirglõikdiagrammiga
B8. Loeb andmeid tulp- ja sektordiagrammilt, sh liiklusohutuslaste diagrammide lugemine ja analüüsimine

B. Andmed ja algebra		
Kooliastme õppesisu klassiti		
Protsent, osa leidmine tervikust.	4.klass	Tekstülesanded.
	5.klass	Tekstülesanded. lihtsamate avaldiste koostamine sõnalise teksti järgi.
	6.klass	Protsent. Osa leidmine tervikust. Tekstülesanded
Koordinaatteljestik, temperatuuri ja liikumise graafik. Kiirus.	4.klass	Kiirus ja kiirusühikud. Temperatuuri mõõtmine.
	5.klass	Valemi kasutamine
	6.klass	Koordinaatteljestik, temperatuuri ja liikumise graafik. Kiirus.
Arv- ja tähtavaldis. Tähtavaldise väärtuse arvutamine. Valemi. Võrrand. Arvandmete kogumine ja korrastamine. Skaala. Sagedustabel. Diagrammid (tulp-, sirglõik- ja sektordiagramm). Aritmeetiline keskmine.	4.klass	Täht võrduses.
	5.klass	Arvavaldis ja tähtavaldis. Tähtavaldise lihtsustamine ja selle väärtuse arvutamine. Valemi kasutamine. Võrrand, selle lahend, lahendamine ja kontrollimine. Arvandmete kogumine ja korrastamine. Skaala. Sagedustabel. Diagrammid (tulp-, sirglõik- ja sektordiagramm).
	6.klass	Tähtavaldis. Tähtavaldise väärtuse arvutamine. Sektordiagramm. Aritmeetiline keskmine.
Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.	4.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks
	5.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	6.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.

C. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine

Õpitulemused
C1. Teab ning teisendab pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid

C2. Teab plaanimõõdu tähendust ja kasutab seda ülesandeid lahendades
C3. Joonestab ning tähistab punkti, sirge, kiire, lõigu, murdjoone, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged, ruudu, risküliku, kolmnurga, ringi
C4. Joonestab, liigitab ja mõõdab nurki (täisnurk, teravnurk, nürinurk, sirgnurk, kõrvunurgad ja tippnurgad)
C5. Konstrueerib sirkli ja joonlauaga lõigu keskristsirge, nurgapoolitaja ning sirge suhtes sümmeetrilisi kujundeid
C6. Kasutades IKT võimalusi (internetiotsing, pildistamine), toob näiteid õpitud geomeetriliste kujundite ning sümmeetria kohta arhitektuuris ja kujutavas kunstis
C7. Rakendab kolmnurga sisenurkade summat ja kolmnurkade võrdsuse tunnuseid (KKK, KNK, NKN) ülesandeid lahendades
C8. Liigitab kolmnurki külgede ja nurkade järgi, joonestab kolmnurga kõrgused ning arvutab kolmnurga pindala
C9. Arvutab ringjoone pikkuse ja ringi pindala
C10. Arvutab kuubi ning risttahuka pindala ja ruumala

C. Geomeetrilised kujundid ja mõõtmine		
Õppesisu klassiti		
Lihtsamad geomeetrilised kujundid (punkt, sirge, lõik, kiir, murdjoon, nurk, ruudu, risküliku, kolmnurga, ringi, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged). Pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid.	4. klass	Nelinurk, riskülik ja ruut. Kujundi ümbermõõdu ja pindala leidmine. Pikkusühikud. Pindalaühikud. Massiühikud. Mahuühikud. Rahaühikud. Ajaühikud. Arvutamine nimega arvudega.
	5.klass	Lihtsamad geomeetrilised kujundid (punkt, sirge, lõik, kiir, murdjoon, nurk, ruut, riskülik, ristuvad, lõikuvad ja paralleelsed sirged). Pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid.
	6.klass	Kolmnurga ja ring. Pikkus-, pindala-, ruumala- ja ajaühikuid.
Kolmnurk ja selle elemendid. Kolmnurkade liigitamine, joonestamine ja võrdsuse tunnused. Kolmnurga pindala leidmine aluse ja kõrguse abil	4. klass	Kolmnurk.
	5.klass	-
	6.klass	Kolmnurk ja selle elemendid. Kolmnurkade liigitamine, joonestamine ja võrdsuse tunnused. Kolmnurga pindala leidmine aluse ja kõrguse abil.
Ringjoon, selle pikkus. Ring, selle pindala.	4. klass	-
	5.klass	-
	6.klass	Ringjoon, selle pikkus. Ring, selle pindala.
Ruumilised kujundid (kuup ja	4. klass	Sissejuhatust.

risttahukas).	5.klass	Ruumilised kujundid (kuup ja risttahukas).
	6.klass	Ruumilised kujundid (prisma, kuup, risttahukas, kolmnurkne püstprisma).

4.klassis on aastas 35 tundi (1 tund nädalas) lisaks, mis võimaldab järgmisi lisategevusi:

1. interaktiivses keskkonnas olevate testide, ülesannete ja õpimängude kasutamine,
2. ülesannetest koosneva kogumiku koostamine.

III kooliastme õpitulemused matemaatikas

III kooliastme lõpuks õpilane:

- 1) koostab ja rakendab sobivaid matemaatilisi mudeleid erinevate eluvaldkondade ülesandeid lahendades;
- 2) püstitab hüpoteese (sh matemaatilisi ning tervise, ohutuse ja keskkonna kohta), kontrollib neid, üldistab ning arutleb loogiliselt;
- 3) põhjendab väiteid, on omandanud esmase tõestusoskuse;
- 4) kasutab matemaatiliste seoste uurimisel arvutit ja muid abivahendeid;
- 5) näeb seoseid erinevate matemaatiliste mõistete vahel ning loob neist süsteemi;
- 6) hindab oma matemaatilisi teadmisi ja oskusi ning arvestab neid edasist tegevust kavandades.

III kooliastme õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

Teemad ja orienteeruv tundide maht:

Teema	7. klass	8. klass	9. klass
A. Arvutamine ja andmed	20	20	10
B. Protsent	5	3	5
C. Algebra	60	50	40
D. Funktsioonid	5	12	15
E. Geomeetria	55	25	40
Tundide varu kordamiseks	30	30	30
Kokku	175	140	140

A. Arvutamine ja andmed

Õpitulemused
A1. Liidab, lahutab, korrutab, jagab ja astendab naturaalarvulise astendajaga ratsionaalarve peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning rakendab tehete järjekorda
A2. Kirjutab suuri ja väikseid arve standardkujul
A3. Ümardab arve etteantud täpsuseni
A4. Selgitab naturaalarvulise astendajaga astendamise tähendust ning kasutab astendamise

reegleid
A5. Selgitab arvu ruutjuure tähendust ja leiab peast või taskuarvutil ruutjuure
A6. Moodustab reaalse andmete põhjal statistilise kogumi, korrastab seda, moodustab sageduste ja suhteliste sageduste tabeli ning iseloomustab statistilist kogumit aritmeetilise keskmise järg
A7. Selgitab tõenäosuse tähendust ja arvutab lihtsamatel juhtudel sündmuse tõenäosuse

A. Arvutamine ja andmed		
Õppesisuklassiti		
Arvutamine ratsionaalarvudega.	7.klass	Arvutamine ratsionaalarvudega. Erimärgiliste arvude liitmine-lahutamine, korrutamine-jagamine. Sulgude avamine. Koondamine. Ratsionaalarvud ja taskuarvuti. Tehete järjekord.
	8.klass	Arvutamine ratsionaalarvudega. Erimärgiliste arvude liitmine-lahutamine, korrutamine-jagamine. Sulgude avamine. Koondamine. Ratsionaalarvud ja taskuarvuti. Tehete järjekord.
	9.klass	Arvutamine ratsionaalarvudega. Erimärgiliste arvude liitmine-lahutamine, korrutamine-jagamine. Sulgude avamine. Koondamine. Ratsionaalarvud ja taskuarvuti. Tehete järjekord.
Arvu 10 astmed (ka negatiivne täisarvuline astendaja). Arvu standardkuju. Naturaalarvulise astendajaga aste.	7.klass	Arvu 10 astmed (ka negatiivne täisarvuline astendaja). Arvu standardkuju. Naturaalarvulise astendajaga aste. Võrdsete alustega astmete korrutamine Võrdsete alustega astmete jagamine Korrutise ja jagatise astendamine Astme astendamine Astendaja 0 ning negatiivne astendaja Ülesandeid tehetele astendajaga
	8.klass	Võrdsete alustega astmete korrutamine Võrdsete alustega astmete jagamine Korrutise ja jagatise astendamine Astme astendamine

		Astendaja 0 ning negatiivne astendaja Ülesandeid tehetele astendajaga
	9.klass	Võrdsete alustega astmete korrutamine Võrdsete alustega astmete jagamine Korrutise ja jagatise astendamine Astme astendamine Astendaja 0 ning negatiivne astendaja Ülesandeid tehetele astendajaga Algebralise murru astendamine
Arvu ruutjuur.	7.klass	-
	8.klass	Arvu ruutjuur.
	9.klass	Arvu ruutjuur.
Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine).	7.klass	Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine).
	8.klass	Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine).
	9.klass	Statistiline kogum ja selle karakteristikud (sagedus, suhteline sagedus, aritmeetiline keskmine).
Tõenäosuse mõiste.	7.klass	Tõenäosuse mõiste.
	8.klass	Tõenäosuse mõiste.
	9.klass	Tõenäosuse mõiste.
Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks	7.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	8.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	9.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks

B. Protsent

Õpitulemused
B1 Leiab % tervikust
B2 Leiab terviku %-s antud osamäära järgi
B3 Leiab, mitu % moodustab üks arv teisest
B4 Tunneb protsendipunkti, mõistab %-punkti mõiste erinevust %- mõistest.
B5 Arutleb maksude olulisuse üle ühiskonnas

B6 Väljendab murruna antud osa %-s
B7 Määrab suuruse kasvamist ja kahanemist %-s

B. Protsent		
Õppesisu klassiti		
Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste tutvustavalt. Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides.	7.klass	Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste tutvustavalt. Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides. Maksud ühiskonnas. %- mõiste tundmise vajalikkus igapäevaelus.
	8.klass	Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste tutvustavalt. Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides. Maksud ühiskonnas. %- mõiste tundmise vajalikkus igapäevaelus.
	9.klass	Protsendi mõiste ja osa leidmine tervikust (kordavalt). Promilli mõiste tutvustavalt. Terviku leidmine protsendi järgi. Jagatise väljendamine protsentides. Protsendipunkt. Kasvamise ja kahanemise väljendamine protsentides. Maksud ühiskonnas. %- mõiste tundmise vajalikkus igapäevaelus.
Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.	7.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	8.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste harjutamiseks.
	9.klass	Arvutiprogrammide kasutamine nõutavate oskuste

		harjutamiseks.
--	--	----------------

C. Algebra

Õpitulemused
C1. Korrastab üks- ja hulkliikmeid, liidab, lahutab ning korrutab üks- ja hulkliikmeid ning jagab üksliikmeid ja hulkliiget üksliikmega
C2. Tegurdab hulkliikmeid (toob sulgude ette, kasutab abivalemeid, tegurdab ruutkolmliiget)
C3. Taandab ja laiendab algebralist murdu; liidab, lahutab, korrutab ja jagab algebralisi murde
C4. Lihtsustab kahetehtelisi ratsionaalavaldisi
C5. Lahendab võrrandi põhiomadusi kasutades lineaar- ja võrdekujulisi võrrandeid
C6. Lahendab lineaarvõrrandisüsteeme ning kasutab arvutit lineaarvõrrandisüsteeme graafiliselt lahendades
C7. Lahendab täielikke ja mittetäielikke ruutvõrrandeid
C8. Lahendab tekstülesandeid võrrandite ja võrrandisüsteemide abil

C. Algebra		
Õppesisu klassiti		
Üksliige ja hulkliige. Tehted üksliikmete ja hulkliikmetega.	7.klass	Üksliige. Tehted üksliikmetega.
	8.klass	Hulkliige. Tehted hulkliikmetega Üksliikmed, nende korrutamine ja jagamine Sarnased üksliikmed.
	9.klass	Üksliige ja hulkliige. Tehted üksliikmete ja hulkliikmetega.
Ruutude vahe, summa ruudu ja vahe ruudu valemid.	7.klass	-
	8.klass	Ruutude vahe, summa ruudu ja vahe ruudu valemid.
	9.klass	Ruutude vahe, summa ruudu ja vahe ruudu valemid
Võrrandi põhiomadused. Lineaarvõrrand. Lineaarvõrrandisüsteem. Täielik ja mittetäielik ruutvõrrand. Võrdekujuline võrrand. Võrdeline jaotamine	7.klass	Võrrandi põhiomadused. Lineaarvõrrand. Lineaarvõrratus.
	8.klass	Lineaarvõrrandisüsteem. Ruutvõrrand.
	9.klass	Täielik ja mittetäielik ruutvõrrand. Võrdekujuline võrrand. Võrdeline jaotamine. Murdvõrrand.
Algebraline murd. Tehted algebraliste murdudega.	7.klass	-
	8.klass	-

	9.klass	Algebraline murd. Tehted algebraliste murdudega.
Tekstülesannete lahendamine võrrandite ja võrrandisüsteemide abil.	7.klass	Tekstülesannete lahendamine lineaarvõrrandi abil.
	8.klass	Tekstülesannete lahendamine lineaarvõrrandisüsteemide abil.
	9.klass	Tekstülesannete lahendamine ruutvõrrandite ja võrrandisüsteemide abil. Tekstülesannete lahendamine murdvõrrandi abil.

D. Funktsioonid

Õpitulemused	
D1.	Selgitab näidete põhjal muutuva suuruse ja funktsiooni olemust
D2.	Selgitab võrdelise ja pöördvõrdelise sõltuvuse tähendust eluliste näidete põhjal
D3.	Joonestab valemi järgi funktsiooni graafiku (nii käsitsi kui ka arvutiprogrammiga) ning loeb graafikult funktsiooni ja argumendi väärtusi
D4.	Selgitab (arvutiga tehtud dünaamilisi jooniseid kasutades) funktsiooni graafiku asendi ja kuju sõltuvust funktsiooni avaldises olevatest kordajatest (ruutfunktsiooni korral ainult ruutliikme kordajast ja vabaliikmest)
D5.	Määrab valemi või graafiku põhjal funktsiooni liigi
D6.	Selgitab nullkohtade tähendust ning leiab nullkohad graafikult ja valemist
D7.	Loeb jooniselt parabooli haripunkti ja arvutab parabooli haripunkti koordinaadid
D8.	Kasutab funktsioone lihtsamate reaalsusest tulenevate probleemide modelleerimisel

D. Funktsioonid		
Õppesisu klassiti		
Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus.	7.klass	Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus.
	8.klass	Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus.
	9.klass	Võrdeline ja pöördvõrdeline sõltuvus.
Praktiline töö: võrdelise ja pöördvõrdelise seose määramine (nt liikumisel teepikkus, ajavahemik, kiirus).	7.klass	Praktiline töö: võrdelise ja pöördvõrdelise seose määramine (nt liikumisel teepikkus, ajavahemik, kiirus).
	8.klass	-
	9.klass	-
Lineaarfunktsioon. Ruutfunktsioon.	7.klass	Lineaarfunktsioon.
	8.klass	Lineaarfunktsioon

	9.klass	Ruutfunktsioon
--	---------	----------------

E. Geomeetria

Õpitulemused
E1. Joonestab ning konstrueerib (käsitsi ja arvutiga) tasandilisi kujundeid etteantud elementide järgi
E2. Arvutab kujundite joonelemendid, übermõõdu, pindala ja ruumala
E3. Defineerib kujundeid, kolmnurga ja trapetsi kesklõiku, kolmnurga mediaani, kolmnurga ümber- ja siseringjoont ning kesk- ja piirdenurka
E4. Kirjeldab kujundite omadusi ning klassifitseerib kujundeid ühiste omaduste põhjal
E5. Selgitab teoreemi, eelduse, väite ja tõestuse tähendust
E6. Selgitab mõne teoreemi tõestuskäiku
E7. Lahendab geomeetrilise sisuga probleemülesandeid
E8. Leiab täisnurkse kolmnurga joonelemendid
E9. Kasutab kolmnurkade ja hulknurkade sarnasust probleemülesandeid lahendades

E. Geomeetria		
Õppesisu klassiti		
Definitsioon, teoreem, eeldus, väide, tõestus.	7.klass	-
	8.klass	Definitsioon, teoreem, eeldus, väide, tõestus. Teoreem ja aksioom Pöördteoreem
	9.klass	Definitsioon, teoreem, eeldus, väide, tõestus. Teoreem ja aksioom Pöördteoreem
Hulknurgad (kolmnurk, rööpkülik, trapets, korrapärane hulknurk). Ring ja ringjoon. Kesknurk. Piirdenurk, Thalese teoreem. Ringjoone puutuja. Kolmnurga ning korrapärase hulknurga sise- ja ümberringjoon. Sirgete paralleelsuse tunnused. Kolmnurga ja trapetsi kesklõik.	7.klass	Hulknurgad (kolmnurk, rööpkülik, trapets, korrapärane hulknurk).
	8.klass	Ring ja ringjoon. Korrapärane hulknurk. Kesknurk. Piirdenurk, Thalese teoreem. Ringjoone puutuja. Kolmnurga ning korrapärase hulknurga sise- ja ümberringjoon. Sirgete paralleelsuse tunnused. Kolmnurga ja trapetsi kesklõik. Kolmnurga mediaan ja raskuskese. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Hulknurkade sarnasus. Kolmnurga hulknurk. Kolmnurga ümberringjoon ja siseringjoon.

Kolmnurga mediaan ja raskuskese. Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Huknurdade sarnasus.	9.klass	Kolmnurkade sarnasuse tunnused. Sarnased huknurgad, nende pindalad ja ümbermõõdud.
Maa-alade plaanistamine.	7.klass	-
Pythagorase teoreem.	8.klass	-
Teravnurga trigonomeetrilised funktsioonid.	9.klass	Maa-alade plaanistamine. Pikkuste kaudne mõõtmine. Pythagorase teoreem. Teravnurga trigonomeetrilised funktsioonid.
Ruumilised kujundid (püströõptahukas, püstprisma, püramiid, silinder, koonus, kera), nende pindala ja ruumala.	7.klass	-
	8.klass	Püstprisma pindala ja ruumala. Korrapärase püramiidi pindala ja ruumala.
	9.klass	Ruumilised kujundid (püströõptahukas, püstprisma, püramiid, silinder, koonus, kera), nende pindala ja ruumala. Pöördkeha mõiste.

9.klassis on Prangli Põhikoolis lisatunde 35 tunni ulatuses aastas (1 ainetund nädalas), mille jooksul:

1. lahendatakse neis tundides hetkel õpitavate või korratavate teemade ülesandeid,
2. õpitakse selgitama oma lahenduskäike,
3. tutvutakse eelmiste aastate eksamiülesannete ning nendes enim tehtud vigadega.

3. Ainevaldkond „Loodusained“

Loodusteadusliku pädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Loodusteaduslik pädevus väljendub loodusteaduste- ja tehnoloogiaalases kirjaoskuses, mis hõlmab oskust vaadelda, mõista ning selgitada loodus-, tehis- ja sotsiaalses keskkonnas (edaspidi *keskkond*) eksisteerivaid objekte ja protsesse, analüüsida keskkonda kui terviksüsteemi, märgata selles esinevaid probleeme ning kasutada neid lahendades loodusteaduslikku meetodit, võtta vastu igapäevaelulisi keskkonnavalaseid pädevaid otsuseid ja prognoosida nende mõju, arvestades nii loodusteaduslikke kui ka sotsiaalseid aspekte, tunda huvi loodusteaduste kui maailmakäsitluse aluse ja areneva kultuurinähtuse vastu, väärtustada looduslikku mitmekesisust ning vastutustundlikku ja säästvat eluviisi.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi keskkonna, selle uurimise ning loodusteaduste ja tehnoloogia valdkonna vastu ning on motiveeritud elukestvaks õppeks;
- 2) vaatleb, analüüsib ning selgitab keskkonna objekte ja protsesse, leiab nendevahelisi seoseid ning teeb üldistavaid järeldusi, rakendades loodusainetes omandatud teadmisi ja oskusi;
- 3) oskab märgata ja lahendada loodusteaduslikke probleeme, kasutades loodusteaduslikku meetodit, ning esitada saadud järeldusi kirjalikult ja suuliselt;
- 4) oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteaduslikke, majanduslikke, eetilisi-moraalseid seisukohti ja õigusakte ning prognoosida otsuste mõju;
- 5) kasutab loodusteaduste- ja tehnoloogialase info hankimiseks erinevaid, sh elektroonilisi allikaid, analüüsib ja hindab kriitiliselt neis sisalduva info õigsust ning rakendab seda probleeme lahendades;
- 6) on omandanud süsteemse ülevaate looduskeskkonnas toimuvatest peamistest protsessidest ning mõistab loodusteaduste arengut kui protsessi, mis loob uusi teadmisi ja annab selgitusi ümbritseva kohta ning millel on praktilisi väljundeid;
- 7) mõistab loodusainete omavahelisi seoseid ja erisusi, on omandanud ülevaate valdkonna elukutsetest ning rakendab loodusainetes saadud teadmisi ja oskusi elukutsevalikus;
- 8) väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja säästvat eluviisi ning järgib tervislikke eluviise.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Loodusainete nädalatundide jaotumine klassiti.

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Loodusõpetus	1	1	1	2	2	3	2			12
Bioloogia							1	2	2	5
Geograafia							1	2	2	5
Füüsika								2	2	4
Keemia								2	2	4

LOODUSÕPETUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli loodusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse vastu, huvitub looduse uurimisest ja loodusainete õppimisest;
- 2) oskab sihipäraselt vaadelda loodusobjekte, teha praktilisi töid ning esitada tulemusi;
- 3) rakendab loodusteaduslikke probleeme lahendades teaduslikku meetodit õpetaja juhendamisel;
- 4) omab teadmisi looduslikest objektidest ja nähtustest ning elusa ja eluta keskkonna seostest;
- 5) mõistab inimtegevuse ja looduskeskkonna seoseid, näitab üles empaatiat ümbritseva suhtes ning väljendab hoolivust ja respekti kõigi elusolendite suhtes;

- 6) oskab leida loodusteaduslikku infot, mõistab loetavat ja oskab luua lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) rakendab õpitud loodusteaduste- ning tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi igapäevaelus;
- 8) väärtustab elurikkust ja säästvat arengut.

I kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

Väärtused ja hoiakud

3. klassi õpilane:

- 1) tunneb huvi looduse ja selle uurimise vastu ning kasutab julgelt loovust ja fantaasiat;
- 2) mõistab, et inimene on osa loodusest ning inimeste elu sõltub loodusest; suhtub loodusesse säästvalt;
- 3) märkab looduse ilu ja erilisust ning väärtustab oma kodukoha elurikkust ja maastikulist mitmekesisust;
- 4) hoolib elusolenditest ja nende vajadustest;
- 5) liigub looduses turvaliselt, kahjustamata loodusväärtusi ja iseennast.

Uurimisoskused

3. klassi õpilane:

- 1) teeb lihtsamaid loodusvaatlusi ning uurimuslikke tegevusi;
- 2) sõnastab oma meelte abil saadud kogemusi ning nähtuste ja objektide omadusi;
- 3) teeb lihtsate vahenditega praktilisi töid, järgides juhendeid ja ohutusnõudeid;
- 4) vormistab vaatlusinfo, teeb järeldusi ning esitleb neid;
- 5) kasutab õppetekstides leiduvaid loodusteaduslikke mõisteid suulises ja kirjalikus kõnes;
- 6) kasutab õpitud loodusteaduslikke teadmisi ja oskusi igapäevaelus otsuseid tehes.

Loodusvaatlused

3. klassi õpilane:

- 1) teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse;
- 2) kirjeldab looduslikke ja tehisklikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel;
- 3) märkab muutusi looduses ning seostab neid aastaegade vaheldumisega;
- 4) toob näiteid erinevate organismide eluavalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaegadel;
- 5) toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus;
- 6) tunneb Prangli saare levinumaid taime- ja loomaliike;
- 7) käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid.

Loodusnähtused

3. klassi õpilane:

- 1) eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid;
- 2) eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete vastu;
- 3) teeb juhendi järgi lihtsamaid praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid;
- 4) kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid;
- 5) selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga;
- 6) teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel;

7) oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi; teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja teepikkus.

Organismide mitmekesisus ja elupaigad

3. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, seostab seda elukeskkonnaga ning toob näiteid nende tähtsuse kohta looduses;
- 2) eristab seeni, taimi ja loomi toitumise, kasvamise ning liikumisvõime järgi;
- 3) teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased;
- 4) eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat;
- 5) kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku;
- 6) eristab õistaimi, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime;
- 7) teab seente mitmekesisust, eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni ning oskab vältida mürgiste seentega seotud ohtusid;
- 8) arvestab taimede ja loomade vajadusi ning suhtub neisse vastutustundlikult;
- 9) toob näiteid erinevate organismide seoste kohta looduses ning koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid;
- 10) tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimuslikule ülevaatele.

Inimene

3. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi;
- 2) järgib tervisliku toitumise põhimõtteid ja hügieeninõudeid ning väärtustab tervislikke eluviise;
- 3) teadvustab inimese vajadusi, tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt;
- 4) toob näiteid, kuidas inimene sõltub loodusest ning muudab oma tegevusega loodust;
- 5) võrdleb inimeste elu maal ja linnas.

Plaan ja kaart

3. klassi õpilane:

- 1) saab aru lihtsast plaanist või kaardist ning leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte;
- 2) mõistab, et kaardi järgi on võimalik tegelikkust tundma õppida;
- 3) näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linnu;
- 4) määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda;
- 5) kirjeldab Eesti kaardi järgi objektide asukohti, kasutades ilmakaari.

Loodusõpetus - 1. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

A. Inimese meeled ja avastamine – 15 tundi

B. Aastaajad – 20 tundi

A. Inimese meeled ja avastamine – 15 tundi

Õppesisu

Inimese meeled ja avastamine. Elus ja eluta. Asjad ja materjalid. Tahked ained ja vedelikud.

Mõisted: omadus, meeled, elus, eluta, looduslik, tehisk, tahke, vedel.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Meelte kasutamine mängulises ja uurimuslikus tegevuses.
2. Elus- ja eluta objektide rühmitamine.
3. Tahkete ja vedelate ainete omaduste võrdlemine.
4. Õppekäik kooliümbruse elus- ja eluta loodusega tutvumiseks.

A. Inimese meeled ja avastamine
Õpitulemused
A1. Kirjeldab looduslikke ja tehisklikke objekte erinevate meeltega saadud teabe alusel
A2. Käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid
A3. Eristab elus- ja eluta looduse objekte ja nähtusi ning vaatleb, nimetab, kirjeldab ja rühmitab neid
A4. Eristab tahkeid ja vedelaid aineid ning omab ohutunnet tundmatute ainete vastu

B. Aastaajad – 20 tundi

Õppesisu

Aastaaegade vaheldumine looduses seoses soojuse ja valguse muutustega. Taimed, loomad ja seened eri aastaaegadel. Kodukoha elurikkus ja maastikuline mitmekesisus.

Mõisted: suvi, sügis, talv, kevad, soojus, valgus, taim, loom, seen, kodukoht, weekogu, maastik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Õppekäigud aastaajaliste erinevuste vaatlemiseks. Maastikuvaatlus.
2. Puu ja temaga seotud elustiku aastaringne jälgimine.
3. Tutvumine aastaajaliste muutustega veebimaterjalide põhjal.

B. Aastaajad
Õpitulemused
B1. Teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse
B2. Märkab muutusi looduses ning seostab neid aastaaegade vaheldumisega
B3. Toob näiteid erinevate organismide eluvalduste ja omavaheliste seoste kohta erinevatel aastaaegadel
B4. Toob näiteid looduses toimuvate aastaajaliste muutuste tähtsuse kohta inimese elus
B5. Tunneb Prangli saare levinumaid taime- ja loomaliike
B6. Käitub loodushoidlikult ning järgib koostegutsemise reegleid

Loodusõpetus - 2. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Organismid ja elupaigad – 15 tundi
- B. Mõõtmine ja võrdlemine – 5 tundi
- C. Inimene – 9 tundi

D. Ilm – 6 tundi

A. Organismid ja elupaigad – 15 tundi

Õppesisu

Maismaataimed ja -loomad, välisehitus ja mitmekesisus. Taimede ja loomade eluavalduused: toitumine ja kasvamine. Koduloomad. Veetaimede ja -loomade erinevus maismaaorganismidest.

Mõisted: puu, põõsas, rohhtaim, teravili, juur, vars, leht, õis, vili, keha, pea, jalad, saba, kael, tiivad, nokk, suled, karvad, soomused, toitumine, kasvamine, uimed, ujulestad, lõpused, metsloom, koduloom, lemmikloom.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loodusvaatlused: taimede välisehitus; loomade välisehitus.
2. Ühe taime või looma uurimine, ülevaate koostamine.
3. Uurimus: taime kasvu sõltuvus soojusest ja valgusest.
4. Õppekäik: organismid erinevates elukeskkondades.

A. Organismid ja elupaigad
Õpitulemused
A1. Kirjeldab taimede, loomade ja seente välisehitust, seostab seda elukeskkonnaga ning toob näiteid nende tähtsuse kohta looduses
A2. Eristab seeni, taimi ja loomi toitumise, kasvamise ning liikumisvõime järgi
A3. Teab, et ühte liiki kuuluvad organismid on sarnased
A4. Eristab kala, kahepaikset, roomajat, lindu ja imetajat ning selgrootut, sh putukat

B. Mõõtmine ja võrdlemine – 5 tundi

Õppesisu

Kaalumine, pikkuse ja temperatuuri mõõtmine.

Mõisted: mõõetühik, termomeeter, kaalud, kaalumine, mõõtmine, katse.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kehade kaalumine.
2. Õpilaste pikkuste mõõtmine ja võrdlemine.
3. Temperatuuri mõõtmine erinevates keskkondades.

B. Mõõtmine ja võrdlemine
Õpitulemused
B1. Teeb juhendi järgi lihtsamaid praktilisi töid, järgides ohutusnõudeid
B2. Kaalub kehi, mõõdab temperatuuri ja pikkusi korrektselt, valides sobivaid mõõtmisvahendeid

C. Inimene – 9 tundi

Õppesisu

Inimene. Välisehitus. Inimese toiduvajadused ja tervislik toitumine. Hügieen kui tervist hoidev tegevus. Inimese elukeskkond.

Mõisted: keha, kehaosad, toit, toiduaine, tervis, haigus, asulad: linn, alev, küla.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Enesevaatlus, mõõtmine.
2. Oma päevamenüü tervislikkuse hindamine.
3. Õppekäik asula kui inimese elukeskkonna uurimiseks.

C. Inimene
Õpitulemused
C1. Kirjeldab inimese välisehitust, kasutades mõõtmistulemusi
C2. Järgib tervisliku toitumise põhimõtteid ja hügieeninõudeid ning väärtustab tervislikke eluviise
C3. Teadvustab inimese vajadusi, tarbib vastutustundlikult, väldib enda ja teiste tervise kahjustamist ning toimib keskkonda hoidvalt
C4. Toob näiteid, kuidas inimene sõltub loodusest ning muudab oma tegevusega loodust
C5. Võrdleb inimeste elu maal ja linnas

D. Ilm – 6 tundi

Õppesisu:

Ilmavaatlused. Ilmastikunähtused.

Mõisted: pilvisus, tuul, õhutemperatuur, sademed: vihm, lumi.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ilma vaatlemine.
2. Õhutemperatuuri mõõtmine.
3. Ilmaennustuse ja tegeliku ilma võrdlemine.

D. Ilm
Õpitulemused
D1. Teeb ilmavaatlusi, iseloomustab ilma ning valib ilmale vastava välisriietuse

Loodusõpetus - 3. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Organismide rühmad ja kooselu – 16 tundi
- B. Liikumine – 4 tundi
- C. Elekter ja magnetism – 5 tundi
- D. Minu kodumaa Eesti – 10 tundi

A. Organismide rühmad ja kooselu – 16 tundi

Õppesisu

Taimede mitmekesisus. Loomade mitmekesisus. Seente mitmekesisus. Samblikud. Liik, kooselu, toiduahel.

Mõisted: õistaim, vili, seeme, okaspuu käbi, sõnajalg, sammal, selgroogsed, kalad, kahepaiksed, roomajad, linnud, imetajad, soomused, selgrootud, ussid, putukad, ämblikud, seeneniidistik, kübar-seen, eosed, hallitus, pärm, samblik, liik, kooselu, taimtoiduline, loomtoiduline, segatoiduline, toiduahel.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Lihtsa kollektsiooni koostamine mõnest organismirühmast.

2. Looma välisehituse ja eluviisi uurimine.
 3. Seente vaatlemine või hallitusseente kasvamise uurimine.
 4. Õppekäik organismide kooselu uurimiseks erinevates elupaikades.
- Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

A. Organismide rühmad ja kooselu
Õpitulemused
A1. Kirjeldab õpitud loomaliikide eluviise ja elupaiku
A2. Eristab õistaime, okaspuud, sõnajalg- ja sammaltaime
A3. Teab seente mitmekesisust, eristab söödavaid ja mürgiseid kübarseeni ning oskab vältida mürgiste seentega seotud ohtusid
A4. Arvestab taimede ja loomade vajadusi ning suhtub neisse vastutustundlikult
A5. Toob näiteid erinevate organismide seoste kohta looduses ning koostab õpitud liikidest lihtsamaid toiduahelaid
A6. Tunneb põhjalikult ühte taime-, seene- või loomaliiki, tuginedes koostatud uurimuslikule ülevaatele

B. Liikumine – 4 tundi

Õppesisu

Liikumise tunnused. Jõud liikumise põhjusena (katseliselt). Liiklusohutus.

Mõisted: liikumine, kiirus, jõud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Oma keha jõu tunnetamine liikumise alustamiseks ja peatamiseks.
2. Liikuvate kehade kauguse ja kiiruse hindamine.

B. Liikumine
Õpitulemused
B1. Oskab ette näha liikumisega seotud ohuolukordi; teab, millest sõltub liikuva keha peatamise aeg ja teepikkus

C. Elekter ja magnetism – 5 tundi

Õppesisu

Vooluring. Elektrijuhid ja mitteelektrijuhid. Elektri kasutamine ja säästmine. Ohutusnõuded. Magnetnähtused. Kompass.

Mõisted: vooluallikas, elektripirn, juhe, lüliti, juht, mittejuht, ohutus, kompass, ilmakaared.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Lihtsa vooluringi koostamine.
2. Ainete elektrijuhtivuse kindlakstegemine.
3. Püsimagnetitega tutvumine.

C. Elekter ja magnetism

Õpitulemused
C1. Selgitab kompassi töö põhimõtet, toetudes katsele magnetiga
C2. Teeb katsega kindlaks elektrit juhtivad ja mittejuhtivad ained ning rakendab saadud teadmisi elektririistade ohutul kasutamisel

D. Minu kodumaa Eesti – 10 tundi

Õppesisu

Kooliümbruse plaan. Eesti kaart. Ilmakaared ning nende määramine kaardil ja looduses. Tuntumad kõrgustikud, saared, poolsaared, lahed, järved, jõed ja asulad Eesti kaardil.

Mõisted: plaan, pealtvaade, kaart, kaardi legend, leppemärk, leppevärv, põhi- ja vaheilmakaared, kõrgustik, madalik, saar, poolsaar, laht, järv, jõgi, asulad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Pildi ja plaani kõrvutamine.
2. Plaani järgi liikumine kooli ümbruses, mõõtkavata plaani täiendamine.
3. Ilmakaarte määramine kaardil, õues kompassiga või päikese järgi.
4. Õppeekskursioon oma maakonnaga tutvumiseks.

D. Minu kodumaa Eesti
Õpitulemused
D1. Saab aru lihtsast plaanist või kaardist ning leiab kooliümbruse plaanilt tuttavaid objekte
D2. Mõistab, et kaardi järgi on võimalik tegelikkust tundma õppida
D3. Näitab Eesti kaardil oma kodukohta, suuremaid kõrgustikke, saari, poolsaari, lahtesid, jõgesid, järvi ja linna
D4. Määrab kompassi abil põhja- ja lõunasuunda

II kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

Väärtused ja hoiakud

6. klassi õpilane:

- 1) tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu;
- 2) väärtustab uurimistegevust looduse tundmaõppimisel;
- 3) väärtustab bioloogilist ja maastikulist mitmekesisust ning säästvat eluviisi;
- 4) toimib keskkonnateadliku tarbijana ning väärtustab tervislikku toitu;
- 5) märkab Prangli saare ja Eesti keskkonnaprobleeme ning on motiveeritud osalema eakohastes keskkonnakaitse üritustes.

Uurimuslikud oskused

6. klassi õpilane:

- 1) sõnastab uurimisküsimusi/probleeme ja kontrollib hüpoteese;
- 2) kavandab õpetaja juhendamisel lihtsamaid praktilisi töid;
- 3) teeb katseid, järgides praktilise töö juhendeid;
- 4) arutleb loodusteadusliku uurimuse ja praktiliste tööde juhendite üle;
- 5) kasutab ohutusnõudeid järgides õigesti sobilikke mõõtevahendeid;

- 6) analüüsib andmeid, teeb järeldusi ja esitab uuringu tulemusi;
- 7) leiab eri allikatest loodusteaduslikku teavet ning hindab infoallika usaldusväärtust;
- 8) oskab vastandada teaduslikku ja mitteteaduslikku seletust.

Üldised loodusteaduslikud teadmised

6. klassi õpilane:

- 1) tunneb igapäevaelus ära loodusteaduslikke teemasid, probleeme ja küsimusi;
- 2) saab aru loodusteaduslikust tekstist, tõlgendab ja rakendab õpitud teadusmõisteid, sümboleid ning ühikuid nähtusi ja protsesse selgitades;
- 3) tuginedes loodusteaduslikele teadmistele, teeb tõendusmaterjalide põhjal järeldusi ja otsustusi;
- 4) selgitab teaduslikele faktidele tuginedes põhjuse-tagajärje seoseid;
- 5) kasutab või koostab mudelit, et näidata arusaamist seostest, protsessidest ja süsteemidest;
- 6) kirjeldab ja võrdleb organismide, ainete või protsesside sarnasusi ning erinevusi;
- 7) selgitab organismide kohastumist õhus, vees või mullas kui elukeskkonnas ning põhjendab loodus- ja keskkonnakaitse vajalikkust;
- 8) saab aru inimtegevuse ja keskkonna vahelistest seostest kodukoha ning Eesti kontekstis.

Loodusõpetus - 4. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Maailmaruum – 14 tundi
- B. Planeet Maa – 10 tundi
- C. Elu mitmekesisus Maal – 26 tundi
- D. Inimene – 20 tundi

A. Maailmaruum – 14 tundi

Õppesisu

Päike ja tähed. Päikesesüsteem. Tähistaevas. Tähtkujud. Suur Vanker ja Põhjanaan. Galaktikad. Astronoomia.

Mõisted: maailmaruum, Päike, Maa, Kuu, tiirlemine, pöörlemine, ööpäev, aasta, täht, planeet, satelliit, Päikesesüsteem, tähtkuju, Suur Vanker, Põhjanaan, galaktika, astronoomia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Mudeli valmistamine Päikese ning planeetide suuruse ja omavahelise kauguse kujutamiseks.
2. Öö ja päeva vaheldumise mudeldamine.
3. Maa tiirlemise mudeldamine.
4. Tähistaeva vaatlused. Põhjanaanla leidmine tähistaevas.

A. Maailmaruum

Õpitulemused

A1. Kirjeldab joonise põhjal Päikesesüsteemi ehitust

A2. Põhjendab mudeli abil öö ja päeva vaheldumist Maal

A3. Leiab taevafääril ja taevakaardil Suure Vankri ja Põhjanaanla ning määrab põhjasuuna

A4. Leiab eri allikaist infot maailmaruumi kohta etteantud teemal, koostab ja esitab ülevaate

B. Planeet Maa – 10 tundi

Õppesisu

Gloobus kui Maa mudel. Maa kujutamine kaartidel. Erinevad kaardid. Mandrid ja ookeanid. Suuremad riigid Euroopa kaardil. Geograafilise asendi iseloomustamine. Eesti asend Euroopas. Looduskatastroofid: vulkaanipursked, maavärinad, orkaanid, üleujutused.

Mõisted: gloobus, mudel, looduskaart, riikide kaart, kontuurkaart, atlas, ekvaator, põhja- ja lõunapoolkera, põhja- ja lõunapoolus, manner, ookean, meri, geograafiline asend, riigipiir, naaberriik, vulkaan, laava, lõõr, maavärin, orkaanid, üleujutused.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Gloobuse kui Maa mudeli valmistamine.
2. Õpitud objektide kandmine kontuurkaardile.
3. Erinevate allikate kasutamine info leidmiseks ja ülevaate koostamiseks looduskatastroofide kohta.

B. Planeet Maa
Õpitulemused
B1. Iseloomustab maailma poliitilise kaardi järgi etteantud riigi, sh Eesti geograafilist asendit
B2. Teab ja näitab kaardil mandreid ja ookeane ning suuremaid Euroopa riike
B3. Leiab atlase kaardilt kohanime registri järgi tundmatu koha
B4. Toob näiteid erinevate looduskatastroofide kohta ning iseloomustab nende mõju loodusele ja inimeste tegevusele

C. Elu mitmekesisus Maal – 26 tundi

Õppesisu

Organismide mitmekesisus: ühe- ja hulkraksed organismid. Organismide eluavaldused: toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, reageerimine keskkonnatingimustele. Elu erinevates keskkonnatingimustes. Elu areng Maal.

Mõisted: rakk, üherakne organism, bakter, hulkrakne organism, toitumine, hingamine, paljunemine, kasvamine, arenemine, keskkonnatingimused, kõrb, vihmamets, mäestik, jäävöönd, kivistised, hiidsisalikud ehk dinosaurused.

Praktilised tööd

1. Erinevate rakkude vaatlemine ja võrdlemine.
2. Raku mudeli ehitamine või uurimine multimeedia materjalide abil.
3. Seemnete idanemise uurimine erinevates keskkonnatingimustes.
4. Taimede ja loomade kohanemise uurimine muutuvates keskkonnatingimustes.
5. Organismide eluavalduste uurimine looduses.

C. Elu mitmekesisus Maal
Õpitulemused
C1. Oskab kasutada valgusmikroskoopi
C2. Teab, et kõik organismid koosnevad rakkudest
C3. Selgitab ühe- ja hulkraksete erinevust
C4. Nimetab bakterite eluavaldusi ning tähtsust looduses ja inimese elus
C5. Võrdleb taimede, loomade, seente ja bakterite eluavaldusi

C6. Toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta kõrbes, vihmametsas, mäestikes ning jäävööndis

D. Inimene – 20 tundi

Õppesisu

Inimese ehitus: elundid ja elundkonnad. Elundkondade ülesanded. Organismi terviklikkus. Tervislikud eluviisid. Inimese põlvnemine. Inimese võrdlus selgroogsete loomadega. Taimed, loomad, seened ja mikroorganismid inimese kasutuses.

Mõisted: elund, kude, elundkond, nahk, lihased, luustik, süda, veresoon, arter, veen, kopsud, maks, magu, soolestik, peensool, jämesool, pärak, meeleelundid, närvid, peaaju, seljaaju, munandid, munasarjad, emakas, viljastumine, näärmed, neerud.

Praktilised tööd

1. Elundi mudeli valmistamine ja/või talitluse uurimine.
2. Katsed ja laboritööd inimese elundite talitluse uurimiseks.
3. Ülevaate koostamine inimese seosest ühe taime-, looma-, seeneliigi või bakterirühmaga.
4. Menüü analüüsimine, lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest.

D. Inimene

Õpitulemused

D1. Nimetab inimese elundkondade tähtsamaid elundeid, kirjeldab nende ülesandeid ja talitluse üldisi põhimõtteid ning vastastikuseid seoseid

D2. Teab, et inimene ja tema eellased kuuluvad loomariiki

D3. Seostab inimese ja teiste organismide elundeid nende funktsioonidega

D4. Võrdleb inimest selgroogsete loomadega

D5. Analüüsib lihtsa katse või mudeli järgi inimese elundi või elundkonna talitlust

D6. Toob näiteid taimede, loomade, seente ja bakterite tähtsuse kohta inimese elus

D7. Põhjendab tervisliku eluviisi põhimõtteid ning koostab tervisliku päevamenüü

Loodusõpetus - 5. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond – 26 tundi
- B. Vesi kui aine, vee kasutamine – 18 tundi
- C. Asula elukeskkonnana – 8 tundi
- D. Pinnavormid ja pinnamood – 8 tundi
- E. Soo elukeskkonnana – 10 tundi

A. Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond – 26 tundi

Õppesisu

Loodusteaduslik uurimus. Veekogu kui uurimisobjekt. Eesti jõed. Jõgi ja selle osad. Vee voolamine jões. Veetaseme kõikumine jões. Eesti järved, nende paiknemine. Taimede ja loomade kohastumine eluks vees. Jõgi elukeskkonnana. Järvevee omadused. Toitainete

sisaldus järvede vees. Elutingimused järves. Jõgede ja järvede elustik. Toiduahelate ja toiduvõrgustike moodustumine tootjatest, tarbijatest ning lagundajatest. Jõgede ja järvede tähtsus, kasutamine ning kaitse. Kalakasvatus.

Mõisted: jõgi, jõesäng, suue, lähe, peajõgi, lisajõgi, jõestik, jõe langus, voolukiirus, kärestik, juga, suurvesi, madalvesi, järv, umbjärv, läbivoolujärv, rannajärv, tootjad, tarbijad, lagundajad, toiduahel, toiduvõrgustik, hõljum, rohevetikas, vesikirp, veeõitsemine, kaldataim, veetaimed, lepiskala, röövkala.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loodusteaduslik uurimus kodukoha veekogu näitel: probleemi püstitamine ja uurimisküsimuste esitamine, andmete kogumine, analüüs ning tulemuste üldistamine ja esitamine.
2. Kahe Eesti jõe või järve võrdlemine kaardi ning teiste infoallikate järgi.
3. Veeorganismide määramine lihtsamate määramistabelite põhjal.
4. Vesikatku elutegevuse uurimine.
5. Tutvumine eluslooduse häältega, kasutades audiovisuaalseid materjale.

A. Jõgi ja järv. Vesi kui elukeskkond
Õpitulemused
A1. Kirjeldab loodusteadusliku meetodi rakendamist veekogu uurimisel
A2. Oskab läbi viia loodusteaduslikku uurimust veekogu kohta ja esitada uurimistulemusi
A3. Nimetab ning näitab kaardil Eesti suuremaid jõgesid ja järvi
A4. Iseloomustab ja võrdleb kaardi ning piltide järgi etteantud jõgesid (paiknemine, lähe ja suue, lisajõed, languse ja voolukiiruse seostamine)
A5. Iseloomustab vett kui elukeskkonda, kirjeldab elutingimuste erinevusi jõgedes ja järvedes ning selgitab vee ringlemise tähtsust järves
A6. Kirjeldab jõe ja järve elukooslust, nimetab jõgede ja järvede tüüpilisemaid liike
A7. Toob näiteid taimede ja loomade kohastumise kohta eluks vees ja veekogude ääres
A8. Koostab uuritud veekogu toiduahelaid/toiduvõrgustikke

B. Vesi kui aine, vee kasutamine - 18 tundi

Õppesisu

Vee omadused. Vee olekud ja nende muutumine. Vedela ja gaasilise aine omadused. Vee soojuspaisumine. Märgamine ja kapillaarsus. Põhjavesi. Joogivesi. Vee kasutamine. Vee reostumine ja kaitse. Vee puhastamine.

Mõisted: aine, tahkis, vedelik, gaas, aurumine, veeldumine, tahkumine, sulamine, soojuspaisumine, märgamine, kapillaarsus, aine olek, kokkusurutavus, voolavus, lenduvus, põhjavesi, allikas, joogivesi, setitamine, sõelumine, filtrimine.

Praktilised tööd

1. Vee omaduste uurimine (vee oleku muutumine; vee soojuspaisumine; vee liikumine soojendamisel; märgamine; kapillaarsus).
2. Erineva vee võrdlemine.
3. Vee liikumine erinevates pinnastes.
4. Vee puhastamine erinevatel viisidel.
5. Vee kasutamise uurimine kodus või koolis.

B. Vesi kui aine, vee kasutamine

Õpitulemused
B1. Kirjeldab vee olekuid, nimetab jää sulamis-, vee külmumis- ja keemistemperatuuri
B2. Teeb juhendi järgi vee omaduste uurimise ja vee puhastamise katseid
B3. Selgitab põhjavee kujunemist ja võrdleb katse abil erinevate pinnaste vee läbilaskvust
B4. Kirjeldab joogivee saamise võimalusi ning põhjendab vee säästliku tarbimise vajadust
B5. Toob näiteid inimtegevuse mõju ja reostumise tagajärgede kohta veekogudele

C. Asula elukeskkonnana – 8 tundi

Õppesisu

Elukeskkond maa-asulas ja linnas. Eesti linnad. Koduasula plaan. Elutingimused asulas.

Taimed ja loomad asulas.

Mõisted: tehiskooslus, asula plaan, parasiit, inimkaasleja loom, prahitaim, park.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Eestit või oma kodumaakonda tutvustava ülevaate koostamine.
2. Õppekäik asula elustikuga tutvumiseks.
3. Keskkonnaseisundi uurimine koduasulas.
4. Minu unistuste asula - keskkonnahoidliku elukeskkonna mudeli koostamine.

C. Asula elukeskkonnana
Õpitulemused
C1. Näitab kaardil Eesti maakonnakeskusi ja suuremaid linnu
C2. Võrdleb erinevate teabeallikate järgi oma koduasulat mõne teise asulaga
C3. Iseloomustab elutingimusi asulas ning toob näiteid inimkaaslejate loomade kohta
C4. Koostab asulat iseloomustavaid toiduahelaid
C5. Võrdleb keskkonnatingimusi maa-asulas ja linnas
C6. Toob näiteid asula elustikku ja inimese tervist kahjustavate tegurite kohta
C7. Hindab kodukoha õhu seisundit samblike esinemise põhjal
C8. Teeb ettepanekuid keskkonnaseisundi parandamiseks koduasulas

D. Pinnavormid ja pinnamood – 8 tundi

Õppesisu

Pinnavormid, nende kujutamine kaardil. Prangli saare ja Eesti pinnavormid ning pinnamood.

Suuremad kõrgustikud, madalikud ja tasandikud, Põhja-Eesti paekallas. Mandrijää osa pinnamoe

kujunemises. Pinnamoe mõju inimtegevusele ja inimese kujundatud pinnavormid.

Mõisted: pinnavorm, künkas, org, nõgu, mägi, nõlv,alam, samakõrgusjoon, suhteline ja absoluutne kõrgus, kõrgustik, tasandik, madalik, paekallas, pinnamood, mandrijää, voor, moreen, rändrahn.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Künka mudeli koostamine ning künka kujutamine kaardil samakõrgusjoontega.
2. Koduümbruse pinnavormide ja pinnamoe iseloomustamine.

D. Pinnavormid ja pinnamood
Õpitulemused
D1. Kirjeldab samakõrgusjoonte järgi pinnavormi kuju, absoluutset ja suhtelist kõrgust ning nõlvade kallet
D2. Kirjeldab kaardi järgi oma kodumaakonna ja Eesti pinnamoodi, nimetades ning näidates pinnavorme kaardil
D3. Toob näiteid mandrijää mõju kohta Eesti pinnamoe kujunemisele
D4. Selgitab pinnamoe mõju inimtegevusele ja toob näiteid inimtegevuse mõju kohta koduümbruse pinnamoele

E. Soo elukeskkonnana – 10 tundi

Õppesisu

Soo elukeskkonnana. Soode teke ja paiknemine. Soode areng: madalsoo, siirdesoo ja raba. Elutingimused soos. Soode elustik. Soode tähtsus. Turba kasutamine. Kütteturba tootmise tehnoloogia. **Mõisted:** madalsoo, siirdesoo, raba, älves, laugas, turbasammal, turvas.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Sookoosluse uurimine õppekäigu, mudelite või veebimaterjalide põhjal.
2. Turbasambla omaduste uurimine.
3. Kollektiooni koostamine õppekursioonil.

E. Soo elukeskkonnana
Õpitulemused
E1. Iseloomustab kaardi järgi soode paiknemist Eestis ja oma kodumaakonnas
E2. Oskab põhjendada Eesti sooderohkust
E3. Selgitab soode kujunemist ja arengut
E4. Seostab raba kui elukeskkonna eripära turbasambla ehituse ja omadustega
E5. Võrdleb taimede kasvutingimusi madalsoos ja rabas
E6. Koostab soo kooslust iseloomustavaid toiduahelaid
E7. Selgitab soode tähtsust ja kaitse vajadust

Loodusõpetus - 6. klass (105 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Muld elukeskkonnana – 12 tundi
- B. Aed ja põld elukeskkonnana – 15 tundi
- C. Mets elukeskkonnana – 14 tundi
- D. Õhk – 18 tundi
- E. Läänemeri elukeskkonnana – 14 tundi
- F. Elukeskkond Eestis – 8 tundi
- G. Eesti loodusvarad – 10 tundi
- H. Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis – 14 tundi

A. Muld elukeskkonnana – 12 tundi

Õppesisu

Mulla koostis. Muldade teke ja areng. Mullaorganismid. Aineringe. Mulla osa kooslustes. Mullakaeve. Vee liikumine mullas.

Mõisted: muld, aineringe, kivimite murenemine, mulla tahke osa, mullasõmerad, mullaõhk, mullavesi, huumus, huumushorisont, liivmuld, savimuld.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Mullaproovide võtmine, kirjeldamine ja võrdlemine. Komposti valmistamine.
2. Mulla vee- ja õhusisalduse katseline kindlaksmääramine.
3. Mulla ja turba võrdlemine.
4. Mullakaeve kirjeldamine ühe õpitava koosluse (aia, põllu, metsa, niidu) näitel.

A. Muld elukeskkonnana
Õpitulemused
A1. Kirjeldab ja võrdleb erinevaid mullaproove, nimetades mulla koostisosi
A2. Põhjendab katsega, et mullas on õhku ja vett
A3. Selgitab muldade kujunemist ja mulla tähtsust looduses
A4. Tunneb mullakaeves ära huumushorisondi
A5. Kirjeldab huumuse teket ja selle osa aineringes

B. Aed ja põld elukeskkonnana – 15 tundi

Õppesisu

Mulla viljakus. Aed kui kooslus. Fotosüntees. Aiataimed. Viljapuu- ja juurviljaaed, iluaed. Põld kui kooslus. Keemilise tõrje mõju loodusele. Mahepõllumajandus. Inimtegevuse mõju mullale. Mulla reostumine ja hävimine. Mulla kaitse.

Mõisted: fotosüntees, orgaaniline aine, väetis, viljavaheldus, liblikõielised, mügarbakterid, sümbioos, kultuurtaim, umbrohi, kahjurid, taimehaigused, keemiline tõrje, biotõrje, mahepõllumajandus, köögi- ja puuvili, sort, maitsetaim, ravimtaim, iluaed.

Praktilised tööd

1. Komposti tekkimise uurimine.
2. Ühe aia- või põllutaimena seotud elustiku uurimine.
3. Aia- ja põllukultuuride iseloomustamine ning võrdlemine, kasutades konkreetseid näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
4. Uurimus aia- ja põllusaaduste osast igapäevases menüüs või uurimus ühe põllumajandussaaduse (sh loomakasvatussaaduse) töötlemisest toiduaineks.

B. Aed ja põld elukeskkonnana
Õpitulemused
B1. Selgitab fotosünteesi tähtsust orgaanilise aine tekkes
B2. Kirjeldab mullaelustikku ning toob näiteid seoste kohta erinevate mullaorganismide vahel
B3. Toob esile aia- ja põllukoosluse sarnasused ning selgitab inimese rolli nende koosluste kujunemises
B4. Tunneb õpitud kultuurtaimi ja rühmitab neid
B5. Koostab õpitud liikidest toiduahelaid ja toiduvõrgustikke
B6. Toob näiteid saagikust mõjutavate tegurite kohta
B7. Võrdleb keemilist ja biotõrjet ning põhjendab, miks tasub eelistada mahepõllumajanduse tooteid

B8. Toob näiteid muldade kahjustumise põhjuste ja nende tagajärgede kohta

B9. Toob näiteid põllumajandussaaduste osa kohta igapäevases toidus

C. Mets elukeskkonnana – 14 tundi

Õppesisu

Elutingimused metsas. Mets kui elukooslus. Eesti metsad. Metsarinded. Nõmme-, palu-, laane- ja salumets. Eesti metsade iseloomulikud liigid, nendevahelised seosed. Metsade tähtsus ja kasutamine. Puidu töötlemine. Metsade kaitse.

Mõisted: ökosüsteem, põlismets, loodusmets, majandusmets, jahiulukid, sõralised, tippkiskja, metsarinded, metsatüübid: nõmmemets, palumets, salumets, laanemets.

Praktilised tööd

1. Tutvumine metsa kui koosluse ja selle elustikuga.
2. Eesti metsade valdavate puuliikide võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
3. Uurimus: mets igapäevaelus / metsaga seotud tarbeesemed.
4. Metsloomade tegutsemisjälgede uurimine.

Õpitulemused

C1. Kirjeldab metsa kui ökosüsteemi, sh keskkonnatingimusi metsas

C2. Võrdleb männi ja kuuse kohastumusi

C3. Iseloomustab ja võrdleb peamisi metsatüüpe kasvutingimuste järgi

C4. Võrdleb metsatüüpide erinevates rinnetes kasvavaid taimi

C5. Koostab metsakooslust iseloomustavaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke

C6. Selgitab, kuidas kaitsta elurikkust metsas

C7. Selgitab loodus- ja majandusmetsade kujunemist, nimetab säästva metsanduse põhimõtteid

D. Õhk – 18 tundi

Õppesisu

Õhu tähtsus. Õhu koostis. Õhu omadused. Õhutemperatuur ja selle mõõtmine.

Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine. Õhu liikumine soojenedes. Õhu liikumine ja tuul.

Kuiv ja niiske õhk. Pilved ja sademed. Veeringe. Ilm ja ilmastik. Sademete mõõtmine. Ilma ennustamine. Hapniku tähtsus looduslikes protsessides: hingamine, põlemine ja kõdunemine.

Õhk elukeskkonnana. Organismide kohastumine õhkkeskkonnaga. Õhu saastumise vältimine.

Mõisted: õhkkond, õhk, gaas, hapnik, süsihappegaas, lämmastik, tuul, tuule kiirus, tuule suund, kondenseerumine, pilved, sademed, veeringe, ilm, ilmastik, hingamine, põlemine, kõdunemine, tolmlamine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Õhu omaduste ja koostise uurimine: küünla põlemine suletud anumas; õhu kokkusurutavus; õhu paisumine soojenedes, veeauru kondenseerumine.
2. Temperatuuri mõõtmine, pilvisuse ja tuule suuna määramine ning tuule kiiruse hindamine.
3. Erinevate Eesti piirkondade ilma võrdlemine EMHI kodulehe ilmakaartide järgi.

D. Õhk
Õpitulemused
D1. Mõõdab õues õhutemperatuuri, hindab pilvisust ja tuule kiirust ning määrab pilvetüüpe ja tuule suunda
D2. Võrdleb ilmakaardi järgi ilma (temperatuur, tuule suund, kiirus, pilvisus ja sademed) Eesti erinevates osades
D3. Iseloomustab graafiku põhjal kuu keskmisi temperatuure ja sademete hulka ning tuuleroosi abil valdavaid tuuli Eestis
D4. Kirjeldab pildi või skeemi järgi veeringet
D5. Iseloomustab õhku kui elukeskkonda ning kirjeldab elutingimuste erinevusi vees ja õhus
D6. Selgitab hapniku rolli põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel ning hapniku tähtsust organismidele
D7. Teab, et süsihappegaas tekib põlemisel, kõdunemisel ja organismide hingamisel
D8. Toob näiteid õhukeskkonnaga seotud kohastumuste kohta loomadel ja taimedel
D9. Nimetab õhu saastumise põhjusi ja tagajärgi ning toob näiteid, kuidas vältida õhu saastumist

E. Läänemeri elukeskkonnana – 14 tundi

Õppesisu

Vesi Läänemeres - merevee omadused. Läänemere asend ja ümbritsevad riigid, suuremad lahed, väinad, saared, poolsaared. Läänemere mõju ilmastikule. Läänemere rannik.

Elutingimused Läänemeres. Mere, ranniku ja saarte elustik ja iseloomulikud liigid ning nendevahelised seosed. Mere mõju inimtegevusele ja rannasustuse kujunemisele. Läänemere reostumine ja kaitse.

Mõisted: vee soolsus, segu, lahus, lahusti, riimvesi, rannajoon, rand, rannik, laug- ja järskrannik, maa- ja merebriis, rohevetikad, pruunvetikad, punavetikad, põhjaloomastik, siirdekala, rannikulinnud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Erineva soolsusega lahuste tegemine, et võrrelda Läänemere ja maailmamere soolsust. Soolase vee aurustamine.
2. Läänemere kaardi joonistamine mälu järgi (kujutluskaart).
3. Läänemere, selle elustiku, rannikuasustuse ja inimtegevuse iseloomustamine erinevate teabeallikate abil.
4. Õlireostuse mõju uurimine elustikule.
5. Läänemere probleemide analüüsimine, tuginedes erinevatele allikatele.

E. Läänemeri elukeskkonnana
Õpitulemused
E1. Näitab kaardil Läänemere-äärseid riike ning suuremaid lahtesid, väinu, saari ja poolsaari
E2. Võrdleb ilmakaartide, graafikute ja tabelite järgi rannikualade ning sisemaa temperatuure
E3. Iseloomustab Läänemere-äärset asustust ja inimtegevust õpitud piirkonna näitel
E4. Iseloomustab Läänemerd kui ökosüsteemi
E5. Selgitab Läänemere vähese soolsuse põhjusi ja riimveekogu elustiku eripära
E6. Võrdleb organismide elutingimusi järves ja meres
E7. Kirjeldab erinevate vetikate levikut Läänemeres

E8. Määrab lihtsamate määramistabelite järgi Läänemere selgrootuid ja selgroogseid
E9. Koostab Läänemerele iseloomulikke toiduahelaid või -võrgustikke; 10) selgitab Läänemere reostumise põhjusi ja kaitsmise võimalusi

F. Elukeskkond Eestis – 8 tundi

Õppesisu

Ülevaade eluslooduse mitmekesisusest Eestis. Tootjad, tarbijad ja lagundajad. Toitumissuhted ökosüsteemis. Inimese mõju ökosüsteemidele.

Mõisted: toiduvõrgustik, laguahel, energia, parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ökosüsteemi uurimine mudelite abil.
2. Veebipõhiste õpikeskkondade kasutamine toiduahelate ja toiduvõrgustike uurimiseks.

F. Elukeskkond Eestis
Õpitulemused
F1. Kirjeldab tootjate, tarbijate ja lagundajate rolli aineringes ning selgitab toitumissuhteid ökosüsteemis
F2. Kirjeldab ökosüsteemi elusat ja eluta osa ning selgitab loodusliku tasakaalu olulisust ökosüsteemides
F3. Põhjendab aineringe olulisust
F4. Kirjeldab inimese mõju looduskeskkonnale ja selgitab, kuidas muutused keskkonnas võivad põhjustada elustiku muutusi
F5. Koostab õpitud kooslustevahelisi toimivaid toiduahelaid ja toiduvõrgustikke
F6. Selgitab toitumissuhteid: parasitism, kisklus, sümbioos, konkurents

G. Eesti loodusvarad – 10 tundi

Õppesisu

Eesti loodusvarad, nende kasutamine ja kaitse. Loodusvarad energiaallikatena. Eesti maavarad, nende kaevandamine ja kasutamine. Kaevanduste ja karjääride kasutamiseiga seotud keskkonnaprobleemid.

Mõisted: loodusvarad, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, maavarad, setted, liiv, kruus, savi, turvas, kivim, lubjakivi, graniit, põlevkivi, karjäär, maa-alune kaevandus, energia, soojus- ja elektrienergia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Setete ja kivimite iseloomustamine ning võrdlemine.
2. Perekonna/kooli energiatarbimise uurimus.
3. Ülevaate koostamine loodusvarade kasutamisest oma kodukohas.

G. Eesti loodusvarad
Õpitulemused
G1. Nimetab taastuvaid ja taastumatuid loodusvarasid Eestis ning toob nende kasutamise näiteid
G2. Oskab eristada graniiti, paekivi, põlevkivi, liiva, kruusa, savi ja turvast

G3. Toob näiteid taastuvenergia tootmise ja kasutamise võimaluste kohta oma kodukohas
G4. Selgitab mõistliku tarbimise vajadust, lähtudes seosest loodusvarad - tarbimine – jäätmed

H. Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis – 14 tundi

Õppesisu

Inimese mõju keskkonnale. Looduskaitse Eestis. Bioloogilise mitmekesisuse kaitse. Kaitsealad. Niit kui Eesti liigirikkaim kooslus. Prangli saare looduskeskkonna muutumine inimtegevuse tagajärjel. Jäätmekäitlus. Säästev tarbimine.

Mõisted: looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, looduslik niit, kulturniit, puisniit, pärandkooslus, keskkonnakaitse, jäätmed, ökomärgis, kaitsealused üksikobjektid, kaitsealad: looduskaitsealad, rahvuspargid, maastikukaitsealad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kodukoha ettevõtte keskkonnamõju uurimine või ülevaate koostamine kodukoha ühest keskkonnaprobleemist.
2. Individuaalse tegevuskava koostamine keskkonnahoidlikuks käitumiseks.
3. Erinevate infoallikate põhjal ülevaate koostamine ühe kaitsealuse liigi või kaitseala kohta.
4. Õppekäik kaitsealale.

H. Loodus- ja keskkonnakaitse Eestis

Õpitulemused

H1. Selgitab looduskaitse vajalikkust, toob näiteid kaitsealade, kaitsealuste liikide ja üksikobjektide kohta
H2. Iseloomustab kaardi järgi kaitsealade paiknemist Eestis, sh oma kodukohas
H3. Põhjendab niidu kui Eesti liigirikkaima koosluse elurikkust ja kaitsmise vajalikkust
H4. Selgitab keskkonnakaitse vajalikkust
H5. Põhjendab olmeprügi sortimise ja töötlemise vajadust ning sordib olmeprügi
H6. Analüüsib enda ja oma pere tarbimist ning hindab selle mõju keskkonnale
H7. Toob näiteid kodukoha ja Eesti keskkonnaprobleemide kohta ning pakub nende lahendamise võimalusi

III kooliastme õpitulemused loodusõpetuses

Väärtused ja hoiakud

7. klassi õpilane:

- 1) tunneb huvi loodusteaduste õppimise vastu, huvitub loodusteaduslikust ja tehnikaalasest karjäärist;
- 2) väärtustab uurimistegevust loodusnähtuste tundmaõppimisel;
- 3) usub oma võimetesse ning on enesekindel loodusnähtusi õppides;
- 4) väärtustab katsetamisel korda ja peab kinni kokkulepitud reeglitest; hoiab katsevahendeid.

Uurimisoskused

7. klassi õpilane:

- 1) analüüsib situatsioonikirjeldust, teeb kindlaks probleemi või uurimisküsimuse ja sõnastab hüpoteesi;

- 2) koostab uurimisküsimusele vastava mudeli ja kavandab hüpoteesi kontrolliks katse;
- 3) teeb katseid, järgib juhendeid ja ohutusnõudeid, valib õigesti sobilikke mõõtevahendeid ning juhendub mõttes mõõtevahendi käsitlemise reeglitest;
- 4) kannab katseandmed tabelisse, töötleb andmeid, esitab tulemused graafiliselt ning teeb järelduse hüpoteesi kehtivuse kohta;
- 5) tõlgendab tulemusi, kasutades matemaatikas ja teistes loodusainetes omandatud teadmisi.

Üldised loodusteaduslikud teadmised

7. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab kvantitatiivselt kehade omadusi ja nähtuste tunnuseid õpitud suuruste ning seoste järgi, kasutades teadussõnavara ja sümboleid;
- 2) analüüsib graafiliselt esitatud infot ning teeb järeldusi protsessi olemuse kohta;
- 3) seletab loodusnähtusi õpitud seaduspärasuste põhjal; rakendab omandatud teadmisi seadmete tööpõhimõtet seletades.

Loodusõpetus - 7. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Sissejuhatus – 1 tund
- B. Kehade kvantitatiivne kirjeldamine – 13 tundi
- C. Ained ja segud – 10 tundi
- D. Liikumine ja jõud – 14 tundi
- E. Tahkis, vedelik, gaas – 8 tundi
- F. Mehaaniline töö ja energia – 8 tundi
- G. Soojusülekanne – 10 tundi
- H. Aine olekute muutumine – 6 tundi

A. Sissejuhatus – 1 tund

Õppesisu

Loodusõpetuse koht teiste loodusainete hulgas. Loodusteaduslik uurimismeetod.

A. Sissejuhatus

Õpitulemused

A1. Õpilane nimetab loodusteadusliku uurimismeetodi etappe

B. Kehade kvantitatiivne kirjeldamine – 13 tundi

Õppesisu

Keha. Kehade omadusi. Mõõtmine. Mõõtemääramatus. Pikkuse, pindala ja ruumala mõõtmine. Kaalumise, mass. Aine tihedus. Näiteid kauguse mõõtmise kohta. Näiteid tihedusest põhjustatud nähtuste kohta.

Põhimõisted: mõõtmine, mõõtühik, mõõteriist, füüsikaline suurus, mõõtesilinder, pikkus, pindala, ruumala, mass, tihedus, gradueerimine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Pikkuse mõõtmine.
2. Korrapärase kujuga keha pindala ja ruumala määramine mõõtmiste ja arvutuste kaudu.
3. Mittekorrapärase kujuga keha pindala määramine ühikruudu meetodil.

4. Mõõtenõu gradueerimine.
5. Mittekorrapärase kujuga keha ruumala määramine sukeldusmeetodil.
6. Kaalumine (massi mõõtmine).
7. Aine tiheduse määramine.

B. Kehade kvantitatiivne kirjeldamine
Õpitulemused
B1. Kirjeldab keha omaduste iseloomustamist arvuliselt ja mõõtmise abil
B2. Mõõdab või määrab keha pikkust, pindala, ruumala, massi ja aine tihedust

C. Ained ja segud – 10 tundi

Õppesisu

Ained ja materjalid, nende omadused. Ainete koosnemine osakestest. Aatomi ja aatomituumade ehitus. Keemilised elemendid. Liht- ja liitained: nt vesinik, hapnik, süsinik, vesi ja süsihappegaas ning nende sümbolid ja molekulivalemid. Keemiline reaktsioon - uute ainete tekke protsess. Puhas aine. Ainete segu. Segud ja lahused: õhk kui segu, segunevad ja mittesegunevad vedelikud, tahkete ja gaasiliste ainete lahustumine vedelikes. Segust või lahusest ainete eraldamine. Tutvustada kasutatavaid laborinõusid ja vajalikku ohutustehnikat.

Põhimõisted: aineosake, molekul, aatom, elektronkate, aatomituum, elektron, prooton, neutron, puhas aine, ainete segu, lahus, küllastunud lahus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Keemilise reaktsiooni tunnustega tutvumine vee elektrolüüsi kaudu.
2. Küllastunud lahuse valmistamine, segu lahutamine koostisosadeks.

C. Ained ja segud
Õpitulemused
C1. Teab, et kõik ained koosnevad osakestest: aatomitest, ioonidest või molekulidest ning molekulid koosnevad aatomitest
C2. Oskab valmistada lahust ja kirjeldada aine lahustumist vees; toob näiteid lahustuvatest ainetest ja lahustest ning teab lahuste tähtsust looduses
C3. Kirjeldab segude lahutamise võimalusi ja põhjendab valitud meetodeid

D. Liikumine ja jõud – 14 tundi

Õppesisu

Nähtus. Nähtuste kvantitatiivne kirjeldamine. Mehaaniline liikumine. Ühtlane ja mitteühtlane liikumine. Graafik st-teljistikus. Jõud ja keha liikumine. Raskusjõu ja massi seos. Põhjuse-tagajärje seos ja selle esitamine graafikul. Võrdeline sõltuvus matemaatikas ($y = ax$) ja loodusteadustes ($F = mg$). Dünamomeetri tööpõhimõte: vedru pikenemise ja jõu võrdelisus. Näiteid liikumise ja raskusjõuga seotud nähtuste kohta. Kehade elektriseerimine. Positiivne ja negatiivne elektrilaeng.

Põhimõisted: mehaaniline liikumine, trajektoor, teepikkus, aeg, kiirus, keskmine kiirus, spidomeeter, jõud, dünamomeeter, raskusjõud, elektrilaeng, elektrijõud.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Reaktsioonaja määramine.
2. Keha keskmise kiiruse määramine.
3. Dünamomeetri gradueerimine.
4. Raskusjõu ja massi seose uurimine.
5. Kehade elektriseerimine ja laetud kehade vastastikmõju.

D. Liikumine ja jõud
Õpitulemused
D1. Kirjeldab mehaanilist liikumist trajektoori ja kiiruse järgi, määrab keha liikumise kiiruse ning toob näiteid kehade liikumise kohta keskkonnas
D2. Mõõdab või määrab keha kiirust ja keskmist kiirust, läbitud teepikkust ning raskusjõudu
D3. Põhjendab keha liikumise kiiruse ja suuna muutumist jõu olemasoluga, toob näiteid igapäevaelust; põhjendab raskusjõust põhjustatud nähtusi
D4. Esitab teepikkuse sõltuvuse ajast graafiliselt, eristades põhjuse-tagajärje seost

E. Tahkis, vedelik, gaas – 8 tundi

Õppesisu

Aine olekud. Aineosakeste liikumine - soojusliikumine. Ainete iseeneslik segunemine. Aineosakeste vastastikmõju. Soojuspaisumine. Temperatuuri mõõtmine. Soojuspaisumine ja aine tihedus. Soojuspaisumine ja loodusnähtused. Soojuspaisumise arvestamine tehnoloogias.

Põhimõisted: tahkis, vedelik, gaas, soojusliikumine, soojuspaisumine, termomeeter, temperatuuri püsipunkt, Celsiuse temperatuuriskaala.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Ainete iseenesliku segunemise uurimine.
2. Soojuspaisumise uurimine. Aine tiheduse muutumine soojuspaisumisel.
3. Termomeetri gradueerimine.

E. Tahkis, vedelik, gaas
Õpitulemused
E1. Põhjendab aineosakeste vastastikmõjuga tahkiste kuju säilivust ja kõvadust, vedelike voolavust ning gaaside lenduvust
E2. Põhjendab ainete iseeneslikku segunemist ja toob näiteid ainete iseenesliku segunemise kohta looduses
E3. Kirjeldab soojuspaisumise olemust ning toob näiteid soojuspaisumise rakenduste ja tähtsuse kohta looduses

F. Mehaaniline töö ja energia – 8 tundi

Õppesisu

Mehaaniline töö ja energia. Mehaanilise energia muundumine ja jäävus.

Põhimõisted: mehaaniline töö, mehaaniline energia, kineetiline energia, potentsiaalne energia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Töö määramine trepist ülesminekul.
2. Kineetilise ja potentsiaalse energia määramine.

F. Mehaaniline töö ja energia

Õpitulemused
F1. Vormistab ja lahendab arvutusülesandeid töö ja energia arvutamiseks, teisendades valemeid
F2. Toob näiteid mehaanilise energia muundumise kohta
F3. Määrab energiat ja tööd

G. Soojusülekanne – 10 tundi

Õppesisu

Keha siseenergia. Soojuse eraldumine põlemisel. Aineosakeste soojusliikumise ja temperatuuri seos. Soojusülekanne liigid: soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus. Soojuslik tasakaal. Päikesekiirgus. Õhutemperatuuri ööpäevase muutumise põhjused. Soojusülekanne looduses ja inimtegevuses.

Põhimõisted: keha siseenergia, põlemine, soojusülekanne, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus, soojuslik tasakaal.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Soojuse eraldumine põlemisel.
2. Vee soojenemise uurimine.
3. Päikesekollektori mudeli ehitamine.
4. Õhutemperatuuri ööpäevane muutumine eri aastaaegadel (veebipõhine, ilmajaama andmete analüüs).

G. Soojusülekanne
Õpitulemused
G1. Põhjendab soojuse kandumist ühelt kehalt teisele soojusjuhtivuse, konvektsiooni ja kiirguse abil, toob näiteid soojusülekanne praktilise rakenduse ja esinemise kohta looduses
G2. Seostab aineosakeste soojusliikumist ja temperatuuri
G3. Põhjendab energiasäästu vajadust ning toob näiteid soojuskao vähendamise võimaluste kohta
G4. Toob näiteid päikesekiirguse kui alternatiivenergia kasutamise kohta

H. Aine olekute muutumine – 6 tundi

Õppesisu

Sulamine ja tahkumine. Aurumine ja kondenseerumine. Veeaur õhus. Küllastunud niiskus. Sublimeerumine ja härmastumine. Kaste, udu ja härmatis. Siseenergia muutumine aine oleku muutumisel. Vee paisumine külmumisel ja sellega seotud nähtused looduses.

Põhimõisted: sulamine, tahkumine, sulamistemperatuur, aurumine, keemine, keemistemperatuur, küllastunud olek, kondenseerumine, destilleerimine, sublimatsioon, härmastumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Soojuse kulumine aine sulamiseks ja aurumiseks.
2. Keemise vaatlemine.

H. Aine olekute muutumine
Õpitulemused
H1. Kirjeldab kaste, udu ja härmatise tekkimist

H2. Rakendab seaduspärasusi: aine sulamiseks, aurumiseks ja sublimeerumiseks kulub soojust; tahkumisel, kondenseerumisel ja härmastumisel vabaneb soojust

BIOLOOGIA

Õppe- ja kasvatusesmärgid Prangli Põhikoolis

Põhikooli bioloogiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi bioloogia ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest ja seostest igapäevaelus ning inimühiskonna ja tehnoloogia arengus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades bioloogilist mitmekesisust, jätkusuutlikku ja vastutustundlikku eluviisi ning säästva arengu põhimõtteid;
- 3) on omandanud ülevaate elusloodusest, selle olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiaalast sõnavara;
- 4) lahendab probleeme, rakendades selleks muu hulgas loodusteaduslikku meetodit, ning langetab otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilise-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 5) planeerib, teeb ja analüüsib loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab erinevaid infoallikaid ning hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet;
- 7) kasutab bioloogiat õppides tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- 8) saab ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning bioloogiategadmiste ja -oskuste vajalikkusest erinevates töövaldkondades;
- 9) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

III kooliastme õpitulemused bioloogias

Põhikooli lõpetaja:

- 1) saab aru eluslooduse olulisematest protsessidest, organismide omavahelistest suhetest ja seostest eluta keskkonnaga ning kasutab korrektset bioloogiasõnavara;
- 2) on omandanud süsteemse ülevaate eluslooduse objektidest, nende ehituse ja talitluse kooskõlast ning väärtustab looduslikku mitmekesisust;
- 3) kasutab bioloogiategadmisi ja loodusteaduslikku meetodit, lahendades eluslooduse ja igapäevaelu probleeme, ning langetab asjatundlikke otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilise-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 4) planeerib, teeb ja analüüsib tulemuslikult eakohaseid loodusteaduslikke uuringuid ning esitab saadud tulemusi otstarbekas vormis;
- 5) kasutab bioloogiaalase info allikaid, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda tulemuslikult eluslooduses toimuvaid protsesse selgitades, objekte kirjeldades ning probleeme lahendades;
- 6) kasutab bioloogiat õppides otstarbekalt tehnoloogiavahendeid, sh IKT võimalusi;
- 7) on omandanud ülevaate bioloogiaga seotud elukutsetest ning kasutab bioloogiategadmisi ja -oskusi elukutsevalikul;
- 8) teadvustab bioloogia, tehnoloogia ja ühiskonna vastastikuseid seoseid ning on sisemiselt motiveeritud elukestvaks õppeks.

Bioloogia - 7. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Bioloogia uurimisvaldkond – 8 tundi
- B. Selgroogsete loomade tunnused – 11 tundi
- C. Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus – 10 tundi
- D. Selgroogsete loomade paljunemine ja areng – 6 tundi

A. Bioloogia uurimisvaldkond – 8 tundi

Õppesisu

Bioloogia sisu ja seos teiste loodusteadustega ning roll tänapäeva tehnoloogia arendamisel. Bioloogia peamised uurimismeetodid: vaatlused ja eksperimendid. Loodusteadusliku meetodi etapid ja rakendamine. Organismide jaotamine loomadeks, taimedeks, seenteks, algloomadeks ja bakteriteks, nende välistunnuste võrdlus. Eri organismirühmade esindajate eluavaldused.

Põhimõisted: bioloogia, organism, vaatlus, eksperiment.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Märkpreparaadi valmistamine ning erinevate objektide võrdlemine mikroskoobiga.
2. Eri organismirühmade välistunnuste võrdlemine reaalsete objektide või veebist saadud info alusel.

A. Bioloogia uurimisvaldkond

Õpitulemused

A1. Selgitab bioloogiatega seost teiste loodusteadustega ja igapäevaeluga ning tehnoloogia arenguga
A2. Analüüsib bioloogiatega ja -oskuste vajalikkust erinevates elukutsetes
A3. Võrdleb loomade, taimede, seente, algloomade ja bakterite välistunnuseid
A4. Jaotab organisme nende pildi ja kirjelduse alusel loomadeks, taimedeks ning seenteks
A5. Seostab eluavaldused erinevate organismirühmadega
A6. Teeb märkpreparaate ning kasutab neid uurides valgusmikroskoopi
A7. Väärtustab usaldusväärsed järeldusi tehes loodusteaduslikku meetodit

B. Selgroogsete loomade tunnused – 11 tundi

Õppesisu

Loomade jaotamine selgrootuteks ja selgroogseteks. Selgroogsete loomade välistunnuste seos elukeskkonnaga. Selgroogsete loomade peamised meeleorganid orienteerumiseks elukeskkonnas. Selgroogsete loomade juhtivate meelte sõltuvus loomade eluviisist. Imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade osa looduses ning inimtegevuses. Loomade püügi, jahi ning kaitsega seotud reeglid. Selgroogsete loomade roll ökosüsteemides.

Põhimõisted: selgroogne loom, selgrootu loom, meeleelund, elukeskkond, elupaik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Selgroogsete loomade elutegevuse analüüsimine ja nende mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.

B. Selgroogsete loomade tunnused

Õpitulemused
B1. Seostab imetajate, lindude, roomajate, kahepaiksete ja kalade välistunnuseid nende elukeskkonnaga
B2. Analüüsib selgroogsete loomade erinevate meelte olulisust sõltuvalt nende elupaigast ja -viisist Analüüsib erinevate selgroogsete loomade osa looduses ja inimtegevuses
B3. Leiab ning analüüsib infot loomade kaitse, püügi ja jahi kohta
B4. Väärtustab selgroogsete loomade kaitsmist

C. Selgroogsete loomade aine- ja energiavahetus – 10 tundi

Õppesisu

Aine- ja energiavahetuse põhiprotsessid. Toiduobjektidest tingitud erinevused taim- ja loomtoidulistel ning segatoidulistel selgroogsetel loomadel. Toidu hankimise viisid ja nendega seonduvad kohastumused. Selgroogsete loomade seedeelundkonna eripära sõltuvalt toidust: hammaste ehitus, soolestiku pikkus ja toidu seedimise aeg.

Selgroogsete loomade erinevate rühmade hingamiselundite ehituse ja talitluse mitmekesisus: lõpused vees ja kopsud õhkkeskkonnas elavatel organismidel, kopsude eripära lindudel, naha kaudu hingamine.

Püsi- ja kõigusoojaste loomade kehatemperatuuri muutused. Selgroogsete loomade eri rühmade südame ja vereringe võrdlus ning ebasoodsate aastaaegade üleelamise viisid.

Põhimõisted: ainevahetus, hingamine, seedimine, organ, süda, suur vereringe, väike vereringe, lõpus, kops, õhukott, magu, soolestik, kloak, püsisoojane, kõigusoojane, loomtoidulisus, taimtoidulisus, segatoidulisus, lepiskala, röövkala, röövloom, saakloom.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Valikuliselt uurimuslik töö arvutikeskkonnas toidu või hapniku mõjust organismide elutegevusele.

C. Selgroogsete loomade aine
Õpitulemused
C1. Analüüsib aine- ja energiavahetuse erinevate protsesside omavahelisi seoseid ning selgitab nende avaldumist looduses ja inimese igapäevaelus
C2. Seostab toidu hankimise viisi ja seedeelundkonna eripära selgroogse looma toiduobjektidega
C3. Selgitab erinevate selgroogsete loomade hingamiselundite talitlust
C4. Võrdleb hingamist kopsude, naha ning lõpuste kaudu õhk- ja vesikeskkonnas
C5. Võrdleb püsi- ja kõigusoojaseid organisme ning toob nende kohta näiteid
C6. Analüüsib selgroogsete eri rühmade südame ehituse ja vereringe eripära ning seostab neid püsi- ja kõigusoojasusega
C7. Võrdleb selgroogsete loomade kohastumusi püsiva kehatemperatuuri tagamisel
C8. Hindab ebasoodsate aastaaegade üleelamise viise selgroogsetel loomadel

D. Selgroogsete loomade paljunemine ja areng – 6 tundi

Õppesisu

Selgroogsete loomade paljunemist mõjutavad tegurid. Kehasisese viljastumise võrdlus kehavälisega. Erinevate selgroogsete loomade kehasisese ja kehavälise lootelise arengu võrdlus. Sünnitus ja lootejärgne areng. Moondega ja otsese arengu võrdlus. Järglaste eest

hoolitsemine (toitmine, kaitsmine, õpetamine) erinevatel selgroogsetel loomadel ning hoolitsemisvajaduse seos paljunemise ja arengu eripäraga.

Põhimõisted: lahsugulisus, suguline paljunemine, munarakk, seemnerakk, viljastumine, kehasisene viljastumine, kehaväline viljastumine, haudumine, otsene areng, moondega areng.

D. Selgroogsete loomade paljunemine ja areng
Õpitulemused
D1. Analüüsib kehasisese ja kehavälise viljastumise ning lootelise arengu eeliseid selgroogsete loomade rühmadel ning toob selle kohta näiteid
D2. Toob näiteid selgroogsete loomade kohta, kel esineb kehasisene või kehaväline viljastumine
D3. Hindab otsese ja moondega arengu olulisust ning toob selle kohta näiteid
D4. Võrdleb noorte selgroogsete loomade eri rühmade toitmise, kaitsmise ja õpetamise olulisust

Bioloogia - 8. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Taimede tunnused ja eluprotsessid – 20 tundi
- B. Seente tunnused ja eluprotsessid – 12 tundi
- C. Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid – 14 tundi
- D. Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid – 11 tundi
- E. Ökoloogia ja keskkonnakaitse – 13 tundi

A. Taimede tunnused ja eluprotsessid – 20 tundi

Õppesisu

Taimede peamised ehituslikud ja talitluslikud erinevused võrreldes selgroogsete loomadega. Õis-, paljasseemne-, sõnajalg- ja sammaltaimede ning vetikate välisehituse põhijooned. Taimede osa looduses ja inimtegevuses. Taimede uurimise ja kasvatamisega seotud elukutsed. Eri taimerühmadele iseloomuliku paljunemise, kasvukoha ja leviku võrdlus. Taimeraku võrdlus loomarakuga. Taime- ja loomaraku peamiste osade ehitus ning talitus. Õistaimede organite ehituse ja talitluse koostõla. Fotosünteesi üldine kulg, selle tähtsus ja seos hingamisega. Tõusev ja laskuv vool taimedes. Suguline ja mittesuguline paljunemine, putuk- ja tuultolmlejade taimede võrdlus, taimede kohastumus levimiseks, sh loom- ja tuulleviks. Seemnete idanemiseks ja taimede arenguks vajalikud tingimused.

Põhimõisted: rakk, rakukest, rakumembraan, rakutuum, mitokondrid, klorofüll, kloroplast, kromoplast, vakuool, kude, õhulõhe, tõusev vool, laskuv vool, fotosüntees, anorgaaniline aine, orgaaniline aine, õis, tolmukas, emakas, tolmlemine, seeme, vili, käbi, mittesuguline paljunemine, eoseline paljunemine, eos, vegetatiivne paljunemine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Taimede mitmekesisuse kaardistamine kooli lähiümbruses.
2. Fotosünteesi mõjutavate tegurite uurimine praktilise töö või arvutimudeliga.

A. Taimede tunnused ja eluprotsessid
Õpitulemused
A1. Võrdleb eri taimerühmadele iseloomulikku välisehitust, paljunemisviisi, kasvukohta ja levikut
A2. Analüüsib taimede osa looduse kui terviksüsteemi jätkusuutlikkuse tagamisel ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid
A3. Selgitab, kuidas on teadmised taimedest vajalikud erinevate elukutsete esindajatele
A4. Eristab looma- ja taimerakku ning nende peamisi osi joonistel ja mikrofotodel
A5. Analüüsib õistaimede organite ehituse sõltuvust nende ülesannetest, taime kasvukohast ning paljunemis- ja levimisviisist; seostab taimeorganite talitlust ainete liikumisega taimes
A6. Koostab ja analüüsib skeeme fotosünteesi lähteainetest, lõpp-produktidest ja protsessi mõjutavatest tingimustest ning selgitab fotosünteesi osa taimede, loomade, seente ja bakterite elutegevuses
A7. Analüüsib sugulise ja mittesuguliste paljunemise eeliseid erinevate taimede näitel, võrdleb erinevaid paljunemis-, tolmlemis- ja levimisviise ning toob nende kohta näiteid
A8. Suhtub taimedesse kui elusorganismidesse vastutustundlikult

B. Seente tunnused ja eluprotsessid – 12 tundi

Õppesisu

Seente välisehituse ja peamiste talitluste võrdlus taimede ja loomadega. Seente välisehituse mitmekesisus tavalisemate kott- ja kandseente näitel. Seente paljunemine eoste ja pungumise teel. Toitumine surnud ja elusatest organismidest, parasitism ja sümbioos. Eoste levimisviisid ja idanemiseks vajalikud tingimused. Käärimiseks vajalikud tingimused. Inimeste ja taimede nakatumine seenhaigustesse ning selle vältimine.

Samblikud kui seente ja vetikate kooseluvorm. Samblike mitmekesisus, nende erinevad kasvuvormid ja kasvukohad. Samblike toitumise eripära, uute kasvukohtade esmaasustamine. Seente ja samblike osa looduses ning inimtegevuses.

Põhimõisted: ainurakne, hulkrakne, käärimine, pungumine, sümbioos, mükoriisa.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Seente välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
2. Seente ehituse uurimine mikroskoobiga.
3. Uurimuslik töö hallitus- või pärmseente arengut mõjutavate tegurite leidmiseks.
4. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine õhu saastatuse hindamiseks samblike leviku alusel

B. Seente tunnused ja eluprotsessid
Õpitulemused
B1. Võrdleb seeni taimede ja selgroogsete loomadega
B2. Iseloomustab seente ehituslikku ja talituslikku mitmekesisust ning toob selle kohta näiteid
B3. Selgitab seente ja samblike paljunemise viise ning arenguks vajalikke tingimusi
B4. Analüüsib parasiitluse ja sümbioosi osa looduses
B5. Selgitab samblikke moodustavate seente ja vetikate vastasmõju

B6. Põhjendab, miks samblikud saavad asustada kasvukohti, kus taimed ei kasva
B7. Analüüsib seente ja samblike osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid
B8. Väärtustab seeni ja samblikke eluslooduse oluliste osadena

C. Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid – 14 tundi

Õppesisu

Selgrootute loomade üldiseloomustus ja võrdlus selgroogsetega. Käsnade, ainuõssete, usside, limuste, lüljalgsete ja okasnahksete peamised välistunnused, levik ning tähtsus looduses ja inimese elus. Lüljalgsete (koorikloomade, ämblikulaadsete ja putukate) välisehituse võrdlus. Tavalisemate putukarühmade ja limuste välistunnuste erinevused. Vabalt elavate ning parasiitse eluviisiga selgrootute loomade kohastumused hingamiseks ja toitumiseks. Selgrootute hingamine lõpuste, kopsude ja trahheedega. Selgrootute loomade erinevad toidu hankimise viisid ja organid.

Usside, limuste ning lüljalgsete liit- ja lahsugulisus. Peremeesorganismi ja vaheperemehe vaheldumine usside arengus. Paljunemise ja arengu eripära otsese, täismoondelise ning vaegmoondelise arenguga loomadel.

Põhimõisted: trahhee, lihtsilm, liitsilm, suised, kombits, tundel, liitsugulisus, täismoondega areng, vaegmoondega areng, vastne, parasitism, peremees, vaheperemees.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Selgrootute loomarühmade iseloomulike välistunnuste võrdlemine, kasutades näidisobjekte või veebipõhiseid õppematerjale.
2. Lüljalgsete loomade välistunnuste võrdlemine luubi või mikroskoobiga.
3. Praktiline töö või arvutimudeli kasutamine keskkonna saastatuse hindamiseks selgrootute leviku alusel.

C. Selgrootute loomade tunnused ja eluprotsessid
Õpitulemused
C1. Võrdleb erinevate selgrootute loomade kohastumusi seoses elukeskkonnaga
C2. Analüüsib erinevate selgrootute loomade osa looduses ja inimtegevuses ning toob selle kohta näiteid
C3. Seostab liikumisorganite ehitust selgrootute loomade eri rühmadele iseloomulike liikumisviiside ja elupaigaga
C4. Analüüsib selgrootute loomade rühmade esindajate erinevate meelte arengutaseme seost elupaiga ja toitumisviisiga
C5. Analüüsib lahk- ja liitsugulisuse eeliseid selgrootute loomade erinevatel rühmadel
C6. Hindab otsese, täis- ja vaegmoondelise arengu eeliseid ning toob nende kohta näiteid
C7. Selgitab parasiitse eluviisiga organismide arengu vältel peremeesorganismi, toiduobjekti ja/või elupaiga vahetamise olulisust
C8. Väärtustab selgroogseid loomi eluslooduse olulise osana

D. Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid – 11 tundi

Õppesisu

Bakterite ja algloomade põhitunnuste võrdlus loomade ning taimedega. Vabalt elavate ja parasiitse eluviisiga mikroorganismide levik ning tähtsus. Bakterite aeroobne ja anaeroobne

eluvii ning parasitism. Käärimiseks vajalikud tingimused. Bakterite paljunemine ja levik. Bakterhaigustesse nakatumine ja haiguste vältimine. Bakterite osa looduses ja inimtegevuses. Viiruste ehituslik ja talituslik eripära. Viirustega nakatumine, peiteaeg, haigestumine ja tervenemine.

Mikroorganismidega seotud elukutsed.

Põhimõisted: bakter, algloom, viirus, pulseeriv vakuool, silmtäpp, pooldumine, aeroobne eluviis, anaeroobne eluviis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Bakterite leviku hindamine bakterikultuuri kasvatamisega.
2. Bakterite elutegevust mõjutavate tegurite uurimine arvutimudeliga.

D. Mikroorganismide ehitus ja eluprotsessid	
Õpitulemused	
D1.	Võrdleb bakterite ja algloomade ehitust loomade ja taimedega ning viiruste ehituslikku eripära rakulise ehitusega
D2.	Selgitab bakterite ja algloomade levikut erinevates elupaikades, sh aeroobses ja anaeroobses keskkonnas
D3.	Analüüsib ning selgitab bakterite ja algloomade tähtsust looduses ning inimtegevuses
D4.	Selgitab toidu bakteriaalse riknemise eest kaitsmise viise
D5.	Hindab kiire paljunemise ja püsieoste moodustumise olulisust bakterite levikul
D6.	Teab, kuidas vältida inimese sagedasemaid bakter- ja viirushaigusi, ning väärtustab tervislikke eluviise
D7.	Selgitab mikroorganismidega seotud elukutseid
D8.	Väärtustab bakterite tähtsust looduses ja inimese elus

E. Ökoloogia ja keskkonnakaitse – 13 tundi

Õppesisu

Organismide jaotamine liikidesse. Populatsioonide, ökosüsteemi ja biosfääri struktuur. Looduslik tasakaal.

Eluta ja eluslooduse tegurid (ökoloogilised tegurid) ning nende mõju eri organismirühmadele. Biomassi juurdekasvu püramiidi moodustumine ning toiduahela lülide arvukuse leidmine. Inimmõju populatsioonidele ja ökosüsteemidele. Bioloogilise mitmekesisuse tähtsus. Liigi- ja elupaigakaitse Eestis. Inimtegevus keskkonnaprobleemide lahendamisel.

Põhimõisted: liik, populatsioon, levila, ökosüsteem, kooslus, eluta looduse tegurid, eluslooduse tegurid, aineringe, konkurents, looduslik tasakaal, keskkonnakaitse, looduskaitse, bioloogiline mitmekesisus, biosfäär.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Praktiline uuring populatsioonide arvukuse sõltuvuse kohta ökoloogilistest teguritest.
2. Arvutimudeliga seoste leidmine toiduahela lülide arvukuse ja biomassi juurdekasvu vahel.
3. Biomassi püramiidi ülesannete lahendamine.
4. Loodusliku tasakaalu muutumise seaduspärasuste uurimine arvutimudeliga.

E. Ökoloogia ja keskkonnakaitse	
Õpitulemused	
E1.	Selgitab populatsioonide, liikide, ökosüsteemide ja biosfääri struktuuri ning toob selle

kohta näiteid
E2. Selgitab loodusliku tasakaalu kujunemist ökosüsteemides, hindab inimtegevuse positiivset ja negatiivset mõju populatsioonide ja ökosüsteemide muutumisele ning võimalusi lahendada keskkonnaprobleeme
E3. Analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot ökoloogiliste tegurite mõju kohta organismide arvukusele
E4. Hindab liigisisese ja liikidevahelise konkurentsi tähtsust loomade ning taimede näitel
E5. Lahendab biomassi püramiidi ülesandeid
E6. Lahendab bioloogilise mitmekesisuse kaitsega seotud dilemma probleeme
E7. Väärtustab bioloogilist mitmekesisust ning suhtub vastutustundlikult ja säästvalt erinevatesse ökosüsteemidesse ning elupaikadesse

Bioloogia - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Inimene ja elundkonnad – 4 tundi
- B. Luud ja lihased – 6 tundi
- C. Vereringe – 8 tundi
- D. Seedimine ja eritamine – 6 tundi
- E. Hingamine – 5 tundi
- F. Paljunemine ja areng – 9 tundi
- G. Talitluste regulatsioon – 8 tundi
- H. Infovahetus väliskeskkonnaga – 7 tundi
- I. Pärilikkus ja muutlikkus – 10 tundi
- J. Evolutsioon – 7 tundi

A. Inimese elundkonnad – 4 tundi

Õppesisu

Inimese elundkondade põhiülesanded. Naha ehitus ja ülesanded infovahetuses väliskeskkonnaga. **Põhimõisted:** tugi- ja liikumiselundkond, seedeelundkond, närvisüsteem, vereringe, hingamiselundkond, erituselundkond, suguelundkond, nahk

A. Inimene ja elundkonnad
Õpitulemused
A1. Seostab inimese elundkondi nende põhiülesannetega
A2. Selgitab naha ülesandeid
A3. Analüüsib naha ehituse ja talitluse kooskõla kompimis-, kaitse-, termoregulatsiooni- ja eritusfunktsiooni täites
A4. Väärtustab naha tervishoiuga seotud tervislikku eluviisi

B. Luud ja lihased – 6 tundi

Õppesisu

Luude ja lihaste osa inimese ning teiste selgroogsete loomade tugi- ja liikumiselundkonnas. Luude ehituslikud iseärasused. Luudevaheliste ühenduste tüübid ja tähtsus. Inimese luustiku võrdlus teiste selgroogsete loomadega.

Lihaste ehituse ja talitluse kooskõla. Luu- ja lihaskoe mikroskoopiline ehitus ning selle seos talitlusega. Treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale. Luumurdude, lihasvenituste ja -rebendite olemus ning tekkepõhjused.

Põhimõisted: toes, luu, lihas, liiges.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Loomsete kudede ehituse võrdlemine mikroskoobiga.
2. Uurimuslik töö lihasvõimsuse tekke ja treenituse seosest.

B. Luud ja lihased
Õpitulemused
B1. Eristab joonisel või mudelil inimese skeleti peamisi luid ning lihaseid
B2. Võrdleb imetaja, linnu, kahepaikse, roomaja ja kala luustikku
B3. Seostab luude ja lihaste ehitust ning talitlust
B4. Selgitab luudevaheliste ühenduste tüüpe ja toob nende kohta näiteid
B5. Võrdleb sile-, vööt- ja südamelihaste ehitust ning talitlust
B6. Selgitab luumurru ning lihase venituse ja rebendi olemust ning nende tekkepõhjusi
B7. Analüüsib treeningu mõju tugi- ja liikumiselundkonnale
B8. Peab oluliseks enda tervislikku treenimist

C. Vereringe – 8 tundi

Õppesisu

Südame ning suure ja väikese vereringe osa inimese aine- ja energiavahetuses. Inimese ja teiste imetajate vereringeelundkonna erisused võrreldes teiste selgroogsete loomadega.

Erinevate veresoonte ehituslik ja talitluslik seos. Vere koostisosade ülesanded.

Vere osa organismi immuunsüsteemis. Immuunsuse kujunemine: lühi- ja pikaajaline immuunsus. Immuunsüsteemi ja vaktsineerimise osa bakter- ja viirushaiguste vältimisel.

Immuunsüsteemi häired, allergia, AIDS.

Treeningu mõju vereringeelundkonnale. Südamelihase ala- ja ülekoormuse tagajärjed.

Veresoonte lupjumise ning kõrge ja madala vererõhu põhjused ja tagajärjed.

Põhimõisted: veresoon, arter, veen, kapillaar, arteriaalne veri, venoosne veri, vererõhk, elektrokardiogramm, hemoglobiin, punane vererakk, valge vererakk, vereliistak, vereplasma, hüübimine, lümf, lümfisõlm, antikeha, immuunsus, immuunsüsteem, HIV, AIDS.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Uurimuslik töö füüsilise koormuse mõjust pulsile või vererõhule.

C. Vereringe
Õpitulemused
C1. Analüüsib inimese vereringeelundkonna jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel elundkonna talitlust
C2. Seostab erinevate veresoonte ja vere koostisosade ehituslikku eripära nende talitlusega
C3. Selgitab viiruste põhjustatud muutusi raku elutegevuses ning immuunsüsteemi osa bakter- ja viirushaiguste tõkestamisel ning neist tervenemisel
C4. Väärtustab tervislikke eluviise, mis väldivad HIViga nakatumist
C5. Selgitab treeningu mõju vereringeelundkonnale
C6. Seostab inimese sagedasemaid südame- ja veresoonkonnahaigusi nende tekkepõhjustega
C7. Väärtustab südant, vereringeelundkonda ja immuunsüsteemi tugevdavat ning säästvat

D. Seedimine ja eritamine – 6 tundi

Õpitulemused

Inimese seedeelundkonna ehitus ja talitus. Organismi energiavajadust mõjutavad tegurid. Tervislik toitumine, üle- ja alakaalulisuse põhjused ning tagajärjed. Neerude üldine tööpõhimõte vere püsiva koostise tagamisel. Kopsude, naha ja soolestiku eritamisesanne.

Põhimõisted: ensüüm, vitamiin, sülg, maks, sapp, peensool, jämesool, neer, uriin.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Inimese energiavajadust mõjutavate tegurite uurimine praktilise tööga või arvutimudeliga.
2. Isikliku toitumisharjumuse analüüs

D. Seedimine ja eritamine

Õpitulemused

D1. Koostab ja analüüsib seedeelundkonna ehituse jooniseid ja skeeme ning selgitab nende alusel toidu seedimist ja toitainete imendumist

D2. Selgitab valkude, rasvade, süsivesikute, vitamiinide, mineraalainete ja vee ülesandeid inimorganismis ning nende üle- või alatarbimisega kaasnevaid probleeme

D3. Hindab neerude, kopsude, naha ja soolestiku osa jääkainete eritamisel

D4. Järgib tervisliku toitumise põhimõtteid

E. Hingamine – 5 tundi

Õppesisu

Hingamiselundkonna ehituse ja talitluse seos. Sisse- ja väljahingatava õhu koostise võrdlus. Hapniku ülesanne rakkudes. Organismi hapnikuvajadust määravad tegurid ja hingamise regulatsioon. Treeningu mõju hingamiselundkonnale. Hingamiselundkonna levinumad haigused ning nende ärahoidmine.

Põhimõisted: hingetoru, kopsutoru, kopsusomp, hingamiskeskus, rakuhingamine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Praktilise töö või arvutimudeliga kopsumahu, hingamissügavuse ja -sageduse ning omastatava hapniku hulga seoste uurimine.

E. Hingamine

Õpitulemused

E1. Analüüsib hingamiselundkonna ehituse ja talitluse koostist

E2. Koostab ning analüüsib jooniseid ja skeeme hingamiselundkonna ehitusest ning sisse- ja väljahingatava õhu koostisest ning selgitab nende alusel hingamise olemust

E3. Analüüsib treeningu mõju hingamiselundkonnale

E4. Selgitab hingamiselundite levinumate haiguste tekkepõhjust ja haiguste vältimise võimalusi

E5. Suhtub vastutustundlikult oma hingamiselundkonna tervisesse

F. Paljunemine ja areng - 9 tundi

Õppesisu

Mehe ja naise suguelundkonna ehituse ning talitluse võrdlus. Muna- ja seemnerakkude küpsemine. Suguelundkonna tervishoid, suguhaiguste levik, haigestumise vältimise võimalused. Munaraku viljastumine, loote areng, raseduse kulg ja sünnitus. Pere planeerimine, abordiga kaasnevad riskid. Inimorganismi talitluslikud muutused sünnist surmani.

Põhimõisted: emakas, munasari, seemnesari, munand, ovulatsioon, sperma, munajuha, loode, platsenta, nabanöör, sünnitamine, kliiniline surm, bioloogiline surm.

F. Paljunemine ja areng
Õpitulemused
F1. Võrdleb naise ja mehe suguelundkonna ehitust ning talitlust
F2. Võrdleb inimese muna- ja seemnerakkude ehitust ning arengut
F3. Selgitab sagedasemate suguhaiguste levimise viise ja neisse haigestumise vältimise võimalusi
F4. Analüüsib munaraku viljastumist mõjutavaid tegureid
F5. Lahendab pere planeerimisega seotud dilemmaprobleeme
F6. Selgitab muutusi inimese loote arengus
F7. Seostab inimorganismi anatoomilisi vanuselisi muutusi talitluslike muutustega
F8. Hindab ennast ja teisi säästvat seksuaalelu

G. Talitluste regulatsioon – 8 tundi

Õppesisu

Kesk- ja piirdeärrisüsteemi ehitus ning ülesanded. Närviraku ehitus ja raku osade ülesanded. Refleksikaare ehitus ja talitus. Ärrisüsteemi tervishoid. Peamiste sisenõrenäärmete toodetavate hormoonide ülesanded.

Elundkondade koostöö inimese terviklikkuse tagamisel. Ärrisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis.

Põhimõisted: peaaju, seljaaju, närv, närvirakk, retseptor, närviimpulss, dendriit, neuriit, refleks, sisenõrenäärmed, hormoon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Uurimuslik töö reaktsioonikiirust mõjutavate tegurite määramiseks ja õpilaste reaktsioonikiiruste võrdlemiseks.
2. Refleksikaare töö uurimine arvutimudeliga.

G. Talitluste regulatsioon
Õpitulemused
G1. Selgitab kesk- ja piirdeärrisüsteemi põhiülesandeid
G2. Seostab närviraku ehitust selle talitlusega
G3. Koostab ja analüüsib refleksikaare skeeme ning selgitab nende alusel selle talitlust
G4. Seostab erinevaid sisenõrenäärmeid nende toodetavate hormoonidega
G5. Kirjeldab hormoonide ülesandeid ja toob nende kohta näiteid
G6. Selgitab ärrisüsteemi ja hormoonide osa elundkondade talitluste regulatsioonis

G7. Suhtub kriitiliselt närvisüsteemi kahjustavate ainete tarbimisse

H. Infovahetus väliskeskkonnaga – 7 tundi

Õppesisu

Silma ehituse ja talitluse seos. Nägemishäirete vältimine ja korrigeerimine. Kõrvade ehituse seos kuulmis- ja tasakaalumeelega. Kuulmishäirete vältimine ja korrigeerimine. Haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehituse ja talitluse seosed.

Põhimõisted: pupill, lääts, võrkkest, vikerkest, kollatähn, kepike, kolvike, lühinägevus, kaugelenägevus, väliskõrv, keskkõrv, sisekõrv, kõrvalest, trummikile, kuulmeluud, kuulmetõri, tigu, poolringkanalid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Uurimuslik töö meeelundite tundlikkuse määramiseks.
2. Nägemisaistingu tekke ja kuulmise uurimine arvutimudeliga.

H. Infovahetus väliskeskkonnaga

Õpitulemused

H1. Analüüsib silma osade ja suuraju nägemiskeskuse koostööd nägemisaistingu tekkimisel ning tõlgendamisel

H2. Selgitab kaug- ja lühinägelikkuse tekkepõhjusi ning nägemishäirete vältimise ja korrigeerimise viise

H3. Seostab kõrva ehitust kuulmis- ja tasakaalumeelega

H4. Võrdleb ning seostab haistmis- ja maitsmismeelega seotud organite ehitust ning talitlust

H5. Väärtustab meeelundeid säästvat eluviisi

I. Pärilikkus ja muutlikkus – 10 tundi

Õppesisu

Pärilikkus ja muutlikkus organismide tunnuste kujunemisel. DNA, geenide ja kromosoomide osa pärilikkuses. Geenide pärandumine ja nende määratud tunnuste avaldumine. Lihtsamate geneetikaülesannete lahendamine. Päriliku muutlikkuse tähtsus.

Mittepäriliku muutlikkuse tekkepõhjused ja tähtsus. Organismide pärilikkuse muutmise võimalused ning sellega kaasnevad teaduslikud ja eetilised küsimused. Pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste võrdlus ning haigestumise vältimine. Geenitehnoloogia tegevusvaldkond ja sellega seotud elukutsed.

Põhimõisted: pärilik muutlikkus, mittepärilik muutlikkus, mutatsioon, kromosoom, DNA, geen, dominantsus, retsessiivsus, geenitehnoloogia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Pärilikkuse seaduspärasuste avaldumise ja muutlikkuse tekkemehhanismide uurimine arvutimudeliga.
2. Uurimuslik töö mittepäriliku muutlikkuse ulatusest vabalt valitud organismide tunnuste põhjal.

I. Pärilikkus ja muutlikkus
Õpitulemused
I1. Analüüsib pärilikkuse ja muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel
I2. Selgitab DNA, geenide ning kromosoomide seost ja osa pärilikkuses ning geenide pärandumist ja avaldumist
I3. Lahendab dominantsete ja retsessiivsete geenialleelide avaldumisega seotud lihtsamaid geneetikaülesandeid
I4. Hindab päriliku ja mittepäriliku muutlikkuse osa inimese tunnuste näitel ning analüüsib diagrammidel ja tabelites esitatud infot mittepäriliku muutlikkuse ulatusest
I5. Hindab organismide geneetilise muutmise võimalusi, tuginedes teaduslikele ja teistele olulistele seisukohtadele
I6. Analüüsib pärilike ja päriliku eelsoodumusega haiguste vältimise võimalusi
I7. Kirjeldab geenitehnoloogia tegevusvaldkondi ning sellega seotud elukutseid
I8. Suhtub mõistvalt inimeste pärilikku ja mittepärilikku mitmekesisusse

J. Evolutsioon – 7 tundi

Õppesisu

Bioloogilise evolutsiooni olemus, põhisuunad ja tõendid. Loodusliku valiku kujunemine olelusvõitluse tagajärjel. Liikide teke ja muutumine. Kohastumise tähtsus organismide evolutsioonis. Evolutsiooni olulisemad etapid. Inimese evolutsiooni eripära.

Põhimõisted: evolutsioon, looduslik valik, olelusvõitlus, kohastumine, kohastumus, ristumisbarjäär, fossiil.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Evolutsioonitegurite uurimine arvutimudeliga.

J. Evolutsioon
Õpitulemused
J1. Selgitab bioloogilise evolutsiooni olemust ja toob selle kohta näiteid
J2. Toob näiteid evolutsiooni tõendite kohta
J3. Seostab olelusvõitlust loodusliku valikuga
J4. Analüüsib liikide tekke ja muutumise üldist kulgu
J5. Hindab suuremate evolutsiooniliste muutuste osa organismide mitmekesistumises ja levikus
J6. Võrdleb inimese ja teiste selgroogsete evolutsiooni
J7. Seostab evolutsiooniteooria seisukohti loodusteaduste arenguga

GEOGRAAFIA

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi geograafia ning teiste loodus- ja sotsiaalteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ning protsessidest, nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) väärtustab nii Prangli saare, Eesti kui ka teiste maade looduslikku ja kultuurilist mitmekesisust;
- 4) mõistab inimtegevuse sõltumist Maa piiratud ressurssidest ja inimtegevuse tagajärgi keskkonnale; suhtub vastutustundlikult keskkonda, järgides säästva arengu põhimõtteid;
- 5) rakendab loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades, planeerib ja teeb uurimistöid, vaatlusi ja mõõdistamisi ning tõlgendab ja esitab saadud tulemusi;
- 6) kasutab teabeallikaid ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat geograafiainfot ning loeb ja mõtestab lihtsat loodusteaduslikku teksti;
- 7) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest ning mõistab geograafiateadmiste ja -oskuste vajalikkust erinevates töövaldkondades;
- 8) mõistab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse olulisust igapäevaelus, on loov ning motiveeritud elukestvaks õppeks.

III kooliastme õpitulemused geograafias

Põhikooli lõpetaja:

- 1) huvitub looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning saab aru loodus- ja sotsiaalteaduste tähtsusest ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud ülevaate looduse ja ühiskonna olulisematest nähtustest ja protsessidest ning saab aru nende ruumilisest paiknemisest ja vastastikustest seostest;
- 3) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades nii kodukoha, Eesti kui ka teiste maade loodust ja kultuuri ning säästva arengu põhimõtteid;
- 4) kasutab geograafiateadmisi ja loodusteaduslikku meetodit probleeme lahendades;
- 5) kasutab teabeallikaid geograafiainfo leidmiseks, analüüsib, sünteesib ja hindab kriitiliselt neis sisalduvat teavet ning rakendab seda looduses ja ühiskonnas toimuvate protsesside selgitamisel, nähtuste ja objektide kirjeldamisel ning probleemide lahendamisel;
- 6) on omandanud ülevaate geograafiaga seotud elukutsetest, hindab geograafias omandatud teadmisi ja oskusi karjääri planeerides ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

Geograafia - 7. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Kaardiõpetus – 10 tundi
- B. Geoloogia – 10 tundi
- C. Pinnamood – 8 tundi
- D. Rahvastik – 7 tundi

A. Kaardiõpetus – 10 tundi

Õppesisu

Maa kuju ja suurus. Kaartide mitmekesisus ja otstarve. Üldgeograafilised ja temaatilised kaardid, sh maailma ja Euroopa poliitiline kaart. Trüki- ja arvutikaardid, sh interaktiivsed kaardid. Mõõtkava, vahemaade mõõtmine looduses ja kaardil. Suundade määramine looduses ja kaardil. Asukoht ja selle määramine, geograafilised koordinaadid. Ajavööndid.

Põhimõisted: plaan, kaart, üldgeograafiline ja teemakaart, arvutikaart, interaktiivne kaart, satelliidifoto, aerofoto, asimuut, leppemärgid, mõõtkava, suure- ja väikesemõõtkavaline kaart, kaardi üldistamine, poolus, paralleel, ekvaator, meridiaan, algmeridiaan, geograafiline laius, geograafiline pikkus, geograafilised koordinaadid, kaardivõrk, ajavöönd, maailmaaeg, vööndiaeg, kohalik päikeseaeg, kuupäevaraja.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Praktilised ülesanded kooliümbruse kaardiga. Ilmakaarte ja asimuudi määramine kompassiga. Kaardi järgi objektide leidmine ja asukohta kirjeldamine ning sammupaariga vahemaade mõõtmine.
2. Info leidmiseks interaktiivse kaardi kasutamine (vahemaade mõõtmine, aadressi järgi otsing, koordinaatide määramine, objektide leidmine ja tähistamine).

A. Kaardiõpetus
Õpitulemused
A1. Leiab vajaliku kaardi teatmeteostest või internetist ning kasutab atlase kohanime registre
A2. Määrab suundi kaardil kaardivõrgu ja looduses kompassi järgi
A3. Mõõdab vahemaid kaardil erinevalt esitatud mõõtkava kasutades ning looduses sammupaari abil
A4. Määrab etteantud koha geograafilised koordinaadid ja leiab koordinaatide järgi asukoha
A5. Määrab ajavööndite kaardi abil kellaaja erinevuse maakera eri kohtades
A6. Koostab lihtsa plaani etteantud kohast
A7. Kasutab trüki- ja arvutikaarte, tabeleid, graafikuid, diagramme, jooniseid, pilte ja tekste, et leida infot, kirjeldada protsesse ja nähtusi, leida nendevahelisi seoseid ning teha järeldusi

B. Geoloogia – 10 tundi

Õppesisu

Maa siseehitus. Laamad ja laamade liikumine. Maavärinad. Vulkaaniline tegevus. Inimeste elu ja majandustegevus seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades. Kivimid ja nende teke.

Põhimõisted: maakoore, vahevöö, tuum, mandriline ja ookeaniline maakoore, laam, kurrutus, magma, vulkaan, magmakolle, vulkaani lõõr, kraater, laava, tegutsev ja kustunud vulkaan, kuumaveeallikas, geiser, maavärin, murrang, seismilised lained, epitsenter, fookus, tsunami, murenemine, murendmaterjal, sete, settekivim, tardkivim, paljand, kivistis ehk fossiil.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kivimite (liivakivi, lubjakivi, põlevkivi, kivilöö, graniidi) ja setete (liiva, kruusa, savi) iseloomustamine ning võrdlemine.
2. Teabeallikate põhjal lühiülevaate või esitluse koostamine ühest geoloogilisest nähtusest (maavärinast või vulkaanist) või mõne piirkonna iseloomustamine geoloogilisest aspektist.

B. Geoloogia
Õpitulemused
B1. Kirjeldab jooniste abil Maa siseehitust ja toob näiteid selle uurimise võimalustest
B2. Iseloomustab etteantud jooniste ja kaartide järgi laamade liikumist ning laamade

servaaladel esinevaid geoloogilisi protsesse: vulkanismi, maavärinaid, pinnavormide ja kivimite teket ning muutumist
B3. Teab maavärinate ja vulkaanipursete tekkepõhjust, näitab kaardil nende peamisi esinemispiirkondi, toob näiteid tagajärgede kohta ning oskab võimaliku ohu puhul käituda
B4. Toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta seismilistes ning vulkaanilistes piirkondades
B5. Selgitab kivimite murenemist, murendmaterjali ärakannet ja settimist ning sette- ja tardkivimite teket
B6. Iseloomustab ja tunneb nii looduses kui ka pildil liiva, kruusa, savi, moreeni, graniiti, liivakivi, lubjakivi, põlevkivi ja kivist ning toob näiteid nende kasutamise kohta
B7. Mõistab geoloogiliste uuringute vajalikkust ja omab ettekujutust geoloogide tööst

C. Pinnamood – 8 tundi

Õppesisu

Pinnavormid ja pinnamood. Pinnamoe kujutamine kaartidel. Mäestikud ja mägismaad. Inimese elu ja majandustegevus mägise pinnamoega aladel. Tasandikud. Inimese elu ja majandustegevus tasase pinnamoega aladel. Maailmamere põhjareljef. Pinnamoe ja pinnavormide muutumine aja jooksul.

Põhimõisted: pinnamood ehk reljef, samakõrgusjoon ehk horisontaal, absoluutne kõrgus, suhteline kõrgus, profiiljoon, pinnavorm, mägi, mäeahelik, mäestik, mägismaa, tasandik, kiltmaa, madalik, alamik, mandrilava, mandrinõlv, ookeani keskmäestik, süvik, erosioon, uhtorg.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe piirkonna pinnavormide ja pinnamoe iseloomustuse koostamine.

C. Pinnamood
Õpitulemused
C1. On omandanud ülevaate maailma mägisema ja tasasema reljefiga piirkondadest, nimetab ning leiab kaardil mäestikud, mägismaad, kõrgemad tipud ja tasandikud (kiltmaad, lauskmaad, madalikud, alamikud)
C2. Iseloomustab suuremõõtkavalise kaardi järgi pinnavorme ja pinnamoodi
C3. Iseloomustab piltide, jooniste ja kaardi järgi etteantud koha pinnamoodi ning pinnavorme
C4. Kirjeldab joonise ja kaardi järgi maailmamere põhjareljefi ning seostab ookeani keskaheliku ja süvikute paiknemise laamade liikumisega
C5. Toob näiteid pinnavormide ja pinnamoe muutumisest erinevate tegurite (murenemise, tuule, vee, inimtegevuse) toimel
C6. Toob näiteid inimeste elu ja majandustegevuse kohta mägistel ja tasastel aladel, mägedes liikumisega kaasnevatest riskidest ning nende vältimise võimalustest

D. Rahvastik – 7 tundi

Õppesisu

Riigid maailma kaardil. Erinevad rassid ja rahvad. Rahvastiku paiknemine ja tihedus. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Linnastumine.

Põhimõisted: riik, poliitiline kaart, geograafiline asend, rahvastik, rass, rahvastiku tihedus, linnastumine, linn, linnastu.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kaartide ja muude teabeallikate järgi ühe riigi üldandmete ja sümboolika leidmine, geograafilise asendi ja rahvastiku paiknemise iseloomustamine.

D. Rahvastik
Õpitulemused
D1. Iseloomustab etteantud riigi geograafilist asendit
D2. Nimetab ja näitab maailmakaardil suuremaid riike ning linnu
D3. Toob näiteid rahvaste kultuurilise mitmekesisuse kohta ning väärtustab eri rahvaste keelt ja traditsioone
D4. Leiab kaardilt ja nimetab maailma tihedamalt ja hõredamalt asustatud alad ning iseloomustab rahvastiku paiknemist etteantud riigi
D5. Iseloomustab kaardi ja jooniste järgi maailma või mõne piirkonna rahvaarvu muutumist
D6. Kirjeldab linnastumist, toob näiteid linnastumise põhjuste ja linnastumisega kaasnevate probleemide kohta

Geograafia - 8. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Kliima – 18 tundi
- B. Veestik – 18 tundi
- C. Loodusvööndid – 34 tundi

A. Kliima – 18 tundi

Õppesisu

Ilm ja kliima. Kliimadiagrammid ja kliimakaardid. Kliimat kujundavad tegurid. Päikesekiirguse jaotumine Maal. Aastaaegade kujunemine. Temperatuuri ja õhurõhu seos. Üldine õhuringlus. Ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale. Kliimavöötmel. Ilma ja kliima mõju inimtegevusele.

Põhimõisted: ilm, kliima, ilmakaart, kliimakaart, kliimadiagramm, kuu ja aasta keskmine temperatuur, päikesekiirgus, õhumass, passaadid, mandriline ja mereline kliima, briisid, lumepiir, tuulepealne ja tuulealune nõlv, kliimavööde.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Internetist ilma andmete leidmine ja nende põhjal ilma iseloomustamine etteantud kohas.
2. Kliima võrdlemine kliimakaartide ja -diagrammide järgi kahes etteantud kohas ning erinevuste selgitamine.

A. Kliima
Õpitulemused
A1. Teab, mis näitajatega iseloomustatakse ilma ja kliimat

A2. Leiab teavet Eesti ja muu maailma ilmaolude kohta ning teeb selle põhjal praktilisi järeldusi oma tegevust ja riietust planeerides
A3. Selgitab päikesekiirguse jaotumist Maal ning teab aastaaegade vaheldumise põhjusi
A4. Iseloomustab joonise järgi üldist õhuringlust
A5. Selgitab ookeanide, merede ja pinnamoe mõju kliimale
A6. Leiab kliimavöötmete kaardil põhi- ja vahekliimavöötmed ning viib tüüpilise kliimadiagrammi kokku vastava kliimavöötme
A7. Iseloomustab ja võrdleb temaatiliste kaartide ja kliimadiagrammide järgi etteantud kohtade kliimat ning selgitab erinevuste põhjusi
A8. Toob näiteid ilma ja kliima mõjust inimtegevusele

B. Veestik – 18 tundi

Õppesisu

Veeressursside jaotumine Maal. Veeringe. Maailmameri ja selle osad. Temperatuur, soolsus ja jääolud maailmamere eri osades. Mägi- ja tasandikujõed, vooluvee mõju pinnamoe kujunemisele. Jõgede veerežiim, ülejutused. Järved ja veehoidlad. Veekogude kasutamine ja kaitse.

Põhimõisted: veeringe, maailmameri, ookean, laht, väin, sisemeri, ääremeri, vee soolsus, lang, voolukiirus, põrke- ja laugveer, soot, jõeorg, sälk-, lamm- ja kanjonorg, delta, kõrgvesi, madalvesi, ülejutus, soolajärv.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide järgi vooluvee kulutava ja kuhjava tegevuse uurimine etteantud jõe erinevatel lõikudel.
2. Teabeallikate järgi ülevaate koostamine etteantud mere kohta.

B. Veestik
Õpitulemused
B1. Seostab etteantud piirkonna veekogude arvukuse ja veetaseme muutused kliimaga
B2. Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate järgi meresid, sh Läänemerd, ning toob esile erinevuste põhjused
B3. Iseloomustab ja võrdleb jooniste, fotode, sh satelliidifotode ja kaartide põhjal jõgesid ning vee kulutavat, edasikandvat ja kuhjavat tegevust erinevatel lõikudel
B4. Põhjustab teabeallikate, sh kliimadiagrammide abil veetaseme muutumist jões
B5. Iseloomustab teabeallikate põhjal järvi ja veehoidlad ning nende kasutamist
B6. Iseloomustab veeringet, selgitab vee ja veekogude tähtsust looduses ja inimtegevusele ning toob näiteid vee kasutamise ja kaitse vajaduse kohta

C. Loodusvööndid – 34 tundi

Õppesisu

Looduskomponentide (kliima, muldade, taimkatte, loomastiku, veestiku, pinnamoe) vastastikused seosed. Loodusvööndid ja nende paiknemise seaduspärasused. Jäävöönd. Tundra. Parasvöötme okas- ja lehtmets. Parasvöötme rohula. Vahemereline põõsastik ja mets. Kõrb. Savann. Ekvatoriaalne vihmamets. Kõrgusvööndilisus erinevates mäestikes. Inimtegevus ja keskkonnaprobleemid erinevates loodusvööndites ning mäestikes.

Põhimõisted: loodusvöönd, põhja- ja lõunapööriloon, seniit, põhja- ja lõunapolaarjoon, polaaröö ja -päev, igikelts, taiga, stepp, preeria, oaas, kõrbestumine, leet-, must- ja punamuld,

erosioon, bioloogiline mitmekesisus, põlisrahvas, kõrgusvööndilisus, kõrgmäestik, metsapiir, mandri- ja mägiliustik, Arktika, Antarktika.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate põhjal etteantud piirkonna iseloomustuse koostamine, kus on analüüsitud looduskomponentide vastastikuseid seoseid ning inimtegevust ja keskkonnaprobleeme.
2. Ühe loodusvööndi kohta mõistekaardi koostamine.

C. Loodusvööndid
Õpitulemused
C1. Tunneb joonistel ja piltidel ära loodusvööndid ning iseloomustab kaardi järgi nende paiknemist
C2. Iseloomustab loodusvööndite kliimat, veestikku, mullatekke tingimusi, tüüpilisi taimi ja loomi ning analüüsib nendevahelisi seoseid
C3. Tunneb ära loodusvööndite tüüpilised kliimadiagrammid ning joonistel ja piltidel maastiku, taimed, loomad ja mullad
C4. Teab kõrgusvööndilisuse tekkepõhjusi ning võrdleb kõrgusvööndilisust eri mäestikes
C5. Selgitab liustike tekkepõhjusi ning iseloomustab nende paiknemist ja tähtsust
C6. Toob näiteid looduse ja inimtegevuse vastasmõju kohta erinevates loodusvööndites ja mäestikes
C7. Iseloomustab ja võrdleb teabeallikate põhjal etteantud piirkondi: geograafilist asendit, pinnamoodi, kliimat, veestikku, mullastikku, taimestikku, maakasutust, loodusvarasid, rahvastikku, asustust, teedevõrku ja majandust ning analüüsib nendevahelisi seoseid

Geograafia - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia – 10 tundi
- B. Euroopa ja Eesti kliima – 8 tundi
- C. Euroopa ja Eesti veestik – 7 tundi
- D. Euroopa ja Eesti rahvastik – 10 tundi
- E. Euroopa ja Eesti asustus – 9 tundi
- F. Euroopa ja Eesti majandus – 10 tundi
- G. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus – 8 tundi
- H. Euroopa ja Eesti teenindus – 8 tundi

A. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia – 10 tundi

Õppesisu

Euroopa ja Eesti asend, suurus ning piirid. Euroopa pinnamood. Pinnamoe seos geoloogilise ehitusega. Eesti pinnamood. Eesti geoloogiline ehitus ja maavarad. Mandrijää tegevus Euroopa, sh Eesti pinnamoe kujunemises.

Põhimõisted: loodusgeograafiline ja majandusgeograafiline asend, Eesti põhikaart, maastik, kõrg- ja madalmäestik, lauskmaa, kurdmäestik, noor ja vana mäestik, platvorm, kilp, geokronoloogiline skaala, kõrgustik, madalik, lavamaa, aluspõhi, pinnakate, mandrijää, moreen, moreenküngas, voor, moreentasandik.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Eesti ja mõne teise Euroopa riigi geograafilise asendi võrdlemine.
2. Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine kodumaakonna pinnamoest ja maavaradest ning seostamine geoloogilise ehitusega.

A. Euroopa ja Eesti geograafiline asend, pinnamood ning geoloogia
Õpitulemused
A1. Iseloomustab etteantud Euroopa riigi, sh Eesti geograafilist asendit
A2. Iseloomustab ja võrdleb kaardi järgi etteantud piirkonna, sh Eesti pinnavorme ja pinnamoodi
A3. Seostab Euroopa suuremaid pinnavorme geoloogilise ehitusega
A4. Iseloomustab jooniste, temaatiliste kaartide ning geokronoloogilise skaala järgi Eesti geoloogilist ehitust
A5. Iseloomustab kaardi järgi maavarade paiknemist Euroopas, sh Eestis
A6. Iseloomustab mandrijää tegevust pinnamoe kujundajana Euroopas, sh Eestis
A7. Nimetab ning leiab Euroopa ja Eesti kaardil mäestikud, kõrgustikud, kõrgemad tipud, tasandikud: lauskmaad, lavamaad, madalikud, alamikud

B. Euroopa ja Eesti kliima – 8 tundi

Õppesisu

Euroopa, sh Eesti kliimat kujundavad tegurid. Regionaalsed kliimaerinevused Euroopas. Eesti kliima. Euroopa ilmakaart. Kliimamuutuste võimalikud tagajärjed Euroopas.

Põhimõisted: samatemperatuurijoon ehk isotherm, õhurõhk, hoovus, läänetuuled, kõrg- ja madalrõhuala, soe ja külm front, tsüklon, antitsüklon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Interneti andmete järgi ilma võrdlemine etteantud kohtades ning erinevuste põhjendamine.

B. Euroopa ja Eesti kliima
Õpitulemused
B1. Iseloomustab Euroopa, sh Eesti kliima regionaalseid erinevusi ja selgitab kliimat kujundavate tegurite mõju etteantud koha kliimale
B2. Iseloomustab ilmakaardi järgi etteantud koha ilma (õhurõhk, kõrg- või madalrõhuala, soe ja külm front, sademed, tuuled)
B3. Mõistab kliimamuutuste uurimise olulisust ja toob näiteid tänapäevaste uurimisvõimaluste kohta
B4. Toob näiteid kliimamuutuste võimalike tagajärgede kohta

C. Euroopa ja Eesti veestik – 7 tundi

Õppesisu

Läänemere eripära ja selle põhjused. Läänemeri kui piiriveekogu, selle majanduslik kasutamine ja keskkonnaprobleemid. Läänemere eriilmelised rannikud. Põhjavee kujunemine ja liikumine. Põhjaveega seotud probleemid Eestis. Sood Euroopas, sh Eestis.

Põhimõisted: valgla, veelahe, riimvesi, pankrannik, laidrannik, skäärannik, luide, maasäär, rannavall, põhjavesi, veega küllastunud ja küllastamata kihid, põhjavee tase, vett läbilaskvad ning vett pidavad kivimid ja setted.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kodukoha joogivee, selle omaduste ja kasutamise uurimine.

C. Euroopa ja Eesti veestik
Õpitulemused
C1. Iseloomustab Läänemere eripära ja keskkonnaprobleeme ning toob näiteid nende lahendamise võimaluste kohta
C2. Kirjeldab ja võrdleb eriilmelisi Läänemere rannikulõike: pank-, laid- ja skäärannikut
C3. Selgitab põhjavee kujunemist ja liikumist, põhjavee kasutamist kodukohas ning põhjaveega seotud probleeme Eestis
C4. Teab soode levikut Euroopas, sh Eestis, ning selgitab soode ökoloogilist ja majanduslikku tähtsust
C5. Iseloomustab Euroopa, sh Eesti rannajoont ja veestikku, nimetab ning näitab Euroopa ja Eesti kaardil suuremaid lahtesid, väinu, saari, poolsaari, järvi, jõgesid

D. Euroopa ja Eesti rahvastik – 10 tundi

Õppesisu

Euroopa, sh Eesti rahvaarv ja selle muutumine. Sünnimuse, suremuse ja loomuliku iibe erinevused Euroopa riikides. Rahvastiku soolis-vanuseline koosseis ja rahvastiku vananemisega kaasnevad probleemid. Ränded ja nende põhjused. Eesti rahvuslik koosseis ja selle kujunemine. Rahvuslik mitmekesisus Euroopas.

Põhimõisted: rahvaloendus, rahvastikuregister, sünnimus, suremus, loomulik iive, rahvastiku-püramiid, rahvastiku vananemine, ränne ehk migratsioon, sisseränne, väljaränne, vabatahtlik ränne, sundränne, pagulased, rahvuslik koosseis.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Teabeallikate järgi oma maakonna või koduasula rahvastiku analüüsimine.
2. Rahvastikupüramiidi põhjal rahvastiku soolis-vanuselise koosseisu analüüsimine etteantud Euroopa riigis.

D. Euroopa ja Eesti rahvastik
Õpitulemused
D1. Leiab teabeallikatest infot riikide rahvastiku kohta, toob näiteid rahvastiku uurimise ja selle olulisuse kohta
D2. Analüüsib teabeallikate järgi Euroopa või mõne piirkonna, sh Eesti rahvaarvu, selle muutumist
D3. Iseloomustab ja analüüsib teabeallikate, sh rahvastikupüramiidi järgi etteantud riigi, sh Eesti rahvastikku ja selle muutumist
D4. Toob näiteid rahvastiku vananemisega kaasnevatest probleemidest Euroopas, sh Eestis, ning nende lahendamise võimaluste kohta
D5. Selgitab rännete põhjusi, toob konkreetseid näiteid Eestist ja mujalt Euroopast

D6. Iseloomustab Eesti rahvuslikku koosseisu ning toob näiteid Euroopa kultuurilise mitmekesisuse kohta

E. Euroopa ja Eesti asustus – 9 tundi

Õppesisu

Rahvastiku paiknemine Euroopas. Linnad ja maa-asulad. Linnastumise põhjused ja linnastumine

Euroopas. Rahvastiku paiknemine Eestis. Eesti asulad. Linnastumisega kaasnevad majanduslikud, sotsiaalsed ja keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: linnastumine, linnastu, valglinnastumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Lühiuurimuse koostamine koduasulast.

E. Euroopa ja Eesti asustus
Õpitulemused
E1. Analüüsib kaardi järgi rahvastiku paiknemist Euroopas, sh Eestis
E2. Analüüsib linnade tekke, asukoha ja arengu vahelisi seoseid Euroopa, sh Eesti näitel
E3. Nimetab linnastumise põhjusi, toob näiteid linnastumisega kaasnevate probleemide kohta Euroopas, sh Eestis, ja nende lahendamise võimalustest
E4. Võrdleb linna ja maa-asulaid ning analüüsib linna- ja maaelu erinevusi
E5. Nimetab ja näitab kaardil Euroopa riike ja pealinnu ning Eesti suuremaid linnu

F. Euroopa ja Eesti majandus – 10 tundi

Õppesisu

Majandusressursid. Majanduse struktuur, uued ja vanad tööstusharud. Energiaallikad, nende kasutamise eelised ja puudused. Euroopa energiamajandus ja energiaprobleemid. Eesti energiamajandus. Põlevkivi kasutamine ja keskkonnaprobleemid. Euroopa peamised majanduspiirkonnad. **Põhimõisted:** majanduskaardid, majandusressursid, taastuvad ja taastumatud loodusvarad, kapital, tööjõud, tööjõu kvaliteet, esmasektor, tööstus, teenindus, energiamajandus, energiaallikad: soojus-, tuuma-, hüdro-, tuule- ja päikeseenergia.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Kahe Euroopa riigi energiaallikate kasutamise analüüsimine elektrienergia tootmisel.

F. Euroopa ja Eesti majandus
Õpitulemused
F1. Analüüsib loodusressursside, tööjõu, kapitali ja turgude mõju Eesti majandusele ning toob näiteid majanduse spetsialiseerumise kohta
F2. Rühmitab majandustegevused esmasektori, tööstuse ja teeninduse vahel
F3. Selgitab energiamajanduse tähtsust, toob näiteid energiaallikate ja energiatootmise mõju kohta keskkonnale
F4. Analüüsib soojus-, tuuma- ja hüdroelektrijaama või tuulepargi kasutamise eeliseid ja puudusi elektrienergia tootmisel
F5. Analüüsib teabeallikate järgi Eesti energiamajandust; iseloomustab põlevkivi kasutamist energia tootmisel
F6. Toob näiteid Euroopa, sh Eesti energiaprobleemide kohta

F7. Teab energia säästmise võimalusi ning väärtustab säästlikku energia tarbimist

F8. Toob näiteid Euroopa peamiste majanduspiirkondade kohta

G. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus – 8 tundi

Õppesisu

Põllumajanduse arengut mõjutavad looduslikud tegurid. Eri tüüpi põllumajandusettevõtted ja toiduainetööstus Euroopas. Eesti põllumajandus ja toiduainetööstus. Põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemid.

Põhimõisted: taimekasvatus ja loomakasvatus, maakasutus, haritav maa, looduslik rohumaa, taimekasvuperiood, looma- ja taimekasvatustalud, istandused.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Toidukaupade päritolu uurimine ning kodu- ja välismaise kauba osatähtsuse hindamine tootegrupiti.

G. Euroopa ja Eesti põllumajandus ning toiduainetööstus

Õpitulemused

G1. Toob näiteid taime- ja loomakasvatustarude kohta

G2. Iseloomustab põllumajanduse arengueeldusi Eestis ja põhjendab spetsialiseerumist

G3. Iseloomustab mulda kui ressursi

G4. Toob näiteid eri tüüpi põllumajandusettevõtete kohta Euroopas, sh Eestis

G5. Toob näiteid kodumaise toidukauba eeliste kohta ja väärtustab Eesti tooteid

G6. Toob näiteid põllumajandusega seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta

H. Euroopa ja Eesti teenindus – 8 tundi

Õppesisu

Teenindus ja selle jaotumine. Turism kui kiiresti arenev majandusharu. Turismi liigid. Euroopa peamised turismiressursid. Turismiga kaasnevad keskkonnaprobleemid. Eesti turismimajandus. Transpordi liigid, nende eelised ja puudused sõitjate ning erinevate kaupade veol. Euroopa peamised transpordikoridorid. Eesti transport.

Põhimõisted: isiku- ja äriteenused, avaliku ja erasektori teenused, turism, transport, transiitveod. **Praktilised tööd ja IKT rakendamine**

1. Teabeallikate põhjal ülevaate koostamine oma linna või maakonna turismiarengu eeldustest ja peamistest vaatamisväärsustest.

2. Reisi marsruudi ja graafiku koostamine, kasutades teabeallikaid.

H. Euroopa ja Eesti teenindus

Õpitulemused

H1. Toob näiteid erinevate teenuste kohta

H2. Iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi etteantud Euroopa riigi, sh Eesti turismi arengueeldusi ja turismimajandust

H3. Toob näiteid turismi positiivsete ja negatiivsete mõjude kohta riigi või piirkonna majandus- ja sotsiaalelule ning looduskeskkonnale

H4. Analüüsib transpordiliikide eeliseid ja puudusi reisijate ja erinevate kaupade veol

H5. Toob näiteid Euroopa peamiste transpordikoridoride kohta

H6. Iseloomustab ja analüüsib teabeallikate järgi eri transpordiliikide osa Eesti-sisestes sõitjate- ja kaubavedudes

H7. Toob näiteid transpordiga seotud keskkonnaprobleemide ja nende lahendamise võimaluste kohta ning väärtustab keskkonnasäästlikku transpordi kasutamist

FÜÜSIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli füüsikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi füüsika ja teiste loodusteaduste vastu ning saab aru nende tähtsusest igapäevaelus ja ühiskonna arengus;
- 2) on omandanud argielus toimimiseks ja elukestvaks õppimiseks vajalikke füüsikateadmisi ning protsessioskusi;
- 3) oskab probleeme lahendades rakendada loodusteaduslikku meetodit;
- 4) on omandanud ülevaate füüsika keelest ja oskab seda lihtsamatel juhtudel kasutada;
- 5) arendab loodusteadusliku teksti lugemise ja mõistmise oskust, õpib teatmeteostest ning internetist leidma füüsikaalast teavet;
- 6) väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda;
- 7) on omandanud ülevaate füüsika seosest tehnika ja tehnoloogiaga ning vastavatest elukutsetest;
- 8) arendab loodusteaduste- ja tehnoloogiaalast kirjaoskust, loovust ja süsteemset mõtlemist ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

III kooliastme õpitulemused füüsikas

Põhikooli lõpetaja:

- 1) kasutab füüsika mõisteid, füüsikalisi suurusi, seoseid ning rakendusi loodus- ja tehnikanähtuste kirjeldamisel, selgitamisel ja prognoosimisel;
- 2) lahendab situatsioon-, arvutus- ja graafilisi ülesandeid, mille lahenduse üksikosa sisaldab kuni kaks valemiga esitatud seost, ning hindab saadud tulemuse tõepärasust;
- 3) teisendab mõõtühikuid, kasutades eesliiteid *mega-*, *kilo-*, *detsi-*, *senti-*, *milli-*, *mikro-* ja *nano-*;
- 4) sõnastab etteantud situatsioonikirjelduse põhjal uurimisküsimuse või -küsimusi, kavandab ja viib läbi eksperimendi, töötleb katseandmeid (tabel, aritmeetiline keskmine, mõõtemääramatuse hindamine, graafik) ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta;
- 5) leiab füüsikaalast infot käsiraamatutest ja tabelitest ning kasutab leitud teavet ülesannete lahendamisel;
- 6) visandab füüsikaliste objektide, nähtuste ja rakenduste jooniseid;
- 7) lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid;
- 8) tunneb ära füüsikaalaseid teemasid, probleeme ja küsimusi erinevates olukordades (loodusteaduslikud tekstid, isiklikud kogemused) ning pakub neile võimalikke selgitusi;

9) väärtustab ühiskonna jätkusuutlikku arengut ning suhtub vastutustundlikult loodusesse ja ühiskonda.

Füüsika - 8. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

Valgusõpetus

A. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine – 7 tundi

B. Valguse peegeldumine – 6 tundi

C. Valguse murdumine – 7 tundi

Mehaanika

D. Liikumine ja jõud – 9 tundi

E. Kehade vastastikmõju – 10 tundi

F. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas – 12 tundi

G. Mehaaniline töö ja energia – 10 tundi

H. Võnkumine ja laine – 9 tundi

A. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine – 7 tundi

Õppesisu

Valgusallikas. Päike. Täht. Valgus kui energia. Valgus kui liitvalgus. Valguse spektraalne koostis. Valguse värvustega seotud nähtused looduses ja tehnikas. Valguse sirgjooneline levimine. Valguse kiirus. Vari. Varjutused.

A. Valgus ja valguse sirgjooneline levimine

Õpitulemused

A1. Selgitab objekti Päike kui valgusallikas olulisi tunnuseid

A2. Selgitab mõistete *valgusallikas*, *valgusallikate liigid*, *liitvalgus* olulisi tunnuseid

A3. Loetleb valguse spektri, varju ja varjutuste olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega

A4. Teab seose, et optiliselt ühtlases keskkonnas levib valgus sirgjooneliselt, tähendust

B. Valguse peegeldumine – 6 tundi

Õppesisu

Peegeldumisseadus. Tasapeegel, eseme ja kujutise sümmeetrilisus. Mattpind. Esemete nägemine. Valguse peegeldumise nähtus looduses ja tehnikas. Kuu faaside teke. Kumer- ja nõguspeegel.

B. Valguse peegeldumine

Õpitulemused
B1. Teab peegeldumise ja valguse neeldumise olulisi tunnuseid, kirjeldab seost teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas
B2. Nimetab mõistete <i>langemisnurk</i> , <i>peegeldumisnurk</i> ja <i>mattpind</i> olulisi tunnuseid
B3. Selgitab peegeldumisseadust, s.o valguse peegeldumisel on peegeldumisnurk võrdne langemisnurgaga, ja selle tähendust, kirjeldab seose õigsust kinnitavat katset ning kasutab seost praktikas
B4. Toob näiteid tasapeegli, kumer- ja nõguspeegli kasutamise kohta

C. Valguse murdumine – 7 tundi

Õppesisu

Valguse murdumine. Prisma. Kumerlääts. Nõguslääts. Lääts fookuskaugus. Lääts optiline tugevus. Kujutised. Luup. Silm. Prillid. Kaug- ja lühinägelikkus. Fotoaparaat. Valguse murdumise nähtus looduses ja tehnikas. Kehade värvus. Valguse neeldumine, valgusfilter.

Põhimõisted: täht, täis- ja poolvari, langemis-, murdumis- ning peegeldumisnurk, mattpind, fookus, lääts, fookuskaugus, optiline tugevus, tõeline kujutis, näiv kujutis, prillid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Läätsede ja kujutiste uurimine.
2. Läätsede optilise tugevuse määramine.
3. Täis- ja poolvarju uurimine.
4. Valguskiire murdumist kinnitavate nähtuste uurimine.
5. Värvuste ja värvilise valguse uurimine valgusfiltritega.

C. Valguse murdumine
Õpitulemused
C1. Kirjeldab valguse murdumise olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel
C2. Selgitab fookuskauguse ja lääts optilise tugevuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavat mõõtühikut
C3. Kirjeldab mõistete <i>murdumisnurk</i> , <i>fookus</i> , <i>tõeline kujutis</i> ja <i>näiv kujutis</i> olulisi tunnuseid
C4. Selgitab valguse murdumise seaduspärasust, s.o valguse üleminekul ühest keskkonnast teise murdub valguskiir sõltuvalt valguse kiirusest ainetes kas pinna ristsirge poole või pinna ristsirgest eemale; selgitab seose $D = \frac{1}{f}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel
C5. Kirjeldab kumerlääts, nõguslääts, prillide, valgusfiltrite otstarvet ning toob kasutamise näiteid
C6. Viib läbi eksperimendi, mõõtes kumerlääts fookuskaugust või tekitades kumerläätses esemest suurendatud või vähendatud kujutise, oskab kirjeldada tekkinud kujutist, konstrueerida katseseadme joonist, millele kannab eseme, lääts ja ekraani omavahelised kaugused, ning töödelda katseandmeid

D. Liikumine ja jõud – 9 tundi

Õppesisu

Mass kui keha inertsuse mõõt. Aine tihedus. Kehade vastastikmõju. Jõud kui keha kiireneva või aeglustuva liikumise põhjustaja. Kehale mõjuva jõu rakenduspunkt. Jõudude tasakaal ja keha liikumine. Liikumine ja jõud looduses ning tehnikas.

D. Liikumine ja jõud
Õpitulemused
D1. Kirjeldab nähtuse <i>liikumine</i> olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega
D2. Selgitab pikkuse, ruumala, massi, pindala, tiheduse, kiiruse, keskmise kiiruse ja jõu tähendust ning mõõtmisviise, teab kasutatavaid mõõtühikuid
D3. Teab seose $l = vt$ tähendust ja kasutab seost probleemide lahendamisel
D4. Kasutab liikumisgraafikuid liikumise kirjeldamiseks
D5. Teab, et seose vastastikmõju tõttu muutuvad kehade kiirused seda vähem, mida suurem on keha mass
D6. Teab seose $\rho = \frac{m}{V}$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel
D7. Selgitab mõõteriistade <i>mõõtejoonlaud</i> , <i>nihik</i> , <i>mõõtesilinder</i> ja <i>kaalud</i> otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab mõõteriistu praktikas
D8. Viib läbi eksperimendi, mõõtes proovikeha massi ja ruumala, töötleb katseandmeid, teeb katseandmete põhjal vajalikud arvutused ning teeb järelduse tabeliandmete põhjal proovikeha materjali kohta
D9. Teab, et kui kehale mõjuvad jõud on võrdsed, siis keha on paigal või liigub ühtlaselt sirgjooneliselt
D10. Teab jõudude tasakaalu kehade ühtlasel liikumisel

E. Kehade vastastikmõju – 10 tundi

Õppesisu

Gravitatsioon. Päikesesüsteem. Raskusjõud. Hõõrdumine, hõõrdejõud. Kehade elastsus ja plastsus. Deformeerimine, elastsusjõud. Dünamomeetri tööpõhimõte. Vastastikmõju esinemine looduses ja selle rakendamine tehnikas.

E. Kehade vastastikmõju
Õpitulemused
E1. Kirjeldab nähtuste <i>vastastikmõju</i> , <i>gravitatsioon</i> , <i>hõõrdumine</i> , <i>deformatsioon</i> olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ning kasutab neid nähtusi probleemide lahendamisel
E2. Selgitab Päikesesüsteemi ehitust
E3. Nimetab mõistete <i>raskusjõud</i> , <i>hõõrdejõud</i> , <i>elastsusjõud</i> olulisi tunnuseid
E4. Teab seose $F = m g$ tähendust ning kasutab seost probleemide lahendamisel
E5. Selgitab dünamomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid ning kasutab dünamomeetrit jõudude mõõtmisel
E6. Viib läbi eksperimendi, mõõtes dünamomeetriga proovikehade raskusjõudu ja hõõrdejõudu kehade liikumisel, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kehtivuse kohta
E7. Toob näiteid jõududest looduses ja tehnikas ning loetleb nende rakendusi

F. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas – 12 tundi

Õppesisu

Rõhk. Pascali seadus. Manomeeter. Maa atmosfäär. Õhurõhk. Baromeeter. Rõhk vedelikes erinevatel sügavustel. Üleslükkejõud. Keha ujumine, ujumise ja uppumise tingimus. Areomeeter. Rõhk looduses ja selle rakendamine tehnikas.

F. Rõhumisjõud looduses ja tehnikas

Õpitulemused

F1. Nimetab nähtuse *ujumine* olulisi tunnuseid ja seoseid teiste nähtustega ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas

F2. Selgitab rõhu tähendust, nimetab mõõtühikuid ja kirjeldab mõõtmise viisi

F3. Kirjeldab mõisteid *õhurõhk* ja *üleslükkejõud*

F4. Sõnastab seosed, et rõhk vedelikes ja gaasides antakse edasi igas suunas ühtviisi (Pascali seadus) ning et ujumisel ja heljumisel on üleslükkejõud võrdne kehale mõjuva raskusjõuga

F5. Selgitab seoste $p = \frac{F}{S}$; $p = \rho g h$; $F_u = \rho V g$ tähendust ja kasutab neid probleemide lahendamisel

F6. Selgitab baromeetri otstarvet ja kasutamise reegleid

F7. Viib läbi eksperimendi, mõõtes erinevate katsetingimuste korral kehale mõjuva üleslükkejõu

G. Mehaaniline töö ja energia – 10 tundi

Õppesisu

Töö. Võimsus. Energia, kineetiline ja potentsiaalne energia. Mehaanilise energia jäävuse seadus. Lihtmehhanism, kasutegur. Lihtmehhanismid looduses ja nende rakendamine tehnikas.

G. Mehaaniline töö ja energia

Õpitulemused

G1. Selgitab mehaanilise töö, mehaanilise energia ja võimsuse tähendust ning määramisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid

G2. Selgitab mõisteid *potentsiaalne energia*, *kineetiline energia* ja *kasutegur*

G3. Selgitab seoseid, et:

- keha saab tööd teha ainult siis, kui ta omab energiat;
- sooritatud töö on võrdne energia muutusega;
- keha või kehade süsteemi mehaaniline energia ei teki ega kao, energia võib vaid muunduda ühest liigist teise (mehaanilise energia jäävuse seadus);
- kogu tehtud töö on alati suurem kasulikust tööst;
- ükski lihtmehhanism ei anna võitu töös (energia jäävuse seadus lihtmehhanismide korral)

G4. Selgitab seoste $A = F s$ ja $N = \frac{A}{t}$ tähendusi ning kasutab neid probleemide lahendamisel

G5. Selgitab lihtmehhanismide *kang*, *kaldpind*, *pöör*, *hammasülekanne* otstarvet, kasutamise viise ning ohutusnõudeid

H. Võnkumine ja laine – 9 tundi

Õppesisu

Võnkumine. Võnkumise amplituud, periood, sagedus. Lained. Heli, heli kiirus, võnkesageduse ja heli kõrguse seos. Heli valjus. Elusorganismide hääleaparaat. Kõrv ja kuulmine. Mürä ja mürakaitse. Võnkumiste avaldumine looduses ja rakendamine tehnikas.

Põhimõisted: tihedus, kiirus, mass, jõud, gravitatsioon, raskusjõud, hõõrdejõud, elastsusjõud, rõhk, üleslükkejõud, mehaaniline töö, võimsus, potentsiaalne energia, kineetiline energia, kasutegur, võnkeamplituud, võnkesagedus, võnkeperiood, heli kõrgus.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Keha ainelise koostise uurimine (tuntud ainete tiheduse määramine).
2. Raskusjõu ja hõõrdejõu seose uurimine dünamomeetriga.
3. Üleslükkejõu uurimine.
4. Pendli võnkumise uurimine.

H. Võnkumine ja laine
Õpitulemused
H1. Kirjeldab nähtuste <i>võnkumine, heli ja laine</i> olulisi tunnuseid ja seost teiste nähtustega
H2. Selgitab võnkeperioodi ja võnkesageduse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtetühikuid
H3. Nimetab mõistete <i>võnkeamplituud, heli valjus, heli kõrgus, heli kiirus</i> olulisi tunnuseid
H4. Viib läbi eksperimendi, mõõtes niitpendli (vedrupendli) võnkeperioodi sõltuvust pendli pikkusest, proovikeha massist ja võnkeamplituudist, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi uurimusküsimuses sisalduva hüpoteesi kohta

Füüsika - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

Elektriõpetus

- A. Elektriline vastastikmõju – 6 tundi
- B. Elektrivool – 6 tundi
- C. Vooluring – 13 tundi
- D. Elektrivoolu töö ja võimsus – 10 tundi
- E. Magnetnähtused – 6 tundi
- Soojusõpetus. Tuumaenergia
- F. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine – 5 tundi
- G. Soojusülekanne – 8 tundi
- H. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused – 10 tundi
- I. Tuumaenergia – 6 tundi

A. Elektriline vastastikmõju – 6 tundi

Õppesisu

Kehade elektriseerimine. Elektrilaeng. Elementaarlaeng. Elektriväli. Juht. Isolaator. Laetud kehadega seotud nähtused looduses ja tehnikas.

A. Elektriline vastastikmõju
Õpitulemused

A1. Kirjeldab nähtuste <i>kehade elektriseerimine</i> ja <i>elektriline vastastikmõju</i> olulisi tunnuseid ning selgitab seost teiste nähtustega
A2. Loetleb mõistete <i>elektriseeritud keha</i> , <i>elektrilaeng</i> , <i>elementaarlaeng</i> , <i>keha elektrilaeng</i> , <i>elektriväli</i> olulisi tunnuseid
A3. Selgitab seoseid, et samanimeliste elektrilaengutega kehad tõukuvad, erinevate elektrilaengutega kehad tõmbuvad, ja seoste õigsust kinnitavat katset
A4. Viib läbi eksperimendi, et uurida kehade elektriseerumist ja nende vahelist mõju, ning teeb järeldusi elektrilise vastastikmõju suuruse kohta

B. Elektrivool – 6 tundi

Õppesisu

Vabad laengukandjad. Elektrivool metallis ja ioone sisaldavas lahuses. Elektrivoolu toimed. Voolutugevus, ampermeeter. Elektrivool looduses ja tehnikas.

B. Elektrivool
Õpitulemused
B1. Loetleb mõistete <i>elektrivool</i> , <i>vabad laengukandjad</i> , <i>elektrijuht</i> ja <i>isolaator</i> olulisi tunnuseid
B2. Nimetab nähtuste <i>elektrivool metallis</i> ja <i>elektrivool ioone sisaldavas lahuses</i> olulisi tunnuseid, selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas
B3. Selgitab mõiste <i>voolutugevus</i> tähendust, nimetab voolutugevuse mõõtühiku ning selgitab ampermeetri otstarvet ja kasutamise reegleid
B4. Selgitab seoseid, et juht soojeneb elektrivoolu toimel, elektrivooluga juht avaldab magnetilist mõju, elektrivool avaldab keemilist toimet ning selgitab seost teiste nähtustega ja kasutamist praktikas

C. Vooluring – 13 tundi

Õppesisu

Vooluallikas. Vooluringi osad. Pinge, voltmeeter. Ohmi seadus. Elektritakistus. Eritakistus. Juhi takistuse sõltuvus materjalist ja juhi mõõtmetest. Takisti. Juhtide jada- ja rööpühendus. Jada- ja rööpühenduse kasutamise näited.

C. Vooluring
Õpitulemused
C1. Selgitab füüsikaliste suuruste <i>pinge</i> , <i>elektritakistus</i> ja <i>eritakistus</i> tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtühikuid
C2. Selgitab mõiste <i>vooluring</i> olulisi tunnuseid
C3. Selgitab seoseid, et: a. voolutugevus on võrdeline pingega (Ohmi seadus) $I = \frac{U}{R}$; b. jadamisi ühendatud juhtides on voolutugevus ühesuurune $I = I_1 = I_2 = \dots$ ja ahela kogupinge on üksikjuhtide otstel olevate pingete summa $U = U_1 + U_2$;

c. rööbiti ühendatud juhtide otstel on pinge ühesuurune $U = U_1 = U_2 = \dots$ ja ahela kogu voolutugevus on üksikjuhte läbivate voolutugevuste summa $I = I_1 + I_2$;
d. juhi takistus $R = \rho \frac{l}{S}$
C4. Kasutab eelnevaid seoseid probleemide lahendamisel
C5. Selgitab voltmeetri otstarvet ja kasutamise reegleid
C6. Selgitab takisti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid takistite kasutamise kohta
C7. Selgitab elektritarviti kasutamise otstarvet ja ohutusnõudeid ning toob näiteid elektritarvitite kasutamise kohta
C8. Leiab jada- ja rööpühenduse korral vooluringi osal pinge, voolutugevuse ja takistuse
C9. Viib läbi eksperimendi, mõõtes otseselt voolutugevust ja pinget, arvutab takistust, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi voolutugevuse ja pinge vahelise seose kohta

D. Elektrivoolu töö ja võimsus – 10 tundi

Õppesisu

Elektrivoolu töö. Elektrivoolu võimsus. Elektrisoojendusriist. Elektriohutus. Lühis. Kaitse. Kaitsemaandus.

D. Elektrivoolu töö ja võimsus
Õpitulemused
D1. Selgitab elektrivoolu töö ja elektrivoolu võimsuse tähendust ning mõõtmisviisi, teab kasutatavaid mõõtetühikuid
D2. Loetleb mõistete <i>elektrienergia tarviti, lühis, kaitse ja kaitsemaandus</i> olulisi tunnuseid
D3. Selgitab valemite $A = I U t$, $N = IU$ ja $A = N \cdot t$ tähendust, seost vastavate nähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel
D4. Kirjeldab elektriliste soojendusseadmete otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ja ohutusnõudeid
D5. Leiab kasutatavate elektritarvitite koguvõimsuse ning hindab selle vastavust kaitsme väärtusega

E. Magnetnähtused – 6 tundi

Õppesisu

Püsimagnet. Magnetnõel. Magnetväli. Elektromagnet. Elektrimootor ja elektrigeneraator kui energiamuundurid. Magnetnähtused looduses ja tehnikas.

Põhimõisted: elektriseeritud keha, elektrilaeng, elementaarlaeng, elektriväli, elektrivool, vabad laengukandjad, elektrijuht, isolaator, elektritakistus, vooluallikas, vooluring, juhtide jada- ja rööpühendus, voolutugevus, pinge, lüliti, elektrienergia tarviti, elektrivoolu töö, elektrivoolu võimsus, lühis, kaitse, kaitsemaandus, magnetväli.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Kehade elektriseerimise nähtuse uurimine.
2. Juhtide jada- ja rööpühenduse uurimine.
3. Voolutugevuse ja pinge mõõtmine ning takistuse arvutamine.
4. Elektromagneti valmistamine ja uurimine.

E. Magnetnähtused
Õpitulemused
E1. Loetleb magnetvälja olulisi tunnuseid
E2. Selgitab nähtusi <i>Maa magnetväli, magnetpoolused</i>
E3. Teab seoseid, et magnetite erinimelised poolused tõmbuvad, magnetite samanimelised poolused tõukuvad, et magnetvälja tekitavad liikuvad elektriliselt laetud osakesed (elektromagnetid) ja püsomagnetid, ning selgitab nende seoste tähtsust sobivate nähtuste kirjeldamisel või kasutamisel praktikas
E4. Selgitab voolu magnetilise toime avaldumist elektromagnetiga ja elektrimootori näitel, kirjeldab elektrimootori ja elektrigeneraatori töö energeetilisi aspekte ning selgitab ohutusnõudeid nende seadmete kasutamisel
E5. Viib läbi eksperimendi, valmistades elektromagnetit, uurib selle omadusi ning teeb järeldusi elektromagnetiga omaduste vahelise seose kohta

F. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine – 5 tundi

Õppesisu

Gaas, vedelik, tahkis. Aineosakeste kiiruse ja temperatuuri seos. Soojuspaisumine. Temperatuuriskaalad.

F. Aine ehituse mudel. Soojusliikumine
Õpitulemused
F1. Kirjeldab tahkise, vedeliku, gaasi ja osakestevahelise vastastikmõju mudeleid
F2. Kirjeldab soojusliikumise ja soojuspaisumise olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ning kasutamist praktikas
F3. Kirjeldab Celsiuse temperatuuriskaala saamist
F4. Selgitab seost, et mida kiiremini liiguvad aineosakesed, seda kõrgem on temperatuur
F5. Selgitab termomeetri otstarvet ja kasutamise reegleid

G. Soojusülekanne – 8 tundi

Õppesisu

Keha soojenemine ja jahtumine. Siseenergia. Soojushulk. Aine erisoojus. Soojusülekanne. Soojusjuhtivus. Konvektsioon. Soojuskiirguse seaduspärasused. Termos. Päikeseküte. Energia jäävuse seadus soojusprotsessides. Aastaaegade vaheldumine. Soojusülekanne looduses ja tehnikas.

G. Soojusülekanne
Õpitulemused
G1. Kirjeldab soojusülekanne olulisi tunnuseid, seost teiste nähtustega ja selle kasutamist praktikas
G2. Selgitab soojushulga tähendust ja mõõtmise viisi, teab seejuures kasutatavaid mõõdetühikuid
G3. Selgitab aine erisoojuse tähendust, teab seejuures kasutatavaid mõõdetühikuid
G4. Nimetab mõistete <i>siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon</i> ja <i>soojuskiirgus</i> olulisi tunnuseid

G5. Sõnastab järgmised seosed ning kasutab neid soojusnähtuste selgitamisel: a) soojusülekanne korral levib siseenergia soojemalt kehalt külmemale; b) keha siseenergiat saab muuta kahel viisil: töö ja soojusülekanne teel; c) kahe keha soojusvahetuse korral suureneb ühe keha siseenergia täpselt niisama palju, kui väheneb teise keha siseenergia; d) mida suurem on keha temperatuur, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab; e) mida tumedam on keha pind, seda suurema soojushulga keha ajaühikus kiirgab ja ka neelab; f) aastaajad vahelduvad, sest Maa pöörlemistelg on tiirlemistasandi suhtes kaldu; g) ning kasutab neid seoseid soojusnähtuste selgitamisel
G6. Selgitab seoste $Q = c m (t_2 - t_1)$ või $Q = c m \Delta t$, kus $\Delta t = t_2 - t_1$ tähendust, seost soojusnähtustega ja kasutab seoseid probleemide lahendamisel
G7. Selgitab termose, päikesekütte ja soojustusmaterjalide otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid
G8. Viib läbi eksperimendi, mõõtes katseliselt keha erisoojuse, töötleb katseandmeid ning teeb järeldusi keha materjali kohta

H. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused – 10 tundi

Õppesisu

Sulamine ja tahkumine, sulamissoojus. Aurumine ja kondenseerumine, keemissoojus. Kütuse kütteväärtus. Soojustehnilised rakendused.

H. Aine olekute muutused. Soojustehnilised rakendused
Õpitulemused
H1. Loetleb sulamise, tahkumise, aurumise ja kondenseerumise olulisi tunnuseid, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid praktikas
H2. Selgitab sulamissoojuse, keemissoojuse ja kütuse kütteväärtuse tähendust ja teab kasutatavaid mõõtühikuid
H3. Selgitab seoste $Q = \lambda m$, $Q = L m$ ja $Q = r m$ tähendusi, seostab neid teiste nähtustega ning kasutab neid probleemide lahendamisel
H4. Lahendab rakendusliku sisuga osaülesanneteks taandatavaid kompleksülesandeid

I. Tuumaenergia – 6 tundi

Õppesisu

Aatomi mudelid. Aatomituuma ehitus. Tuuma seoseenergia. Tuumade lõhustumine ja süntees. Radioaktiivne kiirgus. Kiirguskaitse. Dosimeeter. Päike. Aatomielekttri jaam.

Põhimõisted: soojusliikumine, soojuspaisumine, Celsiuse skaala, siseenergia, temperatuurimuut, soojusjuhtivus, konvektsioon, soojuskiirgus, sulamissoojus, keemissoojus; kütuse kütteväärtus, prooton, neutron, isotoop, radioaktiivne lagunemine, α -, β - ja γ -kiirgus, tuumareaktsioon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine:

Kalorimeetri tundmaõppimine ja keha erisoojuse määramine.

I. Tuumaenergia

Õpitulemused
I1. Nimetab aatomi tuuma, elektronkatte, prootoni, neutroni, isotoobi, radioaktiivse lagunemise ja tuumareaktsiooni olulisi tunnuseid
I2. Selgitab seose, et kergete tuumade ühinemisel ja raskete tuumade lõhustamisel vabaneb energiat, tähendust, seostab seda teiste nähtustega
I3. Iseloomustab α -, β - ja γ -kiirgust ning nimetab kiirguste erinevusi
I4. Selgitab tuumareaktori ja kiirguskaitse otstarvet, töötamise põhimõtet, kasutamise näiteid ning ohutusnõudeid
I5. Selgitab dosimeetri otstarvet ja kasutamise reegleid

KEEMIA

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli keemiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi keemia ja teiste loodusteaduste vastu ning mõistab keemia rolli inimühiskonna ajaloolises arengus, tänapäeva tehnoloogias ja igapäevaelus;
- 2) suhtub vastutustundlikult elukeskkonda, väärtustades säästva arengu põhimõtteid, märkab, analüüsib ja hindab inimtegevuse tagajärgi ning hindab ja arvestab inimtegevuses kasutatavate materjalide ohtlikkust;
- 3) kujundab erinevates loodusainetes õpitu põhjal seostatud maailmapildi, mõistab keemiliste nähtuste füüsikalist olemust ning looduslike protsesside keemilist tagapõhja;
- 4) kasutab erinevaid keemiateabeallikaid, analüüsib kogutud teavet ja hindab seda kriitiliselt;
- 5) omandab põhikooli tasemele vastava loodusteadusliku ja tehnoloogiaalase kirjaoskuse, sh funktsionaalse kirjaoskuse keemias;
- 6) rakendab probleeme lahendades loodusteaduslikku meetodit ning langetab otsuseid, tuginedes teaduslikele, sotsiaalsetele, majanduslikele, eetilisele-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele;
- 7) tunneb keemiaga seotud elukutseid ning hindab keemiateadmisi ja -oskusi karjääri planeerides;
- 8) suhtub probleemide lahendamisse süsteemselt ja loovalt ning on motiveeritud elukestvaks õppeks.

III kooliastme õpitulemused keemias

Põhikooli lõpetaja:

- 1) märkab keemiaga seotud probleeme igapäevaelus, keskkonnas ja praktilises inimtegevuses;
- 2) kasutab korrektselt ainekavakohast keemiterminoloogiat ja keemiasümboleid ning saab aru lihtsamast keemiatekstist;
- 3) kasutab vajaliku teabe leidmiseks perioodilisustabelit, lahustuvustabelit ja metallide pingerida ning leiab tabelitest ja graafikutelt füüsikaliste suuruste väärtusi (lahustuvus, lahuse tihedus, sulamis- ja keemistemperatuur vms);
- 4) mõistab keemiliste reaktsioonide võrrandites sisalduvat teavet ning koostab lihtsamaid reaktsioonivõrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires);
- 5) rakendab teadusuuringute põhimõtteid (probleem > hüpotees > katse > järeldused);

- 6) planeerib ja teeb ohutult lihtsamaid keemiakatseid, mõistab igapäevaelus kasutatavate kemikaalide ja materjalide ohtlikkust ning rakendab neid kasutades vajalikke ohutusnõudeid;
- 7) teeb lihtsamaid arvutusi ainevalemite ja reaktsioonivõrrandite ning lahuste koostise alusel, kontrollib lahenduskäigu õigsust dimensioonanalüüsiga ning hindab arvutustulemuste vastavust reaalsusele;
- 8) väärtustab tervisliku toitumise ja tervislike eluviiside põhimõtteid ning elukeskkonda ja sellesse säästvat suhtumist.

Keemia - 8. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

- A. Millega tegeleb keemia? – 11 tundi
- B. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus – 14 tundi
- C. Hapnik ja vesinik, nende tuntumaid ühendeid – 16 tundi
- D. Happed ja alused - vastandlike omadustega ained – 12 tundi
- E. Tuntumaid metalle – 13 tundi

A. Millega tegeleb keemia? – 11 tundi

Õppesisu

Keemia meie ümber. Ainete füüsikalised omadused (7. klassi loodusõpetuses õpitu rakendamine ainete omaduste uurimisel).

Keemilised reaktsioonid, reaktsioonide esilekutsumise ja kiirendamise võimalused.

Põhilised ohutusnõuded. Kemikaalide kasutamine laboritöodes ja argielus. Ohutusnõuete järgimise vajalikkus.

Tähtsamad laborivahendid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja nende kasutamine praktilistes töodes. Lahused ja pihused, pihuste alaliigid (vaht, aerosool, emulsioon, suspensioon), tarded. Lahused ja pihused looduses ning igapäevaelus. Lahuste protsendilise koostise arvutused (massi järgi).

Põhimõisted: kemikaal, lahusti, lahustunud aine, pihus, emulsioon, suspensioon, aerosool, vaht, tarre, lahuse massiprotsent.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

- Ainete füüsikaliste omaduste uurimine ja kirjeldamine (agregaatolek, sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus vee suhtes, värvus jt).
- Eri tüüpi pihuste valmistamine (suspensioon, emulsioon, vaht jms), nende omaduste uurimine.

A. Millega tegeleb keemia?

Õpitulemused

A1. Võrdleb ja liigitab aineid füüsikaliste omaduste põhjal: sulamis- ja keemistemperatuur, tihedus, kõvadus, elektrijuhtivus, värvus jms (seostab varem loodusõpetuses õpituga)

A2. Põhjendab keemiliste reaktsioonide esilekutsumise ja kiirendamise võimalusi

A3. Järgib põhilisi ohutusnõudeid, kasutades kemikaale laboritöodes ja argielus, ning

mõistab ohutusnõuete järgimise vajalikkust
A4. Tunneb tähtsamaid laborivahendeid (nt katseklaas, keeduklaas, kolb, mõõtesilinder, lehter, uhmer, portselankauss, piirituslamp, katseklaasihoidja, statiiv) ja kasutab neid praktilisi töid tehes õigesti
A5. Eristab lahuseid ja pihuseid, toob näiteid lahuste ning pihuste kohta looduses ja igapäevaelus
A6. Lahendab arvutusülesandeid, rakendades lahuse ja lahustunud aine massi ning lahuse massiprotsendi seost; põhjendab lahenduskäiku (seostab osa ja terviku suhtega)

B. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus – 14 tundi

Õppesisu

Aatomi ehitus. Keemilised elemendid, nende tähised. Keemiliste elementide omaduste perioodilisus, perioodilisustabel. Perioodilisustabeli seos aatomite elektronstruktuuriga: tuumalaeng, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv (elektronskeemid). Keemiliste elementide metallilised ja mittemetallilised omadused, metallilised ja mittemetallilised elemendid perioodilisustabelis, metallid ja mittemetallid ning nende kasutamine igapäevaelus. Liht- ja liitained (keemilised ühendid). Molekulid, aine valem. Ettekujutus keemilisest sidemest aatomite vahel molekulis (kovalentne side). Aatommass ja molekulmass. Ioonide teke aatomitest, ioonide laengud. Aatomite ja ioonide erinevus. Ioonidest koosnevad ained (ioonised ained). Ettekujutus ioonilisest sidemest (tutvustavalt). Molekulaarsed ja mittemolekulaarsed ained (metallide ja soolade näitel).

Põhimõisted: keemiline element, elemendi aatomnumber (järjenumbr), väliskihi elektronide arv, perioodilisustabel, lihtaine, liitaine (keemiline ühend), aatommass, molekulmass (valemass), metall, mittemetall, ioon, katioon, anioon, kovalentne side, iooniline side, molekulaarne aine, mittemolekulaarne aine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Internetist andmete otsimine keemiliste elementide kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.
2. Molekulimudelite koostamine ja uurimine.

B. Aatomiehitus, perioodilisustabel. Ainete ehitus
Õpitulemused
B1. Selgitab aatomiehitust (seostab varem loodusõpetuses õpituga)
B2. Seostab omavahel tähtsamate keemiliste elementide nimetusi ja tähiseid (sümboleid) (~25, nt H, F, Cl, Br, I, O, S, N, P, C, Si, Na, K, Mg, Ca, Ba, Al, Sn, Pb, Fe, Cu, Zn, Ag, Au, Hg); loeb õigesti keemiliste elementide sümboleid aine valemis
B3. Seostab keemilise elemendi asukohta perioodilisustabelis (A-rühmade) elemendi aatomi ehitusega (tuumalaeng ehk prootonite arv tuumas, elektronkihtide arv, väliskihi elektronide arv) ning koostab keemilise elemendi järjenumbri põhjal elemendi elektronskeemi (1.-4. perioodi A-rühmade elementidel)
B4. Eristab metallilisi ja mittemetallilisi keemilisi elemente ning põhjendab nende paiknemist perioodilisustabelis; toob näiteid metallide ja mittemetallide kasutamise kohta igapäevaelus
B5. Eristab liht- ja liitaineid (keemilisi ühendeid), selgitab aine valemi põhjal aine koostist ning arvutab aine valemi põhjal tema molekulmassi (valemassi) perioodilisustabelit kasutades
B6. Eristab ioone neutraalsetest aatomitest ning selgitab ioonide tekkimist ja iooni laengut

B7. Eristab kovalentset ja ioonilist sidet ning selgitab nende erinevust

B8. Eristab molekulaarseid (molekulidest koosnevaid) ja mittemolekulaarseid aineid ning toob nende kohta näiteid

C. Hapnik ja vesinik, nende tuntumaid ühendeid – 16 tundi

Õppesisu

Hapnik, selle omadused ja roll põlemisreaktsioonides ning eluslooduses (hapnik kui oksüdeerija). Põlemisreaktsioonid, oksiidide teke. Oksüdatsiooniaste. Oksiidide nimetused ja valemite koostamine. Oksiidid igapäevaelus. Ühinemisreaktsioon. Lihtsamate põlemisreaktsioonide võrrandite koostamine ja tasakaalustamine. Gaasid, nende omadused ja kogumiseks sobivaid võtteid.

Vesinik, selle füüsikalised omadused. Vesi, vee erilised omadused, vee tähtsus. Vesi lahustina. Vee toime ainetesse, märgumine (veesõbralikud ja vett-tõrjuvad ained).

Põhimõisted: põlemisreaktsioon, oksiid, oksüdeerija, oksüdeerumine, oksüdatsiooniaste, ühinemisreaktsioon, märgumine.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Hapniku saamine ja tõestamine, küünla põletamine kupli all.
2. Põlemisreaktsiooni kujutamine molekulimudelite abil.
3. CO₂ saamine ja kasutamine tule kustutamisel.
4. Vesiniku saamine ja puhtuse kontrollimine.

C. Hapnik ja vesinik, nende tuntumaid ühendeid

Õpitulemused

C1. Põhjendab hapniku rolli põlemisreaktsioonides ning eluslooduses (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga)

C2. Kirjeldab hapniku ja vesiniku põhilisi omadusi

C3. Seostab gaasi (hapniku, vesiniku, süsinikdioksiidi jt) kogumiseks sobivaid võtteid vastava gaasi omadustega (gaasi tihedusega õhu suhtes ja lahustuvusega vees)

C4. Määrab aine valemi põhjal tema koostiselementide oksüdatsiooniastmeid ning koostab elemendi oksüdatsiooniastme alusel vastava oksiidi valemi ja nimetuse

C5. Koostab reaktsioonivõrrandeid tuntumate lihtainete (nt H₂, S, C, Na, Ca, Al jt) ühinemisreaktsioonide kohta hapnikuga ning toob näiteid igapäevaelus tuntumate oksiidide kohta (nt H₂O, SO₂, CO₂, SiO₂, CaO, Fe₂O₃)

C6. Põhjendab vee tähtsust, seostab vee iseloomulikke füüsikalisi omadusi (paisumine jäätudes, suur erisoojus ja aurustumissoojus) vee rolliga Maa kliima kujundajana (seostab varem loodusõpetuses ja geograafias õpituga)

C7. Eristab veesõbralikke (hüdrofiilseid) ja vett-tõrjuvaid (hüdrofoobseid) aineid ning toob nende kohta näiteid igapäevaelust

D. Happed ja alused - vastandlike omadustega ained – 12 tundi

Õppesisu

Happed, nende koostis. Tähtsamad happed. Ohutusnõuded tugevate hapete kasutamise korral. Hapete reageerimine alustega, neutralisatsioonireaktsioon. Hüdroksiidide (kui tuntumate aluste) koostis ja nimetused. Ohutusnõuded tugevaid aluseid (leelisi) kasutades. Lahuste pH-skaala, selle kasutamine ainete lahuste happelisust/aluselisust iseloomustades. Soolad, nende koostis ja nimetused. Happed, alused ja soolad igapäevaelus.

Põhimõisted: hape, alus, indikaator, neutralisatsioonireaktsioon, lahuste pH-skaala, sool.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Hapete ja aluste kindlakstegemine indikaatoriga, neutralisatsioonireaktsiooni uurimine.

D. Happed ja alused - vastandlike omadustega ained
Õpitulemused
D1. Tunneb valemi järgi happeid, hüdroksiide (kui tuntumaid aluseid) ja soolasid ning koostab hüdroksiidide ja soolade nimetuste alusel nende valemid (ja vastupidi)
D2. Mõistab hapete ja aluste vastandlikkust (võimet teineteist neutraliseerida)
D3. Hindab lahuse happelisust, aluselisust või neutraalsust lahuse pH väärtuse alusel; määrab indikaatoriga keskkonda lahuses (neutraalne, happeline või aluseline)
D4. Toob näiteid tuntumate hapete, aluste ja soolade kasutamise kohta igapäevaelus
D5. Järgib leeliste ja tugevate hapetega töötades ohutusnõudeid
D6. Koostab ning tasakaalustab lihtsamate hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide võrrandeid
D7. Mõistab reaktsioonivõrrandite tasakaalustamise põhimõtet (keemilistes reaktsioonides elementide aatomite arv ei muutu)

Tuntumaid metalle – 13 tundi

Õppesisu

Metallid, metallide iseloomulikud omadused, ettekujutus metallilisest sidemest (tutvustavalt). Metallide füüsikaliste omaduste võrdlus.

Metallide reageerimine hapnikuga jt lihtainetega. Metallid kui redutseerijad. Keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumine keemilistes reaktsioonides. Metallide reageerimine hapete lahustega. Ettekujutus reaktsiooni kiirusest (metalli ja happelahuse vahelise reaktsiooni näitel). Erinevate metallide aktiivsuse võrdlus (aktiivsed, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivsed metallid), metallide pingerea tutvustus.

Tähtsamad metallid ja nende sulamid igapäevaelus (Fe, Al, Cu jt). Metallide korrosioon (raua näitel).

Põhimõisted: aktiivne, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivne metall, metallide pingerida, redutseerija, redutseerumine, redoksreaktsioon, reaktsiooni kiirus, sulam, metalli korrosioon.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Metallide füüsikaliste omaduste võrdlemine (kõvadus, tihedus, magnetilised omadused vms).
2. Internetist andmete otsimine metallide omaduste ja rakendusvõimaluste kohta, nende võrdlemine ja süstematiseerimine.
3. Metallide aktiivsuse võrdlemine reageerimisel happe lahusega (nt Zn, Fe, Sn, Cu).
4. Raua korrosiooni uurimine erinevates tingimustes.

E. Tuntumaid metalle
Õpitulemused

E1. Seostab metallide iseloomulikke füüsikalisi omadusi (hea elektri- ja soojusjuhtivus, läige, plastilisus) metallilise sideme iseärasustega
E2. Eristab aktiivseid, keskmise aktiivsusega ja väheaktiivseid metalle; hindab metalli aktiivsust (aktiivne, keskmise aktiivsusega või väheaktiivne) metalli asukoha järgi metallide pingereas
E3. Teeb katseid metallide ja hapete vaheliste reaktsioonide uurimiseks, võrdleb nende reaktsioonide kiirust (kvalitatiivselt) ning seostab kiiruse erinevust metallide aktiivsuse erinevusega
E4. Seostab redoksreaktsioone keemiliste elementide oksüdatsiooniastmete muutumisega reaktsioonis
E5. Põhjustab metallide käitumist keemilistes reaktsioonides redutseerijana
E6. Koostab reaktsioonivõrrandeid metallide iseloomulike keemiliste reaktsioonide kohta (metall + hapnik, metall + happelahus)
E7. Hindab tuntumate metallide ja nende sulamite (Fe, Al, Cu jt) rakendamise võimalusi igapäevaelus, seostades neid vastavate metallide iseloomulike füüsikaliste ja keemiliste omadustega
E8. Seostab metallide, sh raua korrosiooni aatomite üleminekuga püsivamasse olekusse (keemilisse ühendisse); nimetab põhilisi raua korrosiooni (roostetamist) soodustavaid tegureid ja selgitab korrosioonitõrje võimalusi

Keemia - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide arv

A. Anorgaaniliste ainete põhiklassid – 22 tundi

B. Lahustumisprotsess, lahustuvus – 10 tundi

C. Aine hulk. Moolarvutused (soovitav käsitleda põimitult anorgaaniliste ainete põhiklasside ja lahuste temaga) – 12 tundi

D. Süsinik ja süsinikuühendid – 16 tundi

E. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena – 10 tundi

A. Anorgaaniliste ainete põhiklassid – 22 tundi

Õppesisu

Oksiidid. Happelised ja aluselised oksiidid, nende reageerimine veega.

Happed. Hapete liigitamine (tugevad ja nõrgad happed, ühe- ja mitmeprootonihapped, hapnikhapped ja hapnikuta happed). Hapete keemilised omadused (reageerimine metallide, aluseliste oksiidide ja alustega). Happed argielus.

Alused. Aluste liigitamine (tugevad ja nõrgad alused, hästi lahustuvad ja rasklahustuvad alused) ning keemilised omadused (reageerimine happeliste oksiidide ja hapetega). Hüdroksiidide koostis ja nimetused. Hüdroksiidide lagunemine kuumutamisel. Lagunemisreaktsioonid. Soolad. Soolade saamise võimalusi (õpitud reaktsioonitüüpide piires), lahustuvustabel. Vesiniksoolad (söögisooda näitel). Seosed anorgaaniliste ainete põhiklasside vahel. Anorgaanilised ühendid igapäevaelus. Vee karedus, väetised, ehitusmaterjalid.

Põhilised keemilise saaste allikad, keskkonnaprobleemid: happevihmad (happesademed), keskkonna saastumine raskmetallide ühenditega, veekogude saastumine, kasvuhoonegaasid, osoonikihi hõrenemine.

Põhimõisted: happeline oksiid, aluseline oksiid, tugev hape, nõrk hape, hapnikhape, tugev alus (leelis), nõrk alus, lagunemisreaktsioon, vee karedus, raskmetalliühendid.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Erinevate oksiidide ja vee vahelise reaktsiooni uurimine (nt CaO , MgO , $\text{SO}_2 + \text{H}_2\text{O}$).
2. Erinevate oksiidide ja hapete või aluste vaheliste reaktsioonide uurimine (nt $\text{CuO} + \text{H}_2\text{SO}_4$, $\text{CO}_2 + \text{NaOH}$).
3. Internetist andmete otsimine olmekemikaalide happelisuse/aluseliseuse kohta, järelduste tegemine.
4. Erinevat tüüpi hapete ja aluste vaheliste reaktsioonide uurimine.
5. Rasklahustuva hüdroksiidi saamine; hüdroksiidi lagundamine kuumutamisel.
6. Lahuste elektrijuhtivuse võrdlemine.

A. Anorgaaniliste ainete põhiklassid
Õpitulemused
A1. Seostab omavahel tähtsamate hapete ning happeanioonide valemide ja nimetusi (HCl , H_2SO_4 , H_2SO_3 , H_2S , HNO_3 , H_3PO_4 , H_2CO_3 , H_2SiO_3)
A2. Analüüsib valemite põhjal hapete koostist, eristab hapnikhappeid ja hapnikuta happeid ning ühe- ja mitmeprootonilisi happeid
A3. Eristab tugevaid ja nõrku happeid ning aluseid; seostab lahuse happelisi omadusi H^+ -ioonide ja aluselisi omadusi OH^- -ioonide esinemisega lahuses
A4. Kasutab aineklasside vahelisi seoseid ainetevahelisi reaktsioone põhjendades ja vastavaid reaktsioonivõrrandeid koostades (õpitud reaktsioonitüüpide piires: lihtaine + O_2 , happeline oksiid + vesi, (tugevalt) aluseline oksiid + vesi, hape + metall, hape + alus, aluseline oksiid + hape, happeline oksiid + alus, hüdroksiidi lagunemine kuumutamisel); korraldab neid reaktsioone praktiliselt
A5. Kasutab vajaliku info saamiseks lahustuvustabelit
A6. Kirjeldab ja analüüsib mõnede tähtsamate anorgaaniliste ühendite (H_2O , CO , CO_2 , SiO_2 , CaO , HCl , H_2SO_4 , NaOH , Ca(OH)_2 , NaCl , Na_2CO_3 , NaHCO_3 , CaSO_4 , CaCO_3 jt) peamisi omadusi ning selgitab nende ühendite kasutamist igapäevaelus
A7. Analüüsib peamisi keemilise saaste allikaid ja saastumise tekkepõhjusi, saastumisest tingitud keskkonnaprobleeme (happesademed, raskmetallide ühendid, üleväetamine, osoonikihi lagunemine, kasvuhooneefekt) ja võimalikke keskkonna säästmise meetmeid

B. Lahustumisprotsess, lahustuvus – 10 tundi

Õppesisu

Lahustumisprotsess, lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt). Ainete lahustuvus vees (kvantitatiivselt), selle sõltuvus temperatuurist (gaaside ja soolade näitel). Lahuste koostise arvutused (tiheduse arvestamisega). Mahuprotsent (tutvustavalt).

Põhimõisted: lahustumise soojusefekt (kvalitatiivselt), lahustuvus (kvantitatiivselt), lahuse tihedus, mahuprotsent.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Soolade lahustuvuse uurimine erinevatel temperatuuridel.

B. Lahustumisprotsess, lahustuvus
Õpitulemused
B1. Kasutab ainete lahustuvuse graafikut vajaliku info leidmiseks ning arvutuste ja järelduste tegemiseks
B2. Seostab ainete lahustumise soojusefekti aineosakeste vastastiktoime tugevusega

lahustatavas aines ja lahuses (lahustatava aine ja lahusti osakeste vahel)
B3. Selgitab temperatuuri mõju gaaside ning (enamiku) soolade lahustuvusele vees
B4. Lahendab lahuse protsendilisel koostisel põhinevaid arvutusülesandeid (kasutades lahuse, lahusti, lahustunud aine massi, lahuse ruumala ja tiheduse ning lahuse massiprotsendi vahelisi seoseid); põhjendab lahenduskäiku

C. Aine hulk. Moolarvutused (soovitav käsitleda põimitult anorgaaniliste ainete põhiklasside ja lahuste temaga) – 12 tundi

Õppesisu

Aine hulk, mool. Molaarmass ja gaasi molaarruumala (normaalingimustel). Ainekoguste ühikud ja nende teisendused.

Aine massi jäävus keemilistes reaktsioonides. Reaktsioonivõrrandi kordajate tähendus. Keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduva (kvalitatiivne ja kvantitatiivne) info analüüs. Arvutused reaktsioonivõrrandite põhjal (moolides, vajaduse korral teisendades lähteainete või saaduste koguseid).

Põhimõisted: ainehulk, mool, molaarmass, gaasi molaarruumala, normaalingimused.

C. Aine hulk. Moolarvutused (soovitav käsitleda põimitult anorgaaniliste ainete põhiklasside ja lahuste temaga)
Õpitulemused
C1. Tunneb põhilisi aine hulga, massi ja ruumala ühikuid (mol, kmol, g, kg, t, cm ³ , dm ³ , m ³ , ml, l) ning teeb vajalikke ühikute teisendusi
C2. Teeb arvutusi aine hulga, massi ja gaasi ruumala vaheliste seoste alusel, põhjendab neid loogiliselt
C3. Mõistab ainete massi jäävust keemilistes reaktsioonides ja reaktsioonivõrrandi kordajate tähendust (reageerivate ainete hulkade ehk moolide arvude suhe)
C4. Analüüsib keemilise reaktsiooni võrrandis sisalduvat (kvalitatiivset ja kvantitatiivset) infot
C5. Lahendab reaktsioonivõrranditel põhinevaid arvutusülesandeid, lähtudes reaktsioonivõrrandite kordajatest (ainete moolsuhtest) ja reaktsioonis osalevate ainete hulkadest (moolide arvust), tehes vajaduse korral ümberarvutusi ainehulga, massi ja (gaasi) ruumala vaheliste seoste alusel; põhjendab lahenduskäiku
C6. Hindab loogiliselt arvutustulemuste õigsust ning teeb arvutustulemuste põhjal järeldusi ja otsustusi

D. Süsinik ja süsinikuühendid – 16 tundi

Õppesisu

Süsinik lihtainena. Süsinikuoksiidid. Süsivesinikud. Süsinikuühendite paljususe. Süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid. Molekulimudelid ja struktuurivalemid. Ettekujutus polümeeridest. Polümeerid igapäevaelus. Süsivesinike esinemisvormid looduses (maagaas, nafta) ja kasutusala (kütused, määrdeained) ning nende kasutamise võimalused.

Süsivesinike täielik põlemine (reaktsioonivõrrandide koostamine ja tasakaalustamine). Tähtsamatele süsinikuühenditele (CH_4 , $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$, CH_3COOH) iseloomulikud keemiliste reaktsioonide võrrandid (õpitud reaktsioonitüüpide piires).

Alkoholide ja karboksüülhapete tähtsamad esindajad (etanool, etaanhape), nende tähtsus igapäevaelus, etanooli füsioloogiline toime.

Põhimõisted: süsivesinik, struktuurivalem, polümeer, alkohol, karboksüülhape.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

1. Lihtsamate süsivesinike jt süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine.
2. Süsinikuühendite molekulide mudelite koostamine ja uurimine arvutikeskkonnas (vastava tarkvara abil).
3. Süsivesinike omaduste uurimine (lahustuvus, märguvus veega).
4. Erinevate süsinikuühendite (nt etanooli ja parafiini) põlemisreaktsioonide uurimine.
5. Etaanhappe happeliste omaduste uurimine (nt etaanhape + sooda, etaanhape + leeliselahus).

D. Süsinik ja süsinikuühendid
Õpitulemused
D1. Võrdleb ning põhjendab süsiniku lihtainete ja süsinikuoksiidide omadusi
D2. Analüüsib süsinikuühendite paljususe põhjust (süsiniku võime moodustada lineaarseid ja hargnevaid ahelaid, tsükleid, kordseid sidemeid)
D3. Koostab süsinikuühendite struktuurivalemeid etteantud aatomite (C, H, O) arvu järgi (arvestades süsiniku, hapniku ja vesiniku aatomite moodustatavate kovalentsete sidemete arvu)
D4. Kirjeldab süsivesinike esinemisvorme looduses (maagaas, nafta) ja kasutusalasid (kütused, määrdeained) ning selgitab nende kasutamise võimalusi praktikas
D5. Koostab süsivesinike täieliku põlemise reaktsioonivõrrandeid
D6. Eristab struktuurivalemi põhjal süsivesinikke, alkohole ja karboksüülhappeid
D7. Koostab mõnede tähtsamate süsinikuühendite (CH_4 , $\text{C}_2\text{H}_5\text{OH}$, CH_3COOH) iseloomulike keemiliste reaktsioonide võrrandeid (õpitud reaktsioonitüüpide piires) ja teeb katseid nende reaktsioonide uurimiseks
D8. Hindab etanooli füsioloogilist toimet ja sellega seotud probleeme igapäevaelus

E. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena – 10 tundi

Õppesisu

Energia eraldumine ja neeldumine keemilistes reaktsioonides, ekso- ja endotermilised reaktsioonid.

Eluks olulised süsinikuühendid (sahhariidid, rasvad, valgud), nende roll organismis.

Tervisliku toitumise põhimõtted, tervislik eluviis.

Süsinikuühendid kütusena. Tarbekeemia saadused, plastid ja kiudained. Olmekemikaalide kasutamise ohutusnõuded. Keemia ja elukeskkond.

Põhimõisted: eksotermiline reaktsioon, endotermiline reaktsioon, reaktsiooni soojusefekt (kvalitatiivselt), taastuvad ja taastumatud energiaallikad.

Praktilised tööd ja IKT rakendamine

Rasva sulatamine, rasva lahustuvuse uurimine erinevates lahustites.

E. Süsinikuühendite roll looduses, süsinikuühendid materjalidena
Õpitulemused

E1. Selgitab keemiliste reaktsioonide soojusefekti (energia eraldumist või neeldumist)
E2. Hindab eluks oluliste süsinikuühendite (sahhariidide, rasvade, valkude) rolli elusorganismides ja põhjendab nende muundumise lõppsaadusi organismis (vesi ja süsinikdioksiid) (seostab varem loodusõpetuses ja bioloogias õpituga)
E3. Analüüsib süsinikuühendite kasutusvõimalusi kütusena ning eristab taastuvaid ja taastumatuid energiaallikaid (seostab varem loodusõpetuses õpituga)
E4. Iseloomustab tuntumaid süsinikuühenditel põhinevaid materjale (kiudained, plastid) ning analüüsib nende põhiomadusi ja kasutusvõimalusi
E5. Mõistab tuntumate olmekemikaalide ohtlikkust ning järgib neid kasutades ohutusnõudeid
E6. Mõistab elukeskkonda säästva suhtumise vajalikkust, analüüsib keskkonna säästmise võimalusi

4. Ainevaldkond „Sotsiaalsed“

Sotsiaalse pädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Sotsiaalne pädevus tähendab suutlikkust mõista inimühiskonna ajaloos ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjusi ja tagajärgi; tunda lihtsamaid sotsiaalteaduste uurimismeetodeid ja kasutada mõnda neist õppetöös ja igapäevases elus; luua tulevikustsenaariume ja -visioone mingis sotsiaalselt või personaalselt olulises valdkonnas; tunda ja austada inimõigusi ja demokraatiat, teadmisi kodanikuõigustest ning -vastutusest, nendega kooskõlas olevaid oskusi ja käitumist; ära tunda kultuurilisi eripärasid ja järgida üldtunnustatud käitumisreegleid; jätkuvalt huvituda oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundada oma arvamus ning olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) suudab mõista inimühiskonna ajaloos ning nüüdisaja ühiskonnas toimuvate muutuste olulisi põhjusi ja tagajärgi;
- 2) valdab esmast tulevikuvisioni;
- 3) tunneb ning austab demokraatiat ja inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust;
- 4) huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamust ning mõistab oma võimalusi olla aktiivne ja vastutustundlik kodanik;
- 5) tunneb lihtsamaid uurimismeetodeid ja kasutab neist mõnda õppetöös;
- 6) tunneb kultuurilist eripära ning suhtub lugupidavalt individuaalsetesse, kultuurilistesse ja maailmavaatelistesse erinevustesse juhul, kui need pole inimsusevastased;
- 7) on omandanud teadmisi ja oskusi sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kohaneda eakaaslaste hulgas, kogukonnas ja ühiskonnas, väärtustades neid;
- 8) on omandanud teadmisi ja oskusi enesekontrolli, toimetulekustrateegiate, enesekasvatuse, oma võimete arendamise, tervist tugevdava käitumise ja tervisliku eluviisi kohta ning väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Ainevaldkonda kuuluvad ajalugu, ühiskonnaõpetus ja inimeseõpetus ning valikaine usundiõpetus. Usundiõpetust on võimalik valida kõigis kolmes kooliastmes.

Sotsiaalainete nädalatundide jaotumine klassiti.

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Inimeseõpetus		1	1		1	1	1	1		5
Ajalugu					1	2	2	2	2	9
Ühiskonnaõpetus						1			2	3

INIMESEÕPETUS

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli inimeseõpetusega taotletakse, et õpilane tunneb ja väärtustab isiksuse arenemisele ning sotsialiseerumisele kaasa aitavate teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist järgmistes valdkondades:

- 1) enesekohased ja sotsiaalsed oskused;
- 2) füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne areng;
- 3) tervis ja tervislik eluviis;
- 4) turvalisus ja riskikäitumise ennetamine;
- 5) üldinimlikud väärtused: ausus, hoolivus, vastutustunne ja õiglus.

I kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

3. klassi lõpetaja:

- 1) väärtustab ennast ja teisi ning teab, et inimesed, nende arvamused, hinnangud ja väärtused on erinevad;
- 2) oskab suhelda ja käituda teisi arvestades ja tehes koostööd, ning sõnastab oma tundeid ja teab, et nende väljendamiseks on erinevaid viise;
- 3) väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet;
- 4) teab põhilisi käitumisreegleid, arvestab neid ning kirjeldab, mis on õiglane ja ebaõiglane käitumine;
- 5) väärtustab sõprust ja toetavaid peresuhteid armastuse ning vastastikuse toetuse allikana;
- 6) teab, milline on tervislik eluviis ning kuidas hoida füüsilist ja vaimset tervist, ning väärtustab neid;
- 7) mõistab oma õigust keelduda ennastkahjustavast tegevusest ning teab, kuidas ohuolukorras abi kutsuda;
- 8) kirjeldab, mis on lapse õigused ja kohustused, mõistab vastutust oma tegude eest ning planeerib oma aega ja igapäevaseid tegevusi;
- 9) teab, mis on perekond, kodu, kodukoht ja kodumaa, ning väärtustab neid; 10) teab Eesti riigi sümboleid ja lähemaid naaberriike.

Inimeseõpetus - 2. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus
Inimene

- A. Mina – 4 tundi
- B. Mina ja tervis – 6 tundi
- C. Mina ja minu pere – 14 tundi
- D. Mina: aeg ja asjad – 6 tundi
- E. Mina ja kodumaa – 5 tundi

A. Mina

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Mina	4	
Mina. Minu erinevused teistest inimestest ja sarnasused nendega.	3	Kirjeldab oma välimust, huve ja tegevusi, mida talle meeldib teha Teab, mille poolest sarnanevad ja eristuvad erinevad sugupooled Nimetab, mille poolest ta sarnaneb teistega ja erineb teistest
Iga inimese väärtus. Viisakas käitumine.	1	Väärtustab iseennast ja teisi. Mõistab viisaka käitumise vajalikkust.

B. Mina ja tervis

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Mina ja tervis	6	
Tervis. Terve ja haige inimene. Tervise eest hoolitsemine. Ravimid.	2	Kirjeldab, kuidas oma tervise eest hoolitseda. Kirjeldab tervet ja haiget inimest. Teab, kas haigused on nakkuslikud või mitte. Teab, et ravimeid võetakse siis, kui ollakse haige, ning et ravimid võivad olla inimese tervisele ohtlikud.
Tervislik eluviis: mitmekesine toit, piisav uni ja puhkus ning liikumine ja sport.	2	Mõistab ja kirjeldab tervise hoidmise viise: mitmekesine toit, uni ja puhkus ning liikumine ja sport.
Abi saamise võimalused. Esmaabi.	2	Demonstreerib õpisisuatsioonis lihtsamaid esmaabivõtteid ja abi saamise võimalusi (nt haav, kukkumine, mesilase nõelamine, ninaverejooks, praht silmas, puugihammustus, põletus ja

		rästikuhammustus). Teab hädaabi telefoninumbrit ja oskab kutsuda abi
--	--	---

C. Mina ja minu pere

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Mina ja minu pere	14	
Kodu. Koduarmastus. Kodu traditsioonid.	2	Kirjeldab, mille poolest perekonnad erinevad ja sarnanevad Jutustab oma pere traditsioonidest.
Perekond. Erinevad pered.	2	Väärtustab toetavaid peresuhteid ja kodu.
Vanavanemad ja teised sugulased.	2	Selgitab lähemaid sugulussuhteid.
Pereliikmete tegevus ja rollid. Kodused tööd. Abivalmidus, kohuse- ja vastutustunne.	2	Väärtustab üksteise abistamist ja arvestamist peres. Teab oma kohustusi peres. Kirjeldab pereliikmete erinevaid rolle kodus Kirjeldab ja eristab võimalusi, kuidas abistada pereliikmeid kodustes töödes
Vanemate ja teiste inimeste töö.	2	Teab inimeste erinevaid töid ja töökohti
Koduümbrus. Naabrid ja naabruskond.	1	Oskab tänaval käituda ning ületada sõiduteed ohutult
Võõras ümbrus ja võõraga kaasaminek. Ohud kodus ja koduümbruses.	3	Kirjeldab ohtlikke kohti ja olukordi kooliteel ja koduümbruses ning valib ohutu tee sihtpunkti

D. Mina: aeg ja asjad

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Mina: aeg ja asjad	6	
Aeg. Aja planeerimine. Oma tegevuse kavandamine.	3	Eristab, mis on aja kulg ja seis. Oskab koostada oma päevakava, väärtustades aktiivset vaba aja veetmist.

Täpsus, lubadused, vastutus.		Väärtustab oma tegevusi, mis on positiivsete tunnete tekkimise allikaks.
Minu oma, tema oma, meie oma. Asja väärtus ja hind. Asjade väärtus teiste väärtuste seas.	3	Selgitab asjade väärtust. Oskab eristada oma ja võõrast asja ning mõistab, et võõrast asja ei tohi loata võtta. Väärtustab ausust asjade jagamisel.

E. Mina ja kodumaa

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tund e	Õpitulemused
E. Mina ja kodumaa	5	
Eesti - minu kodumaa. Kodukoht.	2	Tunneb ära Eesti Vabariigi lipu ja vapi Oskab nimetada Eesti Vabariigi pealinna, sünnipäeva ja presidenti Leiab Euroopa kaardilt Eesti ning Eesti kaardilt Prangli saare. Tunneb kodukoha sümboolikat Nimetab oma kodukoha tuntud inimesi ja paiku ning väärtustab kodukohta
Eesti rikkus.	1	Väärtustab Eestit, oma kodumaad
Rahvakalendri tähtpäevad.	2	Kirjeldab mardi- ja kadripäeva, jõulude ning lihavõttepühade rahvakombeid

Inimeseõpetus - 3. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Meie

A. Mina – 5 tundi

B. Mina ja tervis – 6 tundi

C. Mina ja meie – 13 tundi

D. Mina: teave ja asjad – 6 tundi

E. Mina ja kodumaa – 5 tundi

A. Mina

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht
--

Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Mina	5	
Mina. Igaühe individuaalsus ja väärtuslikkus. Mina ja endasse suhtumine.	3	Väärtustab igaühe individuaalsust seoses välimuse, huvide ja tugevustega Väärtustab inimese õigust olla erinev Selgitab endasse positiivse suhtumise tähtsust
Lapse õigused ja kohustused.	2	Nimetab enda õigusi ja kohustusi Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused

B. Mina ja tervis

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Mina ja tervis	6	
Vaimne ja füüsiline tervis. Tervislik eluviis.	3	Kirjeldab seoseid tervise hoidmise viiside vahel: mitmekesine toitumine, uni ja puhkus ning liikumine Eristab vaimset ja füüsilist tervist Väärtustab tervislikku eluviisi
Ohud tervisele ja toimetulek ohuolukorras.	3	Kirjeldab olukordi ja toob näiteid, kuidas keelduda ja hoiduda tegevusest, mis kahjustab tema tervist Nimetab, kelle poole pöörduda erinevate murede korral

C. Mina ja meie

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Mina ja meie	13	
Minu ja teiste vajadused. Sõbrad ja sõpruse hoidmine. Sallivus. Üksteise eest hoolitsemine ja teiste abistamine. Ausus ja õiglus. Leppimine.	3	Nimetab inimese eluks olulisi vajadusi ja võrdleb enda vajadusi teiste omadega Kirjeldab omadusi, mis peavad olema heal sõbral, hindab ennast nende omaduste järgi Väärtustab sõprust Väärtustab üksteise eest hoolitsemist ja üksteise abistamist Väärtustab leppimise ja vabandamise tähtsust inimsuhetes

Vabandamine.		
Oma muredest rääkimine ja tunnete väljendamine. Oskus panna end teise inimese olukorda. Keeldumine kahjulikust tegevusest.	3	Nimetab ja kirjeldab inimeste erinevaid tundeid ning toob näiteid olukordadest, kus need tekivad, ja leiab erinevaid viise nendega toimetulekuks Teab abi saamise võimalusi kiusamise ja vägivalda korral Mõistab, et kiusamine ja vägivald ei ole aktsepteeritud ja lubatud käitumine Demonstreerib õpistuatsioonis, kuidas keelduda ennastkahjustavast tegevusest
Minu hea ja halb käitumine. Südametunnistus. Käitumisreeglid. Minu käitumise mõju ja tagajärjed. Liiklusreeglid.	4	Eristab enda head ja halba käitumist Kirjeldab oma sõnadega, mida tähendavad vastutustundlikkus ja südametunnistus Nimetab üldtunnustatud käitumisreegleid ja põhjendab nende vajalikkust Kirjeldab oma käitumise tagajärge ning annab neile hinnangu Teab liiklusreegleid, mis tagavad tema turvalisuse, ning kirjeldab, kuidas käituda liikluses turvaliselt
Mäng ja töö. Õppimine. Kohustetunne ja vastutus. Meeskonnatöö. Tööjaotus.	3	Eristab tööd ja mängu Selgitab enda õppimise eesmärgid ning toob näiteid, kuidas õppimine aitab igapäevaelus paremini hakkama saada Kirjeldab oma tegevuse planeerimist nädalas, väärtustades vastutust Teab tegureid, mis soodustavad või takistavad keskendumist õppimisel Väärtustab lubadustest kinnipidamist ja vastutust Teab, kuidas olla hea kaaslane ning kuidas teha koostööd

D. Mina: teave ja asjad

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Mina: teave ja asjad	6	
Teave ja teabeallikad ning nende kasutamine. Reklaami mõju. Turvaline käitumine meediakeskkonnas.	3	Kirjeldab eri meeltega tajutavaid teabeallikaid Selgitab, kuidas reklaamid võivad mõjutada inimeste käitumist ja otsuseid ning turvalist käitumist meediakeskkonnas
Raha. Raha teenimine, kulutamine ja laenamine. Vastutus. Oma kulutuste planeerimine.	3	Teab, et raha eest saab osta asju ja teenuseid ning et raha teenitakse tööga Mõistab oma vastutust asjade hoidmisel ja laenamisel Selgitab, milleks kasutatakse raha ning mis on raha teenimine, hoidmine, kulutamine ja laenamine Kirjeldab, milliseid vajadusi tuleb arvestada taskuraha

		kulutades ja säästes
--	--	----------------------

E. Mina ja kodumaa

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Mina ja kodumaa	5	
Küla, vald, linn, maakond.	2	Selgitab skeemi järgi haldusüksuste seoseid oma kodukohas
Eesti teiste riikide seas. Naaberriigid.	1	Leiab Euroopa kaardilt Eesti ja tema naaberriigid
Eesti Vabariigi ja kodukoha sümbolid.	1	Nimetab Eesti rahvuslikke ja riiklikke sümboleid
Erinevate rahvaste tavad ja kombed. Sallivus.	1	Kirjeldab Eestis elavate rahvaste tavasid ja kombeid ning austab neid Väärtustab oma kodumaad

II kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

6. klassi lõpetaja:

- 1) kirjeldab enesehinnangu, enesekontrolli ning eneseanalüüsi võimalusi ja olulisust igapäevasuhtes, väärtustab inimeste erinevusi ning oskab teisi arvestada, demonstreerides seda õpituatsioonis;
- 2) väärtustab enda ja teiste positiivseid iseloomujooni ja omadusi ning sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikana;
- 3) väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet ning kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus: üksteise aitamist, jagamist, hoolitsemist ja koostööd;
- 4) kirjeldab, millised kehalised ja emotsionaalsed muutused toimuvad murdeas, aktsepteerides nende individuaalsust;
- 5) kirjeldab ja selgitab konfliktide võimalikke põhjusi ning oskab eristada tõhusaid ja mittetõhusaid konfliktide lahenduse viise; demonstreerib, kuidas õpituatsioonis tõhusalt verbaalselt oma tundeid väljendada, aktiivselt kuulata ja kehtestavalt käituda;
- 6) kirjeldab, mis on füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis, ning arvestab tervisliku eluviisi komponente igapäevaelus;
- 7) kirjeldab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske ja väärtustab tervislikku elu uimastiteta; demonstreerib õpituatsioonis, kuidas keelduda ennast ja teisi kahjustavast tegevusest;
- 8) teab ja oskab õpituatsioonis leida erinevaid lahendusviise otsuste langetamisel;
- 9) teab, kuidas toimida ohuolukorras, oskab õpituatsioonis abi kutsuda ning valdab esmaabivõtteid;
- 10) kirjeldab tegevusi, mis muudavad tema elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks.

Inimeseõpetus - 5. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Tervis

A. Tervis – 4 tundi

B. Tervislik eluviis – 5 tundi

C. Murdeiga ja kehalised muutused – 6 tundi

D. Turvalisus ja riskikäitumine – 10 tundi

E. Haigused ja esmaabi – 7 tundi

F. Keskkond ja tervis – 3 tundi

A. Tervis

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Tervis	4	
Tervise olemus: füüsiline, vaimne ja sotsiaalne tervis. Tervisenäitajad. Tervist mõjutavad tegurid.	3	Kirjeldab füüsilist, vaimset ja sotsiaalset tervist ning selgitab tervise olemust nendest mõistetest lähtuvalt Teab enda põhilisi tervisenäitajaid: kehakaalu ja kehapiikkust, kehatemperatuuri, pulsisagedust ning enesetunnet Nimetab tervist tugevdavaid ja tervist kahjustavaid tegevusi ning selgitab nende mõju inimese füüsilisele, vaimsele ja sotsiaalsele tervisele
Hea ja halb stress. Keha reaktsioonid stressile. Pingete maandamise võimalused.	1	Eristab põhilisi organismi reaktsioone stressi korral ning kirjeldab nendega toimetuleku võimalusi Väärtustab oma tervist

B. Tervislik eluviis

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Tervislik eluviis	5	
Tervisliku eluviisi komponendid. Tervislik toitumine. Tervisliku toitumise põhimõtted. Toitumist mõjutavad	3	Oskab eristada tervislikke ja mittetervislikke otsuseid igapäevaelus Kostab endale tervisliku toidumenüü ja analüüsib seda, lähtudes tervisliku toitumise põhimõtetest Kirjeldab tervisliku toitumise põhimõtteid ning väärtustab neid

tegurid.		Selgitab, kuidas on toitumine seotud tervisega Kirjeldab tegureid, mis mõjutavad inimese toiduvalikut
Kehaline aktiivsus. Kehalise aktiivsuse vormid. Tervistava kehalise aktiivsuse põhimõtted. Päevakava ning töö ja puhkuse vaheldumine. Uni.	2	Teab kehalise tegevuse mõju oma tervisele ja toob selle kohta näiteid Oskab hinnata oma päevakava, lähtudes tervisliku eluviisi komponentidest Hindab ja oskab planeerida kehalise aktiivsuse piisavust oma igapäevategevuses Väärtustab tervislikku eluviisi

C. Murdeiga ja kehalised muutused

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Murdeiga ja kehalised muutused	5	
Murdeiga inimese elukaares. Kehalised ja emotsionaalsed muutused murdeas. Kehaliste muutuste erinev tempo murdeas. Suhtumine kehasse ja oma keha eest hoolitsemine.	4	Kirjeldab murdeiga inimese elukaare osana ning murdeas toimuvaid muutusi seoses keha ning tunnetega Aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja teab, kuidas oma keha eest hoolitseda Teab, et murdeiga on varieeruv ning igaühel oma arengutempo
Suguline küpsus ja soojätkamine.	2	Teab suguküpsuse tunnuseid ja esmaste sugutunnuste seost soojätkamisega

D. Turvalisus ja riskikäitumine

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Turvalisus ja riskikäitumine	10	
Turvaline ning ohutu käitumine koolis, kodus ja õues. Eakaaslaste ning meedia mõju tervise ja ohukäitumise alaseid	4	Kirjeldab olukordi, kus saab ära hoida õnnetusjuhtumeid Selgitab, miks liikluseeskiri on kohustuslik kõigile, ning kirjeldab, kuidas seda järgida Teab, et õnnetuse korral ei tohi enda elu ohtu seada, ning kuidas abi kutsuda Nimetab meediast tulenevaid riske oma käitumisele ja

valikud tehes; iseenda vastustus. Vahendatud suhtlemine.		suhetele Suheldes meedia vahendusel, mõistab vahendatud suhtlemise olemust ning vastutust oma sõnade ja tegude eest Väärtustab turvalisust ja ohutut käitumist
Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused uimastitega seotud situatsioonides. Valikud ja vastutus seoses uimastitega. Tubaka, alkoholi ja teiste levinud uimastite tarbimisega seonduvad riskid tervisele.	6	Demonstreerib õpituatsioon, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi tubaka, alkoholi ja teiste uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlusoskus Kirjeldab tubaka ja alkoholi tarbimise kahjulikku mõju inimese organismile Väärtustab mitmekesisest positiivset ja tervislikku elu uimastiteta

E. Haigused ja esmaabi

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Haigused ja esmaabi	7	
Levinumad laste ja noorte haigused. Nakkus- ja mittenakkushaigused. Haigustest hoidumine. HIV, selle levikuteed ja sellest hoidumise võimalused. AIDS.	2	Oskab kirjeldada, kuidas hoida ära levinumaid nakkus- ja mittenakkushaigusi Selgitab ja toob näiteid, kuidas haigusi ravitakse meditsiiniliste ja rahvameditsiini vahenditega Teab, mis on HIV ja AIDS ning kuidas ennast kaitsta HIViga nakatumise eest
Esmaabi põhimõtted. Esmaabi erinevates olukordades. Käitumine õnnetusjuhtumi korral.	5	Kirjeldab, kuidas ennast ja teisi inimesi abistada õnnetusjuhtumi korral Teab, kuidas toimida turvaliselt ohuolukorras ja abi kutsuda, ning demonstreerib õpituatsioon lihtsamaid esmaabivõtteid (nt kõhuvalu, külmumine, luumurd, minestamine, nihestus, peapõrutus, palavik ja päikesepiste) Nimetab esmaabivahendeid ja kirjeldab, kuidas neid praktikas kasutada Väärtustab enda ja teiste inimeste elu

F. Keskkond ja tervis

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
F. Keskkond ja tervis	3	
Tervislik elukeskkond. Tervislik õpikeskkond. Tervis heaolu tagajana.	3	Kirjeldab tervislikku elukeskkonda, lähtudes oma kodukoha loodus- ja tehiskeskonnast Eristab tegureid, mis muudavad elukeskkonna turvaliseks ja tervist tugevdavaks või mitteturvaliseks ja tervist kahjustavaks Kirjeldab õpikeskkonna mõju õpilase õpitulemustele

Inimeseõpetus - 6. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Suhtlemine

A. Mina ja suhtlemine (4 tundi)

B. Suhtlemine teistega (õppega seotud orienteeruv maht - 10 tundi)

C. Suhted teistega (9 tundi)

D. Konfliktid (4 tundi)

E. Otsustamine ja probleemilahendus (6 tundi)

F. Positiivne mõtlemine (2 tundi)

A. Mina ja suhtlemine

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Mina ja suhtlemine	4	
Enesesse uskumine. Enesehinnang	1	Mõistab, mis mõjutab enesehinnangut ning kuidas see kujuneb.
Eneseanalüüs.	1	Analüüsib enda iseloomujooni ja omadusi, väärtustades positiivseid jooni ja omadusi.
Oma väärtuste selgitamine	1	Oskab selgitada ja põhjendada oma väärtusi seoses eneseanalüüsiga.
Enesekontroll.	1	Mõistab enesekontrolli olemust ning demonstreerib õpisisu olukorras oma käitumise kontrolli, saades

		hakkama vihaga ja teiste emotsioonidega.
--	--	--

B. Suhtlemine teistega

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Suhtlemine teistega	10	
Minu ja teiste vajadused. Vajaduste hierarhia	1	Tunneb ära enda ja teiste inimeste põhilised vajadused ning teadvustab neid.
Suhtlemise komponendid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine	2	Teab suhtlemise olemust ning väärtustab tõhusate suhtlusoskuste vajalikkust. Eristab verbaalset ja mitteverbaalset suhtlemist. Kirjeldab erinevaid mitteverbaalseid suhtlusvahendeid ning nende mõju verbaalsele suhtlemisele.
Tunnete väljendamine. Eneseavamine. Eelarvamused	2	Mõistab eneseavamise mõju suhtlemisele. Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas väljendada oma tundeid verbaalselt, säilitades ja tugevdades suhteid. Teadvustab eelarvamuste mõju suhtlemisele igapäevaelus ning toob selle kohta näiteid.
Aktiivne kuulamine. Kehtestav, agressiivne ja alistuv käitumine. „Ei“ ütlemine seoses ennast ja teisi kahjustava käitumisega.	5	Demonstreerib õpituatsioonis aktiivse kuulamise võtteid. Eristab ning kirjeldab kehtestavat, agressiivset ja alistuvat käitumist ning mõistab nende käitumiste mõju suhetele. Teab, et „ei“ ütlemine on oma õiguste eest seismine, ning oskab partnerit arvestavalt öelda „ei“ ennast ja teisi kahjustava käitumise korral ning aktsepteerib partneri „ei“ ütlemist ennast ja teisi kahjustava käitumise korral. Väärtustab positiivset suhtumist endasse ja teistesse.

C. Suhted teistega

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Suhted teistega	9	
Tõhusad sotsiaalsed oskused: üksteise aitamine, jagamine, koostöö ja hoolitsemine. Sallivus enda ja teiste vastu. Hoolivus.	3	Kirjeldab tõhusate sotsiaalsete oskuste (üksteise aitamise, jagamise, koostöö ja hoolitsemise) toimimist igapäevaelus. Oskab abi pakkuda ning teistelt abi vastu võtta. Väärtustab hoolivust, sallivust, koostööd ja üksteise abistamist. Eristab inimeste erinevaid rolle suhetes ning nende muutuvat iseloomu.
Sõprussuhted. Usaldus suhtes. Empaatia. Vastutus suhetes. Kaaslaste mõju ja surve.	3	Demonstreerib õpisiituatsioonioskust näha olukorda teise isiku vaatenurgast. Tähtsustab oskust panna end teise inimese olukorda ja mõista tema tundeid ning väärtustab empaatilist suhtlemist. Väärtustab sõprust kui vastastikuse usalduse ja toetuse allikat. Kirjeldab kaaslaste rühma arvamuste, valikute ja käitumise mõju ning surve tagajärgi.
Erinevuste ja mitmekesisuse väärtustamine. Isikuseärasused. Soolised erinevused. Erivajadustega inimesed.	3	Mõistab isikuseärasusi ning teadvustab soolisi erinevusi ja inimeste erivajadusi.

D. Konfliktid

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Konfliktid	4	
Konfliktide olemus ja põhjused	2	Selgitab konflikti häid ja halbu külgi ning aktsepteerib konflikte kui osa elust.

Tõhusad ja mittetõhusad konfliktide lahendamise teed	2	Teab, eristab ja kirjeldab efektiivseid ning mitteefektiivseid konflikti lahendamise viise. Kasutab õpistuatsioonis konflikte lahendades tõhusaid viise ning väärtustab neid.
--	---	---

E. Otsustamine ja probleemilahendus

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Otsustamine ja probleemilahendus	6	
Otsustamine ja probleemide lahendamine. Erinevate käitumisviiside leidmine probleeme lahendades.	3	Teab ja oskab õpistuatsioonis otsuseid langetades leida erinevaid lahendusviise. Kirjeldab otsustades erinevate lahendusviiside puudusi ja eeliseid.
Tagajärgede arvestamine probleemilahenduses. Vastutus otsustamisel.	3	Mõistab otsustades lahendusviiside lühi- ja pikaajalisi tagajärgi. Selgitab ja kirjeldab eri situatsioonidesse sobiva parima käitumisviisi valikut. Väärtustab vastustuse võtmist otsuseid langetades.

F. Positiivne mõtlemine

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
F. Positiivne mõtlemine	2	
Positiivne mõtlemine. Positiivsed jooned ja omadused endas ning teistes, nende märkamine.	2	Nimetab ja väärtustab enda ning teiste positiivseid omadusi. Väärtustab positiivset mõtlemist.

III kooliastme õpitulemused inimeseõpetuses

Põhikooli lõpetaja:

- 1) teab ja oskab kasutada põhilisi enesekasvatuse viise ning analüüsib ennast, seostades seda oma valikutega elus ja väärtustades ennast;
- 2) teab ja oskab igapäevaelus planeerida tervislikke valikuid seoses oma füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervisega ning analüüsib valikuid mõjutavaid tegureid ja oma vastutuse osa selles;
- 3) teab tervisliku toitumise ja kehalise aktiivsuse põhimõtteid ning mõistab nende rakendamise olulisust igapäevaelus;
- 4) teab, millised arengumuutused toimuvad murdeas, ja mõistab murdeea eripära teiste eluperioodide seas;
- 5) mõistab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning teab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid ja oma vastutust selles ning väärtustab seksuaalõigusi;
- 6) analüüsib riskikäitumist mõjutavaid tegureid ja mõju inimese tervisele ning demonstreerib õpitu olukorras, kuidas kasutada tõhusaid enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi riskikäitumisega seotud olukordades;
- 7) teab ja oskab otsida olulisi infoallikaid tervisetabe ja -abi saamiseks, analüüsides nende kasutusvõimalusi, ning demonstreerib õpitu olukorras esmaabi põhilisi võtteid ja kirjeldab tõhusat käitumist ohuolukordades;
- 8) kirjeldab stressi ja kriisi olemust inimsuhetes ning teab, kuidas luua ja säilitada toetavaid ning lähedasi suhteid; väärtustab sõprust ja armastust vastastikuse toetuse allikana;
- 9) kirjeldab rühma mõju inimese käitumisele ja demonstreerib õpitu olukorras oskust keelduda tegevusest, mis kahjustab teda ennast ja teisi;
- 10) teab koostöö reegleid ja norme toetavates inimsuhetes, mõistab nende vajalikkust rühmas ning väärtustab hoolivust, ausust, õiglust ja vastutustunnet.

Inimeseõpetus - 7. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Inimene

A. Inimese elukaar ja murdeea koht selles – 5 tundi

B. Inimese mina – 6 tundi

C. Inimene ja rühm – 7 tundi

D. Turvalisus ja riskikäitumine – 7 tundi

E. Inimese mina ja murdeea muutused – 8 tundi

F. Önn – 2 tundi

A. Inimese elukaar ja murdeea koht selles

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Inimese elukaar ja murdeea koht selles	5	
Areng ja kasvamine. Arengut ja kasvamist	3	Iseloomustab murde- ja noorukiea arenguülesandeid üleminekul lapsest täiskasvanuiks

mõjutavad tegurid. Inimese elukaar. Murde- ja noorukiea koht elukaares.		Kirjeldab, kuidas mõjutavad inimese kasvamist ja arengut pärilikud ning keskkonnategurid
Inimene oma elutee kujundajana. Enesekasvatuse alused ja võimalused. Vastutus seoses valikutega.	2	Toob näiteid inimese võimaluste kohta ise oma eluteed kujundada ning mõistab enda vastutust oma elutee kujundajamisel Kirjeldab põhilisi enesekasvatuse võtteid: eneseveenmist, enesetreeningut, eneseergutust ja -karistust ning enesesisendust

B. Inimese mina

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Inimese mina	6	
Minapilt ja enesehinnang. Eneseanalüüs: oma iseloomujoonte, huvide, võimete ja väärtuste määramine.	3	Selgitab, mis on minapilt ja enesehinnang Kirjeldab positiivse endassesuhtumise kujundamise ja säilitamise võimalusi Kasutab eneseanalüüsi oma teatud iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi määramiseks Väärtustab võimalusi oma iseloomu, huve, võimeid ja väärtusi positiivses suunas kujundada ning toob nende kohta näiteid Kirjeldab inimeste erinevaid iseloomujooni, huve, võimeid ja väärtusi ning mõistab toetavate suhete rikastavat iseloomu
Konfliktide vältimine ja lahendamine.	3	Kirjeldab suhete säilitamise ning konfliktide vältimise võimalusi Demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid konfliktide lahendamise viise

C. Inimene ja rühm

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Inimene ja rühm	7	
Erinevad rühmad ja rollid. Rollide suhtelisus ja kokkuleppelisus. Reeglid ja normid rühmas. Inimsuhteid toetavad	3	Iseloomustab erinevaid rühmi ning liigitab neid suuruse, liikmetevahelise läheduse ja ülesande järgi Kirjeldab inimeste erinevaid rolle rühmades ning nende mõju inimese käitumisele Mõistab normide ja reeglite vajalikkust ühiselu

reeglid ja normid.		toimimisel ja korraldamisel Võrdleb erinevate rühmade norme ja reegleid ning kirjeldab nende erinevusi
Rühma kuulumine, selle positiivsed ja negatiivsed küljed. Hoolivus rühmas. Rühma surve ja toimetulek sellega. Sõltumatus, selle olemus. Autoriteet.	4	Kirjeldab rühma kuulumise positiivseid ja negatiivseid külgi Demonstreerib õpituatsioonis toimetulekut rühma survega Selgitab sõltumatuse ja autoriteedi olemust inimsuhetes Väärtustab inimsuhteid toetavaid reegleid ja norme

D. Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Turvalisus ja riskikäitumine	7	
Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused, et vältida riskikäitumist: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine, suhtlusoskus.	3	Demonstreerib õpituatsioonis, kuidas kasutada tõhusaid sotsiaalseid oskusi uimastitega seotud olukordades: emotsioonidega toimetulek, enesetunnetamine, kriitiline mõtlemine, probleemide lahendamine ja suhtlemisoskus
Hakkamasaamine kiusamise ja vägivallaga. Erinevad legaalsed ja illegaalsed uimastid. Uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajaline mõju.	4	Demonstreerib õpituatsioonis tõhusaid käitumisviise kiusamise ja vägivalla korral koolis Eristab legaalseid ja illegaalseid uimasteid Kirjeldab uimastite tarvitamise lühi- ja pikaajalist mõju inimese füüsilisele tervisele

E. Inimese mina ja murdeea muutused

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Inimese mina ja murdeea muutused	8	
Varane ja hiline küpsemine - igapähe oma tempo.	3	Kirjeldab põhimuresid küpsemisperioodil ning nendega toimetuleku võimalusi Selgitab, milles seisneb suguküpsus

Muutunud välimus. Nooruki põhimured küpsemisperioodil. Suguküpsus.		
Naiselikkus ja mehelikkus. Soorollid ja soostereotüübid. Lähedus suhetes. Sõprus. Armumine. Käimine. Lähedus ja seksuaalhuvi. Vastutus seksuaalsuhtes ja turvaline seksuaalkäitumine.	5	Kirjeldab omadusi, mis teevad noormehe ja neiu meeldivateks suhtluskaaslasteks Selgitab soorolli olemust ning kirjeldab soostereotüüpset suhtumist Kirjeldab inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise: vastastikust seotust ja meeldimist, sõprust ja armumist Kirjeldab, milles seisneb inimese vastutus seksuaalsuhtes Selgitab turvalise seksuaalkäitumise põhimõtteid

F. Õnn

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienduruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
F. Õnn	2	
Õnn. Toimetulek iseenda ja oma eluga õnne eeldusena.	2	Õpilane mõistab, et toimetulek iseenda ja oma eluga tagab õnne ning rahulolu

Inimeseõpetus - 8. klass (35 tundi)

Teemad ja orienduruv tundide jaotus

Tervis

A. Tervis – 12 tundi

B. Suhted ja seksuaalsus – 11 tundi

C. Turvalisus ja riskikäitumine – 9 tundi

D. Inimene ja valikud – 3 tundi

A. Tervis

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienduruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Tervis	12	
Tervis kui heaoluseisund. Terviseaspektid: füüsiline, vaimne, emotsionaalne	3	Kirjeldab füüsilise, vaimse, emotsionaalse ja sotsiaalse tervise vastastikust mõju ning seost Kirjeldab olulisi tervisenäitajaid rahvastiku tervise

ja sotsiaalne tervis. Terviseaspektide omavahelised seosed. Eesti rahvastiku tervisenäitajad. Tervislik eluviis ning sellega seonduvate valikute tegemine ja vastutus. Tegurid, mis mõjutavad tervisega seotud valikuid.		seisukohalt Analüüsib tegureid, mis võivad mõjutada otsuseid tervise kohta, ning demonstreerib õpistuatsioonis tõhusaid viise otsuste langetamisel tervisega seonduvate valikute puhul individuaalselt ja koostöös teistega
Tervisealased infoallikad ja teenused. Tervise infoallikate usaldusväärsus.	1	Analüüsib ja hindab erinevate tervise infoallikate ning teenuste kasutamise võimalusi ja usaldusväärsust
Kehaline aktiivsus tervise tugevdajana. Kehaline vormisolek ja sobiva kehalise aktiivsuse valik. Toitumise mõju tervisele. Toitumist mõjutavad tegurid.	4	Selgitab kehalise aktiivsuse mõju inimese füüsilisele, vaimsele, emotsionaalsele ja sotsiaalsele tervisele Oskab planeerida eri tüüpi kehalist aktiivsust oma igapäevaellu ning väärtustab kehalist aktiivsust eluviisi osana Analüüsib inimese kehalise aktiivsuse ja toitumise mõju tervisele Analüüsib oma igapäevatoitu vastavust tervisliku toidu põhimõtetele
Vaimne heaolu. Vaimset heaolu säilitada aitavad tegevused ja mõttelaad. Stress. Stressorid. Stressi kujunemine. Stressiga toimetulek. Kriis, selle olemus. Käitumine kriisiolukorras. Abistamine, abi otsimine ja leidmine.	4	Analüüsib enda tervise seisundit ning teab, mis tegurid ja toimetulekumehhanismid aitavad säilitada inimese vaimset heaolu Selgitab stressi olemust, põhjusi ja tunnuseid Kirjeldab stressiga toimetuleku viise ja eristab tõhusaid toimetulekuviseid mittetõhusatest Kirjeldab kriisi olemust ja seda, kuidas käituda kriisiolukorras; teab abi ja toetuse võimalusi

B. Suhted ja seksuaalsus

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Suhted ja seksuaalsus	11	
Sotsiaalne tervis ja suhted. Suhete loomine, säilitamine ja katkemine. Suhete väärtustamine. Armastus.	4	Kirjeldab viise, kuidas luua ning säilitada mõistvaid, toetavaid ja lähedasi suhteid sotsiaalse tervise kontekstis Demonstreerib õpistuatsioonis oskusi, mis aitavad kaasa suhete loomisele ja säilitamisele: üksteise aitamine,

Seksuaalsuse olemus: lähisuhted, seksuaalidentiteet, seksuaalne nauding, soojätkamine, seksuaalne areng.		jagamine, koostöö, teineteise eest hoolitsemine Väärtustab tundeid ja armastust suhetes Selgitab seksuaalsuse olemust ja seksuaalse arengu individuaalsust ning tunnete osa selles arengus Kirjeldab tunnete ja läheduse jagamise viise Selgitab, milles seisneb partnerite vastutus seksuaalsuhtes
Seksuaalne orientatsioon. Soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele. Seksuaalvahekord. Turvaline seksuaalkäitumine. Rasestumisvastased meetodid. Seksuaalõigused.	5	Selgitab soorollide ja soostereotüüpide mõju inimese käitumisele ning tervisele Kirjeldab, millised on tõhusad rasestumisvastased meetodid noortele ja millised käitumisviisid aitavad ära hoida nakatumist seksuaalsel teel levivatesse haigustesse Väärtustab vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhtes ja kirjeldab seksuaalõigusi kui seksuaalsusega seotud inimõigusi
Seksuaalsel teel levivate haiguste vältimine. HIV ja AIDS. Abi ja nõu saamise võimalused.	2	Kirjeldab seksuaalsel teel levivate haiguste ärahoidmise võimalusi Teab, mis on HIV ja AIDS ning HIVi nakatumise teid ja võimalusi nakatumise vältimiseks Eristab HIVi ja AIDSi müüte tegelikkusest Nimetab, kuhu saab pöörduda abi ja nõu saamiseks seksuaaltervise küsimustes

C. Turvalisus ja riskikäitumine

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienduruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Turvalisus ja riskikäitumine	9	
Levinumad riskikäitumise liigid. Riskikäitumise mõju inimese tervisele ja toimetulekule. Tõhusad enesekohased ja sotsiaalsed oskused riskikäitumisega toimetulekul.	3	Kirjeldab levinumate riskikäitumiste tagajärge, mõju inimese tervisele ja toimetulekule Kirjeldab ja selgitab levinumate riskikäitumiste ärahoidmise ja neisse sekkumise võimalusi indiviidi ja rühma tasandil, lähtudes igapäevaelust, ning teadvustab ennetamise ja sekkumise võimalusi ühiskonna tasandil
Uimastid ja nende toime kesknärvisüsteemile. Uimastitega seonduvad vääruskumused. Uimastite tarvitamise isiklikud, sotsiaalsed, majanduslikud ja	3	Kirjeldab, mis on vaimne ja füüsiline uimastisõltuvus ning kuidas see kujuneb Kirjeldab ja demonstreerib õpisisu olukordades käituda uimastitega seotud olukordades

juriidilised riskid. Sõltuvuse kujunemine.		
Esmaabi põhimõtted ja käitumine ohuolukordades.	3	Teab, kuidas käituda turvaliselt ohuolukorras ning kutsuda abi allergia, astma, diabeedi, elektrišoki, epilepsia, lämbumise, mürgituse, palaviku ja valu korral Demonstreerib õpisisituatsioonis esmaabivõtteid kuumakahjustuse, teadvusekaotuse, südameseiskumise ja uppumise korral

D. Inimene ja valikud

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Inimene ja valikud	3	
Huvide ja võimete mitmekesisus ning valikud. Edukus, väärtushinnangud ja prioriteedid elus. Mina ja teised kui väärtus.	3	Õpilane analüüsib ennast oma huvide, võimete ja iseloomu põhjal ning seostab seda valikutega elus

AJALUGU

3.1. Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli ajalooõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi mineviku vastu;
- 2) tunneb Prangli saare ajalugu, Eesti ajalugu, Euroopa ning maailma ajalugu ajastut kõige enam iseloomustavate sündmuste, protsesside ja isikute kaudu;
- 3) väärtustab kultuurilist mitmekesisust ning oma rolli kultuuripärandi säilitajana ja edasikandjana ning määratleb end oma rahva liikmena;
- 4) leiab, üldistab, tõlgendab, kasutab ja hindab kriitiliselt ajalooteavet;
- 5) kasutab ajaloo põhimõisteid õiges kontekstis, eristab ajaloofakti tõlgendusest ja arvamusest, näeb ja sõnastab probleeme ning esitab neist lähtudes küsimusi ja pakub lahendusteid;
- 6) mõistab põhjuse-tagajärje, sarnasuse-erinevuse ja järjepidevuse olemust ning hindab allikate usaldusväärsust ajaloosündmusi ja -protsesse ning ajaloolist keskkonda analüüsides;
- 7) tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, kujundab ning põhjendab oma arvamust, analüüsib ja hindab oma tegevust ning näeb ja korrigeerib oma eksimusi;
- 8) tunneb ja kasutab erinevaid õpivõtteid, tekstiliike ja teabeallikaid, väljendab oma teadmisi ning oskusi suuliselt ja kirjalikult ning kasutab õppetegevuses IKT vahendeid.

II kooliastme õpitulemused ajalooos

6. klassi õpilane:

- 1) kasutab asjakohaselt aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase *aeg*, *muinasaeg*, *vanaaeg*, *sajand*, *aastatuhat*, *eKr*, *pKr*, *araabia number*, *Rooma number*;
- 2) tunneb mõningaid iseloomulikke sündmusi kodukoha ja Eesti ajaloost ning seostab neid omavahel;
- 3) teab mõnda ajaloolist asumit, selle tekkimise ja kujunemise põhjusi;
- 4) hindab materiaalsel keskkonda kui ajaloosündmuste peamist kandjat;
- 5) toob näiteid muinasaja ja vanaaja kohta;
- 6) mõistab vanaaja kultuuripärandi tähtsust inimkonna ajaloos ning esitab näiteid erinevate kultuurivaldkondade kohta;
- 7) mõistab, et ajaloosündmustel ja -nähtustel on põhjused ja tagajärjed, ning loob lihtsamaid seoseid mõne sündmuse näitel;
- 8) teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest, töötab lihtsamate allikatega ja hindab neid kriitiliselt;
- 9) väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava, lühijuttu ja kirjeldust ning kasutab ajalookaarti.

Ajalugu - 5. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Ajaloo algõpetus

A. Ajaarvamine – 10 tundi

B. Ajalooallikad – 8 tundi

C. Eluolu – 8 tundi

D. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud – 9 tundi

Lisatunnid 5. klassis (35 tundi) ajalooõpetuses on pühendatud Eesti ajalooga seotud teemadele ja tegevustele.

Lisategevused:

1. referaadi koostamine ja esitamine või
2. kodukohta tutvustava materjali koostamine ja esitamine või
3. perekonnalugu tutvustava materjali kogumine ja esitamine või
4. ettevalmistumine koolisiseseks 5. klassi ajaloolümpiaadiks või
5. Eesti suurkujusid tutvustava materjali koostamine ja esitamine või
6. ajaloo-teemalise lisakirjanduse (ilukirjandus, populaarteaduslikud teosed) lugemine ja tutvustamine klassikaaslastele

A. Ajaarvamine

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
Ajaarvamisega seotud mõisted ja ajaloo perioodid: muinasaeg, vanaaeg, keskaeg, uusaeg, lähiajalugu.	10	Kasutab kontekstis aja mõistega seonduvaid sõnu, lühendeid ja fraase <i>sajand, aastatuhat, eKr, pKr, araabia number, Rooma number, ajaloo periodiseerimine</i> Kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste eluolu minevikus Leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid Väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu Kasutab ajalookaarti

B. Ajalooallikad

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
Ajalugu ja ajalooallikad. Allikate tõlgendamine: kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas, muuseum ja arhiiv.	8	Teab, et mineviku kohta saab teavet ajalooallikatest Töötab lihtsamate allikatega Kasutab kontekstis ajalooallikatega seonduvaid mõisteid <i>kirjalik allikas, suuline allikas, esemeline allikas</i>

C. Eluolu

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
Elu linnas ja maal, rahu ja sõja ajal, eluolu, tegevusalad, elamud, rõivastus, toit, kultuur ja traditsioonid, nende muutumine ajas.	8	Kirjeldab mõnda minevikusündmust ning inimeste eluolu minevikus Leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid Väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu Kasutab ajalookaarti

D. Ajaloosündmused ja ajaloolised isikud

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
Ajaloosündmused ja silmapaistvad isikud	9	Kirjeldab mõnda minevikusündmust ja inimeste elu minevikus

kodukohas, Eestis, Euroopas ning maailmas õpetaja valikul.	Leiab õpitu põhjal lihtsamaid seoseid Väljendab oma teadmisi nii suuliselt kui ka kirjalikult, koostab kava ja lühijuttu Kasutab ajalookaarti
--	--

Ajalugu - 6. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Muinasaeg ja vanaaeg

A. Muinasaeg – 10 tundi

B. Vanad Idamaad – 20 tundi

C. Vana-Kreeka – 20 tundi

D. Vana-Rooma – 20 tundi

A. Muinasaeg

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Muinasaeg	10	
Aeg ja ajaarvamine, muinas- ja vanaaja periodiseerimine. Ajalugu ja ajalooallikad. Allikmaterjalide tõlgendamine	2	Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kiviaeg</i> , <i>pronksiaeg</i> , <i>rauaaeg</i> , <i>varanduslik ebavõrdsus</i> , <i>sugukond</i> , <i>hõim</i>
Muinasaja arengujärgud ja nende üldiseloostus: kiviaja inimese tegevusalad, põlluharimise algus, loomade kodustamine, käsitöö areng, metallide kasutusele võtmine, Eesti muinasaja üldiseloostus, Pulli, Kunda.	8	Kirjeldab muinasaja inimese eluviisi ja tegevusalasid Näitab kaardil ja põhjendab, miks ja mis piirkondades sai alguse põlluharimine Teab, missuguseid muudatusi ühiskonnaelus tõi kaasa metallide kasutusele võtmine Teab, et Eesti esimesed asustusala olid Pulli ja Kunda inimasula, ning näitab neid kaardil

B. Vanad Idamaad

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Vanad Idamaad	20	
Vanaaja sisu ja üldiseloostus: ajalised piirid, looduslikud olud.	2	Selgitab, miks, kus ja millal tekkisid vanaaja kõrgkultuurid, ning näitab kaardil Egiptust ja Mesopotaamiat

		Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>tsivilisatsioon</i>
Vana-Egiptus Egiptuse riigikorraldus. Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon; eluolu, religioon, kultuurisaavutused.	8	Selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Egiptuse näitel; Tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Egiptuse püramiide; teab, et üks esimesi kirjasüsteeme oli hieroglüüfkiri Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vaarao</i> , <i>muumia</i> , <i>sfinks</i> , <i>tempel</i> , <i>püramiid</i> , <i>preester</i> Teab, kes olid Thutmosis III, Ramses II, Tutanhamon, Hammurabi, Mooses ja Taavet, ning iseloomustab nende tegevust.
Mesopotaamia, sumerite linnriigid, leiutised (ratas, potikeder), Hammurabi seadused, eluolu, religioon, kultuurisaavutused.	7	Selgitab, milline oli vanaaja riiklik korraldus, kirjeldab vanaaja elulaadi ja religiooni Mesopotaamia näitel; Tunneb vanaaja kultuuri- ja teadussaavutusi: meditsiini, matemaatikat, astronoomiat, kirjandust, kujutavat kunsti, Babülioni rippaedu; teab, et üks esimesi kirjasüsteeme oli kiilkiri Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>linnriik</i> , Teab, kes oli Hammurabi ning iseloomustab tema tegevust.
Iisraeli ja Juuda riik, ainujumala usk, Vana Testament.	3	Teab, et Iisraelis tekkis monoteistlik religioon; selgitab, mis on Vana Testament; Teab, kes olid Mooses ja Taavet, ning iseloomustab nende tegevust.

C. Vana-Kreeka

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Vana-Kreeka	20	
Vanim kõrgkultuur Euroopas. Kreeka loodus ja rahvastik, Kreet ja Mückeene kultuur	2	Näitab kaardil Kreetat, Kreetat, Balkani poolsaart, Ateenat ja Spartat ning kirjeldab riigi laienemist hellenismi perioodil Teab, et Vana-Kreeka tsivilisatsioon sai alguse Kreet-Mückeene kultuurist
Kreeka linnriigid. Ühiskonnakorraldus ja kasvatus Ateenas ning Spartas. Linnriikide nõrgenemine ja alistamine Makedooniale. Aleksander Suure sõjaretk ning maailmariigi tekkimine.	8	Tunneb Vana-Kreeka ühiskonnakorraldust Ateena ja Sparta näitel ning võrdleb neid kirjelduse põhjal Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>polis</i> , <i>rahvakoosolek</i> , <i>akropol</i> , <i>agoraa</i> , <i>türann</i> , <i>aristokraatia</i> , <i>demokraatia</i> , <i>kodanik</i> , <i>ori</i> , <i>Trooja</i> <i>sõda</i> , <i>hellenid</i> Teab, kes olid Perikles ja Aleksander Suur ning iseloomustab nende tegevust

Vana-Kreeka kultuur ja eluolu, kultuur ja religioon Hellase maailma ühendajana, olümpiamängud, religioon ja mütoloogia, Homeroose kangelseepika, ajalookirjutus, Herodotos, teater, kunst, arhitektuur (Ateena akropol), skulptuur, vaasimaal, hellenite igapäevaelu, hellenistlik kultuur, Vana-Kreeka kultuuri tähtsus.	10	Kirjeldab Vana-Kreeka kultuuri ja eluolu iseloomulikke jooni järgmistes valdkondades: kirjandus, teater, religioon, kunst, sport Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, <i>eepos, olümpiamängud, teater, tragöödia, komöödia, skulptuur, tähestik</i> Teab, kes olid Zeus, Herakles, Homeros ja Herodotos ning iseloomustab nende tegevust
---	----	---

D. Vana-Rooma

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Vana-Rooma	20	
Rooma riigi tekkimine, looduslikud olud, Rooma linna tekkimine, kuningad, vabariigi algus.	3	Näitab kaardil Apenniini poolsaart, Vahemerd, Roomat Teab Rooma riigi tekkelugu ning näitab kaardil Rooma riigi territooriumi ja selle laienemist Selgitab Rooma riigikorda eri aegadel
Rooma vabariik, ühiskondlik korraldus, Rooma võimu laienemine Vahemere maades. Hannibal, kodusõjad Roomas. Caesar, vabariigi lõpp.	4	Näitab kaardil Kartaagot Selgitab Rooma riigikorda eri aegadel Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vabariik, foorum, kapitoorium, patriits, plebei, konsul, senat, leegion, kodusõda, Kartaago, ladina keel</i> Teab, kes olid Romulus, Hannibal, Caesar, ning iseloomustab nende tegevust
Rooma keisririik, ühiskondlik korraldus. Augustus, Rooma impeerium ja selle lõhenemine.	4	Näitab kaardil Konstantinoopolit, Ida-Roomat ja Lääne-Roomat Selgitab Rooma riigikorda eri aegadel Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>Ida-Rooma, Lääne-Rooma, Konstantinoopol</i> Teab, kes oli Augustus ning iseloomustab tema tegevust
Vana-Rooma kultuur, rahvas ja eluolu, Rooma kui impeeriumi keskus ja antiikaja suurlinn, kunst ja arhitektuur, avalikud mängud, Rooma õigus. Ristiusu teke, Uus Testament.	9	Iseloomustab eluolu ja kultuuri Rooma riigis Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>Colosseum, rahvatribuun, orjandus, amfiteater, gladiaator, kristlus, piibel, Rooma õigus</i> Teab, kes oli Jeesus Kristus ning iseloomustab tema tegevust

III kooliastme õpitulemused ajalooos

Põhikooli lõpetaja:

- 1) iseloomustab ajaloo põhietappe näidete kaudu;
- 2) mõistab eri ajastute kultuuripanust ning iseloomustab tähtsamaid ajaloosündmusi, isikuid ja kultuurinähtusi;
- 3) võrdleb ajaloosündmusi ja -nähtusi, leiab sarnasusi ja erinevusi, toob esile põhjusi ja tagajärgi, arutleb märksõnade/küsimuste toel, kujundab oma seisukoha ning põhjendab seda nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 4) teab Eesti ühiskonna arengujärke ja tähtsamaid ajaloosündmusi, seostab kodukoha, Eesti ja Euroopa ajalugu maailma ajalooga ning saab aru, et ajaloosündmusi võib tõlgendada mitmeti;
- 5) töötab mitmesuguste ajalooallikatega, kommenteerib ja hindab neid kriitiliselt;
- 6) otsib, analüüsib ja kasutab ajalooinfot, koostab kava ja mõistekaarti, ajalooreferaati ja lühiaurimust, esitleb seda suuliselt ja kirjalikult ning IKT vahendeid kasutades;
- 7) töötab kaardiga ja koostab lihtsamaid skeeme;
- 8) asetab end minevikus elanud inimese olukorda.

Ajalugu - 7. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Keskaeg ja varauusaeg

A. Maailm keskajal 476-1492 – 50 tundi

B. Maailm varauusajal 1492-1600 – 20 tundi

A. Maailm keskajal 476-1492

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Maailm keskajal 476-1492	50	
Keskaja koht maailma ajaloos, keskaja ühiskonna üldiseloomustus. Keskaja periodiseering, ühiskonnakorraldus, läänikord, eluolu ja maailmapilt.	4	Iseloomustab läänikorda, feodaalset hierarhiat, seisuslikku ühiskonda, naturaalmajandust, talupoegade ja feodaalide elulaadi Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>senjäär</i> , <i>vasall</i> , <i>feodaal</i> , <i>pärisori</i>
Kirik ja kultuur keskajal, ristiusu õpetuse alused, kiriku osa ühiskonnas, ristisõjad, keskaja	8	Iseloomustab kiriku osa keskaja ühiskonnas ning kultuuripärandi säilitajana ja maailmapildi kujundajana

ülikoolid ja teadus, romaani ja gooti stiil.		Toob esile ristsõdade eesmärgid ja tulemused Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>paavst, patriarh, piiskop, preester, munk, nunn, romaani stiil, gooti stiil</i>
Frangi riik, Frangi riigi teke, riik Karl Suure ajal, Frangi riigi jagunemine, kolm tuumikala: Itaalia, Prantsusmaa ja Saksamaa.	5	Iseloomustab Frangi riigi osatähtsust varakeskaegses ühiskonnas ja Frangi riigi jagunemist Teab, kes oli Karl Suur ning iseloomustab tema tegevust
Araablased. Araabia ühiskond, Muhamed. Islam, araabia kultuur ja selle mõju Euroopale.	4	Iseloomustab araabia kultuuri ja selle mõju Euroopale, näitab kaardil araablaste vallutusi Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, <i>koraan, Muhamed, mošee, Meka</i>
Bütsants, Bütsantsi tugevuse põhjused, Justinianus I, Vana-Vene riik.	6	Teab, kuidas kujunes Bütsantsi riik ning tekkis Vana-Vene riik Teab, kes oli Justinianus I, ning iseloomustab tema tegevust
Linnad ja kaubandus, linnade teke ja eluolu, hansakaubandus Põhja-Euroopas, tsunftikord, linnade valitsemine	6	Teab, kuhu tekkisid keskaegsed linnad, iseloomustab keskaegse linna eluolu Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>raad, tsunft, gild, Hansa Liit</i>
Põhja-Euroopa ja Eesti. Skandinaavia eluviis ja ühiskond, viikingite retked.	3	Kirjeldab viikingite elu, nimetab ja näitab kaardil nende retkede põhisuundi
Eesti keskajal, eluolu muinasaja lõpus. Muinasmaakonnad, muistne vabadusvõitlus ja ristiusustamine, ühiskonna struktuur. Valitsemine, Liivi Ordu. Linnad.	8	Nimetab Eesti muinasmaakondi ja suuremaid linnuseid, iseloomustab eestlaste eluolu muinasaja lõpul, Eesti ristiusustamist ja muistset vabadusvõitlust Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>Mõõgavendade Ordu, Liivi Ordu</i>
Keskaja ühiskond Saksamaa, Inglismaa ja Prantsusmaa näitel. Saksa-Rooma keisririik, parlamendi kujunemine Inglismaal, Prantsusmaa ühendamine, eluolu keskajal	6	Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>Inglise parlament</i>

B. Maailm varauusajal 1492-1600

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Maailm varauusajal 1492-1600	20	
Ühiskond varauusajal, tehnoloogia, uue	5	Teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda tehnoloogia areng

maailmapildi kujunemine. Tehnoloogia areng, majandussuhted, humanism, kujutav kunst, Leonardo da Vinci.		Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>humanism</i> Teab, kes oli Leonardo da Vinci, ning iseloomustab tema tegevust
Suured maadeavastused. Ameerika avastamine, maadeavastuste tähendus Euroopale ja Euroopa mõju avastatud maades.	5	Teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda maadeavastused Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>maadeavastused, reformatsioon, protestandid,</i> <i>luteri usk, renessanss, humanism</i> Teab, kes oli Kolumbus, ning iseloomustab tema tegevust
Reformatsioon Saksamaal. Martin Luther.	5	Teab, kuidas mõjutasid varauusaegset ühiskonda reformatsioon Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>maadeavastused</i> Teab, kes oli Martin Luther, ning iseloomustab tema tegevust
Eesti 16. sajandil, reformatsioon, haldusjaotus ja linnad, Liivi sõja põhjused ja tagajärjed.	5	Iseloomustab Eesti arengut 16. sajandil, majanduse ja linnade arengut ning reformatsiooni mõju Seletab Liivi sõja põhjusi ja tagajärgi

Ajalugu - 8. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Uusaeg

A. Maailm 1600-1815 - 35 tundi

B. Maailm 1815-1918 - 35 tundi

A. Maailm 1600-1815

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Maailm 1600-1815	35	
Uusaja ühiskonna põhijooned Euroopas, absolutismi kujunemine, Louis XIV, valgustusfilosoofia, Inglise kodusõda ja restauratsioon, Inglismaa ja Prantsusmaa, 18.	10	Iseloomustab valitsemiskorralduse muutusi uusajal: seisuslik riik, absolutism, valgustatud absolutism, parlamentarism Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>valgustus,</i> <i>restauratsioon, absolutism, parlamentarism</i> Teab, kes olid Louis XIV ja Voltaire, ning iseloomustab nende tegevust

sajandi valgustatud absolutism Preisimaa näitel, Friedrich II.		
Eesti Rootsi ja Vene riigi koosseisus, valitsemine, keskvoim ja aadli omavalitsus, Balti erikord, Põhjasõda, Peeter I, Eesti talurahvas 17. ja 18. sajandil, muutused majanduses ja poliitikas, vaimuelu (religioon, haridus, kirjandus).	9	Teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Vestfaali rahu tulemusena, ning näitab neid kaardil Teab, mis muutused toimusid Rootsi ja Vene ajal Eesti võimukorralduses, talurahva elus, hariduses ja kultuuris ning mis olid Põhjasõja tagajärjed Eestile Teab, kes oli Peeter I ning iseloomustab tema tegevust
USA iseseisvumine, Iseseisvussõda, USA riiklik korraldus.	4	Teab, kuidas tekkisid Ameerika Ühendriigid, ja iseloomustab Ameerika Ühendriikide riigikorraldust
Prantsuse revolutsioon ja Napoleoni ajastu. Prantsuse revolutsiooni põhjused ja kulg, Napoleoni reformid, Prantsuse revolutsiooni ja Napoleoni sõdade tähtsus Euroopa ajaloos.	10	Selgitab Prantsuse revolutsiooni ning Napoleoni reformide põhjusi, tagajärgi ja mõju Toob esile ühiskonna ümberkorraldamise võimalusi reformide ja revolutsiooni teel ning saab aru, mille poolest need erinevad Teab, mis muutused toimusid Euroopa poliitilisel kaardil Viini kongressi tulemusena, ning näitab neid kaardil Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>reform</i> , <i>revolutsioon</i> Teab, kes olid Napoleon ning iseloomustab tema tegevust
Kultuur: barokk, klassitsism	2	Iseloomustab baroki ja klassitsismi põhijooni

B. Maailm 1815-1918

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Maailm 1815-1918	35	
Industriaalühiskonna kujunemine, tööstuslik pööre, vabrikutootmine, linnastumine, industriaalühiskonna sotsiaalne pale, 19. sajandi poliitilised õpetused.	4	Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, <i>monopol</i> , <i>linnastumine</i> , <i>liberalism</i> , <i>konservatism</i> , <i>sotsialism</i>
Rahvuslus ja rahvusriigid, rahvusluse kasv Euroopas, rahvusriigi loomine Saksamaa näitel, Saksa keisririik.	4	Iseloomustab rahvuslikku liikumist Euroopas Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>rahvusriik</i> , <i>monopol</i> , <i>linnastumine</i> , <i>rahvuslik liikumine</i> , <i>venestamine</i> , <i>autonoomia</i> , <i>Antant</i> ,

		<i>Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism</i>
Eesti 19. sajandil ja 20. sajandi algul, Vene impeeriumi äärealade poliitika, talurahvaseadused, rahvuslik ärkamine, selle eeldused, liidrid ja üritused, venestusaeg, 1905. aasta revolutsiooni tagajärjed.	10	Iseloomustab rahvuslikku liikumist Eestis Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, <i>rahvuslik liikumine, venestamine, autonoomia</i>
Esimene maailmasõda, uue jõudude vahekorra kujunemine Euroopas, sõja põhjused, kulg ja tagajärjed, maailmasõja mõju Eestile. Eesti iseseisvumine: autonoomiast Vabadussõjani.	13	Näitab kaardil Esimeses maailmasõjas osalenud riikide liite Teab Esimese maailmasõja põhjusi ja tagajärgi Selgitab Eesti iseseisvumist Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>Antant, Kolmikliit, liberalism, konservatism, sotsialism</i>
Kultuur 19. sajandil ja 20. sajandi algul: eluolu, ajakirjandus, seltsiliikumine.	4	Iseloomustab 19. sajandi ja 20. sajandi alguse peamisi kultuurisaavutusi

Ajalugu - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Lähiajalugu

A. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939 - 25 tundi

B. Teine maailmasõda 1939-1945 - 10 tundi

C. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000 - 35 tundi

A. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Maailm kahe maailmasõja vahel 1918-1939	25	
Rahvusvaheline olukord Pariisi rahukonverents Poliitiline kaart pärast Esimest maailmasõda Rahvasteliidu tegevus ja mõju Sõjakollete kujunemine Aasias ja Euroopas.	3	Näitab kaardil Esimese maailmasõja järel toimunud muutusi (Versailles' süsteem). Toob esile rahvusvahelise olukorra teravnemise põhjusi 1930. aastail. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>Rahvaste Liit, Versailles' süsteem</i> .
Maailmamajandus Ülemaailmse majanduskriisi	2	

põhjused, olemus ja tagajärjed		
Demokraatia ja diktatuurid 1920.–1930. aastail Demokraatia ja diktatuuri põhijooned Demokraatia Ameerika Ühendriikide näitel Autoritarism Itaalia näitel Totalitarism NSV Liidu ja Saksamaa näitel	8	Iseloomustab ning võrdleb demokraatlikku ja diktatuurset ühiskonda. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>demokraatia, diktatuur, autoritarism, totalitarism, ideoloogia, fašism, kommunism, natsionaalsotsialism, repressioon, parlamentarism</i> . Teab, kes olid Jossif Stalin, Benito Mussolini, Adolf Hitler, Franklin Delano Roosevelt, ning iseloomustab nende tegevust.
Eesti Vabariik Vabadussõda Asutav Kogu, maareform ja põhiseadus Demokraatliku parlamentarismi aastad Vaikiv ajastu Majandus Kultuur ja eluolu Välispoliitika	8	Iseloomustab ning võrdleb Eesti Vabariigi arengut demokraatliku parlamentarismi aastatel ja vaikival ajastul. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>vaikiv ajastu, Tartu rahu</i> . Teab, kes olid Konstantin Päts ja Jaan Tõnisson, ning iseloomustab nende tegevust.
Kultuur ja eluolu kahe maailmasõja vahel Uued kultuurinähtused Teadus Tehnika areng, aatomiuuringud, auto ja lennuk, raadio, kino ja film Kirjanus ja kunst Uued propagandavahendid	4	Iseloomustab ning võrdleb kultuuri arengut ja eluolu Eesti Vabariigis ning maailmas, nimetab uusi kultuurinähtusi ja tähtsamaid kultuurisaavutusi.

B. Teine maailmasõda 1939-1945

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Teine maailmasõda 1939-1945	10	
Rahvusvaheline olukord Lääneriikide järeleandmised Saksamaale München MRP	2	Iseloomustab, milline oli rahvusvaheline olukord Teise maailmasõja eel ja toob esile Teise maailmasõja puhkemise põhjusi. Seletab ja kasutab kontekstis mõistet <i>MRP</i> .

Sõjategevuse üldiseloostus Sõja algus ja lõpp Sõdivad pooled, rinded Holokaust ÜRO asutamine	4	Teab, millal algas ja lõppes Teine maailmasõda, toob esile Teise maailmasõja tulemused ja tagajärjed. Teab, mis riigid tegutsesid koostöös Saksamaaga ning mis riikidest moodustus Hitleri-vastane koalitsioon. Näitab kaardil Teise maailmasõja sõjategevust Idarindel, Läänerindel, Vaiksel ookeanil ja Põhja-Aafrikas ning muudatusi Teise maailmasõja järel. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>holokaust</i> , <i>ÜRO</i> .
Eesti Teise maailmasõja ajal Baaside ajastu Iseseisvuse kaotamine Juuniküüditamine Sõjategevus Eesti territooriumil Nõukogude ja Saksa okupatsioon	4	Selgitab MRP ja baaside lepingu tähtsust Eesti ajaloos. Iseloomustab Eesti Vabariigi iseseisvuse kaotamist. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>küüditamine</i> , <i>baaside leping</i> , <i>okupatsioon</i> .

C. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Maailm pärast Teist maailmasõda 1945-2000	35	
Külm sõda Külma sõja põhijooned ja avaldumisvormid. Kriisid ja sõjad	4	Iseloomustab külma sõja kujunemist ja olemust, toob esile selle avaldumise valdkonnad ning vormid. Näitab kaardil olulisemaid külma sõja aegseid kriisikoldeid. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>külm sõda</i> , <i>kriisikolle</i> , <i>Euroopa Liit</i> , <i>Atlanti Harta</i> , <i>NATO</i> .
Läänemaailm USA ja Saksamaa Liitvabariigi näitel USA ühiskond, sisepoliitika, ühiskondlikud liikumised, välispoliitika Saksamaa Liitvabariigi majanduse areng. Ida- ja Lääne-Saksamaa suhted	4	Iseloomustab tööstusriikide arengut USA ja SLV näitel.

Kommunistlikud riigid Kommunistliku süsteemi teke NSV Liit, stalinism, sula, stagnatsioon	6	Iseloomustab kommunistlikku ühiskonda NSV Liidu näitel. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kollektiviseerimine, industrialiseerimine, plaanimajandus, massirepressioon</i> .
Eesti Nõukogude okupatsiooni all Piiride muutumine Repressioonid Kollektiviseerimine Industrialiseerimine Poliitiline juhtimine Kultuur ja eluolu	6	Iseloomustab Eesti arengut NSV Liidu koosseisus.
Kommunistliku süsteemi lagunemine Perestroika ja glasnost Mihhail Gorbatsšov Boris Jeltsin Saksamaa ühinemine	4	Toob esile kommunistliku süsteemi kokkuvarisemise põhjused ja tagajärjed. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid <i>perestroika, glasnost</i> . Teab, kes olid Mihhail Gorbatsšov ja Boris Jeltsin, ning iseloomustab nende tegevust.
Eesti Vabariigi iseseisvuse taastamine Laulev revolutsioon Balti kett Põhiseadusliku korra taastamine	5	Analüüsib Eesti iseseisvuse taastamist ja Eesti Vabariigi arengut. Seletab ja kasutab kontekstis mõisteid, <i>Balti kett, laulev revolutsioon</i> . Teab, kes olid Arnold Rüütel, Lennart Meri, Edgar Savisaar ja Mart Laar, ning iseloomustab nende tegevust.
Maailm 1990. aastatest alates Üldülevaade Euroopa Liidu laienemine NATO laienemine Uued vastasseisud	2	Näitab kaardil muutusi maailma poliitilisel kaardil 1990. aastail.
Kultuur ja eluolu 20. sajandi teisel poolel Teaduse ja tehnika areng, aatomiuuringud, infotehnoloogia Massikultuur Naine ja ühiskondlik elu Muutused mentaliteedis	4	Iseloomustab kultuuri ja eluolu 20. sajandil.

Õppe- ja kasvatusesmärgid

Põhikooli ühiskonnaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb huvi ühiskonna probleemide vastu, oskab neid märgata ja uurida ning oma seisukohti ja valikuid põhjendada;
- 2) oskab tulla toime tänapäeva ühiskonnas, lähtudes üldinimlikest väärtustest;
- 3) teab, kuidas osaleda poliitika kujundamises ja teostamises nii kohalikul kui ka Eesti riigi tasandil;
- 4) väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, nagu seaduslikkus, vabaduse ja vastutuse seos; arvestab teisi, väärtustab mitmekesisust, panustab ühiskonna jätkusuutlikku arengusse ja sidususse ning seisab vastu kesksete normide rikkumisele; on seaduskuulekas;
- 5) määratleb ennast ühiskonna liikmena, Eesti, Euroopa ja maailmakodanikuna.

II kooliastme õpitulemused ühiskonnaõpetuses

6. klassi lõpetaja:

- 1) on viisakas, sõbralik, väarikas, vastutustundlik, töökas, täpne ja aus;
- 2) teab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid;
- 3) mõistab, kuidas demokraatia põhimõtted saavad toimida koolis; märkab probleeme koolis, toetab oma käitumise ja osalemisega koolidemokraatiat;
- 4) loetleb Eesti riigi valitsemise põhilisi institutsioone ja kirjeldab nende ülesandeid (kohalik omavalitsus, Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus);
- 5) teab, mis on põhiseadus ja teised seadused, miks seadusi tuleb täita; teab, mis on lapse õigused ja vastutus;
- 6) selgitab näidetega, mis on kodanikuühendus, kodanikualgatus ja vabatahtlik töö; põhjendab vabatahtliku töö vajalikkust ning pakub abi abivajajatele; tunneb ära ebaõigluse ja oskab sellele vastu seista;
- 7) mõistab inimeste iseärasusi, teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest; on salliv erinevuste suhtes ja valmis koostööks, oskab vältida ja lahendada konflikte;
- 8) toob näiteid ühiskonna toimimiseks ja arenguks vajalikest elukutsetest ja ettevõtetest ning väärtustab töötamist kui peamist elatusallikat; tunneb oma õigusi ja vastutust omanikuna ja tarbijana;
- 9) oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks ning seda kriitiliselt hinnata; esitab oma teadmisi ja seisukohti selgelt ja veenvalt ning suudab neid põhjendada; loob, kasutab ja jagab infot ning väärtustab enda ja teiste autorite tööd;
- 10) teab, et tal on õigus saada abi, ning oskab leida abi ettetulevates elusituatsioonides.

Ühiskonnaõpetus - 6. klass (35 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Sotsiaalsed suhted - 11 tundi

A. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus (6 tundi)

B. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö (5 tundi)

Demokraatia - 11 tundi**C. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine (7 tundi)****D. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas (4 tundi)****Töö ja tarbimine - 7 tundi****E. Töö ja tarbimine****Meedia ja teave - 6 tundi****F. Meedia ja teave****A. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus**

Õpetaja töökava koostamisel ei pea lähtuma tabelis esitatud õppesisu ja õpitulemuste järjekorrast.

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Inimesed meie ümber, kogukonnad; Euroopa riigid ja rahvad; sallivus	6	
Eestis ja õpilase kodukohas elavad rahvarühmad (sotsiaalsed, rahvuslikud, religioossed jm).	2	Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõistet <i>rahvus</i> Nimetab Eestis ja kodukohas elavaid rahvarühmi ning kirjeldab nende eluolu ja kultuuritraditsioone Nimetab Eestis esindatud peamisi usundeid ja kirjeldab nende kombeid
Sooline võrdõiguslikkus.	1	Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõisteid <i>võrdõiguslikkus</i> ja <i>sallivus</i> Toob näiteid naiste ja meeste võrdsete õiguste ja nende rikkumise kohta Eestis Suhtub sallivalt erinevustesse
Pere ja suguvõsa. Naabruskond maal ja linnas. Sõpruskond. Koolipere.	1	Teab ja hoiab kogukonna traditsioone
Euroopa riigid, Eesti naaberriigid.	2	Seletab oma sõnadega ning kasutab kontekstis mõistet <i>riik</i> Teab, mis on isikutunnistus ja reisidokumendid (pass, isikutunnistus) Nimetab ja näitab kaardil Eesti naaberriike ning toob näiteid, kuidas muu maailm mõjutab elu Eestis

B. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Vabatahtlik tegevus: kodanikuühendused ja -algatus; koostöö	5	
Kodukohas tegutsevate seltside, klubide ja ühenduste tegevus.	1	Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõisteid <i>kodanikuühendus, kodanikualgatus, vabatahtlik tegevus</i> Nimetab kodukohas tegutsevaid seltse, klubisid ja ühendusi ning kirjeldab nende tegevust
Noorteorganisatsioonid.	1	Nimetab kodukohas ja koolis tegutsevaid noorteorganisatsioone ning kirjeldab nende tegevust
Eakohased kodanikualgatused võimalused.	1	Teab kodukoha kodanikualgatusi ning algatab neid ja osaleb neis võimaluse korral
Koostöö ja ühistegevus, kommunikatsioonivõimalused.	2	Toob näiteid vabatahtliku töö kasulikkuse kohta; märkab probleeme ja pakub vajajatele abi

C. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Demokraatia põhimõtted ja selle toimimine	7	
Rahva osalemine ühiskonna valitsemises.	2	Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>demokraatia</i> Iseloomustab ja väärtustab demokraatia põhimõtteid (arvamuste mitmekesisus ja sõnavabadus, osalus aruteludes ja otsustamises, õigus valida ja saada valitud)
Võimude lahusus. Riigikogu, Vabariigi Valitsus, Vabariigi President, kohus.	2	Teab, et Eesti on demokraatlik vabariik, nimetab Vabariigi Valitsuse, Riigikogu ja Vabariigi Presidendi peamisi ülesandeid
Kohalik omavalitsus.	1	Teab, mis on kohalik omavalitsus, toob näiteid oma valla/linna omavalitsuse tegevuse kohta
Seaduse ülimuslikkus, seadus kui regulatsioon.	1	Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>seadus</i> Teab, et kõik on võrdsed seaduse ees ja peavad seadusi täitma, toob näiteid seaduskuuleka käitumise kohta
Peamised inimõigused (õigus elada, õigus vabadusele ja inimväärikusele jne).	1	Seletab oma sõnadega ja kasutab kontekstis mõistet <i>seadus</i> Nimetab ja austab inimõigusi

D. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Koolidemokraatia; lapse õigused ja võimalused osaleda poliitikas	4	
Õpilasmavalitsus, õpilaste osalemine koolielu korraldamises ja õpilasesinduses.	1	Kirjeldab demokraatia põhimõtete toimimist koolis Märkab ja arvestab erinevaid huve ja võimalusi ning on valmis koostööks ja kokkulepeteks; oskab otsida ja pakkuda abi probleemide lahendamisel
Kooli sisekord (kodukord).	1	Toetab oma suhtumise ja tegutsemisega koolidemokraatiat
Lapse õigused (õigus haridusele, õigus vanemlikule hoolitsusele jne). Õiguste, kohustuste ja vastutuse tasakaal.	2	Tunneb ÜRO lapse õiguste konventsiooni põhimõtteid, nimetab lapse õigusi, tunneb õiguste ja vastutuse tasakaalu

E. Töö ja tarbimine

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Töö ja tarbimine	7	
Aja ja kulutuste planeerimine ning raha kasutamine, laenamine ja säästmine.	2	Teeb vahet vajadustel, soovidel ja võimalustel Teab, kuidas raha teenitakse ja millest koosneb pere eelarve; oskab kulutusi tähtsuse järjekorda seada, koostada eelarvet oma taskuraha piires ning oma aega planeerida Teab internetipanga ja pangakaardi (PIN-koodi) turvalise kasutamise reegleid
Elukutsed - teadmised ja oskused. Elukestev õpe. Elukutsed ja ettevõtted kodukohas. Töökultuur ja tööetika.	3	Iseloomustab, milliseid isiksuse omadusi, teadmisi ja oskusi eeldavad erinevad elukutsed Selgitab erinevate elukutsete vajalikkust ühiskonnale
Teadlik, säästev tarbimine.	2	Oskab tarbijana märgata ja mõista tooteinfot ja tunneb tarbija õigusi

F. Meedia ja teave

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused

F. Meedia ja teave	6	
Raamatukogu, internet.	2	Oskab leida teavet oma eesmärkide ja huvide tarbeks, sh kasutab indekseid, sõnastikke, otsingumootoreid ning entsüklopeediat Tunneb interneti võimalusi, kasutamise ohtusid ja informatsioonilise enesemääramise võimalusi
Ajalehed, ajakirjad, raadio, televisioon, meediakanalite integratsioon.	1	Mõistab, et reklaami taga on müügiedu taotlus
Teadlik infotarbimine ja -edastamine.	1	Oskab eristada fakti ja arvamust Oskab oma teadmisi ja seisukohti esitada; loob, kasutab ning jagab infot
Autoriõiguste kaitse.	2	Väärtustab teiste autorite ja enda tehtud tööd; viitab teiste autorite loomingule; tunneb autorina vastutust oma teose eest, teadvustab autoriõiguste kaitsega seonduvaid probleeme internetis

III kooliastme õpitulemused ühiskonnaõpetuses

Põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb demokraatia toimimise põhimõtteid ning toob näiteid nende rakendamise kohta; toimib demokraatia põhimõtteid arvestades; on orienteeritud enesearendamisele;
- 2) määratleb ja tunnetab end oma kogukonna ja Eesti ühiskonna liikmena; on valmis toimima vastutustundliku kodanikuna Eesti Vabariigis, Euroopa Liidus ning maailmas;
- 3) tunneb ja järgib inimõigusi, märkab nende rikkumist ning tegutseb inimõiguste kaitset; tunnustab erinevaid inimrühmi võrdselt väärtuslikuna ning käitub sallivalt;
- 4) tunneb Eesti riigi põhiseadust ja ülesehitust ning halduskorraldust; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega; oskab leida ja kasutada vajalikku õigusakti; järgib seadusi; kasutab kodanikuühiskonna tegutsemisvõimalusi; selgitab näidete kaudu vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi;
- 5) tunneb Euroopa Liidu ülesehitust, väärtusi ning nimetab liikmesriike; nimetab teisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmärgi;
- 6) selgitab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, üksikisiku, ettevõtja ja riigi rolli majanduses; mõistab riigi ja turu vahet, teab, mis on avalik ja erasektor; tunneb maksustamise eesmärgi ning üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
- 7) hindab oma võimalusi, õigusi ning vastutust ettevõtjana ja tööturu osalisena, kavandab oma karjääri, teeb otsuseid enda suutlikkust ja ressursse adekvaatselt analüüsides ning tegevuse tagajärge prognoosides;
- 8) hindab ressursside piisavust ning tarbib säästlikult; tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;
- 9) analüüsib kriitiliselt infokeskkonda, arvestades autoriõiguste kaitset; oskab leida vajalikku teavet ja vahendeid; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid;
- 10) teab, mis on üleilmastumine ja toob näiteid üleilmastumise mõjust majandusele, kultuurile, keskkonnale jne.

Ühiskonnaõpetus - 9. klass (70 tundi)

Teemad ja orienteeruv tundide jaotus

Ühiskond ja sotsiaalsed suhted - 22 tundi

A. Meedia ja teave (7 tundi)

B. Ühiskonna sotsiaalne struktuur (6 tundi)

C. Ühiskonna institutsionaalne struktuur - avalik sektor, erasektor, kolmas sektor (3 tundi)

D. Ühiskonnaliikmete õigused (6 tundi)

Riik ja valitsemine - 16 tundi

E. Demokraatia (3 tundi)

F. Eesti valitsemiskord (13 tundi)

Kodanikuühiskond - 15 tundi

G. Kodanikuühiskond

Majandus - 17 tundi

H. Majandus

A. Meedia ja teave

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
A. Meedia ja teave	7	
Ajakirjanduse roll ühiskonnas: informeerimine, tähelepanu juhtimine probleemidele, avaliku arvamuse kujundamine, meelelahutus jne.	1	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik arvamus, ajakirjandusvabadus</i> Mõistab ajakirjanduses käsitletavaid probleeme; kasutab lihtsamaid uurimismeetodeid probleemide kirjeldamiseks
Teabe tõlgendamine ja kriitiline analüüs; fakti ja arvamuse eristamine.	1	Orienteerub infokeskkonnas, suudab infot kriitiliselt hinnata ja kasutada
Kommunikatsioonieetika, avaliku ja eraelu piir; suhtlemiskultuur.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>avalik elu, eraelu, ajakirjanduseetika</i>
Turunduskommunikatsioon, selle funktsioon ja liigid: valimisreklaam, sotsiaalreklaam, kommerts-reklaam jne. Meediamajanduse põhitõed (sisu ja reklaami vahetegur, tulud ja kulud meedias).	1	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet, <i>reklaam</i> Orienteerub infokeskkonnas, suudab infot kriitiliselt hinnata ja kasutada
Autoriõigused ja -vastutus, teoste kasutamine: viitamine, tsiteerimine, üles- ja allalaadimine. Plagieerimine.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>autoriõigus, autorivastutus ja plagiaat</i> Tunneb ja austab autori õigusi ning vastutust; viitab ja tsiteerib nõuetekohaselt

B. Ühiskonna sotsiaalne struktuur

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
B. Ühiskonna sotsiaalne struktuur	6	
Sotsiaalsed rühmad ühiskonnas: soolised, ealised, rahvuslikud, usulised, varanduslikud, regionaalsed jm.	2	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>sotsiaalsed erinevused, identiteet</i> Märkab erinevusi sotsiaalsete rühmade vahel ja mõistab nende põhjusi Väärtustab soolist võrdõiguslikkust
Sotsiaalne kihistumine ja selle põhjused. Sotsiaalne sidusus. Sotsiaalne tõrjutus.	1	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>sotsiaalne kihistumine, sotsiaalne sidusus, sotsiaalne tõrjutus</i> Väärtustab sotsiaalset sidusust
Sotsiaalne õiglus ja võrdõiguslikkus. Solidaarsus.	1	Väärtustab sotsiaalset õiglust
Väärtused ja identiteedid. Mitmekultuuriline ühiskond ja selle võimalused ning probleemid.	2	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõistet <i>mitmekultuurilisus</i> Mõistab kultuuride erinevusi ja oskab suhelda teiste kultuuride esindajatega

C. Ühiskonna institutsionaalne struktuur - avalik sektor, erasektor, kolmas sektor

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
C. Ühiskonna institutsionaalne struktuur - avalik sektor, erasektor, kolmas sektor	3	
Avalik sektor ja selle institutsioonid (riigiasutused, kohalik omavalitsus, avalik-õiguslikud asutused).	1	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>avalik sektor, riigiasutus, avalik-õiguslik asutus</i> Selgitab ühiskonna sektorite (avaliku sektori) spetsiifikat ja rolli ühiskonnas
Erasektor kui kasumile suunatud sektor.	1	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>erasektor, eraettevõtte</i> Selgitab ühiskonna sektorite (erasektori) spetsiifikat ja rolli ühiskonnas
Kolmas sektor kui mittetulundussektor. Sihtasutused, heategevus, vabatahtlik töö,	1	Teab ja oskab kontekstis kasutada mõisteid <i>mittetulundussektor, sihtasutus</i> Teab sotsiaalse ettevõtluse ja vabatahtliku töö võimalusi

kodanikualgatused.		
--------------------	--	--

D. Ühiskonnaliikmete õigused

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
D. Ühiskonnaliikmete õigused	6	
Inimõigused meie igapäevaelus, riigi ja üksikisiku roll nende tagamisel.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>inimõigused</i> Tunneb inimõigusi märkab nende rikkumist (sh vägivald, kuritarvitamine, inimkaubandus jm)
Põhiõigused; sotsiaal-majanduslikud, poliitilised ja kultuurilised õigused.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiõigused, sotsiaalmajanduslikud õigused, poliitilised õigused, kultuurilised õigused</i>
Lapse õigused, kohustused ja vastutus.	1	Tunneb lastekaitse põhimõtteid, tunneb õiguste ja kohustuste, vabaduse ja vastutuse seost
Lastekaitse rahvusvahelised probleemid. Inimkaubandus, tööorjus, seksuaalne eksploatatsioon jm. UNICEFi tegevus.	1	Tunneb riske, oskab vältida ohtusid ja teab, kust otsida abi

E. Demokraatia

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
E. Demokraatia	3	
Demokraatliku ja mittedemokraatliku ühiskonna erinevused.	1	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>demokraatia, autokraatia, totalitarism, võimude lahusus ja tasakaal</i> Oskab vahet teha demokraatial ja autokraatial, tunneb ja selgitab demokraatliku, autoritaarse ja totalitaarse ühiskonna põhijooni ja annab neile hinnangu
Demokraatliku valitsemise põhihooned: võimuorganite valitavus ja aruandlus, võimude lahusus ja tasakaal.	1	Selgitab demokraatia põhimõtteid ning nende rakendamist riigivalitsemises
Õigusriik. Kodanikuvabadused ja -õigused.	1	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>õigusriik, kodanikuõigused,</i>

		<i>kodanikuvabadused, kodanikuühiskond, kodanikualgatus</i> Selgitab õigusriigi toimimise põhimõtteid Väärtustab demokraatlikke vabadusi ja tunneb demokraatlikus ühiskonnas kehtivaid reegleid (nt pluralismi, kaasamist, vähemusega arvestamist, igaühe võrdsust seaduse ees); äitub demokraatia põhimõtete järgi
--	--	--

F. Eesti valitsemiskord

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
F. Eesti valitsemiskord	13	
Põhiseadus. Põhiseaduslikud institutsioonid. Riigikogu koosseis ja ülesanded. Valitsuse moodustamine ja ülesanded. Vabariigi President. Kontrollorganid: õiguskantsler, riigikontroll. Kohus. Kohalik omavalitsus.	4	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>põhiseadus, põhiseaduslik institutsioon, põhiseaduslikud õigused, seadusandlik võim, opositsioon, koalitsioon, täidesaatev võim, president, õiguskantsler, riigikontroll, kohalik omavalitsus (KOV), kohus</i> Tunneb ja oskab kasutada Eesti Vabariigi põhiseadust ning iseloomustab Eesti riigi poliitilist ja halduskorraldust (kaart) Suhtleb riigi- ja omavalitsusasutustega, sh riigi- ja omavalitsusasutuste portaale kasutades
Õigussüsteem: Eesti kohtusüsteem. Õigusaktide kasutamine. Alaealiste õiguslik vastutus.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>õigusakt</i> Mõistab seaduste järgimise vajadust ja seaduste eiramise tagajärgi ning teab, kuhu oma õiguste kaitseks pöörduda. Oskab leida vajalikku õigusakti, kasutada elektroonilist Riigi Teatajat (eRT)
Kodakondsus. Eesti kodakondsuse saamise tingimused. Kodanikuõigused ja -kohustused. Euroopa Liidu liikmesriikide kodanikud, kodakondsuseta isikud ning kolmandate riikide kodanikud, nende õigused ja kohustused Eestis.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodakondsus, kodanik, alaline elanik</i> Tunneb kodanikuõigusi ja -kohustusi; väärtustab Eesti Vabariigi ja Euroopa Liidu kodakondsust
Erakonnad. Erakonna ülesanded demokraatlikus riigis. Eesti parlamendierakonnad.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>erakond</i>
Valimised. Valimiste üldine protseduur.	2	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>valimised</i>

Kandidaadid ehk valitavad ja hääletajad ehk valijad; nende rollid. Valimiskampaania. Teadlik hääletamine.		Selgitab valimiste üldiseid põhimõtteid, kujundab oma põhjendatud seisukoha valijana
Eesti Euroopa Liidu liikmena. Eesti rahvusvahelistes organisatsioonides.	1	Teab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone, mille liige Eesti on; nimetab Eesti parlamendi-erakondi; teab Euroopa Liidu liikmesusest tulenevaid õigusi, võimalusi ja kohustusi

G. Kodanikuühiskond

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
G. Kodanikuühiskond	15	
Kodanikuühiskonna olemus ja põhijooned. Vabaühendused ja MTÜd. Kirik ja usuühendused.	6	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuühiskond, vabaühendus</i> Mõistab kodanikuühiskonna ja vabaühenduste toimimise põhimõtteid ja eesmärgi; iseloomustab kodanikuühiskonna rolli demokraatia tagamisel
Kodanikuosalus ja kodanikualgatus. Kodanikuajakirjandus. Vabatahtlik tegevus, kaasatus ühendustesse ja organisatsioonidesse. Noorte osalusvõimalused. Õpilasmavalitsus ja õpilasorganisatsioonid. Noorteprojektid. Käitumine kriisioludes.	9	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>kodanikuosalus, kodanikualgatus</i> Oskab kasutada tegutsemisvõimalusi kodanikuühiskonnas; analüüsib probleeme ning pakub lahendusi Algatab ja toetab koostööd ühiste eesmärkide püstitamisel ja elluviimisel

H. Majandus

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht		
Õppesisu	Tunde	Õpitulemused
H. Majandus	17	
Turumajanduse põhijooned. Nõudmine ja pakkumine. Konkurents. Tootlikkus ja kasum. Ettevõtluse vormid: AS, OÜ, FIE. Ettevõtluse roll ühiskonnas.	4	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>turumajandus, turg ja turusuhted, nõudmine, pakkumine, konkurents, tootlikkus, kasum</i> Iseloomustab tänapäeva turumajanduse põhimõtteid, ettevõtluse ja riigi rolli majanduses;

Ressursside jagunemine maailmas.		
Riigi roll majanduses: planeerimine ja regulatsioon. Riigieelarve. Maksud, maksustamise põhimõtted. Tulude ümberjagamine. Ühishüved ja sotsiaalne turvalisus. Aus maksumaksmine. Sotsiaaltoetused ja sotsiaalkindlustus.	5	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>riigieelarve, riiklikud ja kohalikud maksud, ühishüve, sotsiaalne turvalisus, vaesus, sotsiaalkindlustus, sotsiaaltoetus</i> Selgitab maksustamise eesmäärke, teab Eestis kehtivaid makse, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega Tunneb eelarve koostamise põhimõtteid
Tööturg. Tööturu mõiste. Tööandja ja töövõtja rollid töösuhetes. Tööõigus. Hõivepoliitika, tööturu meetmed tööandjatele ja tööotsijatele. Erinevast soost, erineva haridustaseme ning töö- ja erialase ettevalmistusega inimesed tööturul.	3	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõistet <i>tööturg</i> Tunneb erineva haridusega inimeste võimalusi tööturul; teab, mida tähendab olla omanik, ettevõtja, tööandja, töövõtja, töotu Analüüsib ja hindab oma huve, võimeid ja võimalusi edasiõppimise ja karjääri planeerimisel
Isiklik majanduslik toimetulek. Eesmärkide püstitamine ja ressursside hindamine. Palk ja palgaläbirääkimised. Isiklik eelarve. Elukestva õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Säästmine ja investeerimine. Laenamine. Tarbijakäitumine, säästlik ja õiglane tarbimine. Tarbijakaitse kaupade ja teenuste turul. Tootemärgistused. Isiklik ettevõtlus.	5	Teab ja oskab kasutada kontekstis mõisteid <i>bruto- ja netopalk, laen, investering, tarbijakaitse</i> Oskab arvutada netopalka Tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana ning tarbib säästlikult

7. Ainevaldkond „Kunstiained“ põhikoolis

Kunstipädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Kunstipädevus seostub kultuurilise teadlikkusega, hõlmates põhiteadmisi Eesti ja Euroopa kultuurisaavutustest ning maailma kultuurilise mitmekesisuse mõistmist. Kunstipädevus hõlmab oskust väljendada enda ideid mitmekesiste kunstiliste vahenditega ning väärtustada loomingulisi saavutusi visuaalsetes kunstides ja muusikas. Kunstipädevusse kuulub eneseväljenduoskus, isikupära teadvustamine, oskus uurida varasema kultuuripärandi varasalvi ning valmisolek leida uusi lahendusi muutuvates oludes.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) on omandanud loovtegevuse ja eneseväljenduse kogemusi, tunnetab oma loomingulisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid ja keskkonnasäästlikke lahendusi;
- 2) kasutab loovtöös mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid, arutleb kultuuriliste sõnumite ja väärtushinnangute üle; oskab kujundada oma arvamust ning väljendada oma emotsioone;
- 3) väärtustab kultuuri ja inimese loovust, osaleb kunstide individuaal- ja koostööprojektides ning hindab lahenduste otsimist ja loovat mõtlemist;
- 4) märkab kultuuritraditsioone ning maailmakultuuri mitmekesisust, mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib kultuurinähtusi ning oskab kriitilis-loominguliselt hinnata massi- ja süvakultuuri;
- 5) väärtustab, hoiab ning arendab Eesti kultuuri, tunneb vastutust kultuuritraditsioonide säilimise eest, väärtustab maailmakultuuri mitmekesisust, otsib kultuurinähtuste seoseid teaduse, tehnoloogia ja majandusega nii minevikus kui ka tänapäeval.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Muusika	2	2	2	2	1	1	1	1	1	13
Folkloor	1	1	1	1						4
Kunst	2	1	2/1	1	1	1	1	1	1	10,5

MUUSIKA

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

Põhikooli muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu muusikast ning tunnetab, teadvustab ja arendab musitseerimise kaudu oma võimeid;
- 2) tunneb huvi muusika kui kunstiliigi vastu ning kujundab enda esteetilist maitset;
- 3) mõtleb ja tegutseb loovalt ning väljendab end loominguliselt muusikaliste tegevuste kaudu;
- 4) kasutab muusikalistes tegevustes omandatud muusikalise kirjaoskuse põhialuseid;

- 5) väärtustab muusikat ning muusikategevust inimese, kultuuri ja igapäevaelu rikastajana;
- 6) teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- 7) teadvustab ja väärtustab muusikateoste autorsust ning suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia loodud keskkonda.

I kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises ja liikumises;
- 2) laulab loomuliku häälega üksinda ja koos teistega klassis ning ühe- ja/või kahehäälses kooris; mõistab laulupeo tähendust;
- 3) laulab eesti rahvalaule (sh regilaule) ning peast oma kooliastme ühislause;
- 4) laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 5) lähtub muusikat esitades selle sisust ja meeleolust;
- 6) rakendab pillimängu kaasmängudes;
- 7) kasutab muusikalisi teadmisi kõigis muusikalistes tegevustes;
- 8) kirjeldab suunavate küsimuste järgi ning omandatud muusika oskussõnadega kuulatavat muusikat;
- 9) väärtustab enese ja teiste loomingut.

Muusikaõpetus 1.- 3.klass

Hindamise kriteeriumid kõikide muusikaõpetuse komponentide osas

- A. Laulmine
- B. Pillimäng
- C. Muusikaline liikumine
- D. Omalooming
- E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu
- F. Muusikaline kirjaoskus
- G. Õppekäigud

A. Laulmine	
Õpitulemused ja õppesisu	
A1. Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas	
1.klass	Laulab selge diktsiooniga, emotsionaalselt üksi ja rühmas.
2.klass	Laulab loomuliku kehahoiu, selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas.
3.klass	Laulab loomuliku kehahoiu ja hingamise, vaba toonitekitamise ja selge diktsiooniga ning emotsionaalselt üksi ja rühmas. Tabab helikõrgusi õpilasele sobivas helikõrguses.

A2. Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu	
1.klass	Väljendab lauldes muusika meeleolu
2.klass	Väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu
3.klass	Mõistab ja väljendab lauldes muusika sisu ning meeleolu
A3. Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid)	
1.klass	Laulab meloodiat kuulmise järgi
2.klass	Laulab meloodiat käemärkide ja astmetrepi järgi
3.klass	Laulab meloodiat käemärkide, astmetrepi ja noodipildi järgi ning kasutab relatiivseid helikõrgusi (astmeid)
A4. Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule	
1.klass	Laulab eakohaseid laste- ja mängulaule
2.klass	Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule
3.klass	Laulab eakohaseid laste-, mängu- ja mudellaule, kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule
A5. Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiiss), „Tiliseb, tiliseb aisakell“ (L. Wirkhaus); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ (Juba linnukesed), „Kevadpidu“ (Elagu kõik)	
1.klass	Laulab peast kooliastme ühislause (esimene salm) : „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiiss); lastelaulud „Lapsed, tupp“, „Teele, tee, kurekesed“, „Kevadel“ (Juba linnukesed)
2.klass	Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiiss), „Kevadel“ (Juba linnukesed), „Kevadpidu“ (Elagu kõik), „Uisutamas“, „Kelgusõit“, „Meistrimched“
3.klass	Laulab peast kooliastme ühislause: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu koduke“ (A. Kiiss), Mütsilaul, Vares vaga linnuke, Eideratas, Süda tuksub, Virulaste tants

B. Pillimäng	
Õpitulemused ja õppesisu	
B1. Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i>'des	
1.klass	Kasutab keha- ja rütmipille lihtsamates kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des
2.klass	Kasutab keha- ja rütmipille lihtsamates kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des
3.klass	Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille lihtsamates kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des

B2. On omandanud plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerides	
1.klass	On omandanud plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerides
2.klass	On omandanud plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerides
3.klass	On omandanud plokkflöödi esmased mänguvõtted ning kasutab neid musitseerid
B3. Väljendab pillimängus muusika meeleolu	
1.klass	Väljendab pillimängus muusika meeleolu
2.klass	Väljendab pillimängus muusika meeleolu
3.klass	Väljendab pillimängus muusika meeleolu

C. Muusikaline liikumine	
Õpitulemused ja õppesisu	
C1. Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu	
1.klass	Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu
2.klass	Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu
3.klass	Tunnetab ning väljendab muusika sisu, meeleolu ja ülesehitust liikumise kaudu
C2. Tantsib eesti laulu- ja ringmänge	
1.klass	Tantsib eesti laulu ja ringmänge
2.klass	Tantsib eesti laulu ja ringmänge
3.klass	Tantsib eesti laulu- ja ringmänge

D. Omalooming	
Õpitulemused ja õppesisu	
D1. Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha-, rütmipillidel	
1.klass	Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha, rütmipillidel
2.klass	Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha- ja rütmipillidel
3.klass	Loob lihtsaid rütmilisi kaasmänge keha- ja rütmipillidel
D2. Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid	

1.klass	-
2.klass	-
3.klass	Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid
D3. Loob lihtsamaid tekste: liisusalme, regivärsse, laulusõnu jne	
1.klass	-
2.klass	-
3.klass	Kasutab lihtsates kaasmängudes astmemudeleid
D4. Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks	
1.klass	Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks
2.klass	Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks
3.klass	Kasutab loovliikumist muusika meeleolu väljendamiseks

E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu	
Õpitulemused ja õppesisu	
E1. On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika)	
1.klass	On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika)
2.klass	On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika)
3.klass	On tutvunud karakterpalu kuulates muusika väljendusvahenditega (meloodia, rütm, tempo, dünaamika)
E2. Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat	
1.klass	Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat
2.klass	Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat
3.klass	Eristab kuuldeliselt laulu ja pillimuusikat
E3. Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat	
1.klass	Eristab kuuldeliselt marssi
2.klass	Eristab kuuldeliselt marssi ja valssi
3.klass	Eristab kuuldeliselt marssi, valssi ja polkat
E4. On tutvunud eesti rahvalaulu ja rahvapillidega (kannel, hiiu kannel, lõõtspill, torupill, sarvepill, vilepill)	

2.klass	Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes
3.klass	Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes
F2. Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides	
1.klass	Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust
2.klass	Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides
3.klass	Mõistab 2- ja 3-osalise taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides
F3. Tajub ja õpib laulma astmemudeleid erinevates kõrguspositsioonides	
1.klass	Aastmemudelid (lihtsamaid) erinevates kõrguspositsioonides
2.klass	Astmemudeled erinevates kõrguspositsioonides
3.klass	Astmemudelid erinevates kõrguspositsioonides
F4. Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes	
1.klass	-
2.klass	Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes
3.klass	Mõistab JO-võtme tähendust ning kasutab seda noodist lauldes
F5. Õpib lauludes tundma JO- ja RA-astmerida	
1.klass	-
2.klass	-
3.klass	Õpib lauludes tundma JO- ja RA-astmerida
F6. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana	
1.klass	Oskussõnad: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmetrepp
2.klass	Oskussõnad: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana
3.klass	Oskussõnad: meetrum, takt, taktimõõt, taktijoon, kordamismärk, kahekordne taktijoon, noodijoonestik, noodipea, noodivars, astmerida, astmetrepp, punkt noodivältuse pikendajana
F7. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor	

1.klass	Oskussõnad: koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, orkester
2.klass	Oskussõnad: koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor
3.klass	Oskussõnad: koorijuht, koor, ansambel, solist, eeslaulja, rahvalaul, rahvapill, rahvatants, dirigent, orkester, helilooja, sõnade autor
F8. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, <i>ostinato</i> , kaasmäng, eelmäng, vahemäng	
1.klass	Oskussõnad: muusikapala, salm, refrään, marss
2.klass	Oskussõnad: muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, valss, <i>ostinato</i> , kaasmäng, eelmäng, vahemäng
3.klass	Oskussõnad: muusikapala, salm, refrään, kaanon, marss, polka, valss, <i>ostinato</i> , kaasmäng, eelmäng, vahemäng
F9. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, <i>piano</i> , <i>forte</i> , fermaat	
1.klass	Oskussõnad: rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, <i>piano</i> , <i>forte</i> , fermaat
2.klass	Oskussõnad: rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, <i>piano</i> , <i>forte</i> , fermaat
3.klass	Oskussõnad: rütm, meloodia, tempo, kõlavärv, vaikselt, valjult, <i>piano</i> , <i>forte</i> , fermaat
F10. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: laulurepertuaariga tutvustatakse märke <i>latern</i> , <i>segno</i> , <i>volt</i>	
1.klass	Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: laulurepertuaariga tutvustatakse märke: <i>volt</i>
2.klass	Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: laulurepertuaariga tutvustatakse märke <i>latern</i> , <i>segno</i> , <i>volt</i>
3.klass	Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: laulurepertuaariga tutvustatakse märke <i>latern</i> , <i>segno</i> , <i>volt</i>

G. Õppekäigud	
Õpitulemused ja õppesisu	
G1. Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil	
1.klass	Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil
2.klass	Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil
3.klass	Kirjeldab kogetud muusikaelamusi ning avaldab nende kohta arvamust suulisel või muul looval viisil

G2. Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara	
1.klass	-
2.klass	Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara
3.klass	Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara

II kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

6. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes: laulmises, pillimängus, muusika kuulamises, liikumises; huvitub oma kooli ja Prangli saare kultuurielust ning osaleb selles;
- 2) laulab ühe- või kahehäälselt klassis oma hääle omapära arvestades;
- 3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes tunnis ning tunnivälises tegevuses; mõistab laulupeo traditsiooni ja tähendust;
- 4) oskab kuulata iseennast ja teisi koos musitseerides, mõistab oma panust ning toetab ja tunnustab kaaslasi;
- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislaule;
- 6) kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 7) kasutab üksinda ning koos musitseerides muusikalisi oskusi ja teadmisi;
- 8) julgeb esitada ideid ja rakendab võimetekohaselt oma loovust nii sõnaliselt kui ka erinevates muusikalistes eneseväljendustes, sh infotehnoloogia võimalusi kasutades;
- 9) kirjeldab ning põhjendab suunavate küsimuste ja omandatud muusika oskussõnade abil kuulatavat muusikat; mõistab autorsuse tähendust;
- 10) eristab kuuldeliselt vokaal- ja instrumentaalmuusikat;
- 11) leiab iseloomulikke jooni eesti ja teiste maade rahvamuusikas.

Muusikaõpetus 4. – 6. klass

Hindamise kriteeriumid kõikide muusikaõpetuse komponentide osas

- A. Laulmine
- B. Pillimäng
- C. Muusikaline liikumine
- D. Omalooming
- E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu
- F. Muusikaline kirjaoskus
- G. Õppekäigud

A. Laulmine

Õpitulemused ja õppesisu	
A1. Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest	
4.klass	Pöörata tähelepanu sellele, et õpilane laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest
5. klass	Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni ja puhta intonatsiooniga ning väljendusrikkalt; on teadlik häälehoiu vajadusest
6.klass	Häälehoid. Pöörata tähelepanu häälemurdest tingitud probleemidele.
A2. Seostab relatiivseid helikõrgusi (astmeid) absoluutsete helikõrgustega $g-G^2$	
4.klass	Absoluutsete helikõrguste tutvustamine kõrvuti relatiivse süsteemiga.
5. klass	Kuidas kasutada relatiivseid ja absoluutseid helikõrgusi.
6.klass	Laulmisel on kasutusel mõlemad helikõrgused.
A3. Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes	
4.klass	Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes
5. klass	Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes
6.klass	Rakendab muusikalisi teadmisi ning arvestab muusika väljendusvahendeid üksi ja rühmas lauldes
A4. Laulab eakohaseid ühe- ja kahehäälsed laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule	
4.klass	Lauldakse ühehäälsed laule ja kaanoneid
5. klass	Kahehäälsed laulud.
6.klass	Eakohased ühe- ja kahehäälsed laulud ja kaanonid ning eesti ja teiste rahvaste laulud
A5. Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Kas tunned maad“ (J. Berad), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul), „Püha öö“ (F. Gruber)	
4.klass	Ühislaulude laulmine : „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Kas tunned maad“ (J. Berad), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa armas“ (saksa rahvalaul), „Tabatinna“, „Igaühel oma pill“, „Tule tantsima“ jne
5. klass	Ühislaulud peast laulmiseks: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Eesti lipp“ (E. Võrk), „Kas tunned maad“ (J. Berad), „Kui Kungla rahvas“ (K. A. Hermann), „Mu isamaa

	armas“ (saksa rahvalaul), „Meil aiaäärne tänavas“ (eesti rahvalaul), „Püha öö“ (F. Gruber). „Kits kilu karja“, „Laevamäng“, „Volli kodu“, „Finlandia“, „Krodill Gena lauluke“
6.klass	Ühislaulude laulmine peast. Lisaks eelmistel aastatel õpitule: „Laul rõõmule“, „Laul põhjamaast“, „Ärkamiseaeg“, „Kodulaul“ O.Ehala, jne

B. Pillimäng	
Õpitulemused ja õppesisu	
B1. Kasutab keha-, rütmi- ja plaatpille kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i>'des	
4.klass	Keha- ja rütmipillid.
5.klass	Keha- ja rütmipillid
6.klass	Keha- ja rütmipillid
B2. Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid; seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga	
4.klass	Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid
5.klass	Rakendab musitseerides 6-keelse väikekandle või plokkflöödi mänguvõtteid
6.klass	Seostab absoluutseid helikõrgusi pillimänguga
B3. Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi	
4.klass	Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi
5.klass	Kasutab pillimängus Kasutab pillimängus muusikalisi teadmisi ja oskusi muusikalisi teadmisi ja oskusi
6.klass	Kordamine

C. Muusikaline liikumine	
Õpitulemused ja õppesisu	
C1. Tunnetab ja väljendab liikumises meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat ning vormi	
4.klass	Meloodia, rütm ja tempo liikumises
5.klass	Dünaamika tunnetamine liikumises
6.klass	Vorm.
C2. Tantsib eesti laulu- ja ringmänge	
4.klass	Eesti laulu- ja ringmängud

5.klass	-
6.klass	-
C3. Väljendab liikumise kaudu eri maade rahvamuusikale (sh rahvatantsudele) iseloomulikke karaktereid	
4.klass	-
5.klass	Põhjamaade muusika
6.klass	Eri maade rahvamuusika (sh rahvatantsude) iseloomulikud karakterid, Euroopa ulatuses

D. Omalooming	
Õpitulemused ja õppesisu	
D1. Loob rütmilis-meloodilisi improvisatsioone, kaasmänge ja/või <i>ostinato</i>'sid keha-, rütmi- ja plaatpillidel	
4.klass	Improvisatsioon, rütmiharjutused
5.klass	Kaasmängud keha- ja rütmipillidel
6.klass	Improvisatsioonid, kaasmängud rütmipillidel
D2. Kasutab improvisatsioonides astmemudeleid	
4.klass	-
5.klass	Astmemudelid improvisatsioonis
6.klass	Astmemudelid improvisatsioonis
D3. Loob tekste: regivärsse, lihtsamaid laulusõnu jne	
4.klass	-
5.klass	Laulusõnade ja regivärsside loomine
6.klass	-
D4. Kasutab muusika karakteri ja meeleolu väljendamiseks loovliikumist	
4.klass	Loovliikumine muusikas
5.klass	Karakterit ja meeleolu väljendamine loovliikumises
6.klass	Karakterit ja meeleolu väljendamine loovliikumises

E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu	
Õpitulemused ja õppesisu	
E1. Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid: meloodiat, rütmi, tempot,	

dünaamikat, tämbrit ja vormi	
4.klass	Meloodia, rütmi, tempo, dünaamika, tämbri kuulamine
5.klass	Meloodia, rütmi, tempo, dünaamika, tämbri kuulamine
6.klass	Meloodia, rütmi, tempo, dünaamika, tämbri ja vormi kuulamine
E2. Kuulab ning võrdleb vokaalmuusikat: hääleliike (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliike (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor); koore ja dirigente kodukohas; tuntumaid eesti koore; teab eesti laulupidude traditsiooni	
4.klass	Vokalmuusika kuulamine ja võrdlemine: hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), kooriliigid (laste-, poiste-, mees-, nais-, segakoor);
5.klass	Tuntumad eesti koorid ja eesti laulupidude traditsioonid
6.klass	Tuntumad eesti koorid ja eesti laulupidude traditsioonid
E3. Kuulab ning eristab instrumentaalmuusikat: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkestrit	
4.klass	Instrumentaalmuusika: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkester
5.klass	Instrumentaalmuusika: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkester
6.klass	Instrumentaalmuusika: pillirühmi (klahv-, keel-, puhk- ja löökpillid) ja sümfooniaorkester
E4. Tunneb ja eristab eesti rahvamuusikat: rahvalaulu, -pille, -tantse; oskab nimetada eesti rahvamuusika suursündmusi	
4.klass	Regilaul ja uuem rahvalaul,
5.klass	rahvapillid , tantsud
6.klass	Rahvamuusika suursündmused
E5. On tutvunud Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra, Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari või Saksa muusikatradsioonidega ja suhtub neisse lugupidavalt	
4.klass	-
5.klass	Muusikatradsioonid: Soome, Vene, Läti, Leedu, Rootsi, Norra
6.klass	Muusikatradsioonid: Suurbritannia, Iiri, Poola, Austria, Ungari või Saksa
E6. Iseloomustab kuulatavat muusikapala ning põhjendab oma arvamust, kasutades muusika oskussõnavara	
4.klass	Muusikapala iseloomustamine ning põhjendamine oskussõnavara kasutamine
5.klass	Muusikapala iseloomustamine ning põhjendamine oskussõnavara kasutamine
6.klass	Muusikapala iseloomustamine ning põhjendamine oskussõnavara kasutamine

E7. Teadvustab muusikateoste autorikaitse vajalikkust ning on tutvunud sellega kaasnevate õiguste ja kohustustega	
4.klass	-
5.klass	-
6.klass	Muusikateoste autorikaitse ja vajalikkus ning sellega kaasnevad õigused ja kohustused

F. Muusikaline kirjaoskus	
Õpitulemused ja õppesisu	
F1. Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pauside tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:	
	
4.klass	Helivältused, rütmifiguurid ja pausid , nende kasutamine muusikalistes tegevustes
5.klass	Helivältused, rütmifiguurid ja pausid , nende kasutamine muusikalistes tegevustes
6.klass	Helivältused, rütmifiguurid ja pausid , nende kasutamine muusikalistes tegevustes
F2. Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakti tähendust ning arvestab neid musitseerides	
4.klass	Taktimõõdud 2/4, 3/4, 4/4 ja eeltakt
5.klass	Taktimõõdud 6/8 ja 3/8
6.klass	Eelnevatel aastatel õpitu kordamine
F3. Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ning seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimedega)	
4.klass	Relatiivsed helikõrgused (astmeid)
5.klass	Absoluutsed helikõrgused (tähtnimedega), seostamine
6.klass	Eelnevatel aastatel õpitu kordamine
F4. Mõistab viiulivõtme ja absoluutsete helikõrguste g-G² tähendust ning kasutab neid musitseerides	
4.klass	Viiulivõti
5.klass	Absoluutsed helikõrgused
6.klass	Helikõrguste kasutamine pillimängus
F5. Mõistab duur-, moll-helilaadi ja helistike C-a, G-e, F-d tähendust ning kasutab neid musitseerides	
4.klass	Duur- ja moll-helilaad
5.klass	C ja G tähendus ja kasutamine
6.klass	F-duur ja selle kasutamine
F6. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad, absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid, juhuslikud märgid, diees, bemoll,	

bekarr, paralleelhelistikud	
4.klass	Mõisted: eeltakt, viiulivõti, klaviatuur, duur-helilaad, moll-helilaad
5.klass	Mõisted: absoluutsed helikõrgused (tähtnimed), helistik, toonika ehk põhiheli, helistikumärgid
6.klass	Mõisted: juhuslikud märgid, diees, bemoll, bekarr, paralleelhelistikud
F7. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika, interpreet, improvisatsioon	
4.klass	Vokaalmuusika, soololaul, koorilaul, instrumentaalmuusika
5.klass	Interpreet, improvisatsioon
6.klass	Interpreet, improvisatsioon
F8. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: tämbel, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid)	
4.klass	Mõisted:tämbel, hääleliigid (sopran, metsosopran, alt, tenor, bariton, bass), pilliliigid (keelpillid, puhkpillid, löökpillid, klahvpillid, eesti rahvapillid)
5.klass	-
6.klass	-
F9. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ning kasutab neid praktikas: tempo, <i>andante, moderato, allegro, largo, ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo, crescendo, diminuendo</i> ; 7) kordavalt I kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	
4.klass	Mõisted:tempo, <i>ritenuto, accelerando, dünaamika, piano, forte, crescendo, diminuendo</i>
5.klass	Mõisted: <i>forte, mezzopiano, mezzoforte, pianissimo, fortissimo</i>
6.klass	Mõisted: <i>andante, moderato, allegro, largo</i>

G. Õppekäigud	
Õpitulemused ja õppesisu	
G1. Arutleb ja avaldab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil	
4.klass	Muusikaelamused: kontsertid, esinemised
5.klass	Muusikaelamused: kontsertid, esinemised
6.klass	Muusikaelamused: kontsertid, esinemised

G2. Kasutab arvamust väljendades muusikalist oskussõnavara	
4.klass	Muusikaline oskussõnavara
5.klass	Muusikaline oskussõnavara
6.klass	Muusikaline oskussõnavara

III kooliastme õpitulemused muusikaõpetuses

Põhikooli lõpetaja:

- 1) osaleb meeleldi muusikalistes tegevustes ning kohalikus kultuurielus; aktsepteerib muusika erinevaid avaldusvorme;
- 2) laulab ühe- või mitmehäälselt rühmas olenevalt oma hääle omapärast;
- 3) laulab koolikooris õpetaja soovitusel ja/või musitseerib erinevates vokaal-instrumentaalkoosseisudes; mõistab ja väärtustab laulupeo sotsiaal-poliitilist olemust ning muusikahariduslikku tähendust;
- 4) oskab kuulata iseennast ja kaaslasi ning hindab enda ja teiste panust koos musitseerides; suhtub kohustetundlikult endale võetud ülesannetesse;
- 5) oskab laulda eesti rahvalaulu (sh regilaulu) ning peast oma kooliastme ühislause;
- 6) kasutab noodist lauldes relatiivseid helikõrgusi (astmeid);
- 7) rakendab üksi ja rühmas musitseerides teadmisi muusikast ning väljendab erinevates muusikalistes tegevustes oma loomingulisi ideid;
- 8) väljendab oma arvamust kuulatud muusikast ning põhjendab ja analüüsib seda muusika oskussõnavara kasutades suuliselt ja kirjalikult;
- 9) leiab iseloomulikke jooni teiste maade rahvamuusikas ning toob eesti rahvamuusikaga võrreldes esile erinevad ja sarnased tunnused;
- 10) väärtustab heatasemelist muusikat elavas ja salvestatud ettekandes;
- 11) teab autoriõigusi ning sellega kaasnevaid õigusi ja kohustusi; huvitub muusikaalasest tegevusest ja väärtustab seda ning osaleb kohalikus kultuurielus;
- 12) valdab ülevaadet muusikaga seotud elukutsest ja võimalustest muusikat õppida;
- 13) kasutab infotehnoloogiat vahendeid muusikalistes tegevustes.

Muusikaõpetus 7.-9.klass

Hindamise kriteeriumid kõikide muusikaõpetuse komponentide osas

- A. Laulmine
- B. Pillimäng
- C. Muusikaline liikumine
- D. Omalooming
- E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu
- F. Muusikaline kirjaoskus
- G. Õppekäigud

A. Laulmine			
Õpitulemused	Õppesisu		

A1. Laulab oma hääle omapära arvestades loomuliku kehahoiu, hingamise, selge diktsiooni, puhta intonatsiooniga ja väljendusrikkalt ning arvestab esitatava muusikapala stiili; järgib häälehoidu häälemurdeperioodil	
7.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
8.klass	Kinnistamine
9.klass	Kinnistamine
A2. Mõistab relatiivsete helikõrguste (astmete) vajalikkust noodist lauldes ning kasutab neid meloodiat õppides	
7.klass	Relatiivsed helikõrgused (astmed)
8.klass	Relatiivsed helikõrgused (astmed)
9.klass	Relatiivsed helikõrgused (astmed)
A3. Kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes	
7.klass	Oskussõnad. Kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes
8.klass	Oskussõnad. Kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes
9.klass	Oskussõnad vastavalt repertuaarile. Kasutab teadlikult muusikalisi teadmisi nii üksi kui ka rühmas lauldes
A4. Osaleb laulurepertuaari valimisel ja põhjendab oma seisukohti	
7.klass	Osaleb laulurepertuaari valimisel
8.klass	Osaleb laulurepertuaari valimisel
9.klass	Osaleb laulurepertuaari valimisel
A5. Laulab ea- ja teemakohaseid ühe-, kahe- ning paiguti kolmehääelseid laule ja kaanoneid ning eesti ja teiste rahvaste laule	
7.klass	Eesti laulud (näiteks: Koolikell, Lapsepõlv on lahe aeg, Lootus). Eri rahvaste (Austraalia, India, Jaapani) rahvuslikud laulud.
8.klass	Ameerika rahvaste laulud, jazz- ja popmuusika stiilidele vastavad laulud
9.klass	Prantsuse, Itaalia (ooper) ja Aafrika rahvaste laulude laulmine, jazz, blues, filmimuusika, eesti popmuusika laulud
A6. Laulab peast kooliastme ühislaule: „Eesti hümn“ (F. Pacius), „Mu isamaa on minu arm“ (G. Ernesaks), „Jää vabaks, Eesti meri“ (V. Oksvort), „Eestlane olen ja eestlaseks jään“ (A. Mattiisen), „Laul Põhjamaast“ (Ü. Vinter), „Saaremaa valss“ (R. Valgre), „Kalevite kants“ (P. Veebel), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär)	
7.klass	Kalevite kants“ (P. Veebel), „Oma laulu ei leia ma üles“ (V. Ojakäär)
8.klass	Materjali kordamine

9.klass	Materjali kordamine
----------------	---------------------

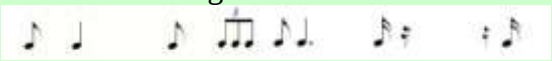
B. Pillimäng	
Õpitulemused ja õppesisu	
B1. Kasutab keha-, rütmi- ja plaadpille, plokkflööti või 6-keelset väikekannelt kaasmängudes ja/või <i>ostinato</i> 'des	
7.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
8.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
9.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
B2. Rakendab musitseerides kitarri lihtsamaid akordmänguvõtteid ning lähtub absoluutsetest helikõrgustest (tähtnimedest) pillimängus	
7.klass	Üksikud õpilased
8.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
9.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
B3. Kasutab muusikat esitades muusikalisi teadmisi ja oskusi	
7.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
8.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine
9.klass	Eelnevate oskuste kinnistamine

C. Muusikaline liikumine	
Õpitulemused ja õppesisu	
C1. Tunnetab ja rakendab liikudes muusika väljendusvahendeid	
7.klass	Rütmi tunnetamine tantsumuusikas
8.klass	Ladina-Ameerika tantsurütmide tajumine
9.klass	Ooper, operett, muusikal, ballett, jazzmuusika eristiilid, filmimuusika
C2. Väljendab liikumise kaudu erinevate maade rahvamuusikale iseloomulikke karaktereid	
7.klass	Idamaade muusikale iseloomulikule rütmile kaasaelamine
8.klass	Tantsumuusika, rütmiline kaasmäng, erinevate rütmide tajumine, analüüs
9.klass	Rütmi tajumine vastavalt muusikastiilile, analüüs

D. Omalooming	
Õpitulemused ja õppesisu	
D1. Loob improvisatsioone keha-, rütmi- ja plaadpillidel	
7.klass	Eelnemalt õpitu kordamine
8.klass	Eelnevalt õpitu kordamine
9.klass	Eelnevalt õpitu kordamine
D2. Loob kindlas vormis rütmilis-meloodilisi kaasmänge ja/või <i>ostinato</i> 'sid keha-, rütmi- ja plaadpillidel	
7.klass	Lisada vastavalt teemale (näiteks aborigeenide muusika rütmid)
8.klass	Lisada vastavalt teemale
9.klass	Lisada vastavalt teemale
D3. Kasutab lihtsaid meloodiaid luues relatiivseid helikõrgusi (astmeid)	
7.klass	-
8.klass	-
9.klass	Materjali kinnistamine
D4. Loob tekste: regivärse, laulusõnu jne	
7.klass	Regivärss, uuemad eesti laulud
8.klass	Regivärss
9.klass	Regivärss, uuemad eesti laulud
D5. Väljendab muusika karakterit ja meeleolu ning enda loomingulisi ideid liikumise kaudu	
7.klass	Projektipäevadel
8.klass	Lisategevusena.
9.klass	Kaasaegne tants ja liikumine

E. Muusikaline kuulamine ja muusikalugu	
Õpitulemused ja õppesisu	
E1. Kuulab ja eristab muusikapalades muusika väljendusvahendeid (meloodiat, rütmi, tempot, dünaamikat, tämbrit) ning muusikateose ülesehitust	
7.klass	Muusika väljendusvahendid (meloodia, rütm, tempo, dünaamika, tämbreer)

8.klass	Muusikapalade ja muusikateose ülesehitus, pop, rokk ja džäss
9.klass	Muusika väljendusvahendid (meloodia, rütm, tempo, dünaamika, tämbrer)
E2. Eristab pop-, rokk-, džäss-, filmi- ja lavamuusikat	
7.klass	-
8.klass	Pop-, rokk ja džäss muusika
9.klass	Eristab pop-, rokk-, džäss-, filmi- ja lavamuusikat
E3. Eristab kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille ning elektrofone ja pillikoosseise; teab nimetada tuntud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi	
7.klass	Keel-, puhk-, löök- ja klahvpillid
8.klass	Elektrofon ja pillikoosseisud, interpreetid
9.klass	Eristab kõla ja kuju järgi keel-, puhk-, löök- ja klahvpille ning elektrofone ja pillikoosseise; teab nimetada tuntud heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ning muusika suursündmusi
E4. Tunneb eesti pärimusmuusika tänapäevaseid tõlgendusi	
7.klass	Eesti pärimusmuusika kordamine
8.klass	Eesti pärimusmuusika tänapäevased tõlgendused
9.klass	Eesti pärimusmuusika tänapäevased tõlgendused
E5. On tutvunud Eesti ning Prantsuse, Itaalia, Hispaania, Põhja- ja Ladina-Ameerika, Aafrika või Idamaade muusikapärandiga ning suhtub sellesse lugupidavalt	
7.klass	Eesti ja idamaade muusikapärand, tutvumine
8.klass	Hispaania, Põhja- ja Ladina-Ameerika muusikaga tutvumine
9.klass	Prantsuse, Itaalia, aafrika ja eesti muusika
E6. Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades; võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult	
7.klass	Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades
8.klass	Võtab kuulda ja arvestab teiste arvamust ning põhjendab enda oma nii suuliselt kui ka kirjalikult
9.klass	Arutleb muusika üle ja analüüsib seda oskussõnavara kasutades
E7. Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis)	
7.klass	-
8.klass	Autoriõigused ja nende kaitsmine
9.klass	Tunneb autoriõigusi ja nendega kaasnevaid kohustusi intellektuaalse omandi kasutamisel (sh internetis)

F. Muusikaline kirjaoskus	
Õpitulemused ja õppesisu	
F1. Mõistab allolevate helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes:	
	
7.klass	Helivältused, rütmifiguurid ja pausid ja nende kasutamine
8.klass	Helivältused, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes tegevustes
9.klass	helivältuste, rütmifiguuride ja pausi tähendust ning kasutab neid muusikalistes
F2. Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik-taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides	
7.klass	Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides
8.klass	Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik-taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides
9.klass	Mõistab taktimõõtude 2/4, 3/4, 4/4 ja laulurepertuaarist tulenevalt kaheksandik taktimõõdu tähendust ning arvestab neid musitseerides
F3. Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)	
7.klass	Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)
8.klass	Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)
9.klass	Kasutab laule õppides relatiivseid helikõrgusi (astmeid) ja seostab neid absoluutsete helikõrgustega (tähtnimed)
F4. Mõistab helistike C-a, G-e, F-d (repertuaarist tulenevalt D-h) tähendust ning lähtub nendest musitseerides	
7.klass	C-a, G-e, F-d
8.klass	D-h
9.klass	Helistikud C-a, G-e, F-d (D-h)
F5. Teab bassivõtme tähendust ning rakendab seda musitseerides repertuaarist tulenevalt	
7.klass	-
8.klass	Bassivõti

9.klass	Bassivõti, selle rakendamine musitseerides
F6. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, instrumentaalkontsert, spirituaal, gospel elektrofonid, sümfooniaorkester, kammerorkester, keelpilliorkester, džässorkester, partituur, muusikainstrumentide nimetused	
7.klass	Keelpilliorkester, partituur ja muusikainstrumentide nimetused, sümfooniaorkester, kammerorkester, džässorkester
8.klass	Spirituaal, gospel, elektrofonid
9.klass	Ooper, operett, ballett, muusikal, sümfoonia, sümfooniaorkester
F7. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: rondo, variatsioon -	
7.klass	-
8.klass	Rondo ja variatsioon
9.klass	Mõistete kordamine
F8. Mõistab allolevate oskussõnade tähendust ja kasutab neid praktikas: pop- ja rokkmuusika, džässmuusika, süvamuusika	
7.klass	-
8.klass	Pop- ja rokkmuusika, džässmuusika, süvamuusika tähendus
9.klass	kordamine
F9. Kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara	
7.klass	Kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara
8.klass	Kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara
9.klass	Kordavalt I ja II kooliastme muusikaline kirjaoskus ja oskussõnavara

G. Õppekäigud	
Õpitulemused	
G1. Arutleb, analüüsib ja põhjendab oma arvamust muusikaelamuste kohta suulisel, kirjalikul või muul looval viisil	
G2. Kasutab arvamust väljendades teadmisi ja muusikalist oskussõnavara	

Õppe- ja kasvatuseesmärgid kunstiõpetuses

Põhikooli kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunnetab ja arendab oma loomingulist potentsiaali, õpib tundma visuaalsete kunstide väljendusvahendeid ning suudab luua erinevaid kunstiteoseid, rakendades loovalt õpitud teadmisi ja tehnikaid;
 - 2) kasutab erinevaid mõtlemis- ja tegutsemisviise nii loometegevuses kui ka igapäevases elus;
 - 3) analüüsib kunstiteoseid ja visuaalset keskkonda, kasutades põhikoolis omandatud ainealast terminoloogiat, ning põhjendab oma arvamust;
 - 4) märkab esemelise keskkonna ja visuaalse meedia esteetilisi, eetilisi, funktsionaalseid ja ökoloogilisi aspekte;
 - 5) õpib tundma ja väärtustab nii mineviku kunstipärandit kui ka nüüdisaegset kunsti;
 - 6) seostab omavahel kunsti ning kultuuri, ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut ning mõistab kunsti kui kultuuridevahelist suhtluskeelt; teadvustab kultuurilist mitmekesisust.
- Põhikooli lõpuks teadvustab kunsti rolli nii oma elus kui ka ühiskonnas ja orienteerub visuaalses keskkonnas.

Kunstiõpetus - I kooliaste

Õpitulemused:

1. Tunneb rõõmu kunstis mängulisest ja loovast tegutsemisest ning katsetab julgelt oma mõtete ja ideede erinevaid visuaalseid väljendusi
2. Tegutseb iseseisvalt ja teeb koostööd, arvestades kaaslastega; kirjeldab oma ja kaaslaste töid ning väärtustab erinevaid lahendusi
3. Leiab kujutatava kõige iseloomulikumat jooned, valib sobiva kujutusviisi olulisema esiletoomiseks, paneb tähele värvide koosmõju ja pildi kompositsiooni
4. Kasutab erinevaid joonistamise, maalimise, pildistamise ja skulptuuri töövõtteid ning tehnikaid
5. Tunneb lähiümbruse olulisi kunsti- ja kultuuriobjekte, käib kunstimuuseumides ja näitustel ning arutleb kunsti üle, kasutades õpitud ainemõisteid
6. Seostab vormi otstarbega ning väärtustab keskkonnateadlikke kasutamise ja loomise põhimõtteid
7. Kirjeldab visuaalse kultuuri näiteid, tuleb toime nii reaalses kui ka virtuaalses kultuuri- ja õppekeskkonnas ning teadvustab meedia võimalusi ja ohtusid

I kooliaste		
Õppesisu klassiti		
Visuaalse kompositsiooni baaselemendid (joon, värv, vorm, ruum, rütm). Inimeste, esemete ja looduse objektide iseloomulikud tunnused ning peamise	1.klass	Inimese kujutamine –täisfiguur eestvaates ja portree (eestvaates). Eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne iseloomulikus asendis ja liikumises; eluta looduse (kivid, vesi jne) ja tehisevormine (ehitised, sõidukid jne) kujutamine joone ja silueti abil. Tutvumine geomeetriliste põhivormidega seoses igapäevaesemetega. (ruumilisel voolumisel ning tasapinnalisel joonistamisel ja maalimisel figuuride ülesehitamine ühe võttena).Pildi tasakaal.

esiletoomine kujutamisel.	2.klass	Inimese kujutamine külgsuunas liikumises. Eluslooduse (loomad, linnud, putukad jne) liikumises ja eluta looduse kujutamine. Geomeetriliste vormide kasutamine meisterdamisel, joonistamisel, maalimisel. Pea- ja kõrvalelemendid ning taust. Mustri ja ornamendi kujundamine õpetaja abiga. Suuruse vähenemine kauguses. Osaline kattumine.
	3.klass	Inimese kujutamine (täisfiguur keerulisemates asendites, meeleolu kujutamine portreel). Eluslooduse, eluta looduse ja tehismvormide kujutamine. Geomeetriliste vormide kasutamine.
Erinevate kunstitehnikate materjalid, töövõtted ning -vahendid (nt joonistamine, maalimine, trükkimine, kollaaž, pildistamine, vormimine jne).	1.klass	Põhivärvid: tutvumine põhivärvidega (kollane, punane, sinine) ja nende segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violet). Voolimine savist või muust pehmest materjalist. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist (pakendid, plast, traat jne). Voolimise lihtsamad vormid. (karp). Kattevärvidega maalimine (guašš jt). Tutvumine maalimises pinna saamisega kriidiga. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega, Kollaaž rebituna värvipaberist ja makulatuurist. Natüürtrükk guaššidega. Joonistamine pliiatsi ja viltpliiatsitega.
	2.klass	Põhivärvide segamisel saadavad II astme värvid (oranž, roheline, violet). Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalidest. Maal. Kattevärvidega maalimine. Tutvumine maalilise pinna saamisega kriidi- ja õlipastellidega. Töötamine värvi- ja viltpliiatsitega. Kollaaž. Graafika. Punkti ja joone kasutamine faktuuri loomiseks (tutvumine). Paljundusgraafika. Papi- ja materjali-trükk guaššiga.
	3.klass	Kuuevärviring – põhivärvid ja nende segamisel saadavad II astme värvid. Pildipinna organiseerimine (kujutatava suuruse ja paberi formaadi erinevad suhted). Suuruse näiline vähenemine kauguses. Pildi üksikosade osaline kattumine. Ribaornament.

		Skulptuur – erinevate tekstuuride loomine. Meisterdamine loodus- ja tehismaterjalist. Voltimine – inimene. Maal – maalimine spontaanselt ja läbimõeldult. Maalimise pinna saamine õlipastellidega. Ornament viltpliiatsiga. Kollaaž. Graafika – punkti ja joone kasutamine fak-tuuri loomiseks. Paljundusgraafika - papi- ja materjalitrükk temperaga.
Pildilised jutustused: joonistus, maal, illustratsioon, koomiks, fotoseeria, animatsioon.	1.klass	Kujundamine teatris. Raamatukujundus. Multifilmid.
	2.klass	Nuku- ja joonifilm. Kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaasõpilaste töödesse.
	3.klass	Oma kodulinna, asula, korteri, toa, suvekodu, aia, pargi kujundus. Kaaslaste tööde analüüs, tolerantne suhtumine kaaslaste töödesse.
Disain igapäevaelus: trükis, tarbevorm, ruum ja ehitis keskkonnas. Vormi, otstarbe, materjali ja tehnoloogia seosed ning nende arvestamine kujundamisel. Turvaline ning keskkonnasäästlik tarbimine.	1.klass	Kunst (skulptuur, maal) ümbritsevas keskkonnas. Meisterdamine lähtudes otstarbest, materjalist ja ilu-mõistest (mänguasjad), nukuteatri elemendid, ruumikaunistused; karp jne looduslikest ja tehismaterjalidest. Tarbevormi kuju ja funktsioonid
	2.klass	Kunst (skulptuur, maal, graafika) ümbritsevas keskkonnas. Meisterdamine lähtudes otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilu-mõistest. (liiklusvahendid ja agregaatide meenutavad lehed looduslikest ja tehismaterjalidest.). Tööd joonlauaga, sirkliga. Tarbevormi kuju ja funktsioonid.
	3.klass	Kunst (arhitektuur, skulptuur, maal, graafika) ümbritsevas keskkonnas. Meisterdamine lähtudes otstarbest, materjalist, tehnoloogiast ja ilu-mõistest (agregaatide meenutavad lehed, maketid looduslikest ja tehismaterjalidest. Tööd joonlaua ja sirkliga.
Kunstiteosed kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides, ajaloolised	1.klass	Lähiümbruse loodus ja ehituskunst.
	2.klass	Kunstiteosed kohalikes muuseumides ja kunstigaleriides, ajaloolised kunstitehnikad ja materjalid
	3.klass	Reaalsed ning virtuaalsed kunsti- ja meediakeskkonnad.

kunstitehnikad ja materjalid. Lähiümbruse loodus ja ehituskunst. Reaalsed ning virtuaalsed kunsti- ja meediakeskkonnad		
Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus.	1.klass	Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus.
	2.klass	Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus.
	3.klass	Kunstiteoste, visuaalse kommunikatsiooni ja meedia roll ning mõju igapäevaelus.

Kunstiõpetus - II kooliaste

Õpitulemused:

1. Tunnetab oma kunstivõimeid ja -huve; väljendab visuaalsete vahenditega oma mõtteid, ideid ja teadmisi; loovülesandeid lahendades visandab ja kavandab
2. Kujutab ja kujundab nii vaatluste kui ka oma ideede põhjal, kasutades visuaalse kompositsiooni baasoskusi
3. Rakendab erinevaid kunstitehnikaid (maal, joonistus, kollaaž, skulptuur, foto, video, digitaalgraafika, animatsioon jne)
4. Analüüsib nüüdiskunsti teoseid, märkab erinevaid vorme ja sõnumeid, leiab seoseid tänapäeva eluga ning on avatud erinevate kultuuriilmingute suhtes
5. Mõistab tehismaaailma ja selle kasutaja suhet; peab silmas eesmärgipärasust, uuenduslikkust, esteetilisust ja ökoloogilisust
6. Mõistab kultuuriväärtuste ja -keskkonna kaitse olulisust
7. Leiab infot kunstiraamatutest ja eri teabeallikatest, uurib ja võrdleb eri ajastute kunstiteoseid
8. Märkab sõnumeid, analüüsides meediat ja reklaami; arutleb visuaalse infoga seotud nähtuste üle ruumilises ja virtuaalses keskkonnas. Tegutseb eetiliselt ja ohutult nii reaalses kui ka virtuaalses kultuurikeskkonnas.

II kooliaste		
Õppesisu klassiti		
Erinevate objektide kujutamine vaatluse ja mälu järgi. Kavandamine kui protsess ideede arendamiseks.	4.klass	Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid. Miimika. Erinevas eas inimeste kujutamine. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehismvormide suhe. Visandamine natuurist. Vaikelu.
	5.klass	Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid. Miimika. Erinevas eas inimeste kujutamine. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehismvormide suhe. Visandamine natuurist. Vaikelu.

	6.klass	Inimese kujutamine: täisfiguuri ja näo proportsioonid. Miimika. Erinevas eas inimeste kujutamine. Inimene tegevuses. Inimese, looduse ja tehisevormide suhe. Visandamine naturist. Vaikelu.
Pildiruum, ruumilisuse edastamise võtted. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit. Liikumise kujutamine.	4.klass	-
	5.klass	Ruumilisus. Ees- ja taga esemed. Kompositsiooni tasakaal, pinge, dominant ja koloriit.
	6.klass	Koloriit. Liikumise kujutamine naturist ja mälu järgi.
Maali, joonistuse, graafika, kollaaži, skulptuuri, installatsiooni, foto, video, digitaalgraafika ja animatsiooni tehnikad ning töövõtted.	4.klass	Skulptuur-modelleerimine savist ja lõikamine pehmetest materjalidest.
	5.klass	Savi modelleerimine. Erinevad tehnikad ja töövõtted.
	6.klass	Savi modelleerimine. Erinevad tehnikad ja töövõtted.
Sõnumite ja emotsioonide edastamise võtted ning vahendid muistsetest aegadest tänapäevani. Kunstiteose sisulised ja vormilised elemendid, konkreetne ja abstraktne kunstis.	4.klass	-
	5.klass	Konkreetne ja abstraktne kunstis. Piltkiri.
	6.klass	Konkreetne ja abstraktne kunstis. Kirjutame joonistades ja joonistame kirjutades.
Vormi ja funktsiooni seos, traditsioon ja uuenduslikkus disainis. Eesti rahvakunst ja ehituskultuur. Loodust säästva tarbimise põhimõtted, elukeskkonna parandamine kunsti, disaini ja arhitektuuri kaudu.	4.klass	Rahvakunst.
	5.klass	Rahvakunst.
	6.klass	Disain kui mõiste. Rahvakunst. Loodustsäästva tarbimise põhimõtted (taaskasutus).

Kunstiõpetus - III kooliaste

Õpitulemused:

1. Tunnetab ja arendab teadlikult oma kunstialaseid võimeid; loovülesannetes leiab erinevaid lahendusvariante ja isikupäraseid teostusvõimalusi, esitleb tulemusi ning põhjendab valikuid
2. Kasutab ideest lähtudes sihipäraselt mitmekesiseid visuaalseid väljendusvahendeid. Kasutab kunsti õppides ning loovas praktikas tehnoloogiavahendeid

3. Tunneb Eesti ja maailma kultuuripärandi olulisi kunstiteoseid. Võrdleb eri ajastute kunsti näiteid, kirjeldades ning mõtestades sõnumite, väljendusvahendite ja hinnangute muutumist kultuuriajaloo vältel
4. Analüüsib looduslikke ja tehiskeskkondade objekte ning nendevahelisi seoseid ökoloogilisest, esteetilisest ja eetilise vaatepunktist. Mõistab disaini kui protsessi, mille eesmärgiks on leida probleemile uus ja parem lahendus
5. Kasutab visuaalse kommunikatsiooni vahendeid, arutleb pildikeele kultuuriliste märkide üle
6. Teadvustab kunsti rolli ühiskonnas. Seostab omavahel kultuuri, ühiskonna ning teaduse ja tehnoloogia arengut
7. Mõistab, et nüüdiskunst väljendub paljudes erinevates meediumites ja kõnetab vaatajat laias teemade ringis

III kooliaste		
Õppesisu klassiti		
Kunstiteosed ja stiilid, lood ja sündmused uue teose loomise lähtepunktina.	7.klass	Kunstiteosed. Kuulsate kunstiteoste kopeerimine. Erinevad lood ja sündmused. Lähtepunktina.
	8.klass	Optiline kunst. Kuulsate kunstnike teosed.
	9.klass	Kordamine.
Kunstiteose vorm ja kompositsioon, materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad. Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne.	7.klass	Kunstiteose vorm ja kompositsioon.
	8.klass	Kujutamise viisid: stiliseerimine.
	9.klass	Kunstiteose materjalid ja tehnika, sõnum ja kontekst. Väljendusvahendite vastavus ideele, otstarbele ja sihtgrupile. Sümbol, allegooria ja tsitaat kui sõnumikandjad. Kujutamise viisid: stiliseerimine, abstraheerimine, deformeerimine jne.
Mitmesugused kunstmaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne). Digitaalsete tehnoloogiate kasutamine loovtöodes (foto, video, animatsioon, digitaalgraafika).	7.klass	Tutvumine mitmesuguste kunstmaterjalid ja tehnikad (nt joonistamine, maal, kollaaž, skulptuur, installatsioon jne).
	8.klass	Naha kasutamine kollaazis.
	9.klass	Kollaaž. Kips, nõör, siidipaber. T-särgi disain.
Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus,	7.klass	Perspektiiv.

ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus. Inimese ja ruumilise keskkonna suhted, disain kui probleemilahendus. Arhitektuur ja disain Eestis ning rahvusvahelised suundumused.	8.klass	Arhitektuuri ja disaini funktsionaalsus, ökoloogilisus, esteetilisus ja eetilisuus.
	9.klass	Arhitektoonika ülesanded. Erinevad tasapinnad.
Teksti ja pildi koosmõju graafilises disainis. Kirjatüübid ja graafilise kujunduse baasvõtted.	7.klass	-
	8.klass	Kirjatüübid.
	9.klass	Graafilise kujunduse baasvõtted.
Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid. Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad.	7.klass	Eesti kunsti suurkujud ja teosed. Erinevate kultuuride kunstiajaloo tuntumate teoste näiteid.
	8.klass	
	9.klass	Nüüdiskunsti olulised suunad ja aktuaalsed teemad.
Kunst peegeldamas ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia arengut.	7.klass	-
	8.klass	Ulmeline kosmos.
	9.klass	-
Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.	7.klass	-
	8.klass	-
	9.klass	Kunstnike, kunstiajaloolaste, disainerite ja arhitektide erialane töö.

Ainevaldkond „Tehnoloogia“

Tehnoloogiapädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Tehnoloogiapädevus tähendab suutlikkust tehnoloogiamaailmas toime tulla ning mõista, kasutada ja hinnata tehnoloogiat; rakendada ja arendada tehnoloogiat loovalt ning innovaatsiliselt; mõista tehnoloogia nüüdisaegseid arengusuundumusi ning tehnoloogia ja loodusteaduste seoseid; analüüsida tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte; järgida intellektuaalomandi kaitse nõudeid; lahendada probleeme, lõimides mõttetööd käelise

tegevusega; valida ja ohutult kasutada erinevaid materjale ning töövahendeid; viia eesmärgipäraselt ellu ideid; tulla toime majapidamistöödega ja toituda tervislikult.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) tuleb toime tehnoloogilises maailmas ning kasutab tehnoloogiavõimalusi arukalt ja loovalt;
- 2) näeb teadussaavutuste ja tehnoloogia arengu seoseid ning arutleb töö muutumise üle ajaloos;
- 3) näeb käelises tegevuses ja mõttetöös võimalust igapäevaelu mitmekesistada ning praktilisi probleeme lahendada;
- 4) analüüsib ja valib tehnilisi lahendusi ning on suuteline oma arvamust esitlema ja põhjendama;
- 5) märkab ning arvestab toodete disaini seost funktsionaalsuse, esteetilisuse ja kultuuritraditsioonidega;
- 6) valib oma ideede teostamiseks sobivaid materjale ja töövahendeid ning tähtsustab materjalide ja töövahendite ohutut kasutust;
- 7) oskab lugeda tööjoonist ja -juhendit;
- 8) rakendab tervisliku toitumise põhitõdesid menüüd kavandades ja analüüsides;
- 9) oskab valmistada mitmekesiseid ja tervislikke toite;
- 10) tuleb toime koduse majapidamisega.

Ainevaldkonna õppeained ja nädalatundide jaotumine klassiti Prangli Põhikoolis

Õppeaine	1.kl	2.kl	3.kl	4.kl	5.kl	6.kl	7.kl	8.kl	9.kl
Tööõpetus	1	2	1/2						
Tehnoloogiaõpetus; Käsitöö ja kodundus				1	2	2	2	2	1

II kooliastmest jagunevad õpilased oma soovide ja huvide põhjal õpperühmadesse, valides õppeaineks kas käsitöö ja kodunduse või tehnoloogiaõpetuse. See võimaldab õpilasel süvendatult tegelda teda huvitava õppeainega. Õpperühmadeks jagunemine ei ole soopõhine.

Õpilased vahetavad vähemalt 10% õppeks õpperühmad. Tehnoloogiaõpetus asendub kodundusega ning käsitöö ja kodundus tehnoloogiaõpetusega.

Nii käsitöö ja kodunduse kui ka tehnoloogiaõpetuse ainekava sisaldavad igal aastal ühe õppeveerandi pikkust ning ühel ajal toimuvat projektitöö osa, mille puhul saavad õpilased kahe õpperühma vahel valida vastavalt huvidele, olenemata sellest, kas nad õpivad tehnoloogiaõpetust või käsitööd ja kodundust.

Tehnoloogiavaldkonna õppeainete mahud ja omavaheline lõiming

Tehnoloogiaõpetuses jaguneb õppetöö viieks osaks: tehnoloogia igapäevaelus; disain ja joonestamine; materjalide töötlemine; kodundus; projektitöö. Esimesed kolm osa hõlmavad õppest ca 65 %, kodundus 10% ja projektitöö 25%. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas

kavandab õpetaja koostöös käsitöö ja kodunduse õpetajaga. Õpet korraldades vahetatakse õpperühmad.

Tehnoloogiaõpetuse rõhk on teadvustada nüüdisaegse tehnoloogia mõtteviise, ideaale ja väärtusi. Säästvat arengut arvestades omandavad õpilased oskused toime tulla tänapäeva kiiresti muutuvast tehnoloogiamaailmast. Õpitakse mõistma ning analüüsima tehnika ja tehnoloogia olemust ning selle osa ühiskonna arengus. Õpe suunab siduma mõttetööd ja käelist tegevust ning mõistma koolis õpitava seoseid elukeskkonnaga.

Kodunduse tundides õpitakse tervisliku toitumise põhitõdesid, tasakaalustatud menüü koostamist ja toiduvalmistamist ning arendatakse majandamisoskust; analüüsitakse inimeste tarbijakäitumist, väärtustatakse keskkonnasäästlikku, oma õigusi ning kohustusi teadvat tarbijat, otsitakse seoseid ja vastuolusid inimeste terviseteadlikkuse ning tegeliku käitumise vahel.

Projektitöödega saavad õpilased valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

Käsitöö ja kodundus koosneb neljast valdkonnast: käsitöö; kodundus; tehnoloogiaõpetus (korraldatakse õpperühmade vahetusena); projektitöö. Käsitöö ja kodundus hõlmab õpest ca 65%, millest vähemalt kolmandik on kodundus. Ligikaudu 25% õppemahust jääb projektitööle ja 10% tehnoloogiaõpetusele. Õppeaine osade järjestuse õppeaastas kavandab õpetaja koostöös tehnoloogiaõpetuse õpetajaga.

Käsitöötundides õpitakse tundma erinevaid tööliike, millest neli on kohustuslikud - õmblemine, kudumine, heegeldamine ja tikkimine. Kavandamine, töö organiseerimine, rahvakunsti alused ning materjaliõpetus on läbivate teemadena seotud nii kohustuslike tööliikide kui ka valikteemade ja projektidega. Praktilistes töödes saab üht eset valmistades ühendada mitu tööliiki.

II kooliastmes on rõhk eelkõige põhiliste tövõtete ja tehnoloogiate omandamisel ning juhendi järgi töötamise või abimaterjalide kasutamise oskuse arendamisel. Igal aastal tehakse praktilisi töid, mis võimaldavad õpitud tehnoloogilisi võtteid loovalt rakendada. Ühiste arutluste käigus õpitakse tööprotsessi analüüsima, erinevaid tehnilisi ja loomingulisi lahendusi nägema ja hindama ning oma tööle hinnangut andma.

III kooliastmes keskendutakse rohkem loomingulisele tööle ning töö teadlikule korraldamisele. Õpetuses järgitakse käsitööeseme tootearendustsüklit teabe kogumisest, idee leidmisest, eseme kavandamisest ning töö ajalise ja tehnoloogilise kavandamisest kuni töö teostuse ning esitlemiseni. Kodundusõppes omandatakse igapäevaeluga toimetuleku teadmisi ja oskusi. Lisaks praktilisele toiduvalmistamisele õpitakse tervisliku toitumise põhitõdesid ning tasakaalustatud menüü koostamist. Õppetöös arendatakse majandamisoskust, hinnatakse keskkonnasäästlikku ning oma õigusi ja kohustusi teadvat tarbijat, analüüsitakse inimeste tarbijakäitumist ning püütakse leida seoseid ja vastuolusid inimeste terviseteadlikkuse ning

tegeliku käitumise vahel. Õpitakse tegema koduseid majapidamistöid ja nägema iga pereliikme osalemise vajalikkust. Kodundusõpe loob head võimalused rakendada teoreetilistes õppeainetes (nt bioloogias, keemias, matemaatikas) omandatud. Kodundustunnis toimub õpe meeskonnatöona. See loob sobivad võimalused arendada sotsiaalseid oskusi: heatahtlikku ja arvestavat suhtumist kaaslastesse, organiseerimis- ja meeskonnatööks vajalikke võimeid ja oskusi ning ühise töö analüüsimise ja hindamise oskust.

Tehnoloogiaõpetuses tutvuvad õpilased tehnoloogia võimalustega, õpivad analüüsima tehnoloogilisi lahendusi, kasutama uusi materjale ja tööriistu oma ideede teostamisel ning omandavad igapäevaeluks vajalikke oskusi.

Projektitöödega saavad õpilased valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.

TÖÖÕPETUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid tööõpetuses

Tööõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rõõmu ja rahuldust töö tegemisest;
- 2) õpib vaatlema, tundma ja hindama esemelist keskkonda;
- 3) tunneb ning kasutab mitmesuguseid materjale ja töövahendeid ning lihtsamaid töötlemisviise;
- 4) mõtleb välja loovaid lahendusi ja oskab neid lihtsalt teostada;
- 5) töötab ohutult üksi ja koos teistega;
- 6) hoiab puhtust kodus ja koolis ning täidab isikliku hügieeni nõudeid;
- 7) teab tervisliku toitumise vajalikkust;
- 8) hoolib oma Prangli saare ja Eesti kultuuritraditsioonidest.

Tööõpetus - I kooliaste

I kooliastme õpitulemused tööõpetuses

3. klassi õpilane:

- 1) töötab õpetaja juhendamisel, kasutades sobivaid materjale ja lihtsamaid töötlemisviise;
- 2) hoiab korda ja puhtust ning järgib esmaseid ohutusnõudeid;
- 3) oskab kasutada tööjuhendit ning tegutseda selle järgi üksi või koos teistega;
- 4) leiab töö tegemiseks loovaid lahendusi;
- 5) hindab ja tunnustab enda ja teiste tööd ning tunneb rõõmu oma tööst.

Käsitletavat teemavaldkonnad

A. Kavandamine

- B. Materjalid
- C. Töötamine
- D. Tööviisid
- E. Kodundus

A. Kavandamine

A. Kavandamine		
Õppesisu klassiti		
Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Ideede visandamine paberil. Idee esitlemine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.	1.klass	Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Idee esitlemine.
	2.klass	Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.
	3.klass	Ümbritsevate esemete vaatlemine, nende disain minevikus ja tänapäeval. Rahvuslikud mustrid ja motiivid. Ideede otsimine ja valimine, abimaterjali ning info kasutamine. Ideede visandamine paberil. Idee esitlemine. Lihtsate esemete ja keskkonna kavandamine.
Õpitulemused A1. Kirjeldab, esitleb ning hindab oma ideid A2. Kavandab lihtsamaid esemeid/tooteid A3. Märkab esemetel rahvuslikke elemente		

B. Materjalid

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

B. Materjalid		
Looduslikud ning tehismaterjalid (paber, kartong, papp, tekstiil, nahk, plast, vahtmaterjal, puit, traat, plekk jne).	1.klass	Paberi rebimine, lõikamine ja voltimine. Šabloonide kasutamine. Liimimine, paberitööde kaunistamine. Modelleerimine ja konstrueerimine paberist. Materjali ettevalmistamine voolimiseks. Savi rullimine ja veeretamine pihkude vahel. Kumer- ja õõnesvormide voolimine. Savitükist väiksemate osade väljavajutamine. Aplikatsioonitööd ja meisterdamine looduslikust materjalist. Pisiesemete kasutamine lihtsamate mänguasjade meisterdamiseks. Eelharjutused punumiseks. Keerunööri punumine.

Materjalide saamislugu, omadused, otstarve ja kasutamine. Katsetused erinevate materjalidega, nende omaduste võrdlemine. Ideede leidmine materjalide korduskasutusseks.		Tutvumine puutööriistadega. Eelharjutused puutöödeks. Tutvumine metallitöödega. Traadi tükeldamine ja painutamine. Lihtsate esemete valmistamine. Nõela niiditamine. Niidi kinnitamine riidesse õmblemise ja tikkimise alustamisel ja lõpetamisel. Niidi lõikamine ja jätkamine. Pistete õmblemine : eelpiste. Töö käeshoidmine õmblemisel. Riide lõikamine : riideserva tasandamine, kujundite väljalõikamine. Nööbi õmblemine. Heegelnõela hoidmine töötamisel. Alg- ja ahelsilmus. Ketihööpeldamine, töö lõpetamine. Tuti ja tupsu valmistamine.
	2.klass	Mõõtmise ja märkimise. Värvimise erivõtted. Modelleerimine ja konstrueerimine kartongist, nende kasutamine koos teiste materjalidega. Kumer- ja õõnesvormide voolimine. Väiksemate osade väljavajutamine. Lihtsa reljeefse ornamendi voolimine. Meisterdamine looduslikust materjalist. Pisiesemete kasutamine mänguasjade valmistamiseks. Detailide erinevad ühendamise viisid (tutvumine). Punatud esemete valmistamine. Tööde viimistlemine. Punatud paelad, nöörid – palmik-kolmeharuline. Liimimine, naelutamine (eelharjutused). Tööde viimistlemine. Lihtsate esemete kavandamine ja valmistamine Traadi tükeldamine, painutamine. Õhukese pleki voolimine. Tööde viimistlemine. Lihtsate dekoratiivesemete ja ehete kavandamine, valmistamine. Pistete õmblemine: tikk ja ülelöömispiste. Töö käes hoidmine, lõikamine. Lõike paigutamine riidele, lõikamine. Lihtsa kujundi kokkuõmblemine. Nööbi õmblemine. Heegelnõela hoidmine, kasutamine. Kinnissilmus. Töö lõpetamine. Tuttidest ja tupsudest mänguasja valmistamine.
	3.klass	Värvimise erivõtted. Modelleerimine ja konstrueerimine papist, kartongist ja paberist, nende kasutamine koos teiste materjalidega. Ümarplastikas teostatud figuuridele väikeste detailide lisamine. Reljeefse ornamendi voolimine. Liikumisasendis figuuride voolimine. Pisiesemete kasutamine mänguasjade, mudelite ja makettide konstrueerimisel. Detailide erinevad ühendamiseviisid. Punatud esemete valmistamine. Punatud paelad ja nöörid. Lihtsa piltvaiba kavandamine ja punumine Saagimine, vestmine, liimimine, naelutamine. Tööde viimistlemine, lihvimine, värvimine. Lihtsate mänguasjade ja dekoratiivesemete kavandamine ja valmistamine. Õhukese pleki voolimine. Tööde viimistlemine: lihvimine,

		lakkimine. Lihtsamate dekoratiivesemete ja ehete kavandamine ja valmistamine. Pistete õmblemine. Rist- ja sämpipiste. Lihtõmblus ja ühekordne palistus. Pehme mänguasja kavandamine ja õmblemine. Lihtsa tikkimistö kavandamine ja kaunistuspistele kasutamine. Edasi-tagasi ridade heegeldamine, töö lõpetamine. Lihtsa heegeldustöö kavandamine ja teostamine. Narmaste sõlmimine. Lõngajäätmetest nukkude valmistamine.
Õpitulemused		
B1. Eristab erinevaid looduslikke ning tehismaterjale (paber, tekstiil, nahk, plast, vahtplast, puit, traat, plekk jne) B2. Võrdleb materjalide üldisi omadusi B3. Oskab materjale ühendada ja kasutada		

C. Töötamine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

C. Töötamine		
Töötamine suulise juhendamise järgi. Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine. Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele ja iseseisvatele katsetustele. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.	1.klass	Töötamine suulise juhendamise järgi. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.
	2.klass	Tutvumine kirjaliku tööjuhendiga, sellest arusaamine. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.
	3.klass	Oma idee teostamine, toetudes õpitud oskustele ja iseseisvatele katsetustele. Töökoha korras hoidmine, selle mõju töö tulemusele ja ohutusele.
Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine. Töö	1.klass	Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine.
	2.klass	Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja

tulemuse uudsuse, kasutamise ja esteetilisuse hindamine.		kaaslaste abistamine.
	3.klass	Rühmatöös ülesannete täitmine, ühiselt ideede genereerimine, üksteise arvamuste arvestamine ja kaaslaste abistamine. Töö tulemuse uudsuse, kasutamise ja esteetilisuse hindamine.
Õpitulemused		
C1. Töötab õpetaja suulise juhendamise järgi ning kasutab abivahendina lihtsat tööjuhendit C2. Julgeb oma idee teostamiseks ise võimalusi valida ja mõelda C3. Toob näiteid õpetusega seotud igapäevaelust C4. Arvestab ühiselt töötades kaaslast C5. Arutleb ohutuse vajalikkuse ja töökoha korrashoiu üle C6. Tutvustab ja hindab oma tööd		

D. Tööviisid

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

D. Tööviisid		
Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).	1.klass	Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).
	2.klass	Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).
	3.klass	Materjalide lihtsamad töötlemise viisid (mõõtmise, märkimine, rebimine, voltimine, lõikamine, vestmine, saagimine, heegeldamine, detailide ühendamine, õmblemine, liimimine, naelutamine, punumine, kaunistamine, värvimine, viimistlemine).
Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel, vasar, saag, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine.	1.klass	Sagedasemad töövahendid (käärid, nõel, heegelnõel, jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine. Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.
	2.klass	Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine.

Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.		Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.
	3.klass	Sagedasemad töövahendid (käärid, nuga, nõel, heegelnõel, naaskel, vasar, saag, kruvikeeraja, lõiketangid, näpitsad jne), nende õige, otstarbekas ja ohutu kasutamine, töövahendite hooldamine. Töötlemisvõtte valik sõltuvalt ideest ja materjalist. Jõukohaste esemete valmistamine.
Õpitulemused		
D1. Kasutab materjale säästlikult D2. Valib erinevaid töötlemisviise ja -vahendeid D3. Käsitseb kasutatavamaid töövahendeid õigesti ning ohutult D4. Kasutab paberit ning kartongi tasapinnalisi ja ruumilisi esemeid valmistades D5. Modelleerib ja meisterdab erinevatest materjalidest esemeid D6. Valmistab tekstiilmaterjalist väiksemaid esemeid		

E. Kodundus

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

E. Kodundus		
Arutelu hubase kodu kui perele olulise väärtuse üle. Ruumide korrastamine ja kaunistamine. Riiete ning jalatsite korrashoid. Isiklik hügieen.	1.klass	Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevadeks. Isiklik hügieen.
	2.klass	Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevade puhul. Riiete ning jalatsite hooldamine. Isiklik hügieen.
	3.klass	Ruumide korrastamine ja kaunistamine tähtpäevade puhul. Riiete ja jalatsite hooldamine. Isiklik hügieen.
Tervislik toiduvalik. Lihtsamate toitade valmistamine. Laua katmine, kaunistamine ja koristamine. Viisakas käitumine. Säästlik tarbimine. Jäätmete sortimine.	1.klass	Käitumisnormid. Laua katmine ja koristamine. Lihtsate võileibade valmistamine, joogi pakkumine.
	2.klass	Laua katmine, kaunistamine, koristamine. Võileibade valmistamine, joogi pakkumine. Käitumisnormid.
	3.klass	Peolaua katmine, kaunistamine. Laua koristamine. Eine- ja tikuvõileibade valmistamine. Joogi serveerimine, klaaside kaunistamine. Käitumisnormid, lauakombed.

Õpitulemus

- E1.** Hoiab korda oma tegevustes ja ümbruses ning peab vajalikuks sortida jäätmeid
E2. Tegutseb säästliku tarbijana
E3. Selgitab isikliku hügieeni vajalikkust ning hoolitseb oma välimuse ja rõivaste eest
E4. Järgib viisakusreegleid

KÄSITÖÖ JA KODUNDUS**Õppe- ja kasvatusesmärgid käsitöös ja kodunduses**

Käsitöö ja kodunduse õppeainega taotletakse, et õpilane:

- 1) tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest; hindab tööd ja töö tegijat;
- 2) mõistab tehnoloogia arengut, näeb sellest tulenevaid muutusi töös ning nende mõju keskkonnale;
- 3) kavandab ja teostab oma ideid ning lahendab loovalt endale võetud ülesandeid;
- 4) võrdleb ja kasutab erinevaid materjale;
- 5) teab ohutu töötamise põhimõtteid ning järgib neid;
- 6) töötab meeskonnas ja tajub oma võimeid ühistöös;
- 7) lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- 8) tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana;
- 9) väärtustab ja hoiab rahvuskultuuri ning teadvustab oma kohta mitmekultuurilises maailmas.

Õppesisu ja tundide jaotus käsitöö, kodunduse, tehnoloogiaõpetuse ja projektitööde vahel:

Õppesisu jaotus tundide lõikes klassiti käsitöö ja kodunduse õpetamisel					
Klass	Käsitöö teemad	Kodunduse teemad	Tehnoloogiaõpetuse teemad	Projektitöö	Kokku
4. klass	19	8	–	8	35
5. klass	30	16	8	16	70
6. klass	30	16	8	16	70
Kokku II kooliaste	79	40	16	40	175
7. klass	30	16	8	16	70
8. klass	30	16	8	16	70
9. klass	11	8	–	16	35
Kokku III kooliaste	71	40	16	48	175

Käsitöö ja kodundus - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused käsitöös ja kodunduses

6. klassi õpilane:

- 1) tunneb rõõmu üksinda ja koos teistega töö tegemisest;
- 2) tunneb ja kasutab mitmesuguseid materjale ning töövahendeid, järgib seejuures ohutusnõudeid ja hoiab korras töökoha;
- 3) leiab ideid ning oskab neid esitleda;
- 4) saab aru tööjuhenditest ja selgitavatest joonistest;
- 5) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite;
- 6) teab tervisliku toitumise põhialuseid;
- 7) tunneb Prangli saare ja Eesti kultuuritraditsioone.

Käsitöö - II kooliaste

Käsitletavad teemavaldkonnad

- A. Kavandamine
- B. Töö kulg
- C. Rahvakunst
- D. Materjalid
- E. Tööliigid

A. Kavandamine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

A. Kavandamine		
Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Kujunduse põhimõtted ja nende rakendamine. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides. Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks.	4.klass	Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks.
	5.klass	Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Värvusõpetuse põhitõdede arvestamine esemeid disainides. Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks.
	6.klass	Idee ja kavandi tähtsus eset valmistades. Ideede leidmine ja edasiarendamine kavandiks.
Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala-	4.klass	Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala-
	5.klass	Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusala-

	6.klass	Tekstiilide ja käsitöömaterjalide valiku ning sobivuse põhimõtted lähtuvalt kasutusalaast.
Õpitulemused		
A1. Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöökohaseid	4.klass	-
	5.klass	Omandab töövõtteid.
	6.klass	Kavandab omandatud töövõtete baasil jõukohaseid käsitöökohaseid.
A2. Leiab käsitöökohase kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist	4.klass	-
	5.klass	-
	6.klass	Leiab käsitöökohase kavandamiseks ideid eesti rahvakunstist; sissejuhatav osa eesti rahvakunsti.
A3. Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale	4.klass	Taaskasutus ja selle võimalused
	5.klass	Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale
	6.klass	Leiab võimalusi taaskasutada tekstiilmaterjale

B. Töö kulg

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

B. Töö kulg		
Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Lihtsama tööjuhendi koostamine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.	4.klass	Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
	5.klass	Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
	6.klass	Töötamine suulise juhendamise järgi. Töötamine tööjuhendi järgi. Lihtsama tööjuhendi koostamine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine.	4.klass	Tööjaotus rühmas hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine.
	5.klass	Tööjaotus rühmas hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine.
	6.klass	Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine (harva), hooliv, arvestav ja üksteist abistav käitumine.
Õpitulemused		
B1. Töötab iseseisvalt lihtsama tööjuhendi järgi		

B2. Järgib töötades ohutusnõudeid ning hoiab korras töökoha
B3. Hindab oma töö korrektsust ja esteetilisust

C. Rahvakunst

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

C. Rahvakunst		
Rahvakultuur ja selle tähtsus. Esemeline rahvakunst. Tavad ja kombed. Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel. Muuseumide roll rahvakunsti säilitajana.	4.klass	Rahvuslikud mustrid ehk kirjad ajaloolistel ja tänapäevastel esemetel.
	5.klass	Muuseumide roll rahvakunsti säilitajana.
	6.klass	Rahvakultuur ja selle tähtsus. Esemeline rahvakunst. Tavad ja kombed.
Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.	4.klass	Tähelepanu pööramine rahvuslikele detailidele. Rahvariide seeliku triibustiku kudumine. Järjehoidja.
	5.klass	Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades. Läbi tikkimise.
	6.klass	Rahvuslike detailide kasutamine tänapäevast tarbeeset kavandades.
Õpitulemused		
C1. Märkab rahvuslikke kujunduselemente tänapäevastel esemetel		
C2. Kirjeldab muuseumis olevaid rahvuslikke esemeid		

D. Materjalid

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

D. Materjalid		
Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused.	4.klass	Tekstiilkiudained. Looduslikud kiud, nende saamine ja omadused.
	5.klass	-
	6.klass	-
Kanga kudumise põhimõte. Kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekoetud	4.klass	Kanga kudumise põhimõte. Kanga liigid: telgedel kootud, silmuskoelised, mittekoetud kangad.
	5.klass	-

kangad.	6.klass	-
Õmblusniidid, käsitööniidid ja -lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.	4.klass	Õmblusniidid, käsitööniidid ja -lõngad. Erinevatest tekstiilmaterjalidest esemete hooldamine.
	5.klass	-
	6.klass	-
Õpitulemused		
D1. Kirjeldab looduslike kiudainete saamist, põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist		
D2. Eristab telgedel kootud kangaid trikotaažist ning võrdleb nende omadusi		
D3. Seostab käsitöölõnga jämedust ja eseme valmimiseks kuluvat aega		

E. Tööliigid

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

E. Tööliigid		
Tikkimine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kaherealised pisted. Mustri kandmine riidele. Töö viimistlemine.	4.klass	-
	5.klass	Töövahendid ja sobivad materjalid. Tarbe- ja kaunistuspisted. Üherealised ja kaherealised pisted. Töö viimistlemine.
	6.klass	Mustri kandmine riidele.
Õmblemine. Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Palistused. Lõike paigutamine riidele, õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine.	4.klass	Nööbi õmblemine
	5.klass	Töövahendid. Täpsuse vajalikkus õmblustöös. Õmblemine käsitsi ja õmblusmasinaga. Õmblusmasina niiditamine. Lihtõmblus. Äärestamine. Palistused. Lõike paigutamine riidele, õmblusvarud. Õmblustöö viimistlemine. Seeliku õmblemine
	6.klass	Praktine töö: (näiteks pükste) õmblemine
Kudumine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.	4.klass	-
	5.klass	Töövahendid ja sobivad materjalid. Silmuste loomine. Parem- ja pahempidine silmus. Ääresilmused. Kudumi lõpetamine. Lihtsa koekirja lugemine. Kudumi viimistlemine ja hooldamine.
	6.klass	Ringkudumine (sokk) kudumine.
Heegeldamine. Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Lihtsamate heegelkirjade ülesmärkimise viisid.	4.klass	Töövahendid ja sobivad materjalid. Põhisilmuste heegeldamine. Edasi-tagasi heegeldamine. Lihtsamate heegelkirjade ülesmärkimise viisid.

heegeldamine. Heegelkirjade ülesmärkimise viisid.	5.klass	Heegelkirjade ülesmärkimise viisid. Skeemi järgi heegeldamine. Ringheegeldamine.
Skeemi järgi heegeldamine. Ringheegeldamine. Motiivide heegeldamine ja ühendamine. Heegeldustöö viimistlemine.	6.klass	Motiivide heegeldamine ja ühendamine. Heegeldustöö viimistlemine.
Õpitulemused		
E1. Kasutab tekstiileset kaunistades ühe- ja kaherealisi pisteid		
E2. Seab õmblusmasina töökorda, traageldab ning õmbleb lihtõmblust ja palistust		
E3. Lõikab välja ja õmbleb valmis lihtsama eseme		
E4. Mõistab täpsuse vajalikkust õmblemisel ning järgib seda oma töös		
E5. Heegeldab ja koob põhisilmuseid ning tunneb mustrite ülesmärkimise viise ja tingmärke		
E6. Heegeldab ja koob lihtsa skeemi järgi		

Kodundus - II kooliaste

Käsitletavad teemavaldkonnad

- A. Toit ja toitumine
- B. Töö organiseerimine ja hügieen
- C. Toidu valmistamine
- D. Lauakombed
- E. Kodu korrashoid
- F. Tarbijakasvatus

A. Toit ja toitumine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

A. Toit ja toitumine		
Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid.	4.klass	Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid.
	5.klass	Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid.
	6.klass	Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed. Toidupüramiid.
Toiduainerühmade	4.klass	-

üldiseloostus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad.	5.klass	Toiduainerühmade üldiseloostus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad.
	6.klass	Toiduainerühmade üldiseloostus: teravili ja teraviljasaadused, piim ja piimasaadused, aedvili, liha ja lihasaadused, kala ja kalasaadused, munad, toidurasvad.
Toiduainete säilitamine.	4.klass	-
	5.klass	Toiduainete säilitamine.
	6.klass	Toiduainete säilitamine.
Õpitulemused		
A1. Teab erinevaid toiduainerühmi ning tunneb neisse kuuluvaid toiduaineid ja nende omadusi		
A2. Võrdleb pakendiinfo järgi erinevate toiduainete toiteväärtust		
A3. Teab, mis toiduained riknevad kergesti, ning säilitab toiduaineid sobival viisil		
A4. Hindab oma toitumisharjumuste vastavust toitumisõpetuse põhitõdedele ning teeb ettepanekuid tervislikumaks toiduvalikuks		

B. Töö organiseerimine ja hügieen

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

B. Töö organiseerimine ja hügieen		
Isikliku hügieeni nõuded köögis töötades. Toidu ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid. Tööde järjekord toitu valmistades.	4.klass	Isikliku hügieeni nõuded köögis töötades
	5.klass	Toidu ohutus. Nõude pesemine käsitsi ja masinaga, köögi korrashoid.
	6.klass	Tööde järjekord toitu valmistades.
Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.	4.klass	Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
	5.klass	Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.
	6.klass	Tööjaotus rühmas, ühistöö kavandamine, hooliv ja arvestav käitumine. Ühise töö analüüsimine ja hindamine.

Õpitulemused
B1. Teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades
B2. Koostab koos kaaslastega tööplaani, lepib kokku tööjaotuse, täidab ülesande, hindab rühma töötulemust ja igaühe rolli tulemuse saavutamisel
B3. Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ning arvestab teiste arvamust

C. Toidu valmistamine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

C. Toidu valmistamine		
Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis.	4.klass	Retsept. Töövahendid köögis. Lihtsamad toidud (näiteks külmad toidud)
	5.klass	Mõõtühikud
	6.klass	Retsept. Mõõtühikud. Töövahendid köögis.
Ohutushoid.	4.klass	Ohutushoid. Terariistad , juuksed kinni
	5.klass	Ohutushoid.
	6.klass	Ohutushoid. Elektririistad
Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileivad. Kuumtöötlemata magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Kartulite, munade ja makarontoodete keetmine. Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed. Pudrud ja teised teraviljatoidud.	4.klass	Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileivad. Kuumtöötlemata magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Toor- ja segasalatid. Külmad kastmed.
	5.klass	Kuumtöötlemine. Kartulite, munade ja makarontoodete keetmine.
	6.klass	Pudrud ja teised teraviljatoidud.
Õpitulemused		
C1. Kasutab mõõtenõusid ja kaalu ning oskab teisendada mahu- ja massiühikuid		
C2. Valib töövahendid ja seadmed töö eesmärgi järgi ning kasutab neid ohutusnõudeid arvestades		
C3. Valmistab lihtsamaid tervislikke toite, kasutades levinumaid toiduaineid ning külm- ja kuumtöötlemistehnikaid		

D. Lauakombed

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

D. Lauakombed		
Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused.	4.klass	Lauakombed ning lauakatmise tavad
	5.klass	Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused.
	6.klass	Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad loomingulised võimalused.
Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.	4.klass	Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks. Salvrättide voltimine, lihtne
	5.klass	Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks.
	6.klass	Lauapesu, -nõud ja -kaunistused. Sobivate nõude valimine toidu serveerimiseks. Omaloomingu kasutamine, lisainformatsiooni otsimine kirjandusest
Õpitulemused		
D1. Katab toidukorra järgi laua, valides ning paigutades sobiva lauapesu, -nõud ja -kaunistused		
D2. Peab kinni üldtuntud lauakommetest ning hindab laua ja toitade kujundust		

E. Kodu korrashoid

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

E. Kodu korrashoid		
Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine. Töövahendid.	4.klass	Puhastus- ja korrastustööd .
	5.klass	Puhastus- ja korrastustööd. Kodutööde planeerimine ja jaotamine. Töövahendid
	6.klass	Kordamine.
Rõivaste pesemine käsitsi ja	4.klass	Triikimine (proovitööd).
	5.klass	Rõivaste pesemine käsitsi ja masinaga. Hooldusmärgid. Triikimine.

masinaga. Hooldusmärgid. Triikimine.	6.klass	Kordamine.
Jalatsite hooldamine.	4.klass	-
	5.klass	-
	6.klass	Jalatsite hooldamine.
Õpitulemused		
E1. Teeb korrastustöid, kasutades sobivaid töövahendeid		
E2. Planeerib rõivaste pesemist, kuivatamist ja triikimist hooldusmärkide järgi.		
E3. Näeb kodutööde jaotamises pereliikmete heade suhete eeldust		

F. Tarbijakasvatus

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

F. Tarbijakasvatus		
Tulud ja kulud pere eelarves, taskuraha. Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle.	4.klass	Taskuraha.
	5.klass	Arutelu raha kasutamise ja säästmise üle.
	6.klass	Tulud ja kulud pere eelarves
Tarbijainfo (pakendiinfo). Teadlik ja säästlik tarbimine.	4.klass	Tarbijainfo (pakendiinfo).
	5.klass	Teadlik ja säästlik tarbimine.
	6.klass	Teadlik ja säästlik tarbimine.
Energia ja vee säästlik tarbimine.	4.klass	Energia ja vee säästlik tarbimine.
	5.klass	Energia ja vee säästlik tarbimine.
	6.klass	Energia ja vee säästlik tarbimine.
Jäätmete sortimine.	4.klass	Jäätmete sortimine.
	5.klass	Jäätmete sortimine.
	6.klass	Jäätmete sortimine.
Õpitulemused		
F1. Teab väljendite „kõlblik kuni ...“ ja „parim enne ...“ tähendust		
F2. Tunneb jäätmete hoolimatust käitlemisest tulenevaid ohte keskkonnale ning teab enda		

võimalusi, kuidas aidata kaasa jäätmete keskkonnasäästlikule käitlemisele
F3. Käitub keskkonnahoidliku tarbijana
F4. Oskab valida erinevaid kaupu ja oma valikut põhjendada
F5. Analüüsib oma taskuraha kasutamist

Projektitööd käsitöös ja kodunduses II kooliastmel

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

Projektitööd		
Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitöid võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt temaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.	4.klass	Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.
	5.klass	Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel.
	6.klass	Projektitöö läbiviimine
Õpitulemused		
P1. Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena		
P2. Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena		
P3. Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena		
P4. Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena		
P5. Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust		
P6. Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust		

Tehnoloogiaõpetus käsitöö ja kodunduse raames II kooliastmel

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

Tehnoloogiaõpetus		
Tehnoloogia olemus. Tehnoloogia, indiviid ja ühiskond.	5.klass	
	6.klass	
Materjalide liigid (puit, metall, plastid jne) ja nende omadused. Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ja töövahendid (tööriistad ja masinad).	5.klass	
	6.klass	
Idee ja eskiis. Toote disainimine ja valmistamine erinevatest materjalidest.	5.klass	
	6.klass	
Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Materjalide ühendamise. Viimistluse valik sõltuvalt materjalist ja toote kasutuskeskkonnast.	5.klass	Levinumad käsi ja elektrilised tööriistad köögis
	6.klass	Levinumad käsi ja elektrilised tööriistad köögis
Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted.	5.klass	Tervisekaitse ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted (köögis).
	6.klass	Tervisekaitse ja tööohutusnõuded töötlemise ajal, ohutud töövõtted (köögis).
Õpitulemused		
T1. Mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus		
T2. Tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise		
T3. Disainib ja valmistab lihtsaid tooteid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid		
T4. Tunneb põhilisi materjale, nende omadusi ning töötlemise viise		
T5. Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid		
T6. Väärtustab ja järgib tööprotsessis väljakujunenud käitumismaneeere		

Käsitöö ja kodundus - III kooliaste

III kooliastme õpitulemused käsitöös ja kodunduses

9. klassi õpilane:

- 1) tunneb rõõmu üksinda ja koos teistega töö tegemisest;
- 2) arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle;
- 3) teostab oma loomingulisi ideid, kasutades selleks sobivaid tehnikaid ja materjale;
- 4) kasutab loovülesannete täitmiseks materjali kogudes nüüdisaegseid teabevahendeid ning ainekirjandust;
- 5) tunneb ja väärtustab rahvaste kultuuripärandit;
- 6) analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks;
- 7) valib tervislikku toitu, koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü ning valmistab erinevaid toite;
- 8) tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana.

Käsitöö - III kooliaste

Käsitletavad teemavaldkonnad

- A. Disain ja kavandamine
- B. Rahvakunst
- C. Töö organiseerimine
- D. Materjalid
- E. Tööliigid

A. Disain ja kavandamine

Õppesisu jaotumine klassiti

A. Disain ja kavandamine		
Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja - sotsiaalsed märksüsteemid.	7.klass	-
	8.klass	-
	9.klass	Tekstiilid rõivastuses ja sisekujunduses. Rõivastus kui ajastu vaimu peegeldaja - sotsiaalsed märksüsteemid.
Moelooming. Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades.	7.klass	-
	8.klass	Moelooming. Komplektide ja kollektsioonide koostamise põhimõtted. Moe, isikupära ja proportsiooni põhimõtete arvestamine kavandades.
	9.klass	Kordamine

Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused.	7.klass	Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused.
	8.klass	Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused.
	9.klass	Sobivate lisandite valik stiili kujundades. Ideekavand ja selle vormistamine. Ornamentika alused.
Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates.	7.klass	Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates. Näiteks pluusi
	8.klass	Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates. Kleit näiteks
	9.klass	Kompositsiooni seaduspärasuste arvestamine käsitööset kavandades. Tekstiileseme kavandamine ja kaunistamisviisid erinevates tekstiilitehnoloogiates. Õpilase vabal valikul, otsast lõpuni iseseisvalt
Õpitulemused		
A1. Valib sobivaid rõivaid, lähtudes nende materjalist, otstarbest, lõikest, stiilist ja oma figuurist		
A2. Arutleb moe muutumise üle		
A3. Märkab originaalseid ja leidlikke lahendusi esemete ning rõivaste disainis		
A4. Kavandab isikupäraseid esemeid		

B. Rahvakunst

Õppesisu jaotumine klassiti

B. Rahvakunst		
Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja	7.klass	Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid

sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunsti.		rahvakunsti. Setu rahvakunst
	8.klass	Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunsti (läbi tikkimise).
	9.klass	Kultuuridevahelised seosed, erinevused ja sarnasused. Mitmekultuuriline keskkond. Sümbolid ja märgid rahvakunsti.
Kudumine, heegeldamine ja tikkimine eesti rahvakunsti. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.	7.klass	Kihnu südamepaal (sõõbrapäeval), Kinda kudumine (muhu mänd)
	8.klass	Kampsuni kudumine. Rahvarõivad. Eesti etnograafiline ornament tänapäevase rõivastuse ja esemelise keskkonna kujundamisel.
	9.klass	Kordamine
Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooniallikana.	7.klass	Teiste rahvaste etnograafia tutvustamine
	8.klass	Teiste rahvaste etnograafia inspiratsiooniallikana.
	9.klass	-
Õpitulemused		
B1. Tunneb peamisi eesti rahvuslikke käsitöötavasid		
B2. Kasutab inspiratsiooniallikana etnograafilisi esemeid		
B3. Näeb rahvaste kultuuripärandit kui väärtust		

C. Töö organiseerimine

Õppesisu jaotumine klassiti

C. Töö organiseerimine		
Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel. Käsitsitöö väärtustamine tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja käsitööga seotud	7.klass	-
	8.klass	Käsitöötehnikate ja tekstiilitööstuse areng ning seda mõjutanud tegurid ajaloos. Nüüdisaegsed tehnoloogilised võimalused ning uudsed võtted rõivaste ja tarbeesemete valmistamisel.
	9.klass	Käsitsitöö väärtustamine tarbekunsti osana või isikupärase eneseväljendusena. Õmblemise ja

elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.		käsitööga seotud elukutsed ning võimalused ettevõtluseks.
Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine.	7.klass	Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine.
	8.klass	Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine.
	9.klass	Töövahendite ja tehnoloogia valik sõltuvalt materjalist ja valmistatavast esemest. Töö planeerimine üksi ja rühmas töötades. Vajaliku teabe hankimine tänapäeva teabelevist, selle analüüs ja kasutamine.
Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Iseseisvalt tööjuhendi järgi töötamine.	7.klass	Elektriliste töövahenditega töötamine ja nende hooldamine kasutusjuhendi järgi. Iseseisvalt tööjuhendi järgi töötamine.
	8.klass	-
	9.klass	-
Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine.	7.klass	Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine.
	8.klass	Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine.
	9.klass	Oma töö ja selle tulemuse analüüsimine ning hindamine.
Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine ning virtuaalkeskonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.	7.klass	Töö esitlemine ja eksponeerimine. Näituse kujundamine
	8.klass	Töö esitlemine ja eksponeerimine
	9.klass	Virtuaalkeskonna kasutamine oma töö eksponeerimiseks.
Õpitulemused		

C1. Arutleb töö ja tehnoloogia muutumise üle ühiskonna arengus
C2. Otsib ülesandeid täites abi nüüdisaegsest teabelevist
C3. Esitleb või eksponeerib oma tööd
C4. Täidab iseseisvalt ja koos teistega endale võetud ülesandeid ning planeerib tööd ajaliselt
C5. Analüüsib enda loomingulisi ja tehnoloogiaalaseid võimeid ning teeb valikuid edasisteks õpinguteks ja hobideks

D. Materjalid

Õppesisu jaotumine klassiti

D. Materjalid		
Tekstiilkiudained. Keemilised kiud. Tehiskiudude ja sünteetiliste kiudude saamine ning omadused. Tänapäeva käsitöömaterjalid.	7.klass	-
	8.klass	Õige materjali valik praktiliseks tööks
	9.klass	Tänapäeva käsitöömaterjalid.
Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.	7.klass	-Materjalide kooskasutamine
	8.klass	Erinevad materjalid õmblemises
	9.klass	Mitmesuguste materjalide kooskasutamise võimaluste leidmine.
Õpitulemused		
D1. Kirjeldab keemiliste kiudainete põhiomadusi, kasutamist ja hooldamist		
D2. Võrdleb materjalide valikul nende mõju tervisele		
D3. Kombineerib oma töös erinevaid materjale		

E. Tööliigid

Õppesisu jaotumine klassiti

E. Tööliigid		
Tikkimine. Tutvumine erinevate tikanditega. Tikand loomingulise väljendusvahendina. Sümbolid ja märgid. Võimaluse korral	7.klass	Madalpiste , initialsiaalid, liniku ääristamine pitsiga; sümbolid ja märgid
	8.klass	Tikandid kinnastele, pärlid jm; vatitikand (ruumiline)

tikandi kavandamine ja loomine arvutiga.	9.klass	-
Õmblemine. Kanga kuumniiske töötlemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Esemee õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine.	7.klass	Kanga kuumniiske töötlemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele.
	8.klass	Kanga kuumniiske töötlemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Esemee õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine. Töö toimub läbi individuaalse juhendamise.
	9.klass	Kanga kuumniiske töötlemine. Rõivaeseme õmblemine. Mõõtude võtmine, rõiva suurusnumbri määramine, lõikelehe kasutamine ja lõigete paigutamine riidele. Valitud rõivaeseme õmblemiseks sobivate tehnoloogiliste võtete kasutamine. Esemee õmblemise tehnoloogilise järjekorra määramine. Õmblustöö viimistlemine.
Kudumine. Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kirjamine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine. Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika loominguliste võimalustega.	7.klass	Kudumine. Kirjamine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine. Heegeldamine
	8.klass	Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kirjamine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine. Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika loominguliste võimalustega.
	9.klass	Silmuste kahandamine ja kasvatamine. Ringselt kudumine. Kirjamine. Erinevate koekirjade kudumine skeemi järgi. Silmuste arvestamine, eseme kudumine ja viimistlemine. Heegeldamine. Tutvumine heegeltehnika loominguliste võimalustega.
Õpitulemused		
E1. Valib tööeseme valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid, tehnikaid ja viimistlusvõtteid		
E2. Võtab lõikelehelts lõikeid, valib õpetaja abiga sobiva tehnoloogia ja õmbleb endale rõivaeseme		
E3. Koob kirjalist pinda ning koekirju koeskeemi kasutades; koob ringselt		

E4. Leiab loovaid võimalusi kasutada õpitud käsitöötehnikaid

Kodundus - III kooliaste

Käsitletavad teemavaldkonnad

- A. Toit ja toitumine
- B. Töö organiseerimine
- C. Toidu valmistamine
- D. Etikett
- E. Kodu korrashoid
- F. Tarbijakasvatus

A. Toit ja toitumine

Õppesisu jaotumine klassiti

A. Toit ja toitumine		
Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisained toiduainetes.	7.klass	-
	8.klass	Makro- ja mikrotoitained, nende vajalikkus ning allikad. Lisained toiduainetes.
	9.klass	-
Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias -analüüs ja hinnangud. Toiduallergia ja toidutalumatus. Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired.	7.klass	Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad. Toitumisteave meedias -analüüs ja hinnangud.
	8.klass	Toiduallergia ja toidutalumatus. Taimetoitluse ja dieetide mõju organismile. Toitumishäired.
	9.klass	-
Eestlaste toit läbi aegade. Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).	7.klass	Eestlaste toit läbi aegade.
	8.klass	Eri rahvaste toitumistraditsioonid ja toiduvalikut mõjutavad tegurid (asukoht, usk jm).
	9.klass	-
Toiduainete muutused	7.klass	Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral.

kuumtöötlemisel, toitainete kadu. Mikroorganismid toidus. Toiduainete riknemise põhjused. Hügieeninõuded toiduainete säilitamise korral. Toidu kaudu levivad haigused. Toiduainete säilitamine ja konservimine.		Toidu kaudu levivad haigused
	8.klass	Toiduainete muutused kuumtöötlemisel, toitainete kadu. Mikroorganismid toidus. Toiduainete riknemise põhjused.
	9.klass	-
Õpitulemused		
A1. Teab mitmekülgse toiduvaliku tähtsust oma tervisele ning põhiliste makro- ja mikrotoitainete vajalikkust ja allikaid		
A2. Analüüsib toiduainete toiteväärtust, hindab nende kvaliteeti, tunneb toidu erinevaid säilitus-viise ning riknemisega seotud riskitegureid		
A3. Analüüsib menüü tervislikkust ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü		
A4. Teab toidu valmistamisel toimuvaid muutusi ning oskab neid teadmisi rakendada		
A5. Võrdleb erinevate maade rahvustoite ja teab toitumistavasid mõjutavaid tegureid		

B. Töö organiseerimine ja hügieen

Õppesisu jaotumine klassiti

B. Töö organiseerimine		
Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni.	7.klass	-
	8.klass	Meeskonna juhtimine. Suurema projekti korraldamine alates menüü koostamisest, kalkulatsioonist ja praktilise töö organiseerimisest kuni tulemuse analüüsimiseni.
	9.klass	-
Toiduga seonduvad ametid.	7.klass	-
	8.klass	Toiduga seonduvad ametid.
	9.klass	-
Õpitulemused		
B1. Arvestab rühmaülesandeid täites kaasõpilaste arvamusi ja hinnanguid		
B2. Kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid		
B3. Kalkuleerib toidu maksumust		
B4. Hindab enda huve ja sobivust toiduga seotud elukutseteks või hobideks		

C. Toidu valmistamine

Õppesisu jaotumine klassiti

C. Toidu valmistamine		
Nüüdisaegsed köögiseadmed, nende kasutamine ja hooldus.	7.klass	-
	8.klass	Elektripliit ja mikroahi, (meil veel ei ole: köögikombain- riivib, purustab, segab ja vahustab)
	9.klass	Elektripliit ja mikroahi
Kuumtöötlemise viisid. Maitseained ja roogade maitsestamine.	7.klass	-
	8.klass	Keetmine, küpsetamine, praadimine, sulatamine
	9.klass	Kordamine
Supid. Liha jaotustükid ja lihatoitud. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja tainatooted. Vormiroad ja vokitoidud. Kuumtöödeldud järelroad. Rahvustoidud.	7.klass	Vormiroad. Retseptid, toiduainete vahekorrad ja mõõtmine
	8.klass	Supid. Liha jaotustükid ja lihatoitud. Kalaroad. Soojad kastmed. Kergitusained ja tainatooted: pärm, küpsetuspulber, sidrunhape+söögisooda, äädikas+söögisooda
	9.klass	Vormiroad ja vokitoidud. Kuumtöödeldud järelroad. Rahvustoidud järgides rahvakalendrit
Õpitulemused		
C1. Teab toiduainete kuumtöötlemise viise		
C2. Tunneb peamisi maitseaineid ja roogade maitsestamise võimalusi		
C3. Valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi		
C4. Küpsetab tainatooteid ja võrdleb erinevaid kergitusaineid		

D. Etikett

Õppesisu jaotumine klassiti

D. Etikett		
Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks. Peolaua menüü	7.klass	Sünnipäevade tähistamine
	8.klass	Koosviibimiste korraldamine. Kutsed ja kingitused. Ideede ja võimaluste leidmine erinevate peolaudade kujundamiseks.
	9.klass	Peolaua menüü koostamine.

koostamine.		
Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel, koduses peolauas, kohvikus ning restoranis.	7.klass	Rõivastus ja käitumine koduses peolauas,
	8.klass	Rõivastus ja käitumine kohvikus ja restoranis.
	9.klass	Rõivastus ja käitumine vastuvõttudel
Õpitulemused		
D1. Koostab lähtuvalt ürituse sisust menüü ning kujundab ja katab laua		
D2. Kujundab kutse ja leiab loomingulisi võimalusi kingituse pakkimiseks		
D3. Rõivastub ja käitub ürituse iseloomu kohaselt		
D4. Mõistab lauakommete tähtsust meeldiva suhtluskeskkonna loomisel		

E. Kodu korrashoid

Õppesisu jaotumine klassiti

E. Kodu korrashoid		
Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimede hooldamine.	7.klass	Töövahendite paigutus näit. Köögis
	8.klass	Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimede hooldamine
	9.klass	Erinevad stiilid sisekujunduses. Toataimede hooldamine
Kodumasinad. Olmekeemia.	7.klass	Köögi korrashoid, olmekeemis kasutus
	8.klass	Kodumasinad. Olmekeemia
	9.klass	Kodumasinad. Olmekeemia
Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.	7.klass	Põrandapesu
	8.klass	Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.
	9.klass	Puhastusvahendid, nende omadused ja ohutus. Suurpuhastus.
Õpitulemused		
E1. Arutleb ja leiab seoseid kodu sisekujunduse ning seal elavate inimeste vahel		
E2. Tunneb erinevaid kodumasinaid, oskab võrrelda nende erinevaid parameetreid ja käsitseda neid kasutusjuhendi järgi		
E3. Tunneb põhilisi korrastustöid ja -tehnikaid ning oskab materjali omaduste ja määrdumise järgi leida sobiva puhastusvahendi ning -viisi		

E4. Teab puhastusainete pH-taseme ja otstarbe seoseid

F. Tarbijakasvatus

Õppesisu jaotumine klassiti

F. Tarbijakasvatus		
Tarbija õigused ja kohustused. Märgistused toodetel.	7.klass	Toiduainete ostmine, märgistused, aegumistähtaeg
	8.klass	Toiduainete ostmine, märgistused, aegumistähtaeg
	9.klass	Tarbija õigused ja kohustused.
Ostuotsustuste mõjutamine, reklaami mõju. Teadlik ja säästlik majandamine.	7.klass	Reklaami mõju.
	8.klass	Teadlik ja säästlik majandamine.
	9.klass	Ostuotsustuste mõjutamine, reklaami mõju. Teadlik ja säästlik majandamine.
Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenud. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs. Kulude planeerimine erijuhtudeks (peod, tähtpäevad jm).	7.klass	-
	8.klass	-
	9.klass	Leibkonna eelarve, tulude ja kulude tasakaal. Laenud. Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs. Kulude planeerimine erijuhtudeks (peod, tähtpäevad jm).
Õpitulemused		
F1. Tunneb tarbija õigusi ning kohustusi		
F2. Analüüsib reklaamide mõju ostmisele		
F3. Oskab koostada leibkonna eelarvet		
F4. Planeerib majanduskulusid eelarve järgi		

Projektitööd käsitöös ja kodunduses III kooliastmel

Projektitööd
Õpilased saavad valida kahe või enama korraga toimuva valikteema või aineprojekti vahel. Valikteemad ja projektid võivad olla nii tehnoloogiaõpetuse, käsitöö kui ka kodunduse valdkonnast. Projektitööd võib lõimida omavahel, teiste õppeainete ja klassidevaheliste projektidega ning ülekooliliste ja pikemaajaliste koolidevaheliste üritustega. Projektitööd valitakse, pidades silmas kohalikke traditsioone, uudseid ja tavapäraseid töötlemisviise ning teatud teema süvitsi käsitlemise huvi. Projektitöö valdkond moodustab iseseisva terviku, mille puhul ei eeldata õpilastelt teemaga seonduvaid varasemaid oskusi ega teadmisi.
Õpitulemused

- P1.** Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena
P2. Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides
P3. Leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannetele ning probleemidele lahendeid
P4. Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi
P5. Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust
P6. Väärtustab töö tegemist ning analüüsib töö kulgu

Tehnoloogiaõpetus käsitöö ja kodunduse raames III kooliastmel

Õppesisu jaotumine klassiti

Tehnoloogiaõpetus		
Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel.	7.klass	Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud.
	8.klass	Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel.
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Materjalide ja nende töötlemise teabe hankimine kirjandusest ja internetist.	7.klass	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Materjalide ja nende töötlemise teabe hankimine kirjandusest ja internetist.
	8.klass	Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Materjalide ja nende töötlemise teabe hankimine kirjandusest ja internetist.
Töömaailm. Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine. Võimaluse korral toodete disainimine arvutiga.	7.klass	-
	8.klass	Töömaailm. Leiutamine ja uuenduslikkus, probleemsete ülesannete lahendamine. Võimaluse korral toodete disainimine arvutiga.
Käsi- ja elektrilised tööriistad. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.	7.klass	Käsi- ja elektrilised tööriistad.
	8.klass	Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.
Kodused korrastus- ja remonditööd.	7.klass	Kodused korrastustööd.
	8.klass	Remonditööd.
Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.	7.klass	Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted. Ruumide õhutamine.
	8.klass	Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
Õpitulemused		
T1. Väärtustab tehnoloogia eetilisust ning tarbib ressursse keskkonda säästvalt ja jätkusuutlikult		

T2. Kasutab ülesannet lahendades ainekirjandust ja teabeallikaid
T3. Valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ning töötlemisviise
T4. Õpib leidma tehnilist lahendust kodustele korrastus- ja remonditöödele
T5. Teab töömaailma tänapäevaseid toimimise viise
T6. Valmistab omanäolisi tooteid, kasutades erinevaid töötlemisvõimalusi
T7. Esitleb ja analüüsib tehtud tööd
T8. Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid

TEHNOLOOGIAÕPETUS

Õppe- ja kasvatusesmärgid tehnoloogiaõpetuses

Tehnoloogiaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) väärtustab kultuuripärimust ja toimetulekut mitmekultuurilises maailmas;
- 2) omandab globaalse vaate, analüüsimis- ja sünteesioskuse ning tervikliku maailmapildi;
- 3) omandab tehnoloogilise kirjaoskuse, sh arendab tehnoloogiaalaseid teadmisi ja oskusi ning tunneb rahulolu praktilisest eneseteostusest;
- 4) oskab seostada inimest ja teda ümbritsevat ning analüüsida tehnoloogia mõjusid keskkonnale;
- 5) lahendab loovalt ülesandeid, valdab ideede kujustamise oskust ja leidlikkust toodete loomisel;
- 6) arvestab eetilisi, esteetilisi ja jätkusuutlikke tõekspidamisi;
- 7) valdab otsingujulgust, ettevõtlikkust, sõbralikkust ja koostööoskust ning töötahet;
- 8) omandab teadmisi ja oskusi, käsitsedes erinevaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise;
- 9) suudab loovalt rakendada teoreetilisi teadmisi praktiliste ülesannete lahendamisel;
- 10) järgib tööprotsessis ohutuid ja ergonoomilisi töövõtteid ning kõlbelisi käitumisnorme;
- 11) lähtub toitu valides ja valmistades tervisliku toitumise põhimõtetest;
- 12) tunnetab oma võimeid ja oskab teha otsuseid edasisel kutsevalikul.

Õppesisu jaotus tundide lõikes klassiti tehnoloogiaõpetuse õpetamisel				
Klass	Tehnoloogiaõpetuse teemad	Kodunduse teemad	Projektitöö	Kokku
4. klass	27	—	8	35
5. klass	46	8	16	70
6. klass	46	8	16	70
Kokku II kooliaste	119	16	40	175

7. klass	46	8	16	70
8. klass	46	8	16	70
9. klass	19	–	16	35
Kokku III kooliaste	111	16	48	175

Tehnoloogiaõpetus - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused tehnoloogiaõpetuses

6. klassi õpilane:

- 1) mõistab ja selgitab tehnoloogia olemust ning väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus;
- 2) iseloomustab kodus, olmes, harrastustes ja paikkonnas kasutatavaid lihtsaid tehnoloogilisi süsteeme ja protsesse ning ressursse;
- 3) planeerib tööd ja lahendab sellega seotud ülesandeid;
- 4) joonestab joonist ja disainib lihtsaid tooteid;
- 5) tunneb põhilisi materjale ja nende omadusi ning kasutab neid töös otstarbekalt;
- 6) teab põhilisi töövahendeid ja töötlemisviise ning oskab neid töös kasutada;
- 7) valmistab lihtsaid tooteid (nt mänguasi, paat, liikuv auto jne);
- 8) esitleb ideed, joonist või toodet;
- 9) teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutusnõudeid;
- 10) väärtustab ning järgib väljakujunenud tööalaseid väärtus- ja käitumishoiakuid;
- 11) tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite.

Käsitletavat teemavaldkonnad

- A. Tehnoloogia igapäevaelus
- B. Disain ja joonestamine
- C. Materjalid ja nende töötlemine
- Projektitööd
- Kodundus

A. Tehnoloogia igapäevaelus

Õppesisu jaotumine klassiti

A. Tehnoloogia igapäevaelus		
Tehnoloogia olemus. Tehnoloogiline kirjaoskus ja selle vajalikkus.	4.klass	Tehnoloogia olemus. Tehnoloogia areng.
	5.klass	Tehnoloogia igapäevaelus ja vajalikkus. Tehnoloogia saavutused.
	6.klass	Tehnoloogia igapäevaelus ja vajalikkus. Tehnoloogia

		saavutused.
Süsteemid, protsessid ja ressursid.	4.klass	Ökomajandus
	5.klass	Süsteemid, protsessid ja ressursid (tootmine).
	6.klass	Kuidas kasutada ökomaterjali
Tehnoloogia ja teadused.	4.klass	Sissejuhatus: tehnoloogia ja teadused.
	5.klass	Tehnoloogia liigitatus
	6.klass	Tehnoloogia ja teadused.
Tehnoloogia, indiviid ja keskkond..	4.klass	Tehnoloogia, indiviid ja keskkond.
	5.klass	Tehnoloogia, indiviid ja keskkond..
	6.klass	Tehnoloogia, indiviid ja keskkond.
Struktuurid ja konstruktsioonid.	4.klass	Mõistete osaline tutvustamine: struktuurid ja konstruktsioonid
	5.klass	Mõistete tutvustamine: struktuurid ja konstruktsioonid
	6.klass	Mõisted: struktuurid ja konstruktsioonid
Transpordivahendid.	4.klass	Transpordivahendid
	5.klass	Õpitu kordamine
	6.klass	Õpitu kordamine
Energiaallikad	4.klass	-
	5.klass	Energiaallikad
	6.klass	Energiaallikad
Õpitulemused		
A1. Mõistab tehnoloogia olemust ja väärtustab tehnoloogilise kirjaoskuse vajalikkust igapäevaelus		
A2. Toob näiteid süsteemide, protsesside ja ressursside kohta		
A3. Loob seoseid tehnoloogia arengu ja teadussaavutuste vahel		
A4. Seostab tehnoloogiaõpetust teiste õppeainetega ja eluvaldkondadega		
A5. Iseloomustab ja võrdleb erinevaid transpordivahendeid ning energiaallikaid		
A6. Kirjeldab ratta ja energia kasutamist ajaloos ning nüüdisajal		
A7. Kirjeldab inimtegevuse ja tehnoloogia mõju keskkonnale		

A8. Valmistab töötavaid mudeleid praktilise tööna töötavaid mudeleid praktilise tööna
A9. Kirjeldab tehniliste seadmete ja tehnika arenguloo kujunemist ning selle olulisemaid saavutusi

B. Disain ja joonestamine

Õppesisu jaotumine klassiti

B. Disain ja joonestamine		
Eskiis. Lihtsa toote kavandamine. Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava.	4.klass	Eskiis. Lihtsa toote kavandamine.
	5.klass	Tehniline joonis. Jooned ja nende tähendused. Mõõtmed ja mõõtkava
	6.klass	Kordus
Piltkujutis ja vaated. Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine.	4.klass	Piltkujutis ja vaated.
	5.klass	Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine.
	6.klass	Lihtsa mõõtmestatud tehnilise joonise koostamine ja selle esitlemine
Disain. Disaini elemendid. Probleemide lahendamine. Toote viimistlemine. Insenerid ja leiutamine.	4.klass	Disain. Disaini elemendid. Toote viimistlemine. Leiutamine
	5.klass	Probleemide lahendamine.
	6.klass	Disain. Disaini elemendid. Probleemide lahendamine. Toote viimistlemine. Insenerid ja leiutamine.
Õpitulemused		
B1. Selgitab joonte tähendust joonisel, oskab joonestada jõukohast tehnilist joonist ning seda esitleda		
B2. Koostab kolmvaate lihtsast detailist		
B3. Teab ja kasutab õpiülesannetes disaini elemente		
B4. Disainib lihtsaid tooteid, kasutades selleks ettenähtud materjale		
B5. Märkab probleeme ja pakub neile omanäolisi lahendusi		
B6. Osaleb õpilasepärastel uudse tehnoloogilise protsessi loomises, mis on seotud materjalide valiku ja otstarbeka töötlusviisi leidmisega		
B7. Mõistab leiutiste osatähtsust tehnoloogia arengus, teab inseneri elukutse iseärasust ja		

leiutajate olulisemaid saavutusi

C. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu jaotumine klassiti

C. Materjalid ja nende töötlemine		
Materjalide liigid (puit, metall, plastid, elektroonika komponendid jne) ja nende omadused.	4.klass	Materjalide liigid ja nende omadused: puit, plastid. Vineerist esemete valmistamine
	5.klass	Materjalid ja nende liigid: elektroonika komponendid, metall (traat)
	6.klass	Materjalide liigid ja omadused: plastid, elektroonika komponendid, metall(traat, plekk). Materjalide sidumine ja kasutamine. Profileeritud liistust esemed.
Materjalide töötlemise viisid (märkimine, saagimine jne) ning töövahendid (tööriistad ja masinad).	4.klass	Märkimine ja saagimine
	5.klass	Töövahendid ja materjalide töötlemise viisid (teritamine)
	6.klass	Töövahendid (masinad) ja materjalide töötlemise viisid (teritamine)
Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Puur- ja treipink.	4.klass	-
	5.klass	Sissejuhatus
	6.klass	Levinumad käsi- ja elektrilised tööriistad. Puur- ja treipink.
Materjalide liited.	4.klass	Puit ja vineer, liimliide
	5.klass	Naelliide , kruviliide
	6.klass	Kõik liiteliigid
Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.	4.klass	Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
	5.klass	Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
	6.klass	Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.
Õpitulemused		
C1. Tunneb põhilisi materjale, nende olulisemaid omadusi ja töötlemise viise		
C2. Valib ja kasutab eesmärgipäraselt erinevaid töötlusviise, töövahendeid ja materjale		

C3. Suudab valmistada jõukohaseid liiteid
C4. Valmistab mitmesuguseid lihtsaid tooteid (sh mänguasju)
C5. Kasutab õppetöös puur- ja treipinki
C6. Analüüsib ja hindab loodud toodet, sh esteetilisest ja rakenduslikust küljest
C7. Annab tehtud ülesande või toote kvaliteedile oma hinnangu
C8. Mõistab ja arvestab kaaslaste erinevaid tööoskusi
C9. Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutuse nõudeid
C10. Väärtustab ja kasutab tervisele ohutuid tööviise
C11. Kasutab materjale säästlikult ning leiab võimalusi nende korduskasutuseks

Projektitööd tehnoloogiaõpetuses II kooliastmel

Projektitööd
Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Projektitööd võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.
Õpitulemused
P1. Teadvustab end rühmatöö, projektitöö ja teiste ühistöös toimuvate tegevuste liikmena
P2. Osaleb aktiivselt erinevates koostöö- ja suhtlusvormides
P3. Leiab iseseisvalt ja/või koostöös teistega ülesannete ning probleemide lahendeid
P4. Valmistab üksi või koostöös teistega ülesande või projekti lahenduse
P5. Suhtub kaaslastesse heatahtlikult ja arvestab teiste tööalaseid arvamusi
P6. Kujundab, esitleb ja põhjendab oma arvamust
P7. Väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet

Kodundus tehnoloogiaõpetuse raames II kooliastmel

Õppesisu jaotumine klassiti

Kodundus		
Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed.	5.klass	Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise põhitõed.
	6.klass	Toiduained ja toitained. Tervisliku toitumise

		põhitõed.
Toiduainete säilitamine.	5.klass	Toiduainete säilitamine. Säilitusviisid.
	6.klass	Toiduainete säilitamine.
Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sortimine.	5.klass	Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sortimine.
	6.klass	Hügieeninõuded köögis töötades. Jäätmete sortimine.
Retsepti kasutamine, mõõtühikud.	5.klass	Retsepti kasutamine, mõõtühikud.
	6.klass	Retsepti kasutamine, mõõtühikud.
Toiduainete eeltöötlemine, külm- ja kuumtöötlemine. Võileibade ja salatite valmistamine. Makaroniroad ja pudrud. Magustoidud. Külmad ja kuumad joogid.	5.klass	Külm-töötlemine. Võileibade ja salatite valmistamine. Külmad joogid. Magustoidud.
	6.klass	Kuumtöötlemine. Makaroniroad ja pudrud. Magustoidud. Külmad ja kuumad joogid. Magustoidud.
Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused.	5.klass	Lauakombed ning lauakatmise tavad ja erinevad võimalused.
	6.klass	Kordamine.
Puhastus- ja korrastustööd. Rõivaste ja jalanõude hooldamine.	5.klass	Puhastus- ja korrastustööd. Rõivaste ja jalanõude hooldamine.
	6.klass	Puhastus- ja korrastustööd. Rõivaste ja jalanõude hooldamine.
Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.	5.klass	Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.
	6.klass	Tarbijainfo (pakendiinfo, kasutusjuhend jm). Teadlik ja säästlik tarbimine.
Õpitulemused		
K1. Teab ja väärtustab tervisliku toitumise põhialuseid		
K2. Tunneb põhilisi toiduaineid ja nende omadusi ning valmistab lihtsamaid toite		
K3. Teadvustab hügieenireeglite järgimise vajadust köögis töötades		
K4. Teeb põhilisi korrastustöid, kasutades selleks sobivaid töövahendeid		
K5. Katab lauda ning peab kinni üldtuntud lauakommetest		
K6. Teab jäätmete käsitlemise ja keskkonnahoiu põhilisi nõudeid		

III kooliastme õpitulemused tehnoloogiaõpetuses

9. klassi õpilane:

- 1) valib toote valmistamiseks sobivaid materjale, töövahendeid ja töötlemisviise ning kasutab selle kohta vajalikku teavet ainealasest kirjandusest ja internetist;
- 2) käsitleb ohutult käsi- ja elektrilisi tööriistu ning materjale,
- 3) kasutab ressursse keskkonda säästvalt ning jätkusuutlikult;
- 4) genereerib ideid, rakendab neid loovalt tooteid luues ja täiustades ning mõistab iseenda osaluse tähtsust tehnoloogiat kasutades;
- 5) mõistab tehnoloogilise protsessi ajal asetleidvaid muutusi ning oskab neid selgitada ja põhjendada;
- 6) analüüsib toote valmistamise protsessi ning sünteesib uusi teadmisi;
- 7) hindab tulemuse kvaliteeti ja toote rakendamise tõhusust, esitleb toodet;
- 8) valmistab tooteid, teadvustab ja rakendab loodusteaduste võimalusi praktilistes tegevustes;
- 9) kirjeldab tehnoloogilise maailma saavutusi ja oma rolli tuleviku töömaailmas;
- 10) kujundab oma positiivsed väärtushinnangud ja kõrbelised tööharjumused, väldib ning hindab võimalikke ohte töös;
- 11) teeb tervislikke toiduvalikuid, väärtustab tervislikke eluviise ning toimib vastutustundliku tarbijana.

Käsitletavat teemavaldkonnad

- A. Tehnoloogia igapäevaelus
- B. Disain ja joonestamine
- C. Materjalid ja nende töötlemine
- Projektitööd
- Kodundus

A. Tehnoloogia igapäevaelus

Õppesisu jaotumine klassiti

A. Tehnoloogia igapäevaelus		
Tehnoloogia analüüsimine: positiivsed ja negatiivsed mõjud. Eetilised tõekspidamised tehnoloogia rakendamisel.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia. Põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Ressursside säästlik tarbimine. Töömaailm ja töö planeerimine. Tooraine ja tootmine..	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	

Tehnoloogilise maailma tulevikuperspektiivid	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Õpitulemused		
A1. Kirjeldab ja analüüsib inimtegevuse mõju loodusele ning keskkonnale		
A2. Mõistab iseenda osaluse olulisust tehnoloogilistes protsessides tulevikus ja vastutust nende eetilise kujundamise eest		
A3. Kasutab info- ja kommunikatsioonitehnoloogia vahendeid, teab nende seadmete üldist tööpõhimõtet ning ohutut käsitsemist		
A4. Teab mõningaid põllumajandus-, meditsiini- ja biotehnoloogia kasutusvõimalusi		
A5. Teadvustab ressursside piiratud hulka ning tarbib ressursse säästvalt ja jätkusuutlikult		
A6. Oskab oma tegevust planeerida, orienteerub töömaailmas ja teab oma eelistusi eneseteostuseks sobiva elukutse/ameti valikul		
A7. Iseloomustab tänapäevast tootmisprotsessi, kirjeldab selle toimimist ning terviklikkust		
A8. Teadvustab tehnoloogia ja inimese vastastikust mõju ning analüüsib tehnoloogia uuenduslikke arenguväljavaateid		

B. Disain ja joonestamine

Õppesisu jaotumine klassiti

B. Disain ja joonestamine		
Leiutamine ja uuenduslikkus. Tehnilist taipu arendavate ja probleemülesannete lahendamine.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Viimistlemine ja pinnakatted. Ergonoomia. Ornamentika.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Toodete disainimine arvutiga. Joonise vormistamine ja esitlemine. Skeemid.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Leppelisused ja tähised tehnilistel joonistel. Ristlõiked ja lõiked.	7.klass	
	8.klass	

Koostejoonis. Ehitusjoonised.	9.klass	
Õpitulemused		
B1. Planeerib ülesande ja disainib toote ning esitleb seda võimaluse korral arvutiga		
B2. Lahendab probleemülesandeid		
B3. Teab ja kasutab toodete erinevaid viimistluse võimalusi		
B4. Teab ja kasutab pinnakatete omadusi ja kasutusvõimalusi		
B5. Arvestab ergonoomia ja ornamentika põhireegleid ning oskab neid töös rakendada		
B6. Loeb skeeme, lihtsat kooste- ja ehitusjoonist		
B7. Joonestab jõukohast tehnilist joonist, vormistab ja esitleb joonist või skeemi		

C. Materjalid ja nende töötlemine

Õppesisu jaotumine klassiti

C. Materjalid ja nende töötlemine		
Materjalide ja nende töötlemise kohta teabe hankimise võimalused kirjandusest ning internetist. Tänapäevased materjalide töötlemise viisid. Käsi- ja elektrilised tööriistad. Masinad ja mehhanismid.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Arvuti ja materjalide töötlemise ühildamise võimalused (CNC-tööpingid). Optimaalse töötlusviisi valimine. Toodete liitevõimaluste kasutamine. Nüüdisaegsed võimalused materjalide töötlemisel ja detailide ühendamisel tooteks.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Tervisekaitse- ja tööohutusnõuded töötlemises, ohutud töövõtted.	7.klass	
	8.klass	
	9.klass	
Õpitulemused		
C1. Leiab teavet materjalide, nende omaduste ja töötlemise kohta, hangib ja kasutab ainealast teavet kirjandusest ning internetist		
C2. Analüüsib materjalide omadusi, töötlemise viise ning kasutamise võimalusi, sünteesib uusi teadmisi		
C3. Kasutab toodet valmistades mitmesuguseid töövahendeid, võimaluse korral CNC-tööpink, valib sobivaima töötlusviisi		
C4. Tunneb ja kasutab töötlemisel masinaid ning mehhanisme		
C5. Valmistab omanäolisi tooteid, tunneb ja kasutab mitmeid liitevõimalusi		
C6. Kujundab välja oma positiivsed väärtushinnangud ja kõlbelised tööharjumused		

C7. Teadvustab ning järgib tervisekaitse- ja tööohutuspõhiseid, kasutab ohutult masinaid ning töövahendeid

Projektitööd tehnoloogiaõpetuses III kooliastmel

Projektitööd
Igal õppeaastal on ainekavas üks õppeosa, mille korral õpilased saavad vabalt valida õpperühma. Valikteemad ja projektid võivad olla nii käsitööst, kodundusest kui ka tehnoloogiaõpetusest. Õpilane saab valida kahe samaaegse teema vahel. Valikteemad võivad olla nt ehistööd, mudelism jne.
Õpitulemused
P1. Organiseerib paindlikult ühistööd, planeerib ajakava ja oskab jaotada tööülesandeid
P2. Teeb ülesandeid täites aktiivselt koostööd kaasõpilastega
P3. Suhtleb töö asjus vajaduse korral kooliväliste institutsioonidega (nt meili teel jne), et saada vajalikku infot, seda analüüsida, kriitiliselt hinnata ja tõlgendada
P4. Valmistab üksi või koostöös teistega ülesandele või projektile lahenduse
P5. Väärtustab töö tegemist, sh selle uurimist ja omandatud tagasisidet
P6. Mõistab info kriitilise hindamise vajalikkust ning kasutab infot kooskõlas kehtivate seaduste ja normidega

Kodundus tehnoloogiaõpetuse raames III kooliastmel

Õppesisu jaotumine klassiti

Kodundus		
Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad.	7.klass	Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine.
	8.klass	Toiduainete toitainelise koostise hinnang. Mitmekülgse ja tasakaalustatud päevamenüü koostamine lähtuvalt toitumissoovitustest. Internetipõhised tervisliku toitumise keskkonnad.
Toitumisteave meedias - analüüs ja hinnangud.	7.klass	-
	8.klass	Toitumisteave meedias - analüüs ja hinnangud.
Aedviljatoidud ja supid. Kala- ja lihatoitud. Kõpsetised ja vormiroad.	7.klass	Aedviljatoidud ja supid.
	8.klass	Kala- ja lihatoitud. Kõpsetised ja vormiroad.

Käitumine peolauas, kohvikus, restoranis.	7.klass	Käitumine peolauas, kohvikus, restoranis.
	8.klass	Käitumine peolauas, kohvikus, restoranis.
Puhastusvahendid ja nende omadused. Kodumasinad.	7.klass	Puhastusvahendid ja nende omadused. Kodumasinad.
	8.klass	Kordamine.
Ruumide kujundamine, mööbel ja kunst kodus. Looduslikud ja sünteetilised tekstiilmaterjalid, nende valiku ning sobivuse põhimõtted rõivastuses ja sisekujunduses.	7.klass	-
	8.klass	Ruumide kujundamine, mööbel ja kunst kodus. Looduslikud ja sünteetilised tekstiilmaterjalid, nende valiku ning sobivuse põhimõtted rõivastuses ja sisekujunduses.
Hooldusmärgid. Tarbija õigused ja kohustused.	7.klass	Hooldusmärgid. Tarbija õigused ja kohustused.
	8.klass	Hooldusmärgid. Tarbija õigused ja kohustused.
Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.	7.klass	Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.
	8.klass	Kokkuhoiuvõimalused ja kulude analüüs.
Õpitulemused		
K1. Teeb tervislikke toiduvalikuid ning koostab tasakaalustatud ja mitmekülgse menüü		
K2. Kasutab menüüd koostades ainekirjandust ja teabeallikaid		
K3. Valmistab retsepti kasutades erinevaid kuumi ja külmi roogi		
K4. Kalkuleerib toidu maksumust		
K5. Tuleb toime koduse majapidamise ja pere eelarvega ning käitub teadliku tarbijana		

8. Ainevaldkond „Kehaline kasvatus“ põhikoolis

Kehakultuuripädevuse kujundamine Prangli Põhikoolis

Kehakultuuripädevus väljendub kehalise aktiivsuse ja tervisliku eluviisi väärtustamises elustiili osana. See hõlmab oskust anda hinnangut kehalise vormisoleku tasemele, samuti valmisolekut sobiva spordiala või liikumisviisi harrastamiseks. Oluline on salliv suhtumine kaaslastesse, ausa mängu reeglite järgimine ning koostöö väärtustamine sportimisel ja liikumisel.

Põhikooli lõpetaja:

- 1) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust tervisele ja töövõimele;
- 2) valdab põhiteadmisi ja -oskusi, et harrastada liikumist iseseisvalt sise- ja välistingimustes;
- 3) liigub/spordib ohutus- ja hügieeninõudeid järgides ning teab, kuidas käituda sportimisel juhtuda võivates ohtulukordades;
- 4) tunneb ausa mängu põhimõtteid, on koostöövalmis ning liigub/spordib oma kaaslasti austades ja keskkonda säilitades;
- 5) oskab kasutada kehalise võimekuse lihtsamaid enesekontrollimeetodeid ning jälgib oma kehalise vormisoleku taset;
- 6) tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi- ja tantsusündmuste vastu;
- 7) tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis liikumist/sportimist iseseisvalt harrastama.

Kehalise kasvatus nädalatundide jaotumine klassiti põhikoolis

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Kehaline kasvatus	2	3	3	3	3	2	2	2	2	22

Õppe- ja kasvatusesmärgid põhikooli kehalises kasvatuses

Põhikooli kehalise kasvatuses taotletakse, et õpilane:

- 1) soovib olla terve ja rühikas;
- 2) mõistab kehalise aktiivsuse tähtsust oma tervisele ja töövõimele ning regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust;
- 3) tunneb liikumisest/sportimisest rõõmu ning on valmis uusi liikumisoskusi õppima ja liikumist iseseisvalt harrastama;
- 4) omandab põhikooli ainekavasse kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika;
- 5) täidab liikudes/sportides ohutus- ja hügieeninõudeid;
- 6) jälgib oma kehalist vormisolekut; teab, kuidas parandada töövõimet regulaarse treeninguga;
- 7) õpib kaaslastega koostööd tegema, kokkulepitud reegleid/võistlusmäärusi järgima ja ausa mängu olemust mõistma;
- 8) tunneb huvi Eestis ning maailmas toimuvate spordi- ja liikumisürituste vastu.

I kooliastme õpitulemused kehalises kasvatuses

1.-3. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks õpilane peab olema kehaliselt aktiivne;
- 2) omandab kooliastme ainekavva kuuluvate liikumisviiside/kehaliste harjutuste tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); sooritab põhiliikumisviise liigutusoskuste tasemel;
- 3) teab (kirjeldab), kuidas tuleb käituda kehalise kasvatuses tunnis (võimlas, staadionil, maastikul jne), täidab õpetaja seatud ohutusnõudeid ja hügieenireegleid; loetleb ohuallikaid liikumis-/sportimispaikades ja kooliteel ning kirjeldab ohutu liikumise/sportimise/liiklemise võimalusi;
- 4) sooritab õpetaja juhendamisel kontrollharjutusi; annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske);
- 5) teab, kuidas käituda kehalisi harjutusi sooritades: on viisakas, sõbralik ja abivalmis; täidab kokkulepitud (mängu)reegleid; kasutab heaperemehelikult kooli spordivahendeid ja -inventari;
- 6) loetleb spordialasid ja nimetab Eesti tuntud sportlasi; nimetab Eestis toimuvaid spordivõistlusi ning tantsuüritusi;
- 7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides; oskab iseseisvalt ja koos kaaslastega ohutult mängida liikumismänge; tahab õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise.

I kooliastmel käsitletav temaatika:

- A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest
- B. Võimlemine
- C. Jooks, hüpped, visked
- D. Liikumismängud
- E. Taliala
- F. Ujumine (kohustuslik algõpetus I või II kooliastmes)

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele. Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega, oma kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine.	Liikumine/sportimine üksi ja koos kaaslastega	Liikumise ja sportimise tähtsus inimese tervisele.	Liikumissoovitused I kooliastme õpilasele. oma kaaslase soorituse kirjeldamine ning hinnangu andmine.
Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele,	Ohutu liikumise/liiklemise juhised õpilasele, käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslase arvestav käitumine		

käitumisreeglid kehalise kasvatuses tunnis; ohutu ja kaaslaste arvestav käitumine erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liikumine sportimispaikadesse ja kooliteel.	erinevate harjutuste ja liikumisviisidega tegeldes; ohutu liikumine sportimispaikadesse ja kooliteel.		
Hügieenireeglid kehalise harjutuse tehes. Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel.	Hügieenireeglid kehalise harjutuse tehes.	Teadmised ilmastikule ja spordialale vastavast riietumisest. Pesemise vajalikkus kehaliste harjutuste tegemise järel.	
Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest ja tantsuüritustest.	-	Elementaarsed teadmised spordialadest, Eesti sportlastest ning Eestis toimuvatest spordivõistlustest / tantsuüritustest.	
Õpitulemused			
Kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele; nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.	-	Kirjeldab regulaarse liikumise/sportimise tähtsust tervisele.	Nimetab põhjusi, miks ta peab olema kehaliselt aktiivne.
Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid.	Oskab käituda kehalise kasvatuses tunnis, liikudes/sportides erinevates sportimispaikades ning liigeldes tänaval; järgib õpetaja seatud reegleid ja ohutusnõudeid; täidab mängureegleid; teab ja täidab (õpetaja seatud) hügieeninõudeid.		
Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske).	-	-	Annab hinnangu oma sooritusele ja kogetud kehalisele koormusele (kerge/raske).
Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.	-	Loetleb spordialasid ja nimetab tuntud Eesti sportlasi.	

B. Võimlemine

B. Võimlemine			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Rivi- ja korraharjutused. Rivistumine viirgu ja kolonni, harvenemine ja koondumine, tervitamine, loendamine, pöörded paigal.	Rivistumine viirgu ja kolonni, harvenemine ja koondumine, tervitamine, loendamine, pöörded paigal.		
Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused. Erinevad jooksu- ja hüplemisharjutused.	Erinevad jooksu- ja hüplemisharjutused.		
Üldkoormavad ja koordineerivad hüplemisharjutused. Harki- ja käärihüplemine, hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale, koordineerimisharjutused.	Hüplemine hüpitsa tiirutamisega ette jalalt jalale.	Harki- ja käärihüplemine, koordineerimisharjutused.	
Põhivõimlemine ja üldarendavad võimlemisharjutused. Üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega.	Üldarendavad võimlemisharjutused käte, kere ja jalgade põhiasenditega.		
Rakendusvõimlemine. Ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud. Tireltõus erikõrgusega rõõbaspuudel.	-	Ronimine varbseinal, kaldpingil, üle takistuste ja takistuste alt, rippseis, ripped ja toengud. Tireltõus erikõrgusega rõõbaspuudel.	
Akrobaatilised harjutused. Veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks, trel ette, (kaldpinnalt) trel taha, veere taha turiseisu, kaarsild, toengkägarast ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. 360 kraadi hüppe erinevatest lähteasenditest.	Veered kägaras ja sirutatult, juurdeviivad harjutused turiseisuks ja tireliks.	Tirel ette, (kaldpinnalt) trel taha, veere taha turiseisu, kaarsild.	Toengkägarast ülesirutushüpe maandumisasendi fikseerimisega. 360 kraadi hüppe erinevatest lähteasenditest.
Tasakaaluharjutused. Liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme.	Liikumine joonel, pingil ja poomil, kasutades erinevaid kõnni- ja jooksusamme.		
Ettevalmistavad harjutused toenghüppeks. Sirutus-	-	Sirutus-mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi	

mahahüpe kõrgemalt tasapinnalt maandumisasendi fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolauvalt.		fikseerimisega, harjutused äratõuke õppimiseks hoolauvalt.
Õpitulemused		
Oskab liikuda kasutades rivisammu.	-	Oskab liikuda kasutades rivisammu.
Sooritab tireli ette, turiseisu ja (kaldpinnalt) tireli taha, kaarsilla, tiritamme abiga (P), tirelringi kõrvale (T), 360 kraadi hüppe.	Oskab sooritada veereid kääras/sirutatult ja harjutusi turiseisus/tirelik.	Oskab sooritada tireleid, turiseisu ja kaarsilda.
Hüpleb hübitsat tiirutades ette (1 minuti jooksul).	Hüpleb hübitsat tiirutades ette (1 minuti jooksul).	
Võtab osa võimlemisveerandil ettenähtud võistlusest.	-	Võtab osa võimlemisveerandil ettenähtud võistlusest.

C. Jooks, hüpped, visked

C. Jooks, hüpped, visked			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Jooks. Jooksuasend, jooksupiirid, jooksu alustamine ja lõpetamine, jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused, jooks erinevas tempos. Kiirendusjooks, kestvusjooks, võimetekohase jooksupiiride valimine. Püstistart koos stardikäsklustega. Madallähe. Tõkkejooksu tutvustavad harjutused. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes, pendelteatejooks teatepulgaga.	Jooksuasend, jooksupiirid, jooksu alustamine ja lõpetamine, jooks erinevatest lähteasenditest, mitmesugused jooksuharjutused, jooks erinevas tempos.	Tõkkejooksu tutvustavad harjutused. Kiirendusjooks, kestvusjooks, võimetekohase jooksupiiride valimine. Püstistart koos stardikäsklustega. Teatevahetuse õppimine lihtsates teatevõistlustes, pendelteatejooks teatepulgaga. Madallähe.	
Hüpped. Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et omandada jooksu ja hüppe ühendamise oskus. Kaugushüpe hoojooksult paku tabamiseta. Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüppe üleastumishüpe. Sammhüpped jalalt jalale.	Paigalt kaugushüpe, maandumine kaugushüppes. Hüpped hoojooksult, et omandada jooksu ja hüppe ühendamise	Madalatest takistustest ülehüpped parema ja vasaku jalaga. Kõrgushüppe üleastumishüpe. Sammhüpped jalalt jalale.	

	oskus. Kaugushüpe hoojooksult paku tabamiseta.	
Visked. Viskepalli hoie. Pallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt ja kahesammulise hooga.	Viskepalli hoie. Pallivise ülalt täpsusele ja kaugusele. Pallivise paigalt ja kahesammulise hooga.	
Õpitulemused		
Jookseb kiirjooksu püsti- ja madalstardist stardikäsklustega.	Püstilähtest.	Jookseb kiirjooksu püsti- ja madalstardist stardikäsklustega.
Läbib joostes võimetekohase tempoga 1-2 km distantsi (kesvtusjooks).	Läbib joostes võimetekohase tempoga 1-2 km distantsi.	
Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.	Sooritab õige teatevahetuse teatevõistlustes ja pendelteatejooksus.	
Sooritab palliviske paigalt ja kahesammulise hooga.	Sooritab palliviske paigalt ja kahesammulise hooga.	
Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.	Sooritab hoojooksult kaugushüppe paku tabamiseta.	
Sooritab sammhüppeid jalalt jalale.	-	- Sooritab sammhüppeid jalalt jalale.
Sooritab kõrgushüppes üleastumishüppe.	-	Sooritab kõrgushüppes üleastumishüppe.
Sooritab tõkkejooksu harjutusi.	-	- Sooritab tõkkejooksu harjutusi.
Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli nii Harjumaa kui ka suurematel võistlustel.	Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli nii Harjumaa kui ka suurematel võistlustel.	
Oskab sooritada erinevaid jooksuharjutusi.	-	Oskab sooritada erinevaid jooksuharjutusi.

D. Liikumismängud

D. Liikumismängud			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Jooksu-, viske ja hüppemängud. Teatevõistlused.	Jooksu-, viske ja hüppemängud. Teatevõistlused.		

Liikumine (jooksud, pidurdused, suunamuutused) pallita ja palliga. Pallikäsitlemise harjutused: põrgatamine, vedamine, viskamine, söötmine ja püüdmine.	Liikumine (jooksud, pidurdused, suunamuutused) pallita ja palliga. Pallikäsitlemise harjutused: põrgatamine, vedamine, viskamine, söötmine ja püüdmine.
Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatvõistlused palliga. Rahvastepall.	Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatvõistlused palliga. Rahvastepall.
Õpitulemused	
Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge. On teatvõistlustes ja liikumismängudes aktiivne.	Sooritab harjutusi erinevaid palle põrgatades, vedades, söötes, visates ja püüdes ning mängib nendega liikumismänge. On teatvõistlustes ja liikumismängudes aktiivne.
Mängib rahvastepalli reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.	Mängib rahvastepalli reeglite järgi, on kaasmängijatega sõbralik ning austab kohtuniku otsust.
Osaleb kooli rahvastepallivõistlustel.	Osaleb kooli rahvastepallivõistlustel.

E. Taliala

E. Taliala (kooli valikul kas suusatamine või uisutamine)			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Suusatamine			
Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine.	Suuskade kinnitamine, pakkimine ja kandmine.		-
Õige kepihoie, suusarivi. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes, tasakaaluharjutused suuskadel.	Õige kepihoie, suusarivi. Kukkumine ja tõusmine paigal ning liikudes, tasakaaluharjutused suuskadel.		
Trepptõus, käärtõus. Sahkpidurdus. Laskumine põhiasendis.	Trepptõus, käärtõus. Sahkpidurdus.	Laskumine põhiasendis.	
Paaristõukeline sammuta, 1- ja 2-sammuline ning vahelduvtõukeline 2-sammuline klassikaline sõiduviis.	Paaristõukeline sammuta, 1- ja 2-sammuline ning vahelduvtõukeline 2-sammuline klassikaline sõiduviis.		
Suusavõistlustelt (sh sprint) osavõtt.	Suusavõistlustelt (sh sprint) osavõtt.		
Õpitulemused			
Suusatamine			
Suusatab rajal kasutades klassikalisi sõiduviise.	Suusatab rajal kasutades klassikalisi sõiduviise.		
Laskub mäest põhiasendis.	-	Laskub mäest põhiasendis.	

Läbib järjest suusatades 2 km (T) / 3 km (P) distantsti	-	Läbib järjest suusatades 2 km (T) / 3 km (P) distantsti
Läbib suusavõistluse võimetekohaselt.	Läbib suusavõistluse võimetekohaselt.	

F. Ujumine

G. Ujumine (kohustuslik algõpetus I või II kooliastmes)			
I kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	1. klass	2. klass	3. klass
Õppesisu			
Ohutusnõuded ja kord basseinides ning ujumispaiakades; ujumise hügieeninõuded.	-	-	Ohutusnõuded ja kord basseinides ning ujumispaiakades; ujumise hügieeninõuded.
Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.	-	-	Veega kohanemise harjutused. Rinnuli- ja seliliujumine.
Õpitulemused			
Õpilane ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.	-	-	Õpilane ujub vabalt valitud stiilis 25 meetrit.

Kehaline kasvatus - II kooliaste

II kooliastme õpitulemused kehalises kasvatuses

4.-6. klassi õpilane:

- 1) selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust inimese tervisele ning kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis; kirjeldab oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust;
- 2) omandab kooliastme ainekavva kuuluvate kehaliste harjutuste (spordialade/liikumisviiside) tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures), teab, kuidas õpitud alasid iseseisvalt sooritada; sooritab põhiliikumisviise liigutusvilumuste tasemel;
- 3) selgitab kehalise kasvatus tundides kehtivate ohutus- ja hügieeninõuete ning iseseisva ohutu liikumisharrastuse/liiklemise vajalikkust; järgib ohutus- ja hügieenireegleid kehalise kasvatus tundides ning tunnivälistes spordiüritustes;
- 4) sooritab kontrollharjutusi ja kehalise võimekuse katseid, võrdleb saavutatud tulemusi oma varasemate tulemustega; valib õpetaja juhendamisel oma rühti ja kehalist võimekust parandavaid harjutusi ja sooritab neid;

5) mõistab hea käitumise, reeglite järgimise, keskkonda säästva suhtumise ja koostöö tegemise vajalikkust sportimisel/liikumisel; täidab reegleid ja võistlusmäärusi kehalisi harjutusi õppides ning liikudes; on valmis tegema koostööd (sooritama koos harjutusi, kuuluma ühte võistkonda jne) kõigi kaaslastega; kirjeldab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja teistes tegevustes;

6) kirjeldab sobivaid oskussõnu kasutades nähtud spordivõistlust ja/või tantsuüritust ning oma muljeid sellest; nimetab Eesti ja maailma tuntud sportlasi ning võistkondi; valdab teadmisi maailmas toimuvatest suurvõistlustest ja antiikolümpiamängudest;

7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuse tundides; tunneb huvi koolis toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja, osaleja või pealtvaatajana; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne; soovib õppida uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada teadmisi iseseisvaks sportimiseks/liikumiseks; osaleb tervisespordiüritustel.

II kooliastmel käsitletav temaatika:

- A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest
- B. Võimlemine
- C. Kergejõustik
- D. Liikumise- ja spordimängud
- E. Taliala
- F. Orienteerumine

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.	Kehalise aktiivsuse tähtsus tervisele; kehaline aktiivsus kui tervisliku eluviisi oluline komponent. Liikumissoovitused II kooliastme õpilasele.		
Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.	Õpitud spordialade/liikumisviiside oskussõnavara. Õpitavate spordialade põhilised võistlusmäärused. Ausa mängu põhimõtted spordis.		
Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades.	Ohutus- ja hügieenireeglite järgimise vajalikkus liikudes, sportides ning liigeldes. Ohutu ümbrust säästev liikumine harjutuspaikades ja looduses. Teadmised käitumisest ohuolukordades.		
Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.	Käitumine spordivõistlusel ja tantsuüritustel.		

Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi; kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.	-	Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada soojendusharjutusi ja rühiharjutusi	Teadmised iseseisvaks harjutamiseks: kuidas sooritada kehaliste võimete teste ning treenida (õpetaja toel valitud harjutusi kasutades) oma kehalisi võimeid ja rühti.
Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.	Teadmised spordialadest/liikumisviisidest, suurvõistlused ja/või üritused Eestis ning maailmas, tuntumad Eesti ja maailma sportlased jms.		
Õpitulemused			
Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust	Selgitab kehalise aktiivsuse ja hea rühi tähtsust tervisele, kirjeldab kehalise aktiivsuse rolli tervislikus eluviisis ning oma kehalist aktiivsust/liikumisharrastust.		
Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes ja sportides.	Mõistab ohutus- ja hügieeninõuete täitmise vajalikkust ning järgib neid kehalise kasvatuses tundides ja tunnivälises tegevuses; teab, kuidas vältida ohuolukordi liikudes ja sportides.		
Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne.	Suudab iseseisvalt sooritada üldarendavaid võimlemisharjutusi ja rühiharjutusi; oskab sportida/liikuda koos kaaslastega, jagada omavahel ülesandeid, kokku leppida mängureegleid jne.		
Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga; valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid	Sooritab kehaliste võimete testi ja annab tulemusele hinnangu võrreldes eelmistel aastatel saavutatuga.	Valib õpetaja juhtimisel harjutusi oma kehalise võimekuse arendamiseks ning sooritab neid.	
Tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu,	Tunneb õpitud spordialade/tantsustiilide oskussõnu, kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda		

kasutab neid sündmuste kirjeldamisel ning oskab käituda spordivõistlustel ja tantsuüritustel.	spordivõistlustel ja tantsuüritustel.
Teab, mida tähendab aus mäng spordis.	Teab, mida tähendab aus mäng spordis.
Valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.	Valdab teadmisi õpitud spordialadest/liikumisviisidest, nimetab Eestis ja maailmas toimuvaid suurvõistlusi, tuntud sportlasi ja võistkondi.

B. Võimlemine

B. Võimlemine			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Rivi- ja korraharjutused. Rivistumine viirgu ja kolonni, harvenemine ja koondumine, tervitamine, loendamine, pöörded paigalt ja liikumiselt.	Rivistumine viirgu ja kolonni, harvenemine ja koondumine, tervitamine, loendamine, pöörded paigalt ja liikumiselt.		
Kõnni-, jooksu- ja hüplemisharjutused. Harjutuskombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonõoriga.	Harjutuskombinatsioonid. Hüplemisharjutused hüpitsa ja hoonõoriga.		
Rühiharjutused. Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.	Kehatüve lihaseid treenivad ja sirutusoskust kujundavad harjutused.		
Rakendus- ja riistvõimlemine. Kahe- ja kolmevõtteline ronimine; käte erinevad haarded ja hoided; upp-, tiri- ja kinnerripe; hooglemine rippes; ees- ja tagatoengust hooga mahahüpped; hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus, viimasest hoogtõus ette või taha, trel ette madalatel rööbaspuudel; kangil tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (P).	-	-	Toengus hooglemine rööbaspuudel toengus ja küünarvarstoengus, viimasest hoogtõus ette või taha, trel ette madalatel rööbaspuudel; kangil tireltõus ühe jala hoo ja teise tõukega (P).
Akrobaatika. Erinevad tirelid; tiritamm (P) ja selle õppimiseks	Erinevad tirelid; tiritamm (P) ja selle õppimiseks juurdeviivad harjutused; kaarsild (T); ratas kõrvale;		

juurdeviivad harjutused; kaarsild (T); ratas kõrvale; kätelseis abistamisega, tirelring ette, ants, tirel taha käte tõukega sulgseisu. Rõhtseis.	kätelseis abistamisega, tirelring ette, ants, tirel taha käte tõukega sulgseisu. Rõhtseis.		
Toenghüpe. Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutus-mahahüpe maandumisasendi fikseerimisega; hark- või kägarhüpe.	-	-	Hoojooksult hüpe hoolauale, äratõuge ja toengkägar (kitsel, hobusel), ülesirutus-mahahüpe maandumisasendi fikseerimisega; hark- või kägarhüpe.
Õpitulemused			
Hüpleb hübitsat ette tiirutades paigal ja liikudes.			
Sooritab kehalise võimekuse teste.			
Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas ja rööbaspuudel	Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas.		Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel.
Sooritab harjutuskombinatsiooni madalal kangil (P)	-	-	Sooritab harjutuskombinatsiooni kangil.
Sooritab õpitud toenghüppe (hark- või kägarhüpe)	-	-	Sooritab toenghüppe üle kitse.
Võtab osa võimlemisveerandil ettenähtud võistlusest.			

C. Kergejõustik

C. Kergejõustik			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Jooksuasendi ja -liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähe stardikäsklustega. Ringteatejooksu teatevahetus.	Jooksuasendi ja -liigutuste korrigeerimine. Põlve- ja sääretõstejooks. Jooksu alustamine ja lõpetamine. Kiirjooks ja selle eelsoojendus. Madallähe stardikäsklustega. Ringteatejooksu teatevahetus.		
Kestvusjooks.	Kestvusjooks.		
Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega.	-	-	Kaugushüpe täishoolt paku

			tabamisega.
Pallivise hoojooksult.	Pallivise hoojooksult.		
Kettaheite tutvustamine.	-	Kettaheite tutvustamine.	
Kuulitõuke tutvustamine.	-	Kuulitõuke tutvustamine.	
Tõkkejooks paaris- või paaritu sammu rütmiga	Tõkkejooks paaris- või paaritu sammu rütmiga		
Venitus- ja jooksuharjutused.	Venitus- ja jooksuharjutused.		
Kõrgushüpe (üleastumishüpe).	Kõrgushüpe (üleastumishüpe).		
Sammhüpped.	Sammhüpped.		
Õpitulemused			
Sooritab madallähte stardikäsklustega ja õige teatevahetuse ringteatejooksus.			
Sooritab kaugushüppe paku tabamisega	-	-	Sooritab kaugushüppe paku tabamisega
Sooritab hoojooksult palliviske			
Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega			
Jookseb järjest 12 minutit	-	Jookseb järjest 12 minutit	
Sooritab üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe			
Teab ja oskab sooritada erinevaid venitus- ja jooksuharjutusi.			
Sooritab tõkkejooksu paaris- ja paaritu sammu rütmiga.			
Sooritab erinevaid sammhüppeid.	Sooritab erinevaid sammhüppeid.		
Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli erinevatel kergejõustikuvõistlustel.	Võtab osa kooli kergejõustikuvõistlustelt ja esindab kooli erinevatel kergejõustikuvõistlustel.		

D. Liikumis- ja sportmängud

D. Liikumis- ja sportmängud (kooli valikul õpetatakse kolmest sportmängust kahte)			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepall.	Sportmänge ettevalmistavad liikumismängud ja teatevõistlused pallidega. Rahvastepall.		-
Korvpall. Palli hoie söötes, püüdes ja peale visates. Palli pörgatamine, söötmine ja vise korvile. Sammudelt vise korvile. Kaitseasend.	-	Palli hoie söötes, püüdes ja peale visates.	Sammudelt vise korvile. Kaitseasend. Korvpallireeglitega

Korvpallireeglitega tutvumine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.		Palli põrgatamine, söötmine ja vise korvile.	tutvumine. Mäng lihtsustatud reeglite järgi.
Võrkpall. Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga. Ülalt- ja altsööt pea kohale, vastu seina ning paarides. Alt-eest palling. Pioneeripall. Kolme viskega võrkpall. Minivõrkpall.	Ettevalmistavad harjutused võrkpalliga.	Ülalt- ja altsööt pea kohale, vastu seina ning paarides. Alt-eest palling. Pioneeripall. Kolme viskega võrkpall. Minivõrkpall.	
Õpitulemused			
Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.	Sooritab sportmänge ettevalmistavaid liikumismänge ja teatevõistlusi palliga.	-	
Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.	Mängib reeglite järgi rahvastepalli ning aktsepteerib kohtuniku otsuseid.	-	
Sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis.	-	Sooritab põrgatused takistuste vahelt ja sammudelt viske korvile korvpallis.	
Sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis	-	Sooritab ülalt- ja altsöödud paarides ning alt-eest pallingu võrkpallis.	
Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis			
Mängib kaht kooli valitud sportmängu lihtsustatud reeglite järgi ja/või sooritab õpetaja poolt koostatud kontrollharjutuse			
Võtab osa kooli pallimänguvõistlustelt ja esindab kooli erinevatel võistlustel.			

E. Taliala

E. Taliala (kooli valikul kas suusatamine või uisutamine)			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Suusatamine			
Laskumised põhi- ja puhkeasendis. Tõusuviiside kasutamine erineva raskusega nõlvadel. Uisusammpööre, poolsahkpööre ja poolsahkpidurdus.	Laskumised põhi- ja puhkeasendis. Tõusuviiside kasutamine erineva raskusega nõlvadel.	Uisusammpööre, poolsahkpööre ja poolsahkpidurdus.	
Kõikide klassikaliste sõiduviiside tehnika, uisusamm ilma keppideta, pooluisusamm laugel laskumisel,	Kõikide klassikaliste sõiduviiside	Pooluisusamm laugel laskumisel, paaristõukeline kahesammuline	

paaristõukeline kahesammuline uisusammsõiduviis.	tehnika, uisusamm ilma keppideta.	uisusammsõiduviis.	
Teatesuusatamine.	Teatesuusatamine.		
Osavõtt kooli suusavõistluselt ja kooli/valla esindamine suurematel võistlustel.	Osavõtt kooli suusavõistluselt ja kooli/valla esindamine suurematel võistlustel.		
Õpitulemused			
Suusatamine			
Suusatab klassikaliste sõiduviisiga ja oskab kasutada vastavalt rajale sõiduviisi. Suusatab paaristõukelist kahesammulist uisusammsõiduviisi.	Suusatab klassikaliste sõiduviisiga ja oskab kasutada vastavalt rajale sõiduviisi.	Suusatab paaristõukelist kahesammulist uisusammsõiduviisi.	
Sooritab laskumise põhi- ja puhkeasendis			
Sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde	-	-	Sooritab uisusamm- ja poolsahkpöörde
Läbib järjest suusatades 3 km (T) / 5 km (P) distantssi			
Võtab osa ja esindab kooli võistlustel.			

F. Orienteerumine

F. Orienteerumine			
II kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	4. klass	5. klass	6. klass
Õppesisu			
Maastikuobjektid, leppemärgid.	-	Maastikuobjektid, leppemärgid.	
Liikumine joonorienteeride järgi. Kaardi ja maastiku võrdlemine. Asukoha määramine.	-	Liikumine joonorienteeride järgi. Kaardi ja maastiku võrdlemine. Asukoha määramine.	
Õpperaja läbimine kaarti kasutades.	-	Õpperaja läbimine kaarti kasutades.	
Õpitulemused			
Oskab orienteeruda kaardi järgi.	-	Oskab orienteeruda kaardi järgi.	
Teab põhileppemärke (10-15).	-	Teab põhileppemärke (10-15).	
Orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehiseobjektide järgi etteantud piirkonnas.	-	Orienteerub etteantud või enda joonistatud plaani ning silmapaistvate loodus- või tehiseobjektide järgi etteantud piirkonnas.	

III kooliastme õpitulemused kehalises kasvatuses

7.-9. klassi õpilane:

- 1) kirjeldab kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele ning selgitab regulaarse liikumisharrastuse vajalikkust; analüüsib oma igapäevast kehalist aktiivsust, sh liikumisharrastust, ning annab sellele hinnangu;
- 2) omandab põhikooli ainekavva kuuluvate spordialade/liikumisviiside tehnika (vt alade õpitulemused õppesisu juures); suudab õpitud spordialasid/liikumisviise iseseisvalt sooritada;
- 3) järgib ohutus- ja hügieeninõudeid kehalise kasvatuses tundides, tunnivälistel spordiüritustel ning iseseisvalt liikudes, sportides ja liigeldes; oskab vältida ohuolukordi ning teab, mida teha liikudes/sportides juhtuda võivate õnnetusjuhtumite korral;
- 4) sooritab kontrollharjutusi ja kehaliste võimete testi harjutusi (sh lihtsamaid enesekontrolli teste) ning annab hinnangu oma tulemustele; teab, mis harjutused ja meetodid sobivad kehalise võimekuse parandamiseks, ning oskab neid iseseisvalt kasutada;
- 5) järgib sportides/liikudes reegleid ja võistlusmäärusi; liigub/spordib keskkonda hoides, oma kaaslasi austades ja nendega koostööd tehes; selgitab ausa mängu põhimõtete realiseerimist spordis ja elus;
- 6) kirjeldab oskussõnu kasutades nähtud võistlusi erinevatel spordialadel ja/või nähtud tantsuüritusi ning oma muljeid nendest; kirjeldab oma lemmikspordiala (või tantsustiili), loetleb sel alal toimuvaid võistlusi/üritusi ning ala tuntumaid esindajaid Eestis ja maailmas; valdab teadmisi antiik- ja nüüdisolümpiamängudest ning Eesti sportlaste saavutustest olümpiamängudel;
- 7) harjutab aktiivselt kehalise kasvatuses tundides; tunneb huvi koolis ja/või väljaspool toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu, võtab neist osa võistleja (osaleja), pealtvaataja või kohtuniku/korraldajate abilisenä; harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt ja/või koos kaaslastega; soovib õppida (sh iseseisvalt) uusi kehalisi harjutusi ja liikumisviise ning omandada iseseisvaks liikumisharrastuseks vajalikke teadmisi.

III kooliastmel käsitletav temaatika:

- A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest
- B. Võimlemine
- C. Kergejõustik
- D. Sportmängud
- E. Taliala
- F. Orienteerumi

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

A. Teadmised spordist ja liikumisviisidest			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			

Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele.	Kehalise aktiivsuse mõju tervisele ja töövõimele, regulaarse liikumisharrastuse kui tervist ja töövõimet tagava tegevuse vajalikkus. Liikumissoovitused noorukitele ning täiskasvanutele.	
Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral.	Ohutu liikumine ja liiklemine. Loodust säästev liikumine. Tegutsemine (spordi)traumade ja õnnetusjuhtumite korral.	
Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus spordis ning elus.	Õpitud spordialade ja liikumisviiside oskussõnad ning harjutuste ja tegevuste kirjeldamine; õpitud spordialade võistlusmäärused. Aus mäng - ausus ja õiglus spordis ning elus.	
Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordia/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise töövõime arendamine: erinevate kehaliste võimete arendamiseks sobivad harjutused, harjutamise meetodika. Kehalise võimekuse testid ja enesekontrollivõtted, testitulemuste analüüs.	-	Teadmised iseseisva liikumisharrastuse kohta (eesmärkide seadmine, spordia/tegevuse valik, spordivarustuse valik, harjutamise põhimõtted jm). Kehalise võimekuse testid.
Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest.	Teadmised õpitud spordialade/tantsustiilide tekkest, peetavatest (suur)võistlustest/üritustest ning tuntumatest sportlastest/tantsijatest Eestis ja maailmas. Teadmised olümpiamängudest (sh antiikolümpiamängudest) ja tuntumatest olümpiavõitjatest.	
Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“.	Teadmised spordiüritustest ning neil osalemise võimalustest. Liikumine „Sport kõigile“.	
Õpitulemused		
Selgitab kehalise aktiivsuse ning regulaarse liikumisharrastuse mõju tervisele ja töövõimele.		
Järgib kehalisi harjutusi tehes hügieeni- ja ohutusnõudeid ning väldib ohuolukordi; teab, kuidas toimida sportides/liikudes juhtuda võivate õnnetusjuhtumite ja traumade puhul.		
Liigub/spordib reegleid ja võistlusmäärusi järgides, kaaslasi austades ja abistades ning keskkonda säästes		
Oskab iseseisvalt treenida: analüüsib oma kehalise vormisoleku taset, seab liikumisharrastusele eesmärgi, leiab endale sobiva (jõukohase) spordia/ liikumisviisi, õpib uusi liikumisoskusi ja arendab oma kehalisi võimeid		
Osaleb aktiivselt kehalise kasvatuse tundides, harrastab liikumist/sportimist iseseisvalt (tunniväliselt), käib spordi- ja tantsuüritustel ning jälgib seal toimuvat; oskab tegutseda abikohtunikuna võistlustel		

B. Võimlemine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

B. Võimlemine			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			
Rivi -ja korraharjutused.	Rivi -ja korraharjutused.		
Rühi arengut toetavad harjutused. Jõuharjutused erinevate lihasgruppide treenimiseks.	Jõuharjutused erinevate lihasgruppide treenimiseks.		
Riistvõimlemine. Tireltõus rööbaspuudel ühe jala hoo ja teise tõukega (T); küünarvarstoengust hoogtõus taha ja harkistest trel ette, õlgadelseis ja mahahüpe ette- või tahahoolt (P); kangil tireltõus, toenghõör ette või taha/ käärhõör (P).	Tireltõus rööbaspuudel ühe jala hoo ja teise tõukega (T); küünarvarstoengust hoogtõus taha ja harkistest trel ette, õlgadelseis ja mahahüpe ette- või tahahoolt (P); kangil tireltõus, toenghõör ette või taha/ käärhõör (P).		
Akrobaatika. Kaks ratast kõrvale; kätelseis. Jõutiritamm.	Kaks ratast kõrvale; kätelseis. Jõutiritamm.		
Toenghüpe. Hark- ja/või kägarhüpe.	Hark- ja/või kägarhüpe.		
Õpitulemused			
Sooritab harjutuskombinatsiooni akrobaatikas			
Sooritab harjutuskombinatsiooni rööbaspuudel (T, P) ja kangil (P)			
Sooritab õpitud toenghüppe (hark- ja/või kägarhüpe)			
Sooritab kehalise võimekuse teste.			
Sooritab jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused erinevatele lihasrühmadele.	-	Sooritab jõu-, venitus- ja lõdvestusharjutused erinevatele lihasrühmadele.	
Võtab osa võimlemisveerandil ettenähtud võistlusest.			

C. Kergejõustik

C. Kergejõustik			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			
Sprindi eelsoojendusharjutused.	-	Sprindi eelsoojendusharjutused.	
Ringteatejooks.	Ringteatejooks.		
Kestvusjooks.	Kestvusjooks.		
Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe täishoolt paku tabamisega. Sammhüpped ühel jalal, vaheldumisi.	Kaugushüppe eelsoojendusharjutused. Kaugushüpe täishoolt paku		Sammhüpped ühel jalal,

	tabamisega.	vaheldumisi.
Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Flopp.	Kõrgushüppe eelsoojendusharjutused. Kõrgushüpe (üleastumishüpe). Flopp.	
Pallivise hoojooksult.	Pallivise hoojooksult.	
Kuulitõuke (sh kuulijänn) ja kettaheite soojendusharjutused. Kuulitõuge, kettaheide paigalt.	Kuulitõuke (sh kuulijänn) ja kettaheite soojendusharjutused. Kuulitõuge, kettaheide paigalt.	
Odaviset tutvustavad harjutused.	-	Odaviset tutvustavad harjutused.
Kergejõustiku võistlusmäärustik.	Kergejõustiku võistlusmäärustik.	
Õpitulemused		
Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe	Sooritab täishoolt kaugushüppe ja üleastumis- või flopptehnikas kõrgushüppe	
Sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kettahetite ja kuulitõuke	Sooritab hoojooksult palliviske ning paigalt kettahetite ja kuulitõuke	
Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega	Jookseb kiirjooksu stardikäsklustega	
Suudab joosta järjest 15 minutit.	Suudab joosta järjest 15 minutit.	
Sooritab sammhüppeid ühel jalal, vaheldumisi.	Vaheldumisi.	Ühel jalal.
Osaleb kooli kergejõustikuvõistlustel ja esindab kooli/valda võistlustel.	Osaleb kooli kergejõustikuvõistlustel ja esindab kooli/valda võistlustel.	

D. Sportmängud

D. Sportmängud			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			
Korvpall. Palli põrgatamine, söötmine, püüdmine ja vise korvile liikumiselt. Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Petted. Algteadmised kaitsemängust. Korvpalli võistlusmäärused. Mäng reeglite järgi. Mäng 3 : 3 ja 5 : 5.	Palli põrgatamine, söötmine, püüdmine ja vise korvile liikumiselt.	Läbimurded paigalt ja liikumiselt. Petted. Algteadmised kaitsemängust. Korvpalli võistlusmäärused. Mäng reeglite järgi.	
Võrkpall. Sööduharjutused paarides ja kolmikutes. Sööduharjutuste kombinatsioonid. Ült palling ja pallingu vastuvõtt. Ründelöök hüppeta ja hüppeta (P) ning kaitsemäng. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Mäng reeglite järgi.	Sööduharjutused paarides ja kolmikutes. Sööduharjutuste kombinatsioonid. Ült palling ja pallingu vastuvõtt.	Ründelöök hüppeta ja hüppeta (P) ning kaitsemäng. Mängijate asetus platsil ja liikumine pallingu sooritamiseks. Mäng reeglite järgi.	
Õpitulemused			

Sooritab tundides õpitud sportmängude tehnikaelemente.
Sooritab läbimurded paigalt ja liikumiselt ning petted korvpallis.
Sooritab ülalt pallingu, ründelöögi ja nende vastuvõtu võrkpallis.
Sooritab palli söötmise ja peatamise jalgpallis
Mängib lisaks kahele õpetatavale pallimängule: sulgpalli/lauatennist/tennist.

Aineõpetaja valikul kas suusatamine või uisutamine (vastavalt võimalustele).			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			
Suusatamine			
Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul.	Tõusu- ja laskumisviiside ning pidurduste kasutamine maastikul.		
Klassikalised sõiduviisid.	Klassikalised sõiduviisid.		
Uisusammsõiduviisid.	Uisusammsõiduviisid.		
Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele.	-	Üleminek ühelt sõiduviisilt teisele.	
Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine.	-	Õpitud sõiduviiside tehnikate täiustamine ja kinnistamine.	
Suusatamine rajal mahu peale.	Suusatamine rajal mahu peale.		
Õpitulemused			
Suusatamine			
Oskab pidurdada, pöörata, tõusu- ja laskumisviise.			
.			
Suusatab klassikalisi sõiduviise.			
Suusatab uisusammsõiduviise.			
Oskab ühelt sõiduviisilt minna üle teisele.	-	Oskab ühelt sõiduviisilt minna üle teisele.	
Läbib järjest suusatades 5 km (T) / 8 km (P) distantsti	4km/6km	5km/8km	

F. Orienteerumine

Õppesisu ja õpitulemuste jaotumine klassiti

F. Orienteerumine			
III kooliastme õppesisu ja õpitulemused	Õpitulemused ja õppesisu klassiti		
	7. klass	8. klass	9. klass
Õppesisu			
Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Kaardi peenlugemine - väikeste objektide lugemine ja meeldejätmine. Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumine maastikul kaardi järgi.	Orienteerumisharjutused kaardi ja kompassiga. Kaardi peenlugemine - väikeste objektide lugemine ja meeldejätmine. Sobivaima teevariandi valik. Orienteerumine maastikul kaardi järgi.		
Orienteerumisraja iseseisev läbimine. Läbitud tee ja kontrollpunktide mälu järgi kirjeldamine.	Orienteerumisraja iseseisev läbimine.		
Õpitulemused			
Läbib orienteerumisraja oma võimete kohaselt.			

9. VALIKAINED PRANGLI PÕHIKOOLIS

Õppe- ja kasvatustöö eesmärkidena on põhikooli riiklikus õppekavas märgitud, et kool aitab kaasa õpilaste kasvamisele loovateks, mitmekülgseteks isiksusteks, kes suudavad ennast täisväärtuslikult teostada erinevates rollides: perekonnas, tööl ja avalikus elus. Prangli põhikoolis õpetatakse valikainetena II kooliastmes arvutiõpetust ja III kooliastmes saavad õpilased valida valikaineks informaatika, koduloo uurimise või teised kultuurid, et suuta tulevikus paremini ühiskonnaga integreeruda ning aidata kaasa Eesti ühiskonna jätkusuutlikule sotsiaalsele, kultuurilisele, majanduslikule ja ökoloogilisele arengule. Õppetegevust kavandades ja korraldades lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja põhiteemadega.

Ainekava maht arvutiõpetuses on IV klassis 35 tundi. VII-IX klassis saavad õpilased valida igal õppeaastal ühe valikaine kolmest. Tunnid toimuvad 1 kord nädalas terve õppeaasta vältel.

Valikainete nädalatundide jaotumine klassiti põhikoolis

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Arvutiõpetus				1						1
Informaatika							1	1	1	3
Teised kultuurid							1	1	1	
Koduloo uurimine							1	1	1	

Informaatikapädevuste kujundamine Prangli Põhikoolis

ARVUTIÕPETUS - IV KLASS

Arvutiõpetuse kui eraldi õppeaine põhieesmärgiks on tagada riiklikus õppekavas määratud infotehnoloogia-alaste pädevuste kujunemine. Informaatikapädevused on kergesti lõimitavad kõigi teiste õppeainetega. Lõiming toimub mõlemal suunal: ühelt poolt kasutatakse informaatika õppeülesandeid koostades teiste õppeainete teemasid, et luua mõtestatud õppimine, ning teiselt poolt kasutatakse IKT vahendeid kõikides õppeainetes tehes referaate ja esitlusi või andmeid kogudes ning analüüsides.

TEEMA	ÕPPESISU	LÕIMING ÕPPETULEMUSED
1. Arvuti töövahendina. Autorikaitse ja internetiga kaasnevad ohud.	Arvuti funktsioonid ja olemus. Riist- ja tarkvara. Arvuti sisse ja välja lülitamine. Arvuti peamised sisend- ja väljundseadmed. Küberkiusamise mõiste selgitamine ja analüüs; küberkiusamise tagajärgede üle arutlemine; tasuta piltide ja tekstide otsimine, viitamine.	Teab ohutusnõudeid ja omab arusaama arvuti riist- ja tarkvarast. Mõistab kes on autor ja mis on plagiaat (vargus). Teab millised ohud võivad varitseda internetis.
2. Sissejuhatus tekstitöötlusse.	Teksti sisestamine, muutmine, kustutamine, vormindamine, kopeerimine (s.h. veebilehelt tekstidokumenti, koos vorminguga ja ilma). Plakati või kuulutuse teksti koostamine, kujundamine ja väljatrükk. Praktiliste töövõtete harjutamine ohutuks ja säästlikuks tööks arvutiga.	Eesti keel. Valmib kuulutus või plakat.
3. Failide haldamine.	Failide salvestamine kõvakettale, võrgukettale ja mälupulgale. Failiformaadi valik. Failide kopeerimine, veebikeskkonda laadimine, kustutamine, pakkimine. Operatsioonisüsteemi graafilise kasutajaliidese kasutamine: aknad, kaustad, menüüd, tegumiriba. Töö mitme aknaga.	Õpilane oskab kasutada kohtvõrku ja hallata oma dokumendifaile.
4. Infootsing Internetis ja töö	Infootsing. Juhtumianalüüsid turvalise veebikäitumise ja isikuandmete kaitse	Loodusõpetus, inglise keel, kunstiõpetus.

meediafailidega.	teemal. E-kirja saatmine koos manusega. Fotode, videote ja helisalvestiste ülekandmine kaamerast, diktofonist ning telefonist arvutisse.	Valmib videofilm või fotoesitus.
5. Töö andmetega.	Andmetabeli ja sagedustabeli koostamine etteantud andmestiku põhjal. Lihtsamate valemite koostamine. Erinevat tüüpi diagrammide loomine sagedustabeli põhjal.	Matemaatika. Valmib tabel koos diagrammiga.
6. Esitluse koostamine.	Slaidiesitluste loomine. Teksti, piltide, tabelite, diagrammide ja kujundite lisamine slaididele. Loetelude ja tekstikastide lisamine. Slaidi ülesehituse ja kujunduse muutmine. Slaidiesitluse ettekandmine.	Eesti keel. Valmib slaidesitus.
7. Referaadi vormindamine.	Etteantud tekstiga referaadi või raamatu vormindamine. Päise ja jaluse lisamine, laadide kasutamine pealkirjades. Sisukorra automaatne genereerimine. Lehekülgede nummerdamine. Loetelude, jooniste ja tabelite lisamine.	Eesti keel. Valmib referaat või omaloominguline raamat.

Põhikooli informaatikakursusega III kooliastmes taotletakse, et õpilane:

- 1) valdab peamisi töövõtteid arvutil igapäevases õppetöös eelkõige infot otsides, töödeldes ja analüüsides ning tekstidokumente ja esitlusi koostades;
- 2) teadvustab ning oskab vältida info- ka kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi IKT) kasutamisel tekkida võivaid ohte oma tervisele, turvalisusele ja isikuandmete kaitsele;
- 3) koostab IKT vahendeid kasutades toimiva ja efektiivse õpikeskkonna;
- 4) osaleb virtuaalsetes võrgustikes ning kasutab veebikeskkonda digitaalsete materjalide avaldamiseks kooskõlas intellektuaalomandi kaitse heade tavadea;
- 5) käitub infotehnoloogiat kasutades eetiliselt ja korrektselt, on teadlik infotehnoloogia väärkasutuse tagajärgedest ning käsitseb riist- ja tarkvara vastutustundlikult ja säästvalt.

Õppesisu:

- Riistvara, tarkvara.
- Operatsioonisüsteem. Erinevad operatsioonisüsteemid (Windows 98, NT; Linux)
- Rakendustarkvara. Tarkvara autoriõigused (freeware, shareware).
- Arvuti põhiosad ja nende otstarve
- Protsessor; protsessorite põlvkonnad, kiirus.
- Mälumaht; bitt, bait, Kb, Mb, Gb. Erinevad mäluseadmed ja nende funktsioonid.
- Operatiivmälu (RAM), püsिमälu (ROM). Kõvaketas, flopietas, CD-ROM; nende otstarve ja maht; kettaseadmete tähistus.
- Monitor, selle diagonaal.
- Laienduskaardid (graafika, heli, video, võrgu)
- Modem, modemite andmeedastuskiirused
- Printerite tüübid (maatriksprinter, tindiprinter, laserprinter), nende kasutusvaldkonnad.
- Skanner.
- Katkematu toite allikas (UPS).
- Lokaalvõrgud. Internet.
- Viirused ja võitlus nendega.
- Arvutite hooldamise esmased võtted.
- Arvuti ja Interneti kasutamispõhjused. Arvutite kasutus: kontoritööl, koolis, pangas, tootmistööl, kodus jne.
- Informatsioon Internetis, selle mõtestamine ja hindamine.
- Infotehnoloogia kasutamise juriidilised ja eetilised aspektid.
- Arvutid ja tervis.
- Arvuti lülitamine vooluvõrku. Arvuti väljalülitamine vooluvõrgust töö lõpetamisel.
- Arvuti taaskäivitamise erinevad võimalused (Restart, RESET-nupu kasutamine, Ctrl+Alt+Del)

- Klaviatuuril olevate sümbolite ja klahvide tähendus.
- Hiire kasutamine: objekti valimine, programmi käivitamine, menüü-korralduse valimine.
- Programmide käivitamine, programmi töö korrektne lõpetamine, andmete salvestamine.
- Tööakna elemendid (tiitliriba, menüüriba, nupuribad, kerimisribad); tööakna nihutamine, peitmine, suuruse muutmine, sulgemine.
- Nupuribade toomine ekraanile ja nende peitmine.
- Mitme programmi paralleelne kasutamine; töölaua (Desktop) korrastamine.
- Oskus printida installeeritud printeriga.
- Failitüübid, faili nimi, faili nime laiend.
- Faili salvestamine flopickettale.
- Kaustade sisu uurimine, etteantud kaustas olevate failide arvu leidmine, failide järjestamine suuruse, nime, tüübi või salvestamisaja järgi
- Failide kopeerimine ja ümberpaigutamine (teisaldamine).
- Failide kustutamine.
- Faili nime muutmine.
- Failide otsimine erinevatelt ketastelt; asendussümbolite * ja ? kasutamine failide otsimisel.
- Universaalsed põhitõed. Tekstitöötlus. Microsoft Word
- Tekstitoimetid, nende formaadid ning üldised tekstiformaadid (*.txt, *.rtf)
- Uue dokumendi loomine ja dokumendile nime panemine.
- Dokumendi avamine.
- Teksti sisestamine, lisamine ja kustutamine.
- Muutuste salvestamine. Teksti salvestamine uue dokumendina. Teises formaadis
- faili avamine ja salvestamine.
- Teksti ümberpaigutamine ja korrigeerimine dokumendis. Märgistamine, lõikamine, kleepimine, kopeerimine.
- Sõnade automaatne otsimine ja asendamine.
- Teksti välimuse muutmine. Kaldkiri (Italic). Rasvane kiri (Bold).
- Allajoonimine. Fontide muutmine. Üla- ja alaindeksi moodustamine.
- Lehekülje kujundus. Paberi orientatsioon, äärisjooned. Teksti rajastamine; reavahe muutmine. Teksti liigendamine; teksti taandamine lõikude kaupa (indent). Teksti paigutamine veergudesse (ka lõigu kaupa keset teksti).
- Nummerdatud ja nummerdamata loendite loomine, erinevate loendieraldussümbolite
- valimine ja kasutamine. Piirjoonte ja varjutuse lisamine. Päise ja jaluse loomine. Leheküljenumbrid kasutamine. Sundleheküljevahetus. Poolitamine vastavalt vajadusele.
- Standardtekstistiilide kasutamine (Normal, Heading 2 jne.)
- Tabeli loomine dokumendis. Ridade ja veergude lisamine, eemaldamine. Tabeli
- raamimine, kujundamine, toonimine. Tabeli sorteerimine.
- Seosed teiste dokumentide ja programmidega. Tabelite ja piltide importimine.
- Teksti lisamine teisest dokumendist. Klaviatuuril mitteleiduvate sümbolite
- lisamine. (©, ®, ...)
- Teksti keele määramine ja õigekirjakontroll.
- Dokumendi printimine. Trüki eelvaatlus. Koopiate arvu muutmine. Dokumentide ja
- dokumendi osa (valitud lehekülgede, aktiivse lehekülje, märgitud bloki) välja
- printimine.

- Joonistamine. Paint.
- Olemasoleva joonistuse avamine, uue joonistuse loomine ja salvestamine
- Vaba käega (st hiirega) joonistamine
- Joonte, ristkülikute, ringide ja teiste objektide joonistamine (nende piirjoonte stiili ja suuruse muutmine, täitmine värviga ja mustriaga, varjutamine).
- Erinevate värvide kasutamine
- Objekti (pildi, joone, ringi jt) kopeerimine, teisaldamine, lisamine teisest failist ja lõikamine
- Objekti (pildi, ristküliku jt) pööramine 90 (180) kraadi ja venitamine.
- Objekti (pildi, joone, ringi jt) suuruse muutmine
- Teksti sisestamine (eri stiilide ja kirjasuuruste kasutamine, rasvane ja kaldkiri)
- Pildi salvestamine teise formaati
- Objektide grupeerimine ja grupeeringu eemaldamine
- Printimine (terve joonistuse printimine, selektsiooni printimine)
- Tabelarvutus. Microsoft Excel
- Salvestatud tabeli avamine, tabeli salvestamine.
- Uue tabeli loomine, töölehtede ümbernimetamine, tabeli täitmine andmetega.
- Andmete muutmine, ümberarvutuste teostamine
- Lahtrite teisaldamine, kopeerimine ja kustutamine
- Ridade ja veergude lisamine, kustutamine, kopeerimine, teisaldamine ja peitmine
- Mitme töölehe kasutamine
- Eri andmevormingute kasutamine andmete sisestusel ja esitusel - tekst, arv, valemid, kuupäev ja kellaaeg
- Lahtri suhteline ja absoluutne aadress
- Valemite koostamine ja kopeerimine, põhifunktsioonide kasutamine - sum, average, row, min, max, round, count
- Tabeli kujundamine. Lahtrite formaatimine - kirjastiilid, kirjasuurus, raha vorming, protsent, komakoha liigutamine, teksti kirjutamine üle veergude, tabeli lahtrite raamimine ja toonimine (varjutus), veeru laiuse ja rea kõrguse muutmine.
- Andmete sorteerimine (ühe ja mitme tunnuse järgi).
- Diagrammitüüpide valimine andmete ülevaatlikuks esitamiseks ja analüüsiks, diagrammide loomine kasutades programmitarka (Chart Wizard). Diagrammi parameetrite muutmine, graafikutüübi muutmine, nimede ja väärtuste lisamine, diagrammi pealkirja lisamine ja eemaldamine, legendi lisamine ja eemaldamine, telgede pealkirjade lisamine ja eemaldamine.
- Dokumendi päise ja jaluse loomine.
- Trüki eelvaatus, tabeli paigutus paberile (paberi orientatsioon, äärisjooned), tabeli printimine, diagrammi printimine.
- Brauseri käivitamine. Viitade kasutamine. Lehekülje avamine URL-i kasutades.
- Avatud lehekülje URL'i ja tiitli leidmine.
- Tagasipöördumine eelmise vaadeldud lehekülje juurde.
- Leheküljel oleva teksti kopeerimine tekstifaili.
- Otsimine WWW-s. Otsingumootori kasutamine.
- WWW-lehekülje printimine. WWW-lehekülje salvestamine HTML- või teksti kujul.
- Elektronkiri

- Kirjavahetusprogrammi avamine. Elektronkirja lugemine.
- Elektronkirja kirjutamine. Vastamine saabunud kirjale (reply). Saabunud kirja (osaline!) tsiteerimine vastuses. Elektronkirja edasisaatmine (forward).
- Kirja salvestamine kausta. Kirja kustutamine. Salvestatud kirja taasavamine.
- Kirja salvestamine failiks.
- Aadressraamatu koostamine ja kasutamine.
- Kirjaga kaasapandud failide (attachement) salvestamine etteantud kataloogi.
- Faili lisamine kirjale.

Õpitulemused

Põhikooli informaatikakursusega taotletakse, et õpilane

- Teab informaatika algtõdesid
- Oskab käivitada ja kasutada lihtsamaid arvutiprogramme; nimetatud programmide loetelu täpsustatakse õppeaasta alguses – tüüpiliselt kuuluvad sinna lihtsamad graafikatöötlusprogrammid ning Interneti kasutamise tarkvara brauserite näol, samuti eakohased ainealased programmid;
- Oskab kirjeldada infotehnoloogia rolli ühiskonnas ja selle tähtsust kutsevaliku seisukohalt;
- Oskab kavandada, luua ja esitada infotehnoloogia abil nii iseseisvalt kui ka koostöös kaasõpilastega esteetiliselt vormistatud sisukaid tekste (referaadid, õpimapid jms), multimeedia esitlusi, kuulutusi jms;
- Oskab kasutada infotehnoloogiat efektiivselt informatsiooni hankimiseks ja õppimisega seotud eesmärkidel suhtlemiseks, valida antud ülesande/probleemi lahendamiseks sobiva vahendi;
- Oskab teha infotehnoloogia abil lihtsamat statistilist analüüsi (sagedused, keskmised, diagrammid);
- Leiab internetist teda huvitavaid kogukondi ja liitub nendega; vajaduse korral algatab ise uue virtuaalse kogukonna ning loob sellele veebipõhise koostöökeskkonna, Eristab keskkondade turvasemeid (nt http vs https, turvasertifikaadid) ning arvestab neid veebikeskkonda kasutades. Kasutab etteantud või enda valitud veebipõhist keskkonda sihipäraselt ja turvaliselt; liitub keskkonnaga, valib turvalise salasõna, loob kasutajaprofiili ning lisab materjale;
- Teab ja oskab leida kooli, omavalitsuse ja riigi pakutavaid infosüsteeme ning noorte e-teenuseid ning oskab neid tutvustada ka teistele inimestele. Kasutab ratsionaalselt

valitud märksõnu ning ühisjärjehoidjaid omaloodud või internetist leitud sisu märgendades. Reflekteerib oma õpikogemust ajaveebi kasutades. Loob uut veebisisu ja taaskasutab enda või teiste loodud veebisisu (tekstid, pildid, audio, andmed), lähtudes intellektuaalomandi kaitse headest tavadest ja autori seatud litsentsi tingimustest.

Füüsiline õppekeskkond

- Informaatika klassis on õpilasele on tagatud järgmiste vahendite kasutamine:
- üldjuhul igal õpilasel eraldi arvutitöökoht, erandjuhul kaks õpilast ühe arvuti taga.
- dataprojektor ja ekraan.
- failide salvestamise võimalus võrgukettale või kooli poolt pakutavasse/toetatud veebikeskkonda.
- lisaseadmete (printer, mälupulk) kasutamise võimalus.
- juurdepääs infosüsteemidele (e-kool, intranet või veebipõhine sisuhaldussüsteem, rühmatöökeskkond).
- arvutitöökohtadel reguleeritavad toolid, arvutilauad, sundventilatsioon, aknakatted.
- erineva operatsioonisüsteemiga arvutid (nt. lisaks MS Windows'ile ka Mac OS või Linux)
- ID-kaardi kasutamise võimalus (kaardilugejad).
- kõrvaklapid ja mikrofonid.
- digitaalne foto- ja videokaamera.

Lisatund III kooliastmes toetab rahvusliku ja Eesti kodaniku identiteedi. Teiste kultuuride põhjalikum tutvustamine on vajalik erinevate õppeainete (ajalugu, kunst, muusika, võõrkeeled, kodundus, emakeel ja kirjandus) seoste mõistmiseks. Õppe tõhustamiseks ja mitmekesisistamiseks kasutatakse piirkonnale kohast videomaterjali, reisikirju, valmistatakse rahvustoite. Õpilased saavad tutvustada inglise keeles oma kodukoha loodust ja vaatamisväärtuseid saart külastavatele välis. turistidele

Õppesisu

TUTVUSTATAVAD TEEMAD:

- 1) Euroopa vanad kultuurid - Kreeka, Prantsusmaa, Itaalia, Portugal.
- 2) Aasia uued ja vanad kultuurid- Filipiinid, Malaisia, India, Hiina.
- 3) Keel ja rahvas.
- 4) Eesti Euroopa Liidu liikmesriik: ELi liikmesriigid, ELi töökorraldus;
- 5) Eesti koht maailmas: rahvusvaheline koostöö.

Õpitulemused

Teiste rahvaste kultuuride ja keeltega tutvudes taotletakse, et õpilane:

- teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- väärtustab traditsioonide olulisust nii oma pere, suguvõsa kui ka kogu rahva elus;
- mõistab traditsioonide ja tavade tähtsust, mõistab ja väärtustab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi;
- peab lugu kogu maailma ja Prangli saare kultuurist;
- omandab oskuse märgata ja väärtustada erinevate kultuuride eripär omandab teadmisi erinevate riikide tavadest, kommetest, usunditest, keeltest, kultuurist;
- omandab üldisi teadmisi maailma rahvastikust ning erinevatest probleemidest (nälg, vaesus, terrorism jne);
- mõistab globaliseerumisprotsessi maailmas;
- oskab võrrelda Eesti ühiskonda teiste ühiskondadega;
- oskab anda ülevaadet kodukoha eripäradest, ajaloost ja kultuurist;
- suhtleb sihtkeele kõnelejatega nende kultuurinorme järgides;
- omab teadmisi inglise keelt kõnelevate maade (sh. Euroopa Liidu) geograafiast, loodusest, kultuuride eripärast, ajaloost, kliimast ja elutingimustest.

Lisatund III kooliastmes toetab rahvusliku ja Eesti kodaniku identiteedi. Pärimuskultuuri uurimine on vajalik erinevate õppeainete (ajalugu, muusika, looduslugu, emakeel) seoste mõistmiseks. **Koduloo ja pärimuskultuuri** uurimine aitab õpilasel teadvustada kultuuri järjepidevust ning märgata ja kogeda pärimuskultuuri erinevaid ilminguid tänapäeval. Tutvutakse rahvakalendri tähtpäevade ja kombestikuga ning rahvaluule erinevate vormidega.

Õppesisu

Õppeprotsessis on oluline roll õpilaste iseseisvatel ja koostööl põhinevatel õpitegevustel. Õpetaja kujundab aktiivse õppekeskkonna, kus olulisel kohal on infotehnoloogia kasutamine. Koostatakse Prangli saare ajaloo, looduse ja vaatamisväärtuste põhjalikumaks tutvumiseks uurimustöid kaasates kohaliku kogukonna abi. Toimub koostöö kohaliku raamatukogu ja muuseumiga. Uurimustöö koostamise käigus õpivad õpilased erinevatest allikatest teavet otsima, seda süstematiseerima ja kujundlikult ning korrektselt esitama. Tööd vormistatakse, esitletakse ja säilitatakse koolis või raamatukogus. Õpilased saavad tutvustada oma kodukoha loodust ja vaatamisväärtuseid saart külastavatele turistidele.

Õpitulemused

Koduloo uurimisega taotletakse, et õpilane:

- teab ja hoiab rahvuskultuuri traditsioone, osaleb selle edasikandmises ning mõistab ja austab erinevaid rahvuskultuure;
- väärtustab traditsioonide olulisust nii oma pere, suguvõsa kui ka kogu rahva elus;
- mõistab traditsioonide ja tavade tähtsust;
- peab lugu Eesti ja Prangli saare kultuuripärandist;
- tunneb huvi kodukandi omapära, rahvapärimuse, ajaloo ja looduse vastu;
- koostab, vormistab nõuetekohaselt ja esitab koduloolise uurimustöö või valmistab ette ja viib läbi giidituuri;
- oskab hinnata looduslähedast ja säästlikku eluviisi.